

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Mizan’ul Hikmet (hikmetin ölçüsü) benim, Ali de onun dilidir.” (İhkak’ul Hak, 6/46)

Mizan’ul Hikmet

9. Cilt

Muhammed Muhammedi REYŞEHRİ

Çeviri

Kadri ÇELİK

Tatbik

Nuri DÖNMEZ

E-Kitap: <http://gadir.free.fr>

İçindekiler

2936. Bölüm	10	3056. Bölüm	184
Amele Teşvik	10	Zat’us-Selasil Gazvesi	184
2937. Bölüm	12	3057. Bölüm	185

Amel ve Mükafat	12	Mekke Fethi Savaşı.....	185
Tefsir:	13	3058. Bölüm	188
2938. Bölüm	16	Huneyn, Taif ve Evtaf Gazveleri....	188
Amel İnsandan Ayrılmayan Bir		3059. Bölüm	189
Arkadaştır.....	16	Tebük Savaşı.....	189
2939. Bölüm	17	3060. Bölüm	191
Her Amelin Bir Bitkisi Vardır	17	Guslün Sebebi.....	191
2940. Bölüm	17	3061. Bölüm	191
Amele Devam Etmek.....	17	Gusül Çeşitleri.....	191
2941. Bölüm	18	3062. Bölüm	195
Her kim Bir İş Yaparsa Onu Bir Yıla		Aldatmak.....	195
Kadar Devam Ettirsin.....	18	3063. Bölüm	196
2942. Bölüm	19	Müslümanları Aldatan Kimse (1)....	196
Hayırlı İş Sürekli Yapmanın Sonuçları		3064. Bölüm	197
.....	19	Müslümanları Aldatan Kimse (2)....	197
2943. Bölüm	19	3065. Bölüm	197
Sürekli Yaptığın Hayırlı Az Şey		Aldatmanın Kötü Sonuçları	197
Kendisinden Bıktığın Çok Şeyden		3066. Bölüm	198
Daha Hayırlıdır.....	19	En Çirkin Aldatmak	198
2944. Bölüm	19	3067. Bölüm	198
Amelin Sözden Fazlalığı.....	19	İnsanların En Çok Aldatanı.....	198
2945. Bölüm	20	3068. Bölüm	200
Amellerin En Üstünü	20	Gasp	200
2946. Bölüm	22	3069. Bölüm	201
Ameli Kabul Olan Kimse	22	Gasbetmenin Cezası.....	201
2947. Bölüm	23	3070. Bölüm	203
Amelinin Kendisine Fayda Vermediği		Gazap Bütün Kötülüklerin Anahtarıdır	
Kimse	23		203
2948. Bölüm	25	3071. Bölüm	204
Ameli Kabul Edilen Kimse	25	Gazaplanmak Şeytandan Bir Kordur	
2949. Bölüm	25		204
Zahir Batını Yansıtmaktadır	25	3072. Bölüm	205
2950. Bölüm	26	Gazap da Bir Tür Deliliktir	205
Sakınılması Gereken Ameller	26	3073. Bölüm	205
2951. Bölüm	26	Öfkesine Sahip Olmaya Teşvik.....	205
Amelin Adabı	26	3074. Bölüm	207
2952. Bölüm	27	İnsanların En Güçlüsü	207
2953. Bölüm	27	3075. Bölüm	208
Kıyamette Amele Duyulan Şiddetli		Öfkesini Yenmeye Teşvik	208
İhtiyaç	27	3076. Bölüm	209
2954. Bölüm	28	Öfkesini Allah'a İsyân İle Dindiren	
İnsanın Temiz Oluşunun Yakınlarını		Kimse	209
Korumadaki Rolü	28	3077. Bölüm	209
2955. Bölüm	28	Gazabını Önleyen Kimse	209

Amelin Sağlam Oluşu.....	28	3078. Bölüm	210
2956. Bölüm	29	Gazabın Kökü.....	210
Amel (Çeşitli).....	29	3079. Bölüm	211
2957. Bölüm	32	Gazabın İlacı	211
İşlerin Allah’a Sunulması	32	3080. Bölüm	212
2985. Bölüm	32	Allah İçin Gazaplanmayı Övmek	212
Amellerin Allah Resulüne Sunulması	32	3081. Bölüm	213
2959. Bölüm	33	Kendisine Kötü Davranılmasından	213
Amellerin İmamlara Sunulması.....	33	Dolayı Gazaplanmayan Kimse	213
2960. Bölüm	36	3082. Bölüm	214
Amel Defteri.....	36	Gazap (Çeşitli).....	214
2961. Bölüm	36	3083. Bölüm	217
Amellerin Tecessümü.....	36	Mağfiret Dilemek.....	217
Tefsir	38	3084. Bölüm	219
2962. Bölüm	43	Seher Vaktinde Mağfiret Dileyenleri	219
Boyuna Sarılmak	43	Övmek	219
2963. Bölüm	45	3085. Bölüm	221
Ahde Vefaya Teşvik	45	İstiğfarın Günahları Ortadan	221
2964. Bölüm	47	Kaldırmadaki Rolü.....	221
Ahit ve İman.....	47	3086. Bölüm	222
2965. Bölüm	47	Mağfiret Dilemek ve Rızkın Artışı.....	222
Münezzeh Olan Allah’ın Ahdi	47	3087. Bölüm	223
2966. Bölüm	50	Allah’ın	223
Ahiret.....	50	Dergahına	223
2967. Bölüm	51	Yakınlaştırılmışların Mağfiret Dilemesi	223
Kıyamet Adları	51	3088. Bölüm	225
2968. Bölüm	53	Günah İşlemeye devam Ettiği Halde	225
Ahireti İspat İçin İlk Delil	53	Mağfiret Dilemekten Sakınmak	225
2969. Bölüm	56	3089. Bölüm	226
Ahireti İspat İçin İkinci Delil	56	Kendisine İstiğfarın Fayda Vermediği	226
2970. Bölüm	60	Kimse	226
Ahireti İspat İçin Üçüncü Delil	60	3090. Bölüm	228
Tefsir	60	Gafletten Sakındırmak	228
2971. Bölüm	62	3091. Bölüm	229
Ahireti İspat İçin Dördüncü Delil	62	Gaflet ve Uyanıklık.....	229
2972. Bölüm	63	3092. Bölüm	230
Ahireti İspat İçin Beşinci Delil.....	63	Gaflet Uykusundan Uyanmaya Teşvik	230
Tefsir	63	3093. Bölüm	231
2973. Bölüm	67	Kendisinden Gaflet Edilmeyen Gafil	231
Ahiretin Keyfiyeti	67	3094. Bölüm	232
2974. Bölüm	70	Gafiller İçin Bir Uyarı	232
Kıyamet Zamanının Yakınlığı	70	3095. Bölüm	234
2975. Bölüm	71		

Sadece Allah Kıyametin Ne Zaman Kopacağından Haberdardır.....	71	Gaflete Engel Olan Şey	234
2976. Bölüm	74	3096. Bölüm	234
Kıyametin Kopmasının Nişanesi	74	İnsanların En Gafili.....	234
2977. Bölüm	76	3097. Bölüm	234
Bayıltıcı Nefha.....	76	Gaflete Düşürücü Şeyler.....	234
Tefsir.....	77	3098. Bölüm	235
2978. Bölüm	78	Gafil İnsanın Nişaneleri.....	235
Deprem	78	3099. Bölüm	236
2979. Bölüm	78	Gafletin Sonuçları.....	236
Yeryüzünün Parçalanışı.....	78	3100. Bölüm	236
2980. Bölüm	79	Gaflet Olarak Yeten Şey	236
Dağların Harekete Geçmesi	79	3101. Bölüm	237
2981. Bölüm	79	Görmezlikten Gelmeyi Övmek	237
Yeryüzünün Yayılması	79	3102. Bölüm	238
2982. Bölüm	80	Gafletin İlacı.....	238
Denizlerin Patlaması.....	80	3103. Bölüm	240
2983. Bölüm	81	Kın.....	240
Yıldızların Kararması.....	81	3104. Bölüm	241
Tefsir	81	Kalbin Hakkında Hıyanet Etmemesi Gereken Şey	241
2984. Bölüm	82	3105. Bölüm	241
Göğün Yarılması.....	82	Ganimette Hıyanet	241
2985. Bölüm	85	3106. Bölüm	245
Kıyamet Nefhası	85	Dinde Aşırılıktan Sakınmak.....	245
2986. Bölüm	86	3107. Bölüm	251
Mezarlardan Çıkıldığı Gün	86	Ganimet Sayılması Gereken Şeyler.....	251
2987. Bölüm	90	3108. Bölüm	252
Mahşerin Hususiyetleri.....	90	Akıllı İnsanların Ganimeti	252
2988. Bölüm	92	3109. Bölüm	254
Kıyamet Gününde Takva Sahiplerinin Durumu.....	92	3110. Bölüm	255
2989. Bölüm	94	Zenginlik ve Takva.....	255
Kıyamet Günü Günahkarların Durumu.....	94	3111. Bölüm	256
2990. Bölüm	97	Fakirlik ve Zenginlikle Denenmek.....	256
Amel Defteri.....	97	3112. Bölüm	256
2991. Bölüm	102	Zenginliğin Anlamı.....	256
Kitabı Sağ Taraftan Verilenler Erreur ! Signet non défini.		3113. Bölüm	258
2992. Bölüm	104	En Büyük Zenginlik	258
Amel Defteri Solundan Verilenler Erreur ! Signet non défini.		3114. Bölüm	259
2993. Bölüm	105	İnsanların En Zengini	259
Canlıların Haşrolması	105	3115. Bölüm	260
		Nefis Zenginliği	260
		3116. Bölüm	262
		Zenginliğin Anahtarı	262
		3117. Bölüm	262

2994. Bölüm	106	Ka'be'nin Rabbine Andolsun ki	
Kıyametin Durakları	106	Hüsrana Erenler Onlardır	262
2995. Bölüm	107	3118. Bölüm	263
Kevser	107	Zenginlerden Kat Kat Ecri Olan	
2996. Bölüm	110	Kimse	263
Adet	110	3119. Bölüm	264
2997. Bölüm	110	Zenginlerin Fakirlerin Açlığındaki	
Adetin Galebe Çalması	110	Sorumluluğu	264
2998. Bölüm	111	3120. Bölüm	264
İyilik Adettir	111	Zenginlik (çeşitli)	264
2999. Bölüm	111	3121. Bölüm	267
İnsana Sahip Olması Güzel Olan		Şarkı-Müzik	267
Sıfatlar	111	3122. Bölüm	268
3000. Bölüm	112	Şarkı Mirası	268
Adetleri Değiştirmenin Zorluğu ..	112	3123. Bölüm	269
3001. Bölüm	113	Şarkıcı Kadın	269
Kötülerin Adeti	113	3124. Bölüm	271
3002. Bölüm	113	Peygamber'in Gaybi Haberleri	271
İyilerin Adeti	113	3125. Bölüm	275
3003. Bölüm	114	3126. Bölüm	284
Nefsin Adet Edinmediği Bir Şeye		"Çok Yakında Gelecektir" İfadesiyle	
Adet Edinmesi	114	Gelecek Olayları Haber Veren	
3004. Bölüm	117	Rivayetler	284
Bayram	117	3127. Bölüm	286
3005. Bölüm	118	Gelecek Tabiriyle İleride Olacak	
Müminlerin Emiri'nin (a.s) Fıtır		Olayları Haber Veren Gaybi Haberler	
Bayramında Okuduğu Hutbe	118		286
3006. Bölüm	118	3128. Bölüm	288
Nevruz Bayramı	118	Peygamber Allah'ın Öğretmesiyle	
3007. Bölüm	120	Gaypten Haber Vermektedir	288
Bayramların Süsü	120	3129. Bölüm	289
3008. Bölüm	122	İmam ve Gayp İlmi	289
Allah'a Sığınmak	122	3130. Bölüm	292
3009. Bölüm	126	Gıybetten Sakındırmak	292
İnsanların Ayıbı Yerine Kendi		3131. Bölüm	294
Ayıplarını Araştıran Kimseyi Övmek		Gıybetin Akibeti	294
.....	126	3132. Bölüm	295
3010. Bölüm	127	Gıybet ve Kötülükleri Yaymak	295
Kendi Ayıplarını Gören Kimse	127	3133. Bölüm	296
3011. Bölüm	128	Gıybet ve Din	296
İnsanların Ayıplarıyla Uğraşmayı ve		3134. Bölüm	297
Kendi Nefsine Gevşek Davranmayı		Gıybetin Anlamı	297
Kınamak	128	3135. Bölüm	298
3012. Bölüm	129		

İnsana Ayıp Olarak Yeten Şey	129	Hakkında Gıybet Edilmesi Haram Olan Kimse	298
3013. Bölüm	129	3136. Bölüm	299
En Büyük Ayıp	129	Gıybeti Caiz Olan Kimse	299
3014. Bölüm	130	Şehid-i Sani'nin Gıybeti Caiz Kılan Sebepler Hakkındaki Sözü	301
Ayıpları Sebebiyle Kendisini Kınayan Kimse	130	3137. Bölüm	307
3015. Bölüm	130	Gıybetin Kökeni	307
Ayıpları Gizlemek	130	3138. Bölüm	308
3016. Bölüm	131	Gıybetin Türleri	308
Ayıpları Hediye Etmek (görmezlikten gelmek)	131	3139. Bölüm	311
3017. Bölüm	132	Gıybet Kulak Vermek	311
İnsanların Ayıbını Araştırmak	132	3140. Bölüm	312
3018. Bölüm	134	Gıybeti Reddetmenin Sevabı	312
İnsanların Ayıplarını Unutmamaktan Sakındırmak	134	3141. Bölüm	313
3019. Bölüm	135	Gıybet Etmenin Keffareti	313
Başkalarının Yere Düşmesine Sevinmekten Sakındırmak	135	3142. Bölüm	315
3020. Bölüm	135	Gayreti/Namusuna Düşkünlüğü Övmek	315
Ayıpları Örtmek	135	3143. Bölüm	316
3021. Bölüm	136	Gayret Allah'ın Sıfatlarındandır	316
İnsan Bir Şeyi Bilmezse Onu Kınar	136	3144. Bölüm	316
3022. Bölüm	136	Deyyus İnsan	316
Ayıp (çeşitli)	136	3145. Bölüm	317
3023. Bölüm	139	Yersiz Yere Gayretli Olmayı Kınamak	317
Kınamayı Kınamak	139	3146. Bölüm	321
3024. Bölüm	141	İyiye Yorumlamak Erreur ! Signet non défini.	
Kötülemekten Sakındırmak	141	3147. Bölüm	335
3025. Bölüm	143	Aniden Öldürmek Erreur ! Signet non défini.	
En Tatlı Hayat	143	3148. Bölüm	338
3026. Bölüm	143	Fitne-İlahi İmtihan	338
İnsanlardan En Güzel Hayata Sahip Olan Kimse	143	3149. Bölüm	340
3027. Bölüm	144	Fitne ve İmtihanın Neticesi	340
Hayatı Karartan Şey	144	3150. Bölüm	341
3028. Bölüm	145	Fitnelerden Allah'a Sığınma Adabı	341
Yaşam (Çeşitli)	145	3151. Bölüm	342
3029. Bölüm	148	Fitnenin Anlamı	342
Gıpta Edilen İyi Halli Kimseler	148	3152. Bölüm	343
3030. Bölüm	149	Fitnelerin Kaynağı	343
İnsanlardan En Çok Gıpta Edilen İyi Halli Kimse	149	3153. Bölüm	344
		Fitne Çeşitleri	344

3031. Bölüm	151	3154. Bölüm	346
Aldatılmak	151	Her Darlık ve Genişlikte Bir İmtihan Vardır	346
3032. Bölüm	151	3155. Bölüm	346
Aldatılmış Kimseler	151	İnsanların Birbiri Vesilesiyle İmtihan Edilişi	346
3033. Bölüm	152	3156. Bölüm	347
İnsanların En Aldatılmışı	152	Bazı Fitnelerde Allah'tan Yardım Dilemek	347
3034. Bölüm	154	3157. Bölüm	348
Sözünde Durmamak Erreur ! Signet non défini.	155	En Korkunç Fitne	348
3035. Bölüm	155	3158. Bölüm	348
Vefasızlığın En Çirkini	155	Fitnelerden Sağ Salim Kurtulanlar	348
3036. Bölüm	155	3159. Bölüm	349
Ahdinde Durmayanlara Vefalı Olmayı Kınamak	155	Arzu Edilmesi Gereken Fitneler	349
3037. Bölüm	156	3160. Bölüm	349
Vefasızlık ve Zekilik	156	İnsana Fitne Olarak Yeten Şey	349
3038. Bölüm	156	3161. Bölüm	349
Ahdini Bozan Kimselerin Haşrolma Şekli	156	Fitne ve İmtihan (Çeşitli)	349
3039. Bölüm	159	3162. Bölüm	352
Aldanmak-Gaflet	159	Fütüvvet ve Mertlik	352
3040. Bölüm	161	3163. Bölüm	354
Allah Hakkında Aldanmak	161	Bilmeden Fetva Vermekten Sakındırmak	354
3041. Bölüm	162	3164. Bölüm	354
Dünyaya Aldanmak	162	Bilmeden İnsanlara Fetva Veren Kimse	354
3042. Bölüm	163	3165. Bölüm	355
Nefse Aldanmak	163	Kendi Görüşü Üzere Fetva Veren Kimse	355
3043. Bölüm	164	3166. Bölüm	355
Adlanılmaması Gereken Şeyler	164	Kendi Görüşü Esasınca Fetva Vermekten Sakındırmak	355
3044. Bölüm	165	3167. Bölüm	356
İnsanın Aldanmasına Engel Olan Şey	165	Müftinin Kefil Olması	356
3045. Bölüm	168	3168. Bölüm	356
Büyük Bedir Savaşı	168	Alim Kimseye Fetva Vermenin Cevazı	356
3046. Bölüm	170	3169. Bölüm	357
Reci ve Maune Savaşları	170	Kendinden Fetva İstemek	357
3047. Bölüm	170	3170. Bölüm	360
Uhud ve Hemra'ul Esed Savaşları	170	Sövmekten Sakındırmak	360
3048. Bölüm	173	3171. Bölüm	362
Ben-i Nadir Gazvesi	173	Her kim Söverse Sövülür	362
3049. Bölüm	173		
Zat'ur-Rika ve Uzfan Gazveleri	173		
3050. Bölüm	174		
Küçük Bedir Savaşı	174		

3051. Bölüm	174	3172. Bölüm	364
Ahzab Ve Ben-i Kureyza Savaşları	174	Üstünlük Taslamak	364
3052. Bölüm	176	3173. Bölüm	365
Ben-i Mustalik Savaşı	176	Üstünlük Taslamadan Alı Koyan	
3053. Bölüm	177	Sebepler.....	365
Hudeybiye Gazvesi ve Rıdvan Biati		3174. Bölüm	365
.....	177	Soyla Övünmeyi Kınamak.....	365
3054. Bölüm	180	3175. Bölüm	367
Hayber ve Fedek Savaşları.....	180	Övünümesi Doğru Olmayan Şey ..	367
3055. Bölüm	184	3176. Bölüm	368
Muta Savaşı.....	184	Övünç Kaynağı Olan Şey	368
		İçindekiler	370

369. Konu

el-Amel Amel (1)

- *el-Bihar*, 69/18, 30. bölüm; *el-Amel cüz'ul İman*
- *Tefsir-i el-Mizân*, 2/172, *Kelâm fî Abkâm'ul A'mal min heys'ul Ecza*
- *Tefsir-i el-Mizân*, 9/191, *Kelâm fî nisbet'il-A'mal ile'l-Esbabu Tulen*

bak.

• 58. konu, *es-Sevab*; 66. konu, *el-Ceza*; 94. konu, *el-Hebt*; 82. konu, *el-Cibad* (3); *el-Marifet* (1), 2586. bölüm; *el-Ahiret*, 31. bölüm; *el-İman*, 257, 262. bölüm; *el-Muhabbet* (2), 663, 664. bölüm; *el-İhlas*, 1030. ve 1031. bölümler; *ez-Ziynet*, 1698. bölüm; eş, *Şükr*(1), 2070. bölüm; *es-Selat* (1), 2269. bölüm; *el-İlm*, 2885-2893 ve sonraki bablar; *el-Mert*, 3748. bölüm; *el-Kader*, 3284. bölüm; *en-Niyet*, 3979-3981, 3983; *er-Rehn*, 1554-1555; *en-Nas*, 3967. bölüm

2936. Bölüm Amele Teşvik

Kur'an:

“Kadın, erkek, iman etmiş olarak kim iyi amel işlerse, ona hoş bir hayat yaşatacağız. Ecirlerini yaptıklarından daha güzeli ile ödeyeceğiz.”¹

“Fakat, tövbe eden, iman edip salih amelde bulunan kimsenin, kurtuluşa erenler arasında bulunması umulur.”²

“Rabbine iman etmiş ve salih amel yaparak gelenlere, işte onlara, en üstün dereceler vardır.”³

14257. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Amel, amel! Sonra amelin sonu, amelin sonu! Direniş, direniş! Sonra sabır, sabır! Takva, takva! Gerçekten de sizin için bir son vardır, sonunuza yönelin.”⁴

14258. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz sizler, sözleri aşıkarmakten çok, amelleri aşıkarmakten çok muhtaçsınız. Veya sizler doğru

konusmaktan çok doğru amel etmeye daha çok muhtaçsınız.”⁵

14259. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim amel ederse, güçlenir. Her kim de amelde kusur ederse (işlerde) zayıflık ve gevşekliğı artar.”⁶

14260. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Münezzeh olan Allah nezdinde şerafet, amellerin güzelliğı iledir; sözlerin güzelliğı ile değıl.”⁷

14261. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İlim sana kılavuzluk eder, amel ise seni hedefine ulaştırır.”⁸

14262. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Amel ile sevap hasıl olur; tembellik ile değıl.”⁹

14263. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kimi ameli yavaş götürürse nesebi (hasebi) onu hızlandırmaz.”¹⁰

14264. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Amel, müminin şiarıdır.”¹¹

14265. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Amel yakın sahibi kimsenin yoldaşıdır.”¹²

¹ Nahl suresi, 97. ayet

² Kasas suresi, 67. ayet

³ Taha suresi, 75. ayet

⁴ Nehc'ül-Belağa, 176. hutbe

⁵ Gurer'ul Hikem, 3828

⁶ a. g. e. 7990-7991

⁷ a. g. e. 1924

⁸ a. g. e. 2060

⁹ a. g. e. 4295

¹⁰ Nehc'ül-Belağa, 23. hikmet, 389. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 18/134

¹¹ Gurer'ul Hikem, 408

¹² a. g. e. 975

14266. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Amel insanın en kamil halefidir.”¹

14267. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Din (insan için) stoktur, ilim ise kılavuzdur.”²

14268. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İlmin meyvesi amel güzelliği ile toplanır, söz güzelliği değil.”³

14269. *İmam Hadi (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsan, dünyada mallarıyla, ahirette ise amelleri ile dir.”⁴

14270. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah dünyada insanları, birbirlerini tanısınlar diye babalarının adıyla çağırırdı. Ahirette ise (yaptıklarının) karşılığını görsünler diye, amelleriyle çağırırdı ve şöyle buyurdu: **“Ey iman edenler!”**, **“Ey küfredenler!”**”⁵

14271. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Adamın biri, Allah Resulü’nün (s.a.a) yanına gelerek şöyle arz etti: “Cehalet hüccetini üzerimden kaldıracak olan şey nedir?” Peygamber, “ilimdir” diye buyurdu. O şahıs şöyle arz etti: “İlim hüccetini benden uzaklaştıracak şey

nedir?” Peygamber, “Ameldir” diye buyurdu.”⁶

14272. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Az amel edin, çok nimete erişin.”⁷

14273. *İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah katında en çok sevileniniz, şüphesiz ameli en çok olanınızdır. Şüphesiz Allah nezdinde ameli en değerli ve büyük olan kimse, Allah nezdinde olan şeylere rağbeti en çok olan kimsedir.”⁸

14274. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Amelsiz ahiretten ümidi olan kimseden olma... Salih kimseleri sever; fakat onların yaptığını yapmaz. Günahkarlara buğzeder; oysa o da onlardan biridir... Günahı kendi günahından az olanın akıbetinden korkar; ama kendisi için amelinden daha fazlasını ümit eder... Amel ettiğinde kusur eder, istediği zaman aşırı gider... O, sözle yol gösterendir; (ama) ameli pek azdır.”⁹

14275. *İmam Ali (a.s) zahitlerin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Onlar (zahitler), dünya ehlinden bir kavim oldukları

¹ a. g. e. 482

² a. g. e. 1224

³ a. g. e. 4296

⁴ Derret’ul Bahire, 41

⁵ el-Bihar, 78/208/72

⁶ Tenbih’ul Havatir, 1/64

⁷ a. g. e. 2/183

⁸ el-Kafi, 8/68/24

⁹ Nehc’ül-Belağa, 150. hikmet

halde sanki ehlinde değillerdi. Onlar dünyada oldukları halde dünyalı olmadılar. Dünyada basiret üzere amel ettiler ve dünyada korktukları şeyden (ölümünden) öne geçtiler.”¹

14276. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Henüz hayatınızı sürdürürken, amel defterleri açıkken, tövbe yolu genişken, Allah’a itaatten kaçınanlar Allah’a davet edilirken, kötülerin dönüş ümidi kesilmemişken, amel kandili sönmemişken, süre dolmamışken amel edin.”²

14277. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Salih insanları, Allah’ın kullarının diliyle söylediği şeylerden anlamak mümkündür. O halde senin için kıymetli azık, salih amel olsun.”³

14278. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “O halde amel ediniz. Zira ameller (Allah’a) yükselir. Tövbe fayda verir, dua işitilir. Durum sakın, kalem yazmaktadır.”⁴

14279. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah size acısın; apaçık deliller üzere amel edin. Yol doğrudur ve sizi selam yurduna çağırmaktadır. Fırsat

ve mühletinizin olduğu bir diyardasınız, Allah’ın rızayetini elde edebilirsiniz. Sahifeler açık, kalem yazıyor; bedenler sağlıklı, diller özgürce konuşuyor; tövbeler işitilmekte, ameller kabul edilmektedir.”⁵

bak. el-İslam, 1876. Bölüm

2937. Bölüm Amel ve Mükafat

Kur’an:

“Bu, sizin kuruntunuza ve kitap ehlinin kuruntularına göre değildir. Kim fenalık yaparsa cezasını görür, kendisine Allah’tan başka ne dost ve ne de yardımcı bulur. Erkek veya kadın, mümin olarak, kim yararlı işler işlerse, işte onlar cennete girerler, kendilerine zerre kadar zulmedilmez.”⁶

14280. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz dikenden üzüm toplanamadığı gibi, kötü kimseler de asla iyi kimselerin konaklarında konaklayamazlar. Bunlar iki

¹ a. g. e. 230. hutbe

² a. g. e. 237. hutbe

³ a. g. e. 53. mektup

⁴ a. g. e. 230. hutbe

⁵ a. g. e. 94. hutbe

⁶ Nisa suresi, 123 ve 124. ayetler

yoldur. O halde hangisini tutturursanız, ona ulaşırsınız.”¹

14281. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Dikenden üzüm toplanamadığı gibi, kötüler de iyilerin konaklarında konaklayamazlar. O halde istediğiniz yolu tutturun. Zira hangi yolu kat ederseniz (o yolun) ehline varırsınız.”²

14282. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Salih amelin meyvesi, kökü gibidir.”³

14283. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötü amelin meyvesi, kökü gibidir.”⁴

Tefsir:

Allame Tabatabai el-Mizan’da amel ile mükafat arasındaki ilişkiyi beyan ederek şöyle buyurmuştur: “Önceki konularda gördüğümüz gibi, akli emir ve yasaklar (akıl sahipleri arasında hükümran olan kanunlar) ile amel edilecek olursa, sevap ve mükafatından ibaret olan güzel bir sonucu vardır. Ama onlara isyan eder ve yüz çevrilirse, ceza olarak adlandırılan, tatsız ve kötü bir sonucu vardır. Bu ceza ve mükafat- emir ve yasaklarla amel etmek için düşünülen bir çözüm yolu mesabesindedir. Emir ve nehiylere sarılma karşısında taktir edilen güzel mükafat da insanların amel

etmeye teşvik edilmeleri içindir. Muhalefet ve isyan karşısında öngörülen kötü ceza da şahsın isyandan ve sapmadan korku içinde olup sakınması içindir.

Buradan da anlaşıldığı üzere, amel ve mükafat arasındaki ilişki itibari bir ilişkidir. Bu ilişki, toplum veya idareci tarafından ortaya konmaktadır. Onları bu ilişkiyi, ortaya koymaya zorlayan şey, amele olan şiddetli ihtiyaçtır. Bu amelden istifade ile, sorunları ortadan kalkmaktadır. İşte bu yüzden müstağni olduklarında ve ihtiyaçları ortadan kalktığında yapmayı üstlendikleri mükafat ve cezayı uygulamaya geçirme hususunda gevşeklik ettiklerini görmekteyiz.

Hakeza yine bu sebepten ötürü mükafat ve cezanın azlığı veya çokluğunun, şiddet veya zayıflığının amele olan ihtiyaç miktarına bağlı olduğunu ve bu açıdan farklılık içinde bulunduğunu görmekteyiz. Bu ihtiyaç ne kadar fazla olursa, mükafat da o kadar artar. Bu ihtiyaç ne kadar az olursa, mükafat da o kadar az olur. Zira emir ile memur ve mükellef kılan ile mükellef kılınan insan, alıcı ve satıcı mesabesindedir. Onlardan her biri bir şey vermekte ve bunun karşısında da ondan bir şey

¹ Kenz’ul Ummal, 43676

² a. g. e. 43677

³ Gurer’ul Hikem, 4649

⁴ a. g. e. 4650

almaktadır. Mükafat ve sevap ödenen değer mesabesindedir. Ceza ise bir şeyi ortadan kaldıran, buna karşılık o şeye kefil olan, kefaleti boynunda bulunan ve mutlaka bu kefaleti ödemesi gereken kimsenin ödediği bir bedel mesabesindedir.

Genel olarak bu amel (ceza ve mükafat) itibari ve sözleşmeli bir şeydir. Toplumsal çarkın etrafında dönen diğer ünvanlar, hükümler ve toplumsal ölçüler gibi itibari bir şeydir. Tıpkı yöneten, yönetilen, emir, nehiy, itaat, isyan, vacib, haram, malikiyet, servet, alma, satma ve benzerleri gibi... Ama hakikatler onları çepeçevre kuşatan hadiseler ve dış varlıklardır. Zenginlik ve fakirlik, izzet ve zillet, övme ve kınama gibi hususların, onların durumunda hiçbir etkisi yoktur. Tıpkı yeryüzünde yetişen her şey, ölüm, hayat, sağlık, hastalık, açlık, tokluk, susuzluk ve suya kanmışlık gibi.

Bu, toplumun akıllı kesimi nezdinde var olan bir şeydir. Münezzehe olan Allah da bizimle konuşmalarında bizim birbirimizle konuşmalarımızda takip ettiğimiz, metodu takip etmiştir. Allah-u Teala bizim din vesilesiyle elde edebileceğimiz mutluluğu toplumsal kanunlar ve sünnetler kalıbına dökmüştür. Emretmiş, yasaklamış, teşvik etmiş, sakındırmış,

müjdelemiş, korkutmuş, mükafat vaad etmiş, cezalandırılmakla korkutmuştur. Bu yüzden toplumsal kanunları ve sünnetleri kabul ettiğimiz sadeliikle, Allah'ın dinini de elde etmekteyiz. Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Eğer Allah'ın size bir fazlı ve rahmeti olmasaydı, asla sizden birisi temizlenmezdi.”**¹

Münezzehe olan Allah, hakikatleri derk etmeye müsait olan nefisleri eğitme işini ihmal etmemiştir. Kur'an'ın bazı ayetlerinde kitap ve sünnetin zahirini kapsayan dini marifetlerin ötesinde, çok daha büyük bir konunun çok daha değerli bir sırrının ve paha biçilmez olduğuna işaret edilmiş ve şöyle buyurulmuştur: **“Bu dünya hayatı, bir eğlence ve oyundan ibarettir. Ahiret yurdu ise (gerçek) hayattır.”**

Dünya hayatının oyun olduğu ve hayalden başka bir şey olmadığı ifade edilmiştir. Dünyanın fonksiyonu, sadece insanın ebedi saadeti, ahiret yurdu, hayatının gerçeği olan asıl hedefinden alı koymaktır. Eğer dünya hayatından maksat, bizim hayat olarak adlandırdığımız şey ise, mal, makam, kudret, izzet ve yücelik gibi hayatın gerekleri onun oyalanma ve

¹ Nur suresi, 21

oyun olması içinde var olan hakikatleriyle daha evla bir şekilde oyalanma ve oyuncak olmasını gerektirir. Ama eğer maksat, tüm yönleriyle dünya hayatı ise bu durumda da maksat, daha da bir açıklığa kavuşmaktadır.

O halde, bu toplumsal kanunlar ve onlar vesilesiyle takip edilen hedefler, örneğin, kudret, makam, servet ve benzeri şeyler, bunun yanı sıra dini öğretilerin kapsadığı hedefler ve konular ve Allah'ın önce fitrat, sonra da Peygamberler göndererek bizlere gösterdiği hususlar da akıllı bir terbiye edicinin fesat ve salâhını iyilik ve kötülüğünü teşhis edemeyen küçük çocuk için ortaya koyduğu oyalanma ve oyundan ibarettir. Bu oyunda onunla birlikte oynamaktadır ki bedeni ve zihni gelişsin ve onu iş düzenine hazırlasın ve başarılı olsun.

Bir çocuktan bu oyunların ortaya çıkması, onu iş sınırına yaklaştıran salt, güzel bir oyundur, ama onu terbiye eden kimseye göre bu çocukça iş, hikmete dayalı bir teşebbüs ve hiçbir oyun boyutu olmayan ciddi bir iştir.

Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Biz gökleri, yeri ve ikisinin arasında olan şeyleri, oyun olarak**

yaratmadık. Onları sadece hak üzere yarattık, ama onların çoğu bilmezler.”¹ Bu ayetin içeriği de önceki ayetin içeriğine çok yakındır.

Allah-u Teala, daha sonra bu zahiri terbiyenin manevi hedef ve maksatlarla sonuçlanmasını genel bir örnek kalıbında, insanlar için beyan etmiş ve şöyle buyurmuştur: **“Allah gökten su indirir, dereler onunla dolar taşar. Sel, üste çıkan köpüğü alır götürür. Süslenmek veya faydalanmak için ateşte erittiklerinizin üzerinde de buna benzer bir köpük vardır. Allah, hak ve batıl için şöyle misal verir: Köpük uçup gider, insanlara fayda veren ise yerde kalır.”²**

Allah-u Teala'nın bu açıklamasından da anlaşıldığı üzere iş ve mükafat arasında toplumun bireyleri açısından bu ikisi arasında var olan itibari ilişkiden de öte gerçek bir ilişki türü mevcuttur ve Allah-u Teala'nın eğitim ve öğretimi de bu gerçek ilişki üzere cereyan etmektedir.”³

¹ Duhan, 38, 39. ayetler

² Ra'd suresi, 17. ayet

³ Tefsir-i el-Mizan, 6/374-376

2938. Bölüm Amel İnsandan Ayrılmayan Bir Arkadaştır

14284. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Sizden her birinizin şüphesiz üç dostu vardır: Onlardan biri onun isteklerini karşılayan dosttur ve o mal ve servettir. Diğeri mezara kadar kendisiyle gelen ama ona hiçbir şey vermeyen ve ondan sonra kendisiyle birlikte olmayan dosttur ve o da akrabalarıdır. Üçüncü dost ise, “Allah’a yemin olsun ki nereye gidersen seninle gelirim ve senden ayrılmam” diyen dosttur. Bu dost ise ameldir. Eğer iyi olursa hayırlı amel ederse o arkadaşı da hayırlı olur. Ve eğer kötü amel ederse kötü bir arkadaş olur.”¹

14285. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Üç şey ölü kimsenin ardından gelir: Ailesi, varlığı ve ameli. İkisi geri döner, biri ise baki kalır. Ailesi ve varlığı geri döner. Ameli ise onunla kalır.”²

14286. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Salih amel cennete gider ve bir şahsın

kendisi için döşeyip hazırlaması için kölesini bir yere gönderdiği gibi salih amel de sahibi için gerekli ortamı sağlar.” İmam Bakır (a.s) daha sonra şu ayeti tilavet buyurdu: **“İman edip salih amel işleyenler, kendileri için hazırlarlar.”**³

14287. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsan öldüğünde üç şey dışında amelleri kesilir: “Sadaka-i cariye (faydası devam eden sadaka), insanların istifade ettiği ilim ve kendisi için dua eden salih evlat.”⁴

14288. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsan öldükten sonra da yedi şeyin sevabı kendisi için yazılır: Hurma ağacı dikenin, bir kuyu kazanın, bir nehir akıtanın, bir cami yapanın, bir kitap yazanın, kendinden geriye bir ilim bırakanın ve ölümünden sonra kendisi için Allah’tan mağfaret dileyen salih bir evlat bırakanın.”⁵

14289. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsan ile salih amel dışında hiçbir şey yoldaşlık etmez.”⁶

¹ Kenz’ul Ummal, 42759

² a. g. e. 42761

³ el-Bihar, 71/185/46

⁴ Kenz’ul Ummal, 43655

⁵ Tenbih’ul Havatir, 2/110

⁶ Gurer’ul Hikem, 999

14290. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanın hayrını dileyen arkadaş salih ameldir.”¹
bak. el-Kıbr, 3267. Bölüm; el-Amel (3), 2961. Bölüm; es-Sıdk, 2219. Bölüm; el-Akl, 2792, 2793. Bölümler

2939. Bölüm Her Amelin Bir Bitkisi Vardır

14291. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her amelin bir bitkisi vardır. Her bitkinin suya ihtiyacı vardır. Sular ise muhtelifdir. İyi bir şekilde sulanırsa fidanları iyi, meyveleri hoş olur. Kötü bir şekilde sulanırsa fidanları kötü, meyvesi de acı olur.”²
bak. 2937, 2954. Bölümler

2940. Bölüm Amele Devam Etmek

14292. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Amele devam edin! Amele devam edin. Zira Allah müminlerin işi için, ölüm dışında bir son karar kılmamıştır.”³

14293. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her ne kadar az da olsa, eserlere ve sünnetlere uyma hususunda amele devam etmek, bid’atlar esasınca yapılan ibadet ve nefsanî isteklere uyma hususunda çaba göstermekten daha sevimli ve akıbeti daha faydalı olandır.”⁴

14294. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Yakin üzere olan sürekli az amel, Allah nezdinde yakın üzere olmayan çok amelden daha üstündür.”⁵

14295. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah nezdinde işlerin en sevimsisi, kulun her ne kadar az da olsa sürekli yaptığı ameldir.”⁶

14296. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah nezdinde, her ne kadar az da olsa sürekli yapılan bir işten sevimli hiçbir şey yoktur.”⁷

14297. İmam Seccad (a.s) sürekli şöyle buyururdu: “Ben her ne kadar az da olsa bir işi sürekli yapmayı severim.”⁸

14298. İmam Bakır (a.s) sürekli şöyle buyururdu: “Şüphesiz bir işe adet ettiğimde onu sürekli yapmak isterim. Eğer gece ibadetimden bir şeyi eda

¹ a. g. e. 2157

² Nehc’ül-Belağ, 154. hutbe

³ Müstedrek’ül-Vesail, 1/130/177

⁴ el-Kafî, 8/8/1

⁵ el-Bihar, 71/214/10

⁶ a. g. e. s. 219/25

⁷ el-Kafî, 2/82/3

⁸ a. g. e. h. 4

edemezsem, gündüz kazasını yerine getiririm. Eğer gündüz (ibadetlerden) bir şey kaybedersem, gece kazasını yerine getiririm. Allah nezdinde işlerin en sevimlisi sürekli yapılan ameldir.”¹

14299. *İmam Ali (a.s), oğlu Hasan’a (a.s) yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur:* “Sana neşat (sevinç) ve gevşeklik halinde amel etmeni tavsiye ederim.”²

14300. *İmam Seccad (a.s) sürekli şöyle buyururdu:* “Şüphesiz ben denk bir amelle (her günü öncekinden eksik olmayan bir amelle) rabbimin huzuruna varmayı severim.”³

14301. *Ayşe şöyle diyor:* “Allah Resulü’nün (s.a.a) gece ikiye katlayıp üzerinde namaz kıldığı, gündüz de serip üzerine oturduğu bir hasırı vardı. İnsanlar Peygamber’in huzuruna varıyor ve onunla birlikte namaz kılıyordu. Sonunda sayıları çoğaldı, Allah Resulü (s.a.a) onlara dönerek şöyle buyurdu: “Ey insanlar! Gücünüz olduğu kadar amel ediniz. Zira Allah siz yorulmadıkça yorulmaz. Allah nezdinde en sevimli amel, her

ne kadar az da yapılırsa sürekli yapılan ameldir.”

Başka bir rivayette ise şöyle yer almıştır: “Muhammed’in Ehl-i Beyti bir iş yaptıklarında onu sabit kılar ve sürekli yerine getirirlerdi.”⁴

14302. *Ayşe ve Ümmü Seleme, “Allah Resulü nezdinde amellerin en sevimlisi neydi?” diye sorulunca şöyle demişlerdir:* “Her ne kadar az da olsa, sürekli yapılan iş.”⁵

2941. Bölüm

Her Kim Bir İş Yaparsa Onu Bir Yıla Kadar Devam Ettirsin

14303. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “On iki ay yerine getirmeden terk edeceğin bir şeyi kendi nefesine farz ve gerekli kılmaktan sakın.”⁶

14304. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim hayırlı bir işe başlarsa, onu bir yıla kadar devam ettirmeli ve bir yıl dolmadan terk etmemelidir.”⁷

14305. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir işe başlarsa, onu bir yıla kadar devam ettirsin. Sonra isterse başka bir işe koyulsun. Zira

¹ Müstedrek’ül-Vesail, 1/129/175

² Tuhef’ul Ukul, 88

³ el-Kafi, 2/83/5

⁴ et-Terğib ve’t-Terhib, 4/128/1, 2

⁵ a. g. e. s. 130/6

⁶ el-Kafi, 2/83/6

⁷ Müstedrek’ül-Vesail, 1/130/178

Allah'ın taktir etmek istediği kadir gecesi, o bir yılın içinde bulunmaktadır.”¹

bak. Vesail'uş Şia, 1/70, 21. Bölüm

2942. Bölüm

Hayırlı İşi Sürekli Yapmanın Sonuçları

14306. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Sürekli hayırlı iş yapmaktan kaynaklanan şeyler şunlardır: “Kötülükleri terk etmek, akli hafif olmaktan uzaklaşmak, günahattan dışarı çıkmak, yakın, kurtuluş sevgisi, rahman olan Allah'a itaat, burhan ve delili ululamak, şeytandan uzak durmak, adaleti ve hak sözü kabul etmek. Bunlar hayırlı işe devam etmek neticesinde akıllı kimseye çatan şeylerdir.”²

2943. Bölüm

Sürekli Yaptığın Hayırlı Az Şey Kendisinden Bıktığın Çok Şeyden Daha Hayırlıdır

14307. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz nefis de usanır. Sizden hiç kimse hiç şüphesiz ne kadar yaşayacağını bilemez. O halde ibadetlerden gücü yettiğine bakmalıdır. Sonra da onu sürekli yapmaya çalışmalıdır. Zira Allah nezdinde en sevimli iş her ne kadar az da olsa sürekli yapılan iştir.”³

14308. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sürekli yaptığın az iş, usanacağın çok işten daha ümit vericidir.”⁴

14309. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Gücünüz yettiğince işlerin sorumluluğunu üstleniniz. Zira sizler usanmadıkça Allah usanmaz. Allah nezdinde en sevimli iş, her ne kadar az da olsa sürekli yapılan iştir.”⁵

bak. el-İbadet, 2501. Bölüm

2944. Bölüm

Amelin Sözdən Fazlalığı

14310. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz sözün amelden fazla olması çirkindir.

¹ el-Kaşı, 2/82/1

² Tuheful Ukul, 17

³ Kenz'ul Ummal, 5312

⁴ Nehc'ül-Belağa, 278. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/169

⁵ Kenz'ul Ummal, 5309

Ama amelin fazla olması güzel ve ziynettir.”¹

14311. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Amelin sözden fazla oluşu en güzel fazilettir. Amelin sözden az oluşu ise en çirkin rezalettir.”²

bak. 14274. Hadis

2945. Bölüm Amellerin En Üstünü

14312. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Amellerin en üstünü en müşkül olanıdır.”³

14313. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Amellerin en üstünü nefsini yapmaya mecbur kıldığı ameldir.”⁴

14314. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Amellerin en üstünü Allah için yapılan ameldir.”⁵

14315. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İşlerin en üstünü hakka bağlılıktır.”⁶

14316. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “En üstün amel her ne kadar az da olsa sürekli yapılındır.”⁷

14317. Resulullah (s.a.a), amellerin en üstünü hakkında

sorulunca şöyle buyurmuştur: “Yemek yedirmek ve güzel konuşmak.”⁸

14318. Resulullah (s.a.a), hakeza şöyle buyurmuştur: “Allah’ı tanımak ve Allah’ın dini hakkında anlayış sahibi olmak.”⁹

14319. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah nezdinde imandan sonra müminleri sevindirmekten daha üstün bir iş yoktur.”¹⁰

14320. İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah nezdinde amel açısından en büyük olanınız, Allah nezdinde olanlara en çok rağbet edeninizdir.”¹¹

14321. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Amellerin en üstünü, en yücesi, imanı halis kılmak, sadakatle günahı sakınmak ve yakın sahibi olmaktır.”¹²

14322. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Amellerin en üstünü Allah’a iman etmek, Allah’ı tasdik etmek, Allah yolunda cihat etmek, kabul edilen hac. Senin için bunlardan daha rahat olanı

¹ Gurer’ul Hikem, 3557

² a. g. e. 5459

³ el-Bihar, 70/191

⁴ a. g. e. 78/69/20

⁵ Gurer’ul Hikem, 2958

⁶ a. g. e. 3322

⁷ Tenbih’ul Havatir, 1/63

⁸ el-Mehasin, 1/455/1050

⁹ Tenbih’ul Havatir, 1/82

¹⁰ el-Bihar, 74/313/69

¹¹ Tuhef’ul Ukul, 279

¹² Gurer’ul Hikem, 3372

yemek yedirmek, yumuşak konuşmak, bağışta bulunmak, güzel ahlak sahibi olmaktır. Senin için bunlardan da daha kolay olanı, Allah’a senin için taktir ettiği şeyler hususunda ithamda bulunmamandır.”¹

14323. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Amellerin en üstünü, içinde şek bulunmayan iman, ganimetinde hıyanette bulunulmayan cihat ve kabul edilen hacdır.”²

14324. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Amellerin en üstünü namazı vaktinde kılmak, sonra anne babaya iyilikte bulunmak, sonra da insanların senin dilinden güvende olmasıdır.”³

14325. İmam Sadık (a.s), kendisine “amellerin en üstünü nedir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “Namazı vaktinde kılmak, anne babaya iyilikte bulunmak ve aziz ve celil olan Allah yolunda cihat etmek.”⁴

14326. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Amellerin efendisi üç şeydir: İnsanlara karşı insaflı olmak, aziz ve celil olan Allah yolundaki kardeşe yardımda bulunmak ve her hal

üzere Allah-u Teala’yı zikretmek.”⁵

14327. İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala’nın, “Ta ki hanginizin daha güzel amel ettiğini denemek için” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Maksat, hanginizin daha çok amel ettiği değildir. Aksine maksat, hanginizin daha doğru amel ettiğidir. Amelin doğruluğu ise Allah-u Teala’dan korkmak ve doğru ve güzel bir niyete sahip olmaktır.”⁶

14328. İmam Sadık (a.s), kendisine, “Allah nezdinde amellerin en üstünü nedir?” diye soran Zübeyri’ye şöyle buyurmuştur: “Allah’ın sadece kendisiyle her şeyi kabul ettiği şeydir.” Ben (ravî), “O şey nedir?” diye arz edince İmam şöyle buyurdu: “Kendisinden başka ilah olmayan Allah’a iman etmektir. Bu derece açısından, amellerin en üstünü, makam açısından en şerefli ve nasip açısından en yücesidir.” Ben (ravî) şöyle arz ettim: “Bana iman ne olduğunu haber vermeyecek misin? Acaba iman söz ve amel midir, yoksa amelsiz söz müdür?” İmam şöyle buyurdu:

¹ Kenz’ul Ummal, 43639

² a. g. e. 43645

³ a. g. e. 43653

⁴ el-Kafi, 2/158/4

⁵ el-Bihar, 93/150/3

⁶ a. g. e. 70/250/26

“İman tümüyle ameldir, söz ise o amelin bir bölümüdür.”¹

14329. İmam Sadık (a.s), kendisine, “Amellerin en üstünü nedir?” diye soran bazı ashabına şöyle buyurmuştur: “Rabbini tek bilmendir.” Birisi, “En büyük günah nedir?” diye sorunca da İmam şöyle buyurdu: “Yaratıcın için teşbihte bulunmandır.”²

14330. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah, katında mümini sevindirmekten daha sevimli bir şeyle ibadet edilmemiştir.”³

14331. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah nezdinde işlerin en sevimlisi, mümini sevindirmen, açlığını gidermen ve hüznünü yok etmendir.”⁴

14332. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah Resulü (s.a.a) mirac gecesi münezzeh olan rabbine şöyle sordu: “Ey rabbim! Amellerin hangisi daha üstündür?” Allah-u Teala ona şöyle buyurdu: “Benim katımda bana tevekkül etmekten ve benim (rızkı) bölüştürmeme razı olmaktan daha üstün bir şey yoktur.”⁵

bak. el-Ma'ruf (2), 2690. Bölüm; et-Taet, 2430. Bölüm;

Ken'ul Ummal, 15/948. Bölüm; Nur'us Sakaleyn, 5/380/12-14

2946. Bölüm Ameli Kabul Olan Kimse

14333. Resulullah (s.a.a), Ebu Zer'e yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur: “Ey Ebu Zer! Amelden çok takva ile amel etmeye önem ver. Şüphesiz ameller sadece takva ile kabul olur. Kabul edilmiş amel nasıl az görülebilir. Nitekim aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur:

“Allah şüphesiz takva sahiplerinden kabul eder.”⁶

14334. İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur: “Akıllı kimsenin az ameli kabul edilir ve kat kat artar. Heva ve cehalet ehli kimsenin çok amelleri ise reddedilir.”⁷

14335. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz amellerinden sadece ihlas üzere yaptığın kabul görür.”⁸

bak. el-İhlas, 1034. Bölüm; ed-Din, 1316. Bölüm; es-Selat (1), 2287. Bölüm; el-Ma'ruf (1), 2682. Bölüm; et-Tekva, 4166. Bölüm

¹ el-Ka'fı, 2/33/1

² el-Bihar, 3/8/18

³ el-Ka'fı, 2/188/2

⁴ a. g. e. s. 191/11

⁵ İrşad'ul Kulup, 199

⁶ Mekarim'ul Ahlak, 2/375/2661

⁷ Tuhef'ul Ukul, 387

⁸ Gurer'ul Hikem, 3787

2947. Bölüm

Amelinin Kendisine Fayda Vermediği Kimse

14336. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Eğer insanlar göklerden (Allah nezdinden) geri çevrilmiş amelleri görmüş olsalardı, “Allah hiç kimsenin amelini kabul etmiyor” derleri.”¹

14337. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şu üç şey her kimde bulunmazsa hiçbir amelinin faydası olmaz: “Kendisini aziz ve celil olan Allah’a isyandan alı koyan bir sakınma, kendisi ile insanlarla iyi geçindiği bir ahlak ve kendisiyle cahilin cehaletini def ettiği bir hilim.”²

14338. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şu üç şey her kimde bulunmazsa amelinin kendisine hiçbir faydası olmaz: Kendisini aziz ve celil olan Allah’a isyandan alı koyan bir sakınma, kendisiyle beyinsizlerin cehaletini def ettiği bir ilim ve kendisiyle

insanlarla iyi geçindiği bir akıl.”³

14339. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şu üç şey veya onlardan biri her kimde bulunmazsa, amelinden hiçbir şeye güvenmemelidir: “Kendisini aziz ve celil olan Allah’a isyandan alı koyan bir takva, kendisiyle beyinsiz kimseyi engellediği bir hilim ve kendisiyle insanlar arasında yaşadığı bir ahlak.”⁴

14340. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şu üç şey kimde bulunmazsa ameli kemale ermez: Kendisini Allah’a isyandan alı koyan bir sakınma, kendisiyle insanlarla iyi geçindiği bir ahlak ve kendisiyle cahilin cehaletini reddeden bir hilim.”⁵

14341. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şu üç şey olduğu taktirde hiçbir amel fayda vermez: Allah’a şirk koşturmak, anne babaya eziyet etmek ve cihattan kaçmak.”⁶

14342. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Dilini korumayan kimse, hiçbir şey yapmamıştır.”⁷

14343. İmam Sadık (a.s), Abbād b. Kesir Basri Sufi’ye şöyle

¹ el-Mehasin, 1/224/399

² el-Hisal, 125/121

³ Tuhef’ul Ukul, 7

⁴ Tenbih’ul Havatir, 1/90

⁵ el-Kafi, 2/116/1

⁶ Kenz’ul Ummal, 43824, 43937

⁷ el-Bihar, 77/85

buyurmuştur: “Eyvahlar olsun sana ey Abbad! Karnını ve tenasül organını iffetli tuttuğun için mi gurura kapıldın. Şüphesiz aziz ve celil olan Allah kitabında şöyle buyurmuştur: **“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve doğru söz söyleyin ki Allah da sizler için amellerinizi düzeltsin”** Bil ki doğru söz söyleyinceye kadar Allah senden hiçbir şeyi kabul etmez.”¹

14344. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mümin kardeşine, “Off!” deyince dostluk sınırından dışarı çıkar. “Sen benim düşmanımsın” deyince de iki kafirden biri olur. ² Zira aziz ve celil olan Allah hiç kimseden müminin kınama ve hatasını yüzüne vurmayla birlikte olduğu taktirde hayrını dilemez ve amelini kabul etmez. Eğer mümin başka bir mümine karşı kötü niyet içinde olursa hiçbir amelini kabul buyurmaz... Eğer aziz ve celil olan Allah’ın dergahından geri çevrilen amelleri görmüş olsalardı şöyle

derlerdi: “Aziz ve celil olan Allah hiç kimsenin amelini kabul etmemektedir.”³

14345. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’ın hüküm, hikmet ve öğütle dolu kitabında sevap vereceğini, azab edeceğini, razı olacağını veya gazaba uğratacağını kesinlikle bildirdiği şeylerden biri de (aşağıda sayılacak olan) bu hasletlerin birisine bile sahip olan ve tevbe etmeden rabbinin huzuruna çıkan kimse, istediği kadar çalışıp çabalasın, işinde ihlaslı olsun kendisine hiç bir fayda vermez. Kendisine farz kıldığı ibadette Allah’a ortak koşmak, öfkesini bir kişiyi öldürerek yenmek, başkasının ayıbını söylemek, bir ihtiyacını elde etmek için dininde bidat ortaya çıkarmak, insanlara iki yüzlü görünmek, onlar arasında iki dilli konuşmaktır. (Kendine gel de) bunları iyi düşün. Çünkü örnek, benzerine de delalet eder.”⁴

14346. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’a yemin olsun ki Allah isyandan bir şey

¹ el-Kafi, 8/107/81

² Zira mümin kafirin düşmanıdır, müminin düşmanı değil. O halde eğer muhatap mümin ise söyleyen kimse kafirdir. Eğer kafir olursa, söyleyen kimse mümindir. “Sen benim

düşmanımsın” denildiği taktirde bu söz ya doğrudur, ya da yalandır. Her haliyle de iki taraftan birinin küfrü gerekir.

³ el-Kafi, 8/368/556

⁴ Nehc’ül-Belağa, 153. hutbe

hususunda ısrar etmekle birlikte olan hiçbir itaati kabul etmez.”¹

14347. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah mümin kardeşine karşı kötü niyet içinde olan bir müminin hiçbir amelini kabul buyurmaz.”²

14348. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şek ve inkar olduğu takdirde hiçbir amelin faydası yoktur.”³

14349. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Yakin ve sakınmayla birlikte olmayan hiçbir amelde hayır yoktur.”⁴

bak. Er-Riya, 1410. Bölüm; es-Selat (1), 2288, 2289. Bölümler; el-İnfak, 3948. Bölüm; es-Sudke, 2242. Bölüm

2948. Bölüm Ameli Kabul Edilen Kimse

14350. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah her kimin bir tek namazını kabul ederse ona azap etmez ve Allah her

kimin bir iyiliğini kabule derse... ona azap etmez.”⁵

14351. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah her kimin bir iyiliğini kabul ederse asla ona azap etmez ve onu cennete götürür.”⁶

14352. İmam Ali (a.s) “ne kadar sadaka veriyorsun, neden elini tutmuyorsun” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “Allah’a yemin olsun ki eğer Allah’ın benden bir farzı kabul ettiğini bilecek olsaydım elimi tutardım. Ama Allah’a yemin olsun ki Allah’ın benden bir şey kabul edip etmediğini bilmiyorum.”⁷

bak. Es-Selat (1), 2293. Bölüm

2949. Bölüm Zahir Batını Yansıtmaktadır

14353. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her dış görünüşün ona benzer bir iç yüzü olduğunu bil; dışı temiz olanın, içi de temizdir, dışı pis olanın içi de pistir. Sadık olan elçi (s.a.a) şöyle buyurdu:

¹ el-Kaşı, 2/288/3

² a. g. e. s. 361/8

³ a. g. e. s. 400/7

⁴ Gurer’ul Hikem, 10914

⁵ el-Kaşı, 3/266/11

⁶ Tenbih’ul Havatir, 2/86

⁷ el-Garat, 1/90, 91 İbn-i Ebî’l Hadid Nehc’ul Belaga şerhinde Muhammed b.

Fuzeyl b. Gazvan’dan şöyle dediğini nakletmiştir: “Ali’ye (a.s) şöyle soruldu: “Ne kadar sadaka verdin? Malından ne kadar harcadın? Malını elinde tutmaz mısın? (el-Garat’ın haşiyesinde yer alan hadis)

“Allah bazen bir kulu sever; amelini sevmez; bazen de amelini sever, ama kendisini sevmez.”¹

14354. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah yaratıklarını yaratmadan önce mutluluğu ve mutsuzluğu yaratmıştır. O halde Allah her kimi mutlu yaratırsa asla ona düşman olmaz. Eğer o kötü bir iş yaparsa işine düşman olur ama ona düşman olmaz. Allah her kimi de mutsuz yaratırsa onu asla sevmez. İyi bir iş yapacak olursa işini sever ama ona kendisine doğru gitmekte olduğu akıbet sebebiyle düşman kesilir.”

bak. Eş-Şekave, 2054. Bölüm

2950. Bölüm Sakinilmesi Gereken Ameller

14355. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sahibinin kendisi için beğendiği ama Müslümanların geneli için beğenmediği her işten sakın.”²

14356. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gizlice yapıp da

açıklandığında utanılan her işten sakın.”³

14357. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sorulduğunda sahibinin inkar edeceği veya özür dileyeceği işi yapmaktan sakın.”⁴

14358. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sahibine hatırlatıldığı zaman çirkinliğini itiraf ettiği her işten sakın.”⁵

14359. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Hür insanı senden kaçırın, değerini düşüren, sana bir kötülük getiren veya kıyamet günü için kendisi için bir günah yükleneceğin her işten sakın”⁶

2951. Bölüm Amelin Adabı

14360. Resulullah (s.a.a) İbn-i Mes'ud'a yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur: “Ey İbn-i Mes'ud! Bir iş yaptığın zaman ilim ve akıl üzere yap. Düşünce ve ilim üzere olmayan bir ameli yapmaktan sakın. Zira azameti yüce olan Allah şöyle buyurmuştur: **“ipliğini iyice eğirip katladıktan sonra bozan kadın gibi olmayın.”**”⁷

¹ Nehc'ül-Belağa, 154. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 9/178

² Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 18/41

³ Nehc'ül-Belağa, 69. mektup

⁴ a. g. e.

⁵ el-Bihar, 71/369/19

⁶ Gurer'ul Hikem, 2727

⁷ Mekarim'ul Ahlak, 2/361/2660

14361. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’ın iyi ve kötü işine karşılık vereceğini bilen kimse gibi amel et.”¹

14362. İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur: “Günah karşısında ceza göreceğini ve iyilik karşısında da mükafat göreceğini bilen kimse gibi amel et.”²

14363. İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah-u Teala Musa ile yaptığı konuşmasında şöyle buyurmuştur: “Ahirete daha fazla ilgi duymak için amelinin mükafatını gözlerinle görüyormuşsun gibi amel et. Zira dünyadan geriye kalan, geçip giden gibidir.”³

14364. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Biliniz ki rağbet halinde de, korku halinde amel ettiğiniz gibi amel ediniz.”⁴

2952. Bölüm

Kurtuluş İçin Dayanılması Gereken Şey

14365. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Biliniz ki sizden hiç biriniz kendi amellerinizle kurtuluşa ermez ve Allah’ın

rahmeti ve fazlı halime şamil olmadığı taktirde ben de böyleyim.”⁵

14366. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: ... (müminlerden amel edenler) benim sevabımı elde etmek için yaptıkları amellere güvenmesinler zira tüm ömürlerini bana ibadetle geçirecek ve zahmete katlanacak olsalar yine de kusur içinde kalır ve kendisi sebebiyle nezdindeki kerameti ve cennetindeki nimetleri diledikleri ibadetimin künhüne (hakikatine) erişemezler. O halde sadece benim rahmetime güvenmelidirler.”⁶

14367. İmam Ali (a.s) takva sahiplerinin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur: “Kendilerini itham eder, amellerinden korkarlar.”⁷

bak. el-İbadet, 2502. Bölüm

2953. Bölüm

Kıyamette Amele Duyulan Şiddetli İhtiyaç

14368. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Eğer insan yetmiş

¹ Gurer’ul Hikem, 2352

² el-Bihar, 78/127/10

³ el-Kafi, 8/46/8

⁴ Nehc’ül-Belağa, 28. hutbe

⁵ Kenz’ul Ummal, 5314

⁶ et-Temhis, 57/115

⁷ Nehc’ül-Belağa, 193. hutbe

peygamberin ameline de sahip olsa o gün (Kıyamet günü) göreceği zorluk sebebiyle yine de amellerini az görür.”¹

14369. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Eğer insan dünyaya geldiği günden yaşlanıp öleceği güne kadar aziz ve celil olan Allah’a itaat yönünde yerden sürüklenerek çekilecek olsa yine de kıyamet günü bütün bu zorlukları küçük görür. Yeniden ecrini ve sevabını artırmak için dünyaya geri dönmek ister.”²

bak. el-Ucb, 2521. Bölüm

2954. Bölüm İnsanın Temiz Oluşunun Yakınlarını Korumadaki Rolü

Kur’an:

“Duvar ise, şehirde iki yetim erkek çocuğa aitti. Duvarın altında onların bir hazinesi vardı; babaları da iyi bir kimseydi. Rabbin onların erginlik çağına ulaşmasını ve Rabbinden bir rahmet olarak hazinelerini çıkarmalarını istedi.”³

14370. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz Allah

mümin kulun salih olması sebebiyle çocuğunu ve torununu da salih kılar. Onu kendi odasında ve etrafındaki odalarda korur. Böylece onlar sürekli Allah’ın sığınağında olurlar. Zira o mümin kimse Allah nezdinde çok değerlidir (daha sonra imam o iki çocuğun hikayesini naklederek şöyle buyurmuştur:) **“İkisinin babası salih bir kimseydi.** Allah’ın babaları temiz olduğu için o iki kişiye nasıl mükafat verdiğini görmüyor musun?”⁴

bak. 2939. Bölüm; el-Bihar, 71/236, 68. Bölüm

2955. Bölüm Amelin Sağlam Oluşu

14371. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah-u Teala sizden birinin bir iş yaptığında onu sağlam yapmasını sever.”⁵

14372. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah-u Teala birisi bir iş yaptığında onu güzel yapmasını sever.”⁶

14373. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah Resulünün (s. . a) çocuğu İbrahim vefat edince Peygamber (s. a. a)

¹ el-Bihar, 77/82

² Kenz’ul Ummal, 43120

³ Kehf suresi, 82. ayet

⁴ Tefsir-i Ayyaşi, 2/337/63

⁵ Kenz’ul Ummal, 9128

⁶ a. g. e. 9129

onun mezarında bir yarık gördü. Onu eliyle doldurup düzeltti ve daha sonra da şöyle buyurdu: Sizden biri bir iş yapınca onu sağlam yapsın.”¹

14374. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah Resulü (s.a.a) Sa’d bin Muaz’ı mezara koymak, üzerini toprakla örtmek için mezara inince sürekli olarak, “Taş ver, toprak ver” diye buyuruyordu.” Onlarla taşlar arasındaki boşlukları dolduruyordu. İş bitince üzerine toprak doldurup mezarını düzelttikten sonra Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu: “Ben bunun çok yakında çürüyeceğini ve bozulacağını biliyorum ama Allah kulunun bir iş yapınca onu sağlam yapmasını sever.”²

bak. el-İhsan, 869. Bölüm; el-Katı, 3277. Bölüm

2956. Bölüm Amel (Çeşitli)

14375. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İki amel arasındaki fark ne kadar da uzaktır (çoktur): Birinin tadı gider, kötü sonucu kalır;

diğərinin ise zahmeti geçer, ecri kalır.””³

14376. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Salih insanları, Allah’ın kullarının diliyle söylediği şeylerden anlamak mümkündür. Öyleyse senin için kıymetli azık, salih amel olsun.”⁴

14377. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her yaptığı işten razı olmazsa bu iş onu daha doğru bir işe doğru sevk eder.”⁵

14378. Resulullah (s.a.a) veda haccında şöyle buyurmuştur: “Ey insanlar! Allah’a yemin olsun ki sizleri cennete yakın kılan ve cehennem ateşinden uzaklaştıran her şeyi size emrettim ve sizleri cehennem ateşine yaklaştıran ve cennetten uzaklaştıran her şeyden de sizleri sakındırdım.”⁶

14379. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her zaman için bir iş vardır.”⁷

14380. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim dini için çalışırsa Allah dünya işi hususunda ona kifayet eder.”⁸

14381. İmam Cevad (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalplerle Allah-u Teala’ya doğru yönelmek,

¹ Vesail’uş-Şia, 2/883/1

² a. g. e. s. 884/2

³ Nehc’ül-Belağa, 121. hikmet; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 18/310

⁴ Nehc’ül-Belağa, 53. mektup

⁵ Gurur’ul Hikem, 8619

⁶ el-Kafi, 2/74/2

⁷ Gurur’ul Hikem, 6458

⁸ Nehc’ül-Belağa, 423. hikmet

insanı amellerle organlarını
yormaktan daha çabuk
maksadına ulaştırır.”¹

14382. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Her kim ameline

kusur ederse, hüznün ve gama
müptela olur.”²

¹ Derret’ul Bahire, 39

² Nehc’ül-Belağ, 127. hikmet; Şerh-i
Nehc’ül-Belağ-i İbn-i Ebi'l-Hadid,
18/316

370. Konu

el-Amel Amel (2) Amellerin Allah'a Sunulması

- *el-Bihar*, 17/130, 7. bölüm; *Arz'ul A'mal ala Resulullah (s.a.a)*
- *el-Bihar*, 23/333, 20. bölüm, *Arz'ul A'mal ala Eimme*
- *Vesail'uş-Şia*, 11/386, 101. bölüm, *Vucub-u Hezer min Erz'il-Amel ala Allah ve Resulibi ve'l-Eimme*

2957. Bölüm Amellerin Allah'a Sunulması

Kur'an:

“Allah da amellerinizi görmektedir.”¹

14383. *İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her sabah bu ümmetin amelleri Allah-u Teala'ya sunulur.”²

14384. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Pazartesi ve Perşembe günleri ameller Allah'a sunulur. Mağfaret dileyen kimsenin günahları bağışlanır. Tövbe eden kimsenin tövbesi kabul edilir ve kin sahiplerinin kinleri tövbe edinceye kadar geri çevrilir.”³

14385. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şaban ayının ortasındaki gece Allah bütün yaratıklarına bakar ve müşrik veya kin sahibi kimse dışında tüm yaratıklarını bağışlar.”⁴

2985. Bölüm Amellerin Allah Resulü'ne Sunulması

Kur'an:

“Allah da, peygamberi de amellerinizi görmektedir. Sonunda, görülmeyeni ve görüneni bilen Allah'a geri çevrileceksiniz.”⁵

14386. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İyi ve kötü ameller Allah Resulüne gösterilir.”⁶

14387. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her sabah kulların iyi veya kötü amelleri Allah Resulünün görüşüne sunulur. O halde dikkatli olun ve sizden her biriniz amellerin peygambere (s.a.a) sunulmasından haya etmelidir.”⁷

14388. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her sabah kulların iyi ve kötü amelleri Allah Resulüne (s.a.a) sunulur. O halde dikkatli olun. Allah-u Teala'nın şu sözü de buna işaret etmektedir: “**Amel ediniz, zira Allah ve Resulü (s.a.a) yakında amelinizi görmektedir.**”⁸

14389. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Amelleriniz her gün bana gösterilir eğer iyi olursa Allah'tan amellerinizin artmasını dilerim. Eğer çirkin

¹ Tevbe suresi, 94. ayet

² Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/44/156

³ et-Terğib ve't-Terhib, 3/458/17

⁴ a. g. e. s. 459/18

⁵ Tevbe suresi, 94. ayet

⁶ el-Kafî, 1/220/6

⁷ el-Bihar, 17/149/44

⁸ el-Kafî, 1/219/1

olursa sizin için Allah'tan mağfiret dilerim.”¹

bak. el-Bihar, 17/130, 7. Bölüm

2959. Bölüm Amellerin İmamlara Sunulması

Kur'an:

“De ki: “istediğinizi işleyin; Allah, peygamberi ve müminler işlediklerinizi görmektedir. Hepiniz, görülmeyeni ve görüleni bilen Allah'a döndürüleceksiniz. O size, işlediklerinizi bildirecektir.”²

“Her ümmete bir şahit getirdiğimiz ve seni de bunlara şahit getirdiğimiz vakit durumları nasıl olacak?”³

“Böylece sizin insanlara ve Resulün de size şahit olması için sizi vasat/orta bir ümmet kıldık.”⁴

bak. Nahl Suresi, 84, 89. ayetler; Kasas Suresi, 75. ayet

14390. İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala'nın, “Her ümmetten

bir şahit getirdiğimizde durumları nasıl olacaktır?” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Bu ayet Muhammed'in ümmetine has olarak nazil olmuştur. Bu ümmetin her neslinde bizden bir imam, onlara tanıktır. Muhammed (s.a.a) de bizlere tanıktır.”⁵

14391. İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala'nın, “Böylece sizleri orta ümmet kıldık” ayeti hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur: “Orta ümmet biziz. Allah'ın yaratıkları üzerindeki şahitleri ve yeryüzündeki hüccetleri de biziz.”⁶

14392. İmam Sadık (a.s) kendisine, “amellerin peygambere sunulmasını soran Muhammed bin Müslim ve Zürrare'ye şöyle buyurmuştur: “Bunda hiç şüphe yoktur. Daha sonra imam şu ayeti tilavet buyurdu: **“Amel edin, şüphesiz Allah ve Resulü amellerinizi görmektedir.”** İmam daha sonra şöyle buyurdu: “Şüphesiz Allah'ın yeryüzünde şahitleri vardır.”⁷

14393. İmam Sadık (a.s) Davud Rakki'ye kendiliğinden şöyle buyurmuştur: “Ey Davud!

¹ Fakih, 1/191/582

² Tevbe suresi, 105. ayet

³ Nisa suresi, 41. ayet

⁴ Bakara suresi, 143. ayet

⁵ el-Kafi, 1/190/1

⁶ a. g. e. h. 2

⁷ el-Bihar, 23/348/51

Perşembe günü amelleriniz bana sunulur. Bana gösterilen amellerin arasında falan amca oğluna yaptığın yardımı gördüm ve ben bu işe çok sevindim. Şüphesiz senin bu akrabama yardımının onun ömrünü yok etmeyi ve ecelini kısaltmayı hızlandırdığını anladım.”

Davud şöyle diyor: “Benim Ehl-i Beyt’in düşmanı olan aşağılık bir kuzenim vardı. Onun ve ailesinin maddi durumunun kötü olduğunu duydum. Bu yüzden Mekke’ye gitmeden önce kendisi için bir miktar harçlık gönderdim. Medine’ye gidince de Ebu Abdillah (a.s) beni bu işten haberdar kıldı.”¹

14394. İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala’nın, “ve de ki: “Amel

edin! Allah Resulü ve müminler amellerinizi görmektedir” ayeti hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur: “(müminlerden) maksat bizleriz.”²

14395. İmam Sadık (a.s) hakeza bu ayet hakkında şöyle buyurmuştur: “Maksat (Ehl-i Beyt’ten olan) imamlardır.”³

14396. İmam Rıza (a.s) kendisine, “Dostlarınızdan bir grup benden sizden kendilerine dua etmenizi istediler” diye arz eden Abdullah bin Eban’a şöyle buyurmuştur: “Allah’a yemin olsun ki her gün onların amellerini Allah’a sunmaktayım.”⁴

bak. el-Bihar, 23/333, 20. Bölüm

¹ Emali’et-Tusi, 413/929

² el-Bihar, 23/337/6

³ el-Kafi, 1/219/2

⁴ Vesail’uş-Şia, 11/392/25

371. Konu

el-Amel Amel (3) Amel Defteri

• *el-Bihar, 5/319, 17. bölüm; İnn'el-Melaike Yektubune A'mal'ul İbad*

bak.

• 111. konu, *el-Hisab*; 193. konu, *el-Murakebe*; 495. konu, *el-Melaike*; *el-Mead (3)*, 2990. bölüm

2960. Bölüm Amel Defteri

Kur'an:

“Bu kitabımız gerçekten sizin aleyhinize konuşur. Biz yaptıklarınızı şüphesiz bir bir kaydediyorduk.”¹

bak. En'am Suresi, 61. ayet; Yunus Suresi, 21. ayet; Ra'd Suresi, 11. ayet; Enbiya Suresi, 21. ayet; Meryem Suresi, 79. ayet; Mu'minin Suresi, 62. ayet; Ya-Sin Suresi 12. ayet; Kaf Suresi, 17 ve 18. ayetler; Kamer Suresi, 25, 53. ayetler; İnfitar Suresi, 10-12. ayetler; Tarik Suresi 4. ayet

14397. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Asla kendisinden gizlenemeyeceğiniz ve dizginleriniz ile tüm değişen durumlarınızı elinde tutan Allah’tan sakının. Bir şey gizleseniz bilir, açıklasanız yazar. Bunun için yüce gözcüler görevlendirmiştir; hiç bir hakkı kaçırmazlar, hak olmayan bir şeyi de kaydetmezler.”²

14398. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sağ eldeki melek iyi işleri yazar. Sol eldeki melek ise günahları yazar. İki gündüz

meleği kulun gündüz amellerini yazar. İki gece meleği ise kulun gece işlediği amelleri yazar.”³

bak. el-Miad (3), 2990. Bölüm; el-Melaike, 3710. Bölüm

2961. Bölüm Amellerin Tecessümü

Kur'an:

“Kim zerre kadar iyilik yapmışsa onu görür. Kim de zerre kadar kötülük yapmışsa onu görür.”⁴

“Herkes yaptığı iyiliği o gün hazır bulur ve yaptığı kötülükle kendi arasında uzun bir mesafe olmasını diler. Allah sizi kendinden sakındırır ve Allah kullarına karşı şefkatli olandır.”⁵

14399. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kulların dünyadaki amelleri, kıyamette gözlerinin önüne dikilecektir.”⁶

14400. Resulullah (s.a.a) Kays bin Asim'e verdiği öğütünde şöyle buyurmuştur: “Ey Kays! Senin diri olduğu halde onunla gömüldüğün ve sen ölü olduğun halde seninle gömülen bir arkadaşın vardır. Eğer

¹ Casiye suresi, 29. ayet

² Nehc'ül-Belağ, 183. hutbe

³ el-Bihar, 5/327/22

⁴ Zilzal suresi, 7 ve 8. ayetler

⁵ Al-i İmran suresi, 30. ayet

⁶ Nehc'ül-Belağ, 7. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağ-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 18/100

kerim ve yüce olursa seni yüce kılar. Eğer aşağılık olursa seni teslim eder. Sonra o arkadaşın sadece seninle haşır olur ve sen de sadece onunla haşır olursun. Sadece ondan sorguya çekilirsin, o halde onu salih kıl. Zira eğer iyi ve salih olursa onunla ünsiyet edinarsın. Eğer kötü ve bozuk olursa ondan dehşete kapılırsın. O arkadaşın senin amelindir.”¹

14401. Cebrail (a.s) Peygambere (s.a.a) öğüt vererek şöyle buyurmuştur: “Ey Muhammed! İstedğin kimseyi sev ama bil ki bir gün senden ayrılacaktır ve istediğin şeyi yap ama bil ki onunla mutlaka bir gün görüşeceksin.”²

14402. Cebrail (a.s) Peygamber’e (s.a.a) öğüt vererek şöyle buyurmuştur: “Ey Muhammed! İstedğin kadar yaşa sonunda öleceksin, istediğin kimseyi sev sonunda ondan ayrılacaksın ve istediğin şeyi yap bil ki sonunda onunla mutlaka görüşeceksin.”³

14403. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Mümin kabirnden dışarı çıkınca ameli güzel bir şekilde karşısında tecessüm eder. Mümin ona

şöyle der: Sen kimsin? Allah’a yemin olsun ki seni doğru bir şahıs olarak görüyorum.” O şöyle der: “Ben senin amelinim.” Daha sonra onun için bir nur ve cennete doğru kılavuz olur. Kafirler ise mezarlarından dışarı çıkınca amelleri kötü bir surette ve kötü bir müjde halinde tecessüm eder. O şöyle der: “Sen kimsin? Allah’a yemin olsun ki seni kötü bir şahıs olarak görüyorum.” O şöyle der: “Ben senin amelinim.” Sonra onu götürür ve ateşe atar.”⁴

14404. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ölüyü mezara koyduklarında bir şahıs karşısında tecessüm eder ve ona şöyle der: “Ey sen! Biz üç kimseydik. Biri ecelinin gelmesiyle sona eren rızkın, diğeri seni teşyi ettikten sonra senden ayrılıp giden ailen ve senin amelin olan ben! Ben seninle kaldım. Bil ki ben senin nezdinde bu üç şeyin en değersiziydim.”⁵

14405. İmam Ali (a.s) ölüm anında gafil avlananların sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur: “Sonra onu toprağa verirler.

¹ Mean’il-Ahbar, 233/1

² el-Bihar, 71/188/54

³ Kenz’ul Ummal, 42114

⁴ a. g. e. 38963

⁵ el-Kafi, 3/240/14

Onu orada yaptıkları ile baş başa bırakırlar”¹

14406. Resulullah (s.a.a) Allah-Teala'nın, “Sura üfürüldüğü gün gruplar halinde gelirler.” Ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Ümmetimden on grup dağınık olarak haşır olur... maymun şeklinde haşır olanlar laf taşıyan kimselerdir. Domuz şeklinde haşır olanlar haram yiyenlerdir. Ters yüz olarak haşır olanlar faiz yiyenlerdir. Kör olarak haşır olanlar idarecilikte hakkı öldürenlerdir. Sağır ve dilsiz olarak haşır olanlar amelleriyle gurura kapılanlardır. Dillerini çiğneyenler, amelleri sözlerine aykırı olan alimler ve hakimlerdir (kadılardır). Elleri ve ayakları kesik olarak haşır olanlar komşularına eziyet edenlerdir. Ateşten dallara asılanlar bir hükümdarın yanında halkı gammazlayanlardır. Leşten daha kötü kokanlar, şehvetlerin ve lezzetlerin peşisıra koşanlar ve mallarından Allah'ın hakkını ödemeyenlerdir. Cübbe ile haşır olanlar ise böbürleneler ve kibirlenenlerdir.”²

bak. Es-Sıdk, 2219. Bölüm; el-Kibr, 3267. Bölüm; el-Amel (1),

2938. Bölüm; el-Miad (3), 2988, 2989. Bölümler

Tefsir

“el-Mizan tefsirinde Allah-u Teala'nın , “Şüphesiz Allah sivrisineği ve ondan ötesini bile misal olarak vermekten haya etmez”³ ayeti hakkında şöyle yer almıştır: “Ayetten geçen “benze” kelimesi şu bilinen sivrisinektir ve hissedilen en küçük varlıklardan biridir. Bu ve sonraki ayet Ra'd suresindeki ayetin bir benzeridir ki şöyle buyurulmaktadır: “Sana Rabbinden indirilenin gerçek olduğunu bilen kimse, onu bilmeyen köre benzer mi? Ancak akıl sahipleri ibret alırlar. Onlar, Allah'ın ahdini yerine getirirler, anlaşmayı bozmazlar. Onlar, Allah'ın birleştirilmesini emrettiği şeyi birleştirirler.”⁴

Velhasıl bu ayet insanın kötü ve uygunsuz amelleri sebebiyle dışarı olduğu sapıklık ve körlüğün, bizzat kendisinden dolayı içinde varolan körlük ve sapıklıktan farklı olduğunun şabididir. Zira Allah-u Teala şöyle buyurmaktadır: “Onun vesilesiyle sadece

¹ Nehc'ül-Belağa, 109. hutbe

² Mecme'ul Beyan, 10/642

³ Bakara suresi, 26. ayet

⁴ Ra'd suresi, 19-21. ayetler

fasıkları saptırır.”¹ Allah burada onu saptırmayı fiske ve kötülüğünün ardından zikretmiştir, öncesinde değil! Bu birinci konudur.

İkinci konu ise, şudur ki hidayet ve saptırma Allah-u Teala tarafından mutlu ve mutsuz kullarına erişen tüm yücelikleri ve aşığulanmayı kapsayan iki kavramdır. Zira Allah-u Teala kendi sözlerinde mutlu kullarının halini şöyle nitelendirmiştir: Allah onlara tertemiz bir hayat bağışlar, onları iman nuruyla güçlendirir. Onları karanlıklardan nura çıkarır. Işığında kendi yollarını kat etmesi için kendilerine bir nur taktir eder, Allah onların velisidir. Onlar korkmazlar ve üzülmezler. Allah sürekli onlardır. Onu çağırduklarında Allah kendilerine icabet eder. Allah'ı andıkları taktirde Allah da kendilerini anar. Melekler müjde ve selam ile kendilerine iner vb...

Mutlu kullarının halini nitelendirirken de şöyle buyurmuştur: “Onları saptırır, onları nurdan karanlıklara çeker, kalplerini mühürler, kulaklarını ve gözlerini perdeler, yüzlerini ters çevirir, boyunlarına çenelerine kadar halkalar vurur, öyle ki başlarını yukarıya doğru tutar, önlerinden ve arkalarından kendilerine bir set çeker, üzerlerine bir perde çeker, öyle

ki artık hiçbir şeyi göremezler, onlara kendilerini saptıran şeytanları arkadaş kılar. Oysa doğru yolu kat ettiklerini sanırlar. Bu şeytanlar onların amellerini gözlerine güzel gösterirler. Allah yavaş yavaş anlamayacakları bir şekilde onları alır, onlara mühlet verir, onlara düzen kurar ve şaşkınlık içinde bocalasınlar diye onları isyan ve tuğyanda bırakır...

Bunlar münezzeh olan Allah'ın bu iki grup hakkında buyurmuş olduğu sözlerin özetidir. Ayetlerin zahirinden de anlaşıldığı üzere insan bu dünyada sıradan bir hayatın yanı sıra başka bir hayata da sahiptir. O hayat saadet ve şekavetle (mutluluk ve mutsuzlukla) iç içedir ve hayatın birtakım hayati unsurları ve kökleri vardır. Bunlar vesilesiyle de bu ikinci hayatta yaşamakta ve öldükten ve perdeler yukarıya çekildikten sonra da bundan haberdar olmaktadır. Allah-u Teala'nın bu sözlerinden de anlaşıldığı üzere insan dünyevi hayattan önce de başka bir hayata sahiptir. Bu dünyadan sonraki hayat şuandaki hayata benzediği gibi o önceki hayatta, bu hayata benzemektedir. Başka bir tabirle insan hem bu dünyadan önceki bir hayata hem de sonraki bir hayata sahiptir. Üçüncü hayat, ikinci hayatın hükmüne ve yaşam biçimine

¹ Tahrim, 7

bağlıdır. İkinci hayatta birinci hayatın hükmüne ve yaşam biçimine tabidir. O halde bu dünyada yaşayan insan iki hayatın ortasında yer almıştır: Dünya hayatından önceki hayat ve sonraki hayat! Bu; Kur'an'ın zahirinin de ifade ettiği bir husustur.

Ama bir grup müfessirler birinci tür hayata delalet eden ayetleri kabiliyetin gerektirdiği şey ve hal dili olarak mana etmişlerdir. Üçüncü tür hayata delalet eden ayetleri de mecaz ve istiare türünden bir şey olarak saymışlardır. Oysa ayetlerin bir çoğunun zahirî bu görüşü reddetmektedir. Birinci tür hayata delalet eden ayetler kendi yerinde bahsedilmesi gereken, zer ve misak (kalubela) alemidir. Üçüncü tür hayat hakkında ise bir çok ayetler amellere karşılık verildiği gün insana verilen karşılığı on insanın bizzet yapmış olduğu ameller olduğuna delalet etmektedir. Örneğin bir ayette şöyle buyurulmuştur: **“Bugün özür dilemeyin, sizin cezanız amelleriniz olacaktır.”**¹ Hakeza bir ayette de şöyle buyurulmuştur: **“Sonra herkese kazandığı tam olarak verilir.”**² Hakeza başka bir ayette

ise şöyle buyurulmuştur: **“Yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten sakınınız.”**³ Hakeza başka bir ayette de şöyle buyurulmuştur: **“Ta ki gurubunu çağırısın. Yakında cehennem bekçilerini (zebanileri) çağırınız.”**⁴

Hakeza başka bir ayete de şöyle buyurulmuştur: **“O gün ki herkes iyi ve kötü yaptığı her amelini hazır görür.”**⁵ Hakeza başka bir ayette de şöyle buyurulmuştur: **“Onlar karınlarında sadece ateş yerler.”**⁶ ve benzer bir çok ayetler...

Canıma andolsun ki eğer Allah-u Teala'nın kitabında sadece, **“Şüphesiz sen bundan gaflette idin. Ama biz perdeni kaldırdık ve bugün gözlerin keskin görmektedir”**⁷ ayeti mevcut olsaydı söz konusu iddiamızı üçüncü tür hayatı ispat için yeterliydi. Zira gaflet bir şeyin var ve hazır olduğu ama kendisine teveccüh edilmediği hususlarda kullanılmaktadır. Hakeza perdeyi kaldırma kavramı da örtülü ve perdeler arasında kalan bir varlığın olduğu hususlarda kullanılmaktadır. O halde eğer

¹ Bakara, 28

² Bakara, 124

³ Alak, 17,18

⁴ Al-i İmran, 30

⁵ Bakara, 174

⁶ Nisa, 10

⁷ Kaf, 22

insanın kıyamette müşahede edeceği şey önceden varolmasaydı, “bu şeyler senden örtülüydü perdeler arkasındaydı. Senin gaflet ettiğin şeyler bugün üzerlerindeki perde kaldırılacak ve onlar hakkındaki gafletin ortadan kalkacaktır” denmesi doğru olmazdı.

Canıma andolsun ki eğer kendi vicdanından bu anlamı sana mecaz olarak değil hakiki olarak söyleyecek bir açıklama isteyecek olursan Kur'an-ı Kerim'in aktardığı bu beyanlar ve sıfatlar dışında hiçbir şey sana bunu gösteremez.

Sözün kıyası şu ki; Kur'an ayetlerinde iki beyan göze çarpmaktadır:

Birincisi sevap ve cezanın sebebini beyan etmektedir. Ayetlerin bir çoğu bu türden ayetlerdir ve de cennet, cehennem gibi insana ileride

çatacak olan iyi ve kötü şeylerin hakikatte insanın dünyada yapmış olduğu amellerden olduğunu ifade etmektedir.

İkinci tür ayetler ise amellerin tecessüm ettiğini beyan etmektedir. Ayetlerden diğer bir bölümü de bu konudadır ve insana şunu göstermektedir ki amellerin bizzat kendisi veya gerekleri istenilen veya istenilmeyen iyi veya kötüyü insan için vücuda getirmektedir ve kıyamete perdeler ortadan kenara çekilince insan onlardan haberdar olacaktır. Sakın bu iki beyanın birbiriyle çeliştiğini sanma, zira hakikatler Kur'an-ı Kerim'in de buyurduğu gibi örnekler vesilesiyle anlaşılabilir daha da bir yakınlaşmaktadır.”

¹ Tefsir-i el-Mizan, 1/90-93

372. Konu

el-Muaneke Boynuna Sarılmak

- *Vesail'uş-Şia*, 8/ 563, 131. bölüm; *İstibbab'ul Muaneke*
- *el-Bihar*, 76/ 19, 100. bölüm; *el-Musahafe ve'l-Muaneke ve't-Tekbil*

bak.

- 295. konu, *el-Musahefe*; 429. konu, *et-Tekbil*

2962. Bölüm Boyuna Sarılmak

14407. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İki mümin birbirinin boynuna sarılınca (Allah’ın) rahmetine boğulurlar. Dünyevi hedefler için değil de Allah için birbirlerini kucaklarsa onlara şöyle denir: Sizler bağışlandınız, amel etmeye yeniden başlayın. (yani geçmişe ait amel defterleriniz temizlenmiştir. Amellerinize yeniden başlayın.)”¹

14408. *İmam Bakır (a.s) ve İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir mümin kardeşini ziyaret etmek için

dışarı çıkar ve hakkına aşına olursa Allah attığı her adım için kendisine bir sevap yazar ve ondan bir günahı siler ve bir derece makamı artar. Evin kapısını çalınca gök kapıları kendisine açılır, birbirleriyle karşılaşınca, tokalaşınca ve birbirini kucaklayınca da Allah onlara yönelir.”²

14409. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mukim (Bir seferden henüz dönmemiş) kimseye kamil bir şekilde selam vermek tokalaşmaktır. Seferden dönen kimseye kamil bir şekilde selam vermek ise boynuna sarılmaktır.”³

¹ el-Kaфі, 2/184/2

² a. g. e. s. 183/1

³ a. g. e. s. 646/14

273. Konu

el-Ahd Ahid-Söz

- *el-Bihar*, 75/91, 47. bölüm, *Luzum'ul Vefa bi'l-Va'd ve'l-Ahd*
- *el-Bihar*, 100/43, 5. bölüm; *el-Ahd ve'l-Eman ve Şibbihi*
- *Kenz'ul Ummal*, 4/362, *fi Eman ve'l-Muahede*
- *Vesail'uş-Şia*, 16/182; *Kitab'un-Nezr ve'l-Ahd*

bak.

• 25. konu, *el-Eman*; 511. bölüm, *en-Nezr*; 550. konu, *el-Va'd*; 553. konu, *el-Vefa*

2963. Bölüm Ahde Vefaya Teşvik

Kur'an:

“Ahitleştiklerinde
ahitlerine vefa gösterenler,
”¹

“Ey iman edenler!
Akitlere vefa gösterin.
İhramda iken avlanmayı
helal görmeksizin, size
bildirilecek olanlar dışında,
hayvanlar helal kılındı; Allah
dilediği hükmü verir.”²

“Fakat din uğrunda
yardım isterlerse, aranızda
anlaşma olmayan
topluluktan başkasına karşı
onlara yardım etmeniz
gerekir.”³

*bak. Mu'minin Suresi, 8. ayet;
Meryem Suresi, 54. ayet; Saf Suresi,
2 ila 3. ayetler; Mearic Suresi, 32.
a yet; Nahl Suresi, 91. ayet*

14410. İmam Sadık (a.s) Allah-
u Teala'nın, “Ey İman edenler!
Sözleşmelerinize vefa
gösterin” ayeti hakkında şöyle
buyurmuştur: “Maksat
ahitlerdir.”⁴

14411. Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur: “Müslümanlar
kendi şartlarına bağlıdır.”⁵

14412. Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur: “Müslümanlar
kendi şartlarına vefalıdır.”⁶

14413. Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur: “Müslümanlar hak
ve uyumlu olmak şartıyla
toplumu bozmak istemezler.”⁷

14414. Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur: “Müslümanlar
helal olan şartlarına
bağlıdır.”⁸

14415. Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur: “Müslümanlar
helali haram veya haramı helal
kılan şartlar dışında tüm
şartlarına vefalıdır.”⁹

14416. Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur: “Müminler
şartlarına vefa gösterirler.”¹⁰

14417. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur: “Şüphesiz ahitler
kıyamet gününe kadar
boyunlara asılan
gerdanlıklardır. Her kim onlara
riayet ederse Allah da onu
gözetir. Her kim ahitleri
bozarsa Allah da onu hor kılar.
Her kim ahitleri hafife alırsa,
ahitler onu, kendilerini sağlam
kılan ve kullarından onları

¹ Bakara suresi, 177. ayet

² Maide suresi, 1. ayet

³ Enfal suresi, 72. ayet

⁴ Tefsir-i Ayyaşı, 1/289/5

⁵ Nur'us-Sakaleyn, 4/210/77

⁶ Kenz'ul Ummal, 10917

⁷ a. g. e. 10918

⁸ a. g. e. 10919

⁹ a. g. e. 10948

¹⁰ el-Bihar, 77/165/2

koruyacaklarına dair söz aldığı Allah'a şikayette bulunurlar.”¹

14418. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şu üç şey hakkında aziz ve celil olan Allah hiç kimseye muhalefet hakkı vermemiştir: ... İyi ve kötü, herkese verdiği ahbine vefa göstermek.”²

14419. İmam Ali (a.s) Mısır'a tayin ettiği kendi valisi Malik bin Eşter'e yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur: “Düşmanıyla bir anlaşma yaptığın veya onu zimmetin altına aldığın zaman ahbine vefalı ol; eminliğinle verdiğin zimmete riayet et. Verdiğin sözlere, haklara kendini kalkan yap. Çünkü arzularının farklılığına, görüşlerinin kopukluğuna, bölük pörçük oluşuna rağmen insanların, Allah'ın farz kıldığı şeylerden ahitlere vefalı olmak gibi saygı gösterdikleri, üzerinde şiddetle birleştikleri başka bir şey yoktur. Müşrikler de müslümanlardan önce ahde vefa göstermeyi kendi aralarında gerekli görüyorlardı. Zira onlar ahde vefasızlığın sonuçlarını kötü ve çirkin görüyorlardı. O halde

zimmetine ihanet içine girme, sözünde durmazlık etme ve düşmanını aldatma.”³

14420. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ahdi bozuklarında Allah onlara düşmanlarını hakim kılar.”⁴

14421. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Eman ve güven ayaklar altına alınınca müşrikler Müslümanların aleyhine yardım görürler.”⁵

14422. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Biliniz ki her kim bir zimmet ehline zulmederse veya hakkını azaltırsa veya ona gücünden fazlasını yüklerse ve onu mükellef kılsa veya rızayetini almadan ondan bir şey alırsa kıyamet günü ben onun için hüccet (aleyhine delil) getiriciyim.”⁶

14423. İmam Bakır (a.s), Allah-u Teala'nın, “İpliğini iyice eğirip katladıktan sonra bozan kadın gibi olmayın” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “O kadın ipliğini iyice eğirip katladıktan sonra bozuyordu. Bu kadın Rabita (Reyta) binti Ka'b b. Sa'd b. Teym b. Ka'b b. Luey b. Galib idi. O ipliğini iyice eğirip katlayan ve sonra da

¹ Gurer'ul Hikem, 3650

² el-Ka'fi, 2/162/15

³ Nehc'ül-Belağ'a, 53. mektup; Şerh-i Nehc'ül-Belağ'a-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 17/106

⁴ el-Bihar, 100/46/3

⁵ a. g. e. s. 45/1

⁶ Kenz'ul Ummal, 10924

o ipliğini bozan ve yeniden eğirip katlayan ahmak bir kadındı. Dolayısıyla Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“İpliğini iyice eğirip katladıktan sonra bozan kadın gibi olmayın.”** Allah Tebarek ve Teala vefalı olmayı emretmiş, ahdini bozmaktan sakındırmış ve bu örneği onlar için vermiştir.”¹

2964. Bölüm Ahit ve İman

14424. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ahdî olmayan kimsenin dini de yoktur.”²

14425. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Sözünde güzel durmak, imandandır.”³

14426. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sözünde güzel durmak imandandır.”⁴

14427. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dini olmayan kimsenin ahdine güvenmeyin.”⁵

14428. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ahdine ve zimmetine aldığı şeye riayet etmeyen kimsenin Allah’a yakini yoktur.”⁶

bak. el-Emanet, 302. Bölüm

2965. Bölüm Münezzeh Olan Allah’ın Ahdi

Kur’an:

“Ey ademoğulları! Ben size, şeytana tapmayın, o sizin için apaçık bir düşmandır, Bana kulluk edin, bu doğru yoldur, diye ahid almadım mı?”⁷

“And olsun ki daha önce Adem'e ahd vermiştik, fakat unuttu; onu azimli bulmadık.”⁸

14429. İmam Ali (a.s), Peygamber’in sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur: “Senin vahyini anladı, ahdini korudu, emrini uygulama yolunda hareket etti.”⁹

14430. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sonra münezzeh olan Allah Adem’in çocuklarından nebiler seçti. Onlardan vahiy üzerine söz ve risaletini tebliğ üzerine emanetlerini (emanete riayet edeceklerine dair söz) aldı. İnsanların çoğu Allah’ın kendilerine şart koştuğu

¹ Tefsir-i Ali b. İbrahim, 1/389

² Nevadir’ur-Ravendi, 5

³ Kenz’ul Ummal, 10937

⁴ Gurer’ul Hikem, 3379

⁵ a. g. e. 10163

⁶ a. g. e. 9577

⁷ Yasin suresi, 60. ayet

⁸ Ta-Ha suresi, 115. ayet

⁹ Nehc’ül-Belağa, 72. hutbe

sözünü değiştirince, hakkını inkar edince, Allah’a eşler koşunca, şeytanlar onları Allah’ı tanımaktan alıkoyunca ve Allah’a ibadetten ayırınca Allah da onlara elçiler gönderdi ve insanlardan fitri sözlerini tutmalarını istemek için kesintisiz nebiler gönderdi.”¹

14431. *İmam Ali (a.s) ashabını kınayarak şöyle buyurmuştur:*
“Allah’ın ahitlerinin çiğnendiğini gördüğünüz halde kızmıyor, babalarınızın sözlerinin bozulmasına ise öfkeleniyorsunuz.”²

¹ a. g. e. 1. hutbe

² a. g. e. 106. hutbe

374. Konu

el-Mead

Ahiret

- *el-Bihar*, 6/ 295, *Ebvab'ul Mead*
- *el-Bihar*, 7/ 1, 3. bölüm; *İsbt'ul Haşr ve Keyfiyyetibi*
- *el-Bihar*, 7/ 54, 4. bölüm; *Esmâ'ul Kıyamet*
- *Kenẓ'ul Ummal*, 14/ 190-676, *Kitab'ul Kıyamet*

bak.

- 5. konu, *el-Ahiret*; 77. konu, *el-Cennet*; 84. konu, *el-Cebennem*; 111. konu, *el-Hisab*; 271. konu, *eş-Şefa'at* (2); 293. konu, *es-Sırat*; 371. konu, *el-Amel* (2); 499. konu, *el-Mert*; 542. konu, *el-Mizân*
- *el-İmamet* (1); 142. bölüm; *el-Muhabbet* (4), 682. bölüm; *el-Haram*, 805. bölüm; *el-Hasret*, 857. bölüm; *eş-Zulüm*, 2459. bölüm

2966. Bölüm

Ahiret

Kur'an:

“Oysa onu mütecaviz günahkardan başka kimse yalanlamaz.”¹

“Hayat, ancak bu dünyadaki hayatımızdır. Ölüyoruz ve yaşıyoruz; bizi ancak zamanın geçişi yokluğa sürükler” derler. Onların bu hususta bir bilgisi yoktur, sadece böyle sanırlar.”²

“Hayat ancak bu dünyadakinden ibarettir, biz dirilecek değiliz” dediler. Onları, Rablerinin huzuruna çıkarıldıkları zaman bir görsen! Allah: “Bu gerçek değil mi?” der; onlar, “Evet, Rabbimiz hakkı için gerçektir” derler. Allah da “Öyleyse küfretmenizden ötürü azabı tadın” der.”³

14432. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ahiret amel (hesabının görüldüğü) meydandır. Her kim (dünyada) amel etmişse (ahirette) hali güzel olacak ve nasiplenecektir

ve kaybettiği şeyler için üzülecek ve pişman olacaktır.”⁴

14433. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sonunda işler biter, zaman tükenir, dirilme zamanı yaklaşır. İnsanları kabirlerinden, kuşları yuvalarından, canavarları inlerinden ve ölüm yerlerinden çıkarır. Herkes, O'nun emrine uyup koşuşarak mahşer yerine yönelir.”⁵

14434. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yazgı süresini, emir vadesini doldurunca, yaratılmışların ilki sonuncusuna eklenip de yaratılmışları yenileme isteği gelince Allah, gökyüzünü harekete geçirir, yeryüzünü yarıp titretir, dağları yerinden eder, korkunç ve karşı durulmaz gücüyle onları birbirine çarparak unufak hale getirir, içindekileri çıkarır, onları eskidikten sonra yeniler, ayrıldıktan sonra birleştirir. Daha sonra onları gizli kalmış işlerinden ve örtülü amellerinden sorguya çekmek için iki bölüme ayırır: Bir grubuna nimet verir, diğerinden intikam alır.”⁶

¹ Muttaffifin suresi, 12. ayet

² Casiye suresi, 24. ayet

³ En'am suresi, 29, 30. ayetler

⁴ A'lam'ud-Din, 341

⁵ Nehc'ül-Belağa, 83. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/249

⁶ Nehc'ül-Belağa, 109. hutbe

14435. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sanki sizi develerini süren kimse gibi sürüp kıyamete götürmektedir... Sanki sur nefhası size geldi. Sanki kıyamet üzerinizi bürüdü ve siz hükmün gerçekleşmesi için meydana çıktınız. Batıllar sizden uzaklaştı, bahaneler yok oldu”¹

14436. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz işin sonu (kıyamet) önünüzdedir. Sizi sevk eden ölüm de ardınızdadır (sizden önce gidenlere erişin). Çünkü ilk gideniniz son gelecek kişiyi beklemektedir.”²

14437. Lokman (a.s) oğluna öğüt vererek şöyle buyurmuştur: “Eğer ölüm hakkında şek ediyorsan, kendinden uykuyu kaldır. Ama bil ki bunu asla yapamazsın. Eğer dirilme hususunda şüphen varsa, kendinden uyanmayı uzaklaştı. Ama bil ki buna da gücün yetmez.”³

14438. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ey Abdulmuttalip oğulları! Kılavuz insan kendi ehline yalan söylemez. Beni hak üzere gönderene yemin olsun ki

uyuduğunuz gibi ölecek ve uyandığınız gibi dirileceksiniz. Ölümden sonra da cennet veya cehennem dışında bir yurt yoktur. Bütün yaratıkları yaratmak ve diriltmek aziz ve celil olan Allah için bir tek kişiyi yaratmak gibidir. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Yaratılışınız ve dirilişiniz, sadece bir tek nefis (nefsin yaratılışı ve dirilişi) gibidir.”**⁴

14439. İmam Bakır (a.s), Allah-u Teala’nın, “Eyvahlar olsun bize, kim bizi mezarlarımızdan diriltti?” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “İnsanlar mezarlarındadırlar. Dirildiklerinde de uykuda olduklarını sanırlar ve bu yüzden de şöyle derler: **“Eyvahlar olsun bize, kim bizi mezarlarımızdan diriltti?”** Melekler ise ona şöyle derler: **“Bu rahman olan Allah’ın vaadidir ve Peygamberler doğru söylediler.”**⁵

2967. Bölüm Kıyamet Adları

Kur’an:

¹ a. g. e. 157 hutbe

² a. g. e. 21 hutbe

³ el-Bihar, 7/42/13

⁴ a. g. e. s. 47/31

⁵ a. g. e. s. 103/13

“Kıyamet gününe yemin ederim.”¹

“Biz, gökleri, yeri ve her ikisi arasında bulunanları gereğince yarattık. Kıyamet günü şüphesiz gelecektir. O halde yumuşak ve iyi davran.”²

“Ahiretin azabından korkanlara, bunda, hiç şüphesiz ibret vardır. Bu, insanların toplanacağı gündür; bu, görülecek bir gündür.”³

“Toplanma günü için, sizi bir araya getirdiği zaman, işte o, kimin aldandığının ortaya çıkacağı gündür; Allah'a kim iman etmiş ve salih amel işlemişse, Allah onun kötülüklerini örter, onun içinde temelli ve sonsuz kalacağı, içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyar; büyük kurtuluş işte budur.”⁴

“Söz verilen kıyamet gününe and olsun; Şahitlik edene ve edilene and olsun...”⁵

Dereceleri yükselten, Arş'ın sahibi Allah, kavuşma

günüyle korkutmak için kullarından dilediğine iradesiyle ilgili vahyi indirir.”⁶

Ey kavmim! Ahu figan gününden sizin hesabınıza korkuyorum.”⁷

“Ey Davud! Seni şüphesiz yeryüzünde hükümrân kıldık, o halde insanlar arasında adaletle hükmet, hevese uyma yoksa seni Allah'ın yolundan saptırır. Doğrusu, Allah'ın yolundan sapanlara, onlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin azâb vardır.”⁸

14440. *Resulullah (s.a.a), kendisine, “kıyametin (ayağa kalkış) olarak adlandırılış sebebi” sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Zira o gün insanlar hesap vermek için ayağa kalkarlar.”⁹

14441. *İmam Zeyn’ul Abidin (a.s), yaptığı öğütlerinin birinde şöyle buyurmuştur:* “Ey ademoğlu! Bil ki bu günün ardından daha büyük, daha korkunç ve kalpler için daha acı bir gün vardır. O da kıyamet günüdür. O gün insanlar bir araya toplanır, o gün herkes orada hazır bulunur. O günde Allah ilk ve

¹ Kıyamet suresi, 1. ayet

² Hicr suresi, 85. ayet

³ Hud suresi, 103. ayet

⁴ Teğabün suresi, 9. ayet

⁵ Buruc suresi, 2 ve 3. ayetler

⁶ Gafir suresi, 15. ayet

⁷ Gafir suresi, 32. ayet

⁸ Sad suresi, 26. ayet

⁹ Nur’us-Sakaleyn, 1/95/270

son yaratıklarının tümünü bir araya toplar.”¹

bak. el-Bihar, 7/54, 4. Bölüm; el-Mebecca’ul Beyza, 8/329

2968. Bölüm Ahireti İspat İçin İlk Delil

Kur’an:

“Sizi boşuna yarattığımızı ve bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?” der.”²

“Göğü, yeri ve ikisinin arasında bulunanları boşuna yaratmadık. Bunun boşuna olduğu, küfredenlerin sanısıdır. Vay ateşe uğrayacak küfredenlerin haline! Yoksa, iman edip salih amel işleyenleri, yeryüzünde, bozguncular gibi mi tutarız? Yoksa, Allah'a karşı gelmekten sakınanları yoldan çıkanlar gibi mi tutarız?”³

“Yoksa, kötülük işleyen kimseler, ölümlerinde ve diriliklerinde kendilerini, iman edip salih amelde bulunan kimseler ile bir mi tutacağımızı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar! Allah gökleri ve yeri

gerçekle yaratmıştır; her cana, kazandığının karşılığı verilir, onlara zulmedilmez.”⁴

Tefsir:

Allah-u Teala şöyle buyurmaktadır: “Sizleri boşuna yarattığımızı mı sanıyorsunuz?” ayetinden (“Yüce arşın Rabbi” kâfirlerin ölümünün hallerini, sonra berzâhta bekletilişlerini, daha sonra ceza ve hesap için dirilişlerini beyan etmekte ve onları dirilmeyeceklerini sanmaları sebebiyle kınamaktadır. Zira Allah’a boşuna bir işi yaptığını isnat etmek biẕẕat O’na karşı küstahlık etmektir. Bu kınamadan sonra, dirilişin deliline işaret etmektedir.

“Sanıyorsunuz” ayeti de şu anlamdadır: “Sizleri ölümü müşabede etme esnasında, hasret duymaktan, sonra mezarlarda bekletilmekten ve ardından hesap ve ceza için dirilişten haberdar kaldığımız halde yine de sizleri boşuna yarattığını mı sanıyorsunuz? Yaratılışımızda hiçbir ebedi hedef olmadan yaşadığımızı, öldüğümüzü, böylece her şeyin bittiğini ve bize geri dönmeyeceğinizi mi sanıyorsunuz?”

“Hak ve melik olan Allah yücedir, ondan başka ilah yoktur. O yüce Arş’ın

¹ el-Kafi, 8/73/29

² Müminun suresi, 115. ayetler

³ Sad suresi, 27 ve 28. ayetler

⁴ Casiye suresi, 21 ve 22. ayetler

Rabbidir” ayeti de (Allah’ı her türlü ayıplardan) tenzih yoluyla kıyameti ispat eden ve onların bahsi inkar inançlarını reddeden bürhan ve delile işarettir.

Zira Allah-u Teala kendini tenzih eden cümlede kendisini dört sıfatla nitelendirmiştir.

Allah meliktir, haktır, O’ndan başka ilah yoktur ve yüce arşın rabbidir. O halde hakiki hükümdar olduğu için herhangi bir şey hakkında hüküm verince, ister icad etme olsun, ister geri döndürme, ister ölüm olsun, ister hayat ve rızık, hükmü etkili, emri caridir. Dolayısıyla verdiği her hüküm de haktan başka bir şey değildir. Zira o haktır ve haktan hak olduğu sebebiyle de haktan başka bir şey ortaya çıkmaz. Hak olan Allah batıl ve boş şeylerden münezzehtir.

Burada Allah’ın yanı sıra hükmün kaynağı olabilecek başka bir şeyin varlığı ve hüküm vermekle Allah’ın hükmünü batıl kılabilen bir şeyin olması da düşünülebileceğinden Allah hemen ardından kendisini bir olduğu sıfatıyla nitelendirmiştir ve Allah’tan başka bir mabudun olmadığı beyan edilmiştir. Zira ilah rububiyete sahip olduğu hasebiyle mabuddur. O halde ondan başka mabud yoktur ve Allah yüce arşın (alemlerin arşının) sahibidir. İşlerin

dizginleri onun elindedir. Alemdeki hükümler ve içinde cari olan emirler ondan kaynaklanmaktadır. Özetle söyleyecek olursak her hükmün kendisinden kaynaklandığı ve her hükmün kendisi vesilesiyle vücuda geldiği ve sadece hak üzere hükmeden, haktan başka bir şey yapmayan ilah sadece O’dur. O halde varlıklar, tümüyle O’na dönmekte, O’nun vücuduyla baki kalmaktadır. Aksi takdirde boş ve batıl olurlardı. Oysa yaratılışa ve Allah’ın var edişinde hiçbir batıl ve boş iş yoktur. Allah’ın bu dört sıfatla nitelendirilmesinin delili ise şudur: Allah-u Teala kendi zatı için vardır ve başkasını yaratandır.

¹ Allah-u Teala şöyle buyurmaktadır: **“Biz gökleri, yeri ve arasındaki şeyleri boş yere yaratmadık.”** Söz hesap gününe gelince, onu açıklamaya koyulmuş ve onu ispat etmek için de iki delil ikame etmiştir. Bu iki delilden biri **“biz göğü”** ayetinde söz konusu edilmiştir ve varlıkların bir hedefinin bulunması delil olarak ortaya konulmuştur. Zira eğer göklerin, yerin ve ikisinin arasında olan şeylerin yaratılışı, belli bir süre için olsaydı ve ardından yok olmuş olsalardı, sabit, kalıcı ve ebedi bir hedefe sahip olmamaları gerekirdi. Yani batıl olmaları icab ederdi ve

¹ Tefsir-i el-Mizan, 15/72-73. ayetler

batıl da bir gayeti ve sonu olmaması anlamında, alemin varlıklarında tahakkuk etmemektedir. Böyle bir iş hikmet sahibi bir kimseden ortaya çıkmaz ve Allah-u Teala'nın hikmet sahibi olduğu hususunda da hiçbir şek ve şüphe yoktur. Bazen de batıl kavramından oyun ve oyalanma anlamı kastedilmektedir. Eğer bu ayette de batıldan maksat bu anlam olursa, bu taktirde de söz konusu ayet bu ayetin anlamını ifade etmektedir: **“Ve biz gökleri, yeri ve ikisinin arasındaki şeyleri oyun olsun diye yaratmadık. Biz o ikisini sadece hak üzere yarattık.”** Bir görüşe göre bu ayet mana açısından kendinden önceki ayete atfedilmiştir. Bu yüzden adeta şöyle denmiştir: “Nefsani isteklere uyma. Zira bu senin sapmana neden olur.” Allah-u Teala alemleri de batıl ve yanlış bir şey olan nefsanî isteklere uymak için yaratmamıştır. Aksine terhit ve şeriata tabi olmak için yaratmıştır.

Ama bu söz pek de sağlam bir söz değildir. Zira sonraki ayet, yani **“Acaba iman edip salih amel işleyenleri de yer yüzünde fesat çıkaranlar gibi mi kılacağız?”** ayetiyle uyum içinde değildir.

Allah-u Teala şöyle buyurmaktadır: **“Bu kafir olanların zannıdır ve ateşten**

dolayı kafilere eyvahlar olsun” Yani kafilere göre bu dünya batıl olarak yaratılmış, hiçbir hedefi yoktur ve amellerin hesabının neticesinin aşikar olduğu hesap günü diye bir şey yoktur. Bu ahiret gününe inanmayan kimselerin zannıdır. Böyle kimselere cehennem azabından dolayı eyvahlar olsun.

Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“İman edip salih amel işleyenleri yeryüzünde fesat çıkaranlar gibi mi karar kılacağız, yoksa takva sahiplerini kötüler gibi mi kılacağız?”** Bu ayet de ahireti ispat eden ikinci delildir. Şöyle ki insan da diğer varlık türleri gibi kemale ulaşabilir ve insanın kemali de ilim ve amelde kurveden fiile ulaşmasıdır. Yani hak inançlara inanması ve salih amellerde bulunmasıdır. Bunlar insanın sahib fitratının kendisine kalıruzluk ettiği iki unsurdur. Bunlar da hakka iman ve salih ameldir. Yeryüzündeki insanlık toplumu da sadece bu ikisiyle düzelir.

O halde iman edip salih amel yapanlar “yani takva sahipleri” kamil insanlardır. Yeryüzünde fesat çıkaranlar ise inanç ve amel noktasında bozuk olduklarından insanlık açısından gerçekten de noksanlık ve hüsrân içindedirler. Bu kemal ve noksanlığın gereği de kemalin karşısında saadet dolu bir

hayat ve güzel bir yaşamın olması noksanlık ve mahrumiyetin karşısında da tam tersi bir hayatın olmasıdır.

Şüphesiz bu iki grubun “yani kamil insanların ve nakıs insanların ortak olduğu bu dünya hayatı, maddi sebeplerin etkisi altındadır. Bu açıdan kamil ve noksan, mümin veya kafir için eşit konumdadır. Bu yüzden salih amel işleyenler ve maddi sebeplerle uyum içinde olanlar, mutluluk ve güzellik dolu bir hayatı elde ederler. Bunun tersi konumunda olanlar ise, mutsuz, zor ve tatsız bir hayata düşer olurlar.

Eğer hayat her iki grup için de eşit olan dünyevi hayatla sınırlı olsaydı ve her birinin haliyle uyumlu başka bir hayat var olmasaydı, bu takdirde bu iş her hak sahibini hakka ulaştırma ve insanlara amellerinin karşılığını verme noktasındaki ilahi inayete aykırı olurdu.

Başka bir tabirle her iki gruba da aynı şekilde davranmak¹ ve onun temizliğinin ve bunun kirliliğinin gerektirdiği şeyleri görmezlikten gelmek, Allah-u Teala’nın adaletine aykırıdır.

Ama görüldüğü gibi bu ayet, kafirin ve müminin halinin eşit

olduğunu reddetmeye koyulmamaktadır. Aksine, iman edip salih amel işleyenler ile, ister mümin olmasın, ister salih mümin olsun, böyle olmayan kimseleri mukabele ve mukayese etmeye koyulmaktadır. İşte bu yüzden arkasından ikinci defa takva sahiplerini kötü kimselerle de karşı karşıya getirmektedir.²

2969. Bölüm Ahireti İspat İçin İkinci Delil

Kur’an:

“Ey insanlar! Öldükten sonra tekrar dirilmekten şüphede iseniz bilin ki, biz sizi topraktan sonra nutfeden yarattık... Bunlar, yalnız Allah’ın hak olduğunu, ölüleri dirilttiğini, gücünün her şeye yettiğini, şüphe götürmeyen kıyamet saatinin geleceğini, gösterir.”³

“İnsan kendi yaratılışını unuttur da: “Çürümüş kemikleri kim yaratacak” diyerek, bize misal vermeye kalkar? De ki: “Onları ilk defa yaratan diriltecektir. O,

¹ Birinci delil bürhane bir delildir. İkinci delil ise cedeli bir delildir. (Tefsir-i el-Mizan, 17/197)

² Tefsir-i el-Mizan, 17/196, 197

³ Hac suresi, 5-7. ayetler

her türlü yaratmayı bilendir.”¹

“İnsanoğlu kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır? O, akıtılan bir meni damlası değil miydi? Sonra kan pıhtısı olmuş, sonra Allah onu yaratıp şekil vermişti. Ondan, erkek, dişi iki cins yaratmıştı. Bunları yapan Allah'ın ölüleri diriltmeğe gücü yetmez mi? (Elbette yeter .)²

“Öyleyse insan neden yaratıldığına bir baksın. O, erkek ve kadının beli ile göğüsleri arasından atıla gelen bir sudan yaratılmıştır. Şüphesiz Allah, insanı tekrar yaratmaya kadirdir.”³

“De ki: “Rabbim adaleti emretti ; her secde yerinde yüzünüzü O'na doğrultun; dinde samimi olarak O'na yalvarın. Sizi yarattığı gibi yine O'na döneceksiniz.”⁴

“İnsan: “Ben öldüğümde mi diriltileceğim?” der. Bir insan kendisi önceden bir şey değilken onu yaratmış olduğumuzu hatırlamaz mı?”⁵

14442. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ubeyd b. Halef geldi. Bir bahçeden çürümüş kemikleri aldı, eliyle ufalttı, yumuşattı ve şöyle dedi: “Ey Muhammed! Biz çürümüş kemikler olunca mı dirileceğiz?” Bunun üzerine Allah şu ayeti nazıl buyurdu: “Kim çürümüş kemikleri dirilecek? De ki: Şüphesiz onları ilk defa yaratan kimse diriltecektir ve o her yaratışı bilendir.”⁶

Tefsir:

Allah-u Teala'nın “O şüphesiz Allah'ın hak olduğundandır ve o ölüleri diriltir ve o her şeye gücü yetendir” ayetindeki “*ẓālike*” (o) kelimesi önceki ayette zikredilen konuya işaret etmektedir. Yani insanın yaratılışına, bitkilerin yaratılışına ve onların vücuda geliş, hayatını sürdürme, yaratılış açısından işlerin tedbirine ve hakkında şüphe olmayan iki gerçek olarak idare edilmesine işarettir.

Ayetin akışından anlaşıldığı üzere baktan maksat, hakkın bizzat kendisidir. Başka bir tabirle hak kelimesi burada “inne” edatının haberi sayılan ve silinmiş

¹ Yasin suresi, 78 ve 79. ayetler

² Kiyamet suresi, 36-40. ayetler

³ Tarık suresi, 5-8. ayetler

⁴ A'raf suresi, 29. ayet

⁵ Meryem suresi, 66, 76. ayetler

⁶ el-Bihar, 7/42/18

olan mevsufun yerine geçen bir sıfat değildir. Aksine Allah-u Teala'nın kendisi haktır, her türlü hak varlığı vücuda getirmektedir, eşyada hak düzenini cari kılmaktadır. O halde Allah-u Teala'nın hak olduğu, her türlü hak varlığın onun vasıtasıyla tabakkuk ettiği gerçeği, bu hakiki varlıkların ve haklarında cari olan hakiki sistemlerin vücuda gelmesine sebep olmuştur ve bunların tümü de Allah-u Teala'nın hak olduğunu ortaya koymaktadır.

“Ve o ölüleri diriltir” cümlesi de kendisinden önceki cümleye matuftur. Yani önceden zikredilen konuya atfedilmiştir ve o da ölü toprağının birkaç aşamadan sonra insana dönüşmesi, ölü toprağın yağmur indirmek yoluyla canlı bitkilere dönüşmesi sebep olmasıdır. Bu gelişimin devamı da Allah'ın ölüleri diriltmesine sebep olmuştur ve bu Allah'ın sürekli yaptığı bir iştir.

“Ve o her şeye kadirdir” cümlesi de önceki cümleler gibi daha önceki cümlelere matuftur ve maksat dediğimiz her şeyin Allah'ın her şeye kadir olduğu sebebiyle oluşmaktadır. Çünkü insan ve bitkinin yaratılışı, vücuda geliş ve hayatını sürdürme noktasındaki idaresinin varlık veya varlıkta cari olan düzenle yakın bir ilişkisi vardır. İnsan ve bitkinin yaratılışı ve işlerinin tedbir edilmesi, kudret

olmaksızın mümkün olmadığı gibi bu işler hakkında kudret sahibi olmak da tüm eşya üzerinde kudret sahibi olmaksızın mümkün değildir. O halde insan ve bitkinin yaratılışı ve işlerinin idare edilmesi Allah-u Teala'nın kudretinin genelliği sebebiyledir. Başka bir tabirle insan ve bitkinin yaratılışı ve işlerinin idare edilişi, kudretin genelliğini beyan etmektedir.

“Şüphesiz kıyamet gelecektir. Onda hiçbir şüphe yoktur. Allah mezarda olan kimseleri diriltecektir” cümlesi de “zalike bi ennallah” cümlesindeki “enne” edatına atfedilmiştir.

İnsan ve bitkinin yaratılışı hususunda Allah-u Teala'nın rububiyeti, ibadette ortağının reddedilmesi, Allah'ın bilen, ihsanda bulunan ve bağışlayan olması ve benzeri bir çok sonuçlar dan elde edilmekle birlikte bütün bu sonuçlar arasından sadece iki ayette zikredilmiş olan bu beş sonuç zikredilmiştir. Kıyameti ispat makamında olan bu ayetin akışından ve bu ayetlerin dirilişi ispat eden diğer ayetlerle değerlendirilişinden istifade edildiği üzere söz konusu ayetin maksadı, ölülerin Allah'ın mutlak hakkaniyetini ispat yoluyla bi'set ve dirilişi ispat etmektir. Çünkü salt haktan hak fiilden başkası sudur

etmez. Eğer insanın mutlu veya mutlu olacağı başka bir alem olmaz ve varlık alemi sadece şu tekrar edilen vücuda gelme ve yok olmayla sınırlı olsaydı batıl ve boş bir amel olurdu. O halde Allah-u Teala'nın hak oluşu, haktan başka bir şey yapmaması da ölümlerin diriliş aleminin de var olmasını gerektirmektedir. Zira bu dünyevi hayat ölümlerle sona ermektedir. Dolayısıyla baki ve kalıcı olan başka bir alemin de var olması gerekir. Dolayısıyla **“Biz sizleri topraktan yarattık”** ayeti **“O Allah'ın hak olduğu sebebiyledir”** ayetine kadar, **“biz yeri göğü ve ikisinin arasındaki her şeyi oyuncak olsun diye yaratmadık.”** Onları sadece hak üzere yarattık”¹ ayeti ve, **“Biz yeri göğü ve ikisinin arasındakileri batıl olarak yaratmadık. Bu kafir olanların zannıdır”**² ayeti de ahireti ispat eden diğer ayetler mecrasındadır. Şu farkla ki mezkur ayetler ahireti Allah-u Teala'nın fiilinin hak oluşu yoluyla ispat etmektedir. Ama söz konusu ayet ise Allah'ın fiilinin de hak olmasını gerektiren Allah'ın hak oluşu yoluyla ispat etmektedir.

Burada şöyle bir vehme kapılmak mümkündür: “Ölüleri diriltmek imkansız ve olmayacak bir iştir ve bu durumda da söz konusu delil geçerli değildir. İşte bu vehmi ortadan kaldırmak için şöyle buyurmuştur. **“O ölüleri diriltir.”** Zira ölü toprağı canlı insan şekline dönüştürerek ve cansız toprağı canlı bitkiler haline getirerek ölüleri diriltmek sürekli tekrarlanan ve görülen bir gerçektir. O halde ölümlerin diriltilmesinin imkanı hususunda hiçbir şüphe ortada kalmamaktadır. Bu ayette **“Dedi ki: Bu çürümüş kemikleri kim diriltecek?”** De ki: onları ilk defa yaratan diriltecektir”³ ve diğer ayetler gibi yeniden dirilişi varlıkların ilk defa yaratılışı yoluyla ispat etmektedir.

Hakeza burada da şu vehme kapılanlar olabilir: “İkinci defa diriltmek O'nun vuku bulmasını gerektirmez. Allah'ın kudretinin öyle bir şeye taalluk etmesi uzak bir ihtimaldir.” Bu vehmi de reddetmek için şöyle buyurmuştur: **“O her şeye kadirdir”** zira kudret sonsuz olduğu için ilk defa veya ikinci defa yaratmak veya işin kolay veya zor oluşu hususunda eşittir. Onda zayıflık, gençlik ve yorgunluk söz konusu değildir.

¹ Duhan, 38,39

² Sad, 27

³ Yasin, 78,79

Bu cümle “İlk yaratıştan aciz mi kaldık?”¹ ve “O’nu yaratan kimse ölülerini de diriltir. Onu diriltiren kimse ölülerini de diriltir. Ve o her şeye kadirdir”² ayeti de Allah-u Teala’nın kudretinin sonsuzluğunu ve genelliğini delil gösterme yoluyla kıyameti ve ölümlerin yeniden dirilişini ispat eden ayetler mecrasındadır.

O halde, “O Allah’ın hak oluşu sebebiyledir” ayetinde yer alan gerçekler önceki ayetlerden istifade edilen üç sonuçtur. Hepsisi de bir tek hedefi takip etmektedir ve o da son ayette yani, “**şüphesiz kıyamet gelecektir ve onda hiçbir şüphe yoktur ve Allah kabirlerde olanları diriltecektir**” yer alan dirilişi ispattır.”³

2970. Bölüm Ahireti İspat İçin Üçüncü Delil

Kur’an:

“De ki: “Yeryüzünde dolaşın; Allah’ın yaratmaya nasıl başladığını bir görün. İşte Allah aynı şekilde ahiret yaratmasını da yapacaktır. Doğrusu Allah her şeye Kadir’dir.”⁴

“Biz ilk yaratışta yorulduk mu? Hayır; onlar yeniden yaratılmaktan şüphe etmektedirler.”⁵

“Önce yaratan, ölümünden sonra tekrar diriltiren O’dur. Bu, O’nun için daha kolaydır. Göklerde ve yerde olan en üstün sıfatlar O’nundur. O, güçlüdür, hikmet sahibidir.”⁶

14443. İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur: “İlk yaratılışı gördüğü halde diğer yaratılışı inkar eden kimse ne kadar ilginçtir! Ne kadar ilginçtir!”⁷

14444. İmam Ali (a.s), oğlu Hasan’a (a.s) yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur: “Şunu bil ki ölümün sahibi, hayatın da sahibidir. O şüphesiz yaratanın ve öldürenin ta kendisidir ve şüphesiz o yok eden ve tekrar döndürenidir.”⁸

Tefsir

“Allame Tabatabai Mizan Tefsirinde “O’na daha kolaydır” ayeti hakkında şöyle yazmaktadır: Şunu söylemek gerekir ki “Ve bu, O’na daha kolaydır” cümlesi sonraki şu ayetle delillendirilmiştir:

¹ Kaf, 15

² Fussilet, 39

³ Tefsir-i el-Mizan, 14/345-347

⁴ Ankebut suresi, 20. ayet

⁵ Kaf suresi, 15. ayet

⁶ Rum suresi, 27. ayet

⁷ el-Bihar, 7/42/14

⁸ Nehc’ül-Belağa, 31. mektup

“Göklerde ve yerde yüce sıfatlar onundur. O, azizdir ve hikmet sahibidir.” Bu cümle, **“Ve bu O’na daha kolaydır”** cümlesini ispat eden bir delildir.

“En yüce sıfatlar onundur...” cümlesinde de istifade edildiği üzere yer ve göklerdeki sınırlı varlıklarda tecelli eden hayat, ilim, hikmet, mülk, cömertlik, kerem, azamet, kibriya ve benzeri kemal sıfatlar Allah da daha üstün bir şekilde mevcuttur. Nitekim şöyle buyurmuştur: **“Güzel isimler Allah’ındır.”**¹

Zira yer ve göklerdeki varlıklar kemal sıfatlarından herhangi bir sıfatla nitelendirilince kendi zâtında varolan onun muhalifi bir sıfatla nitelendirilmektedir. Zira bu varlıklar zati gereği bu sıfatlardan mahrum idiler. Allah onlara bu sıfatları bağışta bulunmuştur. Örneğin canlı varlıklar haddi zâtında cansızdırlar. Kudret sahibi varlıklar da kendi zâtında zayıf ve kudretten mahrumdurlar. Bu yüzden bu sıfatlar onlarda sınırlı ve kayıtlıdır... örneğin ilim sıfatı mutlak ve sınırsız değildir. Aksine cehalet ve kendisi dışındakiler hakkında bilgisizlikle iç içedir. Hayat, kudret, malik olmak, azamet ve diğer sıfatlar da aynı şekildedir. Münezzeh olan Allah

kendi fazlından dolayı bu sıfatları varlıklara bağışta bulunmaktadır. Bu sıfatlar kendisinde mutlak, sınırsız, halis ve zıtlarıyla karışmaksızın mevcuttur. İlmi ile birlikte cehalet yoktur ve hayatı ile birlikte bir ölüm söz konusu değildir o halde yer ve göklerdeki varlıklarda var olan her sıfat yaratılarda mutlak ve salt sıfatlar değildir. Ama Allah’da en üstün şekilde yani mutlak ve salt bir şekilde mevcuttur. Netice olarak: Allah ve yaratıklarında olan her sıfat Allah’da en üstün ve yüce şekilde mevcuttur. O’ndan başkasında olan her sıfat ise en aşağı bir derecede ve halis olmayan bir şekilde mevcuttur.

Yaratıklar nezdinde yeniden yaratmak ilk defa yaratmaya oranla kolaydır. Ama Allah nezdinde daha kolaydır. (zira yaratıkta varolan sıfat yaratıcıda daha üstün ve kamil bir şekilde mevcuttur.) Başka bir tabirle salt ve halis bir şekilde kolaydır. Yani zorlukla iç içe değildir. Ama yaratıklar nezdinde kolay, kolay olmakla beraber zorluktan uzak değildir. Bu açıdan yaratmak ve var etmenin Allah için zor olması gerekmemektedir. Zira işlerde zorluk failin kudretiyle ters bir orantıya sahiptir. Yani kudret azaldıkça işlerdeki zorluk ve meşakkat da artmaktadır. Kudret

¹ A’raf, 180

çoğaldıkça da zorluk ve meşakkati azalmaktadır. Ta ki kudret sonsuz olursa işleri yapma meşakkati ve zorluğu tümüyle ortadan kalkar ve Allah-u Teala'nın kudreti sonsuzdur. O halde hiçbir iş onun için zor ve meşakkatli değildir. Dolayısıyla, “Şüphesiz Allah her şeye kadirdir” ayetinden de bu gerçek istifade edilmektedir. Zira kudret her şeye taalluk edince o kudret sonsuz olacaktır. Bunu dikkatlice düşün!”¹

2971. Bölüm Ahireti İspat İçin Dördüncü Delil

Kur'an:

“Allah'ın rahmetinin belirtilerine bir bak, yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltiyor? Şüphesiz ölüleri O diriltir. O her şeye kadirdir.”²

“Rüzgarları gönderip de bulutları yürüten Allah'tır. Biz bulutları ölü bir yere sürüp, onunla toprağı ölümünden sonra diriltiriz. İnsanları diriltmek de böyledir.”³

“Su indirir ve onunla her türlü ürünü yetiştiririz; ölüleri de bunun gibi diriltip, çıkarırız; belki bundan ibret alırsınız.”⁴

Tefsir:

Allame Tabatabai ilk ayetin tefsirinde şöyle buyurmaktadır: “Şüphesiz ölüleri O diriltir” ayetinden maksat cansız yeryüzünü diriltmenin ölüleri diriltmekle aynı olduğunu anlatmaktır. Zira onlardan her birinde hem ölüm vardır ve bu bir şeyden hayatın nişanelerinin ortadan kalkması anlamındadır. Ve hem de hayat vardır ki o da bir şeyde hayatın belirtileri ortadan kalktıktan sonra yeniden ortaya çıkmaya başlamasıdır. Bu ihya ve yeniden hayat bulma olayı yeryüzünde ve bitkilerde ortaya çıkmaktadır. İnsanın ve diğer varlıkların hayatı da cansız olan yeryüzünün hayatı gibidir. Birbirine benzeyen şeylerin de mümkün olan ve mümkün olmayan şeylerde bir tek hükmi vardır. Diriltme ve yeniden hayat verme, birbirine benzeyen (yeryüzü ve bitkiler gibi) şeylerde gerçekleştiği takdirde benzer hususlarda da gerçekleşebileceğini ifade etmektedir.”⁵

¹ Tefsir-i el-Mizan, 16/175

² Rum suresi, 50. ayet

³ Fatır suresi, 9. ayet

⁴ A'raf suresi, 57. ayet

⁵ Tefsir'ul Mizan, 16/203

“ve O’nun vesilesiyle cansız yeryüzünü diriltiriz.”
Ayetinde şöyle buyurulmaktadır: Bitkisiz yeryüzünde bitki yeşertiriz. Burada yeryüzünü diriltmek her ne kadar mecaz da olsa bitkinin yaratılması gerçek bir nispettir. Bitkinin beslenme, gelişme, üreme ve benzeri faaliyetleri de hayat köklerinden kaynaklanan hayat ile ilgili faaliyetlerdir.

Bu sebeple diriliş ve ölümlerin yeniden ihyasını yeryüzünün ihyasına yani kış mevsiminde faaliyetten düştükten sonra yeniden bitkileri yeşertmeye teşbih etmiş ve şöyle buyurmuştur: “Diriliş de işte böyledir.” “Nuşur” kelimesi de ölümleri diriltmek onları mezarından çıkardıktan sonra kıyamet gününde onları dağıtmak anlamındadır.”¹

2972. Bölüm **Ahireti İspat İçin** **Beşinci Delil**

Kur’an:

“Gökleri ve yeri yaratan ve onları yaratmaktan yorulmayan Allah’ın, ölümleri diriltmeye de kadir olduğunu görmezler mi? Evet; O her şeye Kadirdir.”²

“Gökleri ve yeri yaratan Allah’ın, onların benzerlerini de tekrar yaratmaya kadir olduğunu görmezler mi?” Onlar için şüphe götürmeyen bir süre tayin etmiştir. Öyleyken, zalimler, kafirlikte hâlâ direnirler.”³
bak. Yasin Suresi, 81. ayet

Tefsir

“Gökleri ve yeri yaratan Allah’ın onların benzerini de yaratmaya kadir olduğunu bilmiyorlar mı?” Allah’u Teala bu ayetle ölümden sonraki dirilişi ispat etmektedir. Zira kafirler şöyle diyorlardı: **“Çürümüş kemiklere döndüğümüz zaman, yeni bir yaratılışla mı diriltileceğiz?”** Bu kafirlerin, dirilişi uzak ve imkansız sayışları dağılan ve çürümüş kemiklere dönüşen bu dünyevi bedenini yeni bir hayata dönüşünün imkansız olduğu düşüncesine dayalıydı. Allah-u Teala da onlara şöyle cevap vermiştir: **“Bedenin yoktan var edilişi, Allah’ın bu bedeni ve benzerini yeniden yaratmaya kadir olduğunu ispat etmektedir. Zira benzer olan varlıklar eşit hükümlere sahiptir.**

¹ Tefsir-i el-Mizan, 17/21

² Ahkaf suresi, 33. ayet

³ İsra suresi, 99. ayet

Bu benzerlik yeni bedenın ilk bedenle mukayesesi açısından ve insanın vahdetini ve şahsiyetini koruyan her iki bedende de olan nefis açısından değil. Bunun da uhrevi insanın dnyeyi insanla benzer değil de aynı olduğuyla bir aykırılığı yoktur. Çünkü vahdet ve şahsiyetin ölçüsü insanın nefsidir ve bu nefis de mnezze olan Allah nezdinde korunmaktadır. Dolayısıyla da asla yok olmamaktadır. Bu nefis yeniden yaratılan bedene taalluk ettiğinde de o beden bu dünyada var olan insanın aynısı olmaktadır. Nitekim bu dünyada da insan bedeninin parçaları tümüyle sürekli değiştii halde önceden var olan şahsiyet vahdeti baki ve yerinde kalan o şahsın aynısıdır.

İnsanın hakikatini teşkil eden nefsin, bedenın parçalarının ortadan kalkması ve dağılmasıyla da Allah nezdinde korunduğunun delili ise şu ayet-i şerifedir: ‘‘Putatapanlar: ‘‘Toprağa karışıp yok olduktan sonra yeniden mi yaratılacağız?’’ derler. Evet; onlar, Rab’lerine kavuşmayı kfredenlerdir. De ki: ‘‘Size vekil kılınan ölüm meleği canınızı alacak.’’¹ Kafirlerin ahiret hakkındaki şpbeleri, bedenın parçaları dağıldığında ortadan yok olan insanın yeniden

dirilişi hakkındadır. Allah-u Teala da onlara cevap olarak şöyle buyurmuştur: ‘‘lm meleği onların canını tümüyle alır.’’ O halde onlardan hiçbir şey yok olmaz ve kaybolmaz. Aksine kaybolan ve ortadan yok olan şey insanın bedenidir ve bu da önemli bir şey değildir. Zira Allah onu yeniden yaratacaktır.

Kıyamette dirilen insanın, dünyadaki insanın benzeri değil de aynısı olduğunun delili ise insanın Allah’a döneceğini, diriltileceğini, sorguya ve hesaba çekileceğini ve amelleri karşısında ceza göreceğini bildiren kıyamet ile ilgili ayetlerdir.

Bütün bunlar da benzerlikten maksadın bu dediğimiz şey olduğunun apaçık tanığıdır. Beden meselesini ele almak ve benzerlikten söz etmek de sadece kafirlerin söz konusu ettiği problem sebebiyledir. Zira onlar şöyle diyorlardı: ‘‘rmş kemiklere dnştğmzde yeni bir yaratılışla mı yaratılacağız.’’ Kafirlerin bu sözü, sadece beden ve beden ile ilgili konuları içermekteydi, insandan alınan can ve nefis ile ilgili değil. Eğer nefis bir kenara bırakılacak olursa, o taktirde uhrevi beden dnyeyi bedenın benzeri olacaktır. Ama nefsin varlığı sebebiyle de onun aynısı olacaktır.

¹ Secde suresi, 10-11. ayetler

Bazıları şöyle demişlerdir: “Onlar gibi” kelimesinden maksat onların kendisidir ve bu cümle, “senin gibisi bu işi yapmaz” denilen ifadenin bir benzeridir. Yani “Sen bu işi yapmazsın” demektir. Ama bu söz problemsiz bir söz değildir. Açıkça bilindiği gibi bu tabir ve terkipten maksat, “sen olduğun için –zira senin gibiler falan bususiyetlere sahiptir- bu işleri yapmaz demektir. O halde sen de bu sıfatlara sahip olduğun için bu işi yapma.” Bu cümlede kinaye yoluyla fülün sebebi reddedilerek fül de reddedilmektedir ve bu da, “sen bu işi yapmazsın” cümlesinden daha çok tekitle vurgulanmış bir cümledir.¹

“Gökleri ve yeri yaratan Allah onların benzerini yaratamaz mı? Evet o bilen yaratıcıdır” ayetindeki istifham (soru), inkara dayalı bir istifhamdır. (Yani: Tabi ki yaratır) Önceki ayette yani, **“De ki: Onları ilk defa yaratan kimse yeniden yaratacaktır”** ayetindeki delil zihne daha yakın bir beyanla açıklanmaktadır. Zira o ayette insanın ilk defa yaratılışı Allah’ın onları yeniden yaratmaya kadir olduğunun delili gösterilmişti. Ama bu ayette insanın yaratılışından daha büyük olan ve kendisinin de başka bir yerde,

“Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılışı insanın yaratılışından daha büyüktür”² buyurduğu gibi yerin ve göklerin yaratılışı Allah’ın insanı yeniden yaratabileceğinin delili olarak gösterilmiştir.

O halde söz konusu ayet bizim şöyle dememiz anlamındadır: “Nasıl şöyle denebilir: “Bütün genişliğiyle, güzel yaratılışıyla, içinde bulundukları ilginç düzeniyle, akılları şaşkınlığa düşüren şaşırtıcı ince düzeniyle ve insanlık aleminin sadece küçük bir parçası sayıldığı yer ve gök alemlerini yaratan Allah bu insanları yeniden yaratmaya kadir değil midir? Evet o bunları yeniden yaratmaya kadirdir. Çünkü Allah çok yaratıcı ve çok bilendir.”

Bazıları şöyle demişlerdir: “Benzerleri” ifadesinden maksat, kâfirlerin benzerleridir. Ama bu anlam doğru değildir. Zira “benzer” kelimesinin lugavi ve örfi anlamıyla aykırılık içindedir.

Bazıları da şöyle demişlerdir: “Benzerleri” kelimesinden maksat, kinaye yoluyla kendileridir. Tıpkı bizim şöyle dememize benzemektedir: “Senin gibi birisinin bu işe ihtiyacı yoktur.” Yani senin bu işe ihtiyacın yoktur. Bu anlam da doğru değildir. Zira kinayeli bir tabir olsaydı, onu açıkça söylemek de mümkün olurdu. Ama burada

¹ Tefsir’ul Mizan, 13/209,210

² Gafir, 57

şöyle diyemeyiz: “Gökleri ve yeri yaratan Allah onları yaratamaz mı?” Zira burada söz konusu olan diriliş ve onların kıyamette yeniden yaratılışıdır, onların yaratılışı değil. Çünkü müşrikler de yaratıcıların münezze olan Allah olduğunu itiraf ediyorlardı.

Bazıları da şöyle demişlerdir: “Benzerlerini” ifadesindeki zamir göklere ve yere aittir. Bu zaminin akıl ve şuur sahibi varlıklar hakkında kullanılması ise bu alemdeki şuur sahibi varlıklar sebebiyledir. (Mislehum kelimesindeki hum zamiri insan gibi akıl ve şuur sahibi varlıklar hakkında kullanılmaktadır.) Bu yüzden tağlib (genelleme) babından şuur sahibi varlıklara sahip olan zamir, göklere ve yere atfedilmiştir. O halde, ayetten maksat şudur: Alemi yaratan Allah onların benzerini de yaratabilir. Bu sözün problemi de şudur: “Burada söz konusu olan insanın kıyamette yaratılışını ispat etmektir, yerin ve göklerin yeniden yaratılışı ve dirilişi değil. Yani söz konusu olan varlıkların benzerlerinin yaratılışı ve iadesidir, onların aynısının iadesi değil.

O halde bak olan şöyle denilmesidir: Benzerlerinin yaratılmasından maksat, ölümden sonra amellerinin karşılığını görmesi için yeniden yaratılışlarını

görmesidir. Allah rahmet etsin, Tebersi’nin Mecme’ul Beyan’daki bu sözü de bu anlamı ifade etmektedir. Bunun açıklaması da şudur: İnsan nefis ve bedeninin birleşmesinden oluşan bir varlıktır. Bu dünyada beden sürekli bir değişikliğe maruzdur. Zira bedeninin parçaları sürekli olarak değişmektedir. Bileşik olan her varlık ise kendisini teşkil eden parçalardan biri ortadan kalkınca o da ortadan kalkmaktadır. O halde her an ve lahzaadaki insan, önceki an ve lahzaadaki insandan farklıdır. Ama insanın şahsiyeti soyut bir varlık olan maddeden ve maddi değişikliklerden uzak bulunan, ölüm ve yokluğa bulaşmayan insanın nefsi ve ruhu ise mahfuzdur.

Allah-u Teala’nın sözünün özeti şudur: Bedenin ölmesiyle nefis ölmemektedir. Aksine nefis, Allah’a doğru dönünceye kadar mahfuz ve diridir. Bu anlam, daha önce de söylediğimiz ayetten de anlaşılmaktadır. Yani şu ayetten: **“Putu tapanlar: “Toprağa karışıp yok olduktan sonra yeniden mi yaratılacağız?” derler. Evet; onlar, Rab’lerine kavuşmayı küfredenleredir. De ki: “Size vekil kılınan ölüm meleği canınızı alacak, sonra**

**Rabbimize
döndürüleceksiniz.”¹**

O halde kıyamette insanın kalıbı olacak olan beden, önceden var olan bedenle mukayese edildiğinde onun bir benzeri olacaktır, onun aynısı değil. Ama sonraki bir bedene sahip olan insan, önceki bedene sahip olan insanla mukayese edilince onun aynısıdır, benzeri değil. Zira insanın şahsiyeti nefsi ve ruhuyladır ve o her iki alemde birdir.

Müşriklerin insanın yeniden yaratılışını imkansız sayışları ve, “Bu çürümüş kemikleri kim diriltecek” sözünü izhar etmeleri, bedenın yeniden yaratılışıyla ilgili olduğundan (ruh ve nefsin yeniden yaratılışıyla ilgili değil) Münezzeh olan Allah da onlara cevap olarak, onların benzerinin yaratılışının mümkün olduğunu ispat etmeye koyulmuştur. Ama ölümden sonra onların aynısının iade edilişi Allah nezdinde mahfuz olan ruh ve bedenlerin yeniden yaratılan bedenlere taalluk ettiği zaman gerçekleşecektir. O taktirde de ahirette dünyada olan aynı şahıslar olacaklardır. Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: “Gökleri ve yeri yaratan ve onları yaratmakta aciz kalmayan Allah’ın

ölüleri yeniden yaratmaya kadir olduğunu görmüyorlar mı?”² Bu ayette de yaratmak ölülere isnat edilmiş ve şöyle buyurulmuştur: “Ölüyü yaratmaya” Görüldüğü gibi, “Ölülerin benzerlerini yaratmaya” buyurulmamıştır.³

2973. Bölüm Ahiretin Keyfiyeti

Kur’an:

“Yahut altı üstüne gelmiş bir kasabaya uğrayan kimseyi görmedin mi? “Allah burayı ölümünden sonra acaba nasıl diriltecek?” Dedi. Bunun üzerine Allah onu yüz yıl ölü bıraktı, sonra diriltti, “Ne kadar kaldın?” Dedi, “Bir gün veya bir günden az kaldım” dedi, “Hayır yüz yıl kaldın, yiyeceğine içeceğine bak, bozulmamış; eşeğine bak. Seni insanlar için bir ibret kılacağız. Kemiklerine bak, onları nasıl birleştirip, sonra onlara et giydiriyoruz” dedi; bu ona apaçık belli olunca, “Artık Allah’ın her şeye kadir olduğunu biliyorum” dedi.”⁴

¹ Secde suresi, 10-11. ayetler

² Ahkaf,33

³ Tefsir-i el-Mizan, 17/112-114

⁴ Bakara, 259

İbrahim: “Rabbim! Ölüleri nasıl dirilttiğini bana göster” dediğinde, “inanmıyor musun?” deyince de, “Hayır öyle değil, fakat kalbim iyice kansın” demişti.” Öyleyse dört çeşit kuş al, onları kendine alıştır, sonra onları parçalayıp her dağın üzerine bir parça koy, sonra onları çağır; koşarak sana gelirler. O halde Allah'ın güçlü ve hikmet sahibi olduğunu bil” demişti.”¹

“Kendi yaratılışını unuttur da: “Çürümüş kemikleri kim yaratacak” diyerek, bize misal vermeye kalkar? De ki: “Onları ilk defa yaratan diriltecektir. O, her türlü yaratmayı bilendir.”²

“İnsan, kemiklerini bir araya toplayamayız mı sanıyor? Evet, Biz onu, parmak uçlarına varıncaya kadar bütün incelikleriyle yeniden yapmaya kadiriz.”³

“Sonunda oraya varınca, kulakları, gözleri ve derileri, yaptıkları hakkında onların aleyhinde şahitlik ederler. Derilerine: “Aleyhimize niçin şahitlik ettiniz?”

derler.” Onlar da: “Bizi, her şeyi konuşturan Allah konuşturdu. Sizi önce yaratan O’dur ve O’na döndürülüyorsunuz” cevabını verirler.”⁴

“Şüphe götürmeyen kıyamet saatinin geleceğini, Allah'ın kabirlerde olanı dirilteceğini gösterir.”⁵

14445. İmam Sadık (a.s), kendisine, “Beden çürüdüğü, organlar dağıldığı, bir organ bir şehirde yurtcu hayvanlara yem olduğu, bir organ başka bir şehirde haşere ve sürüngenler tarafından parça parça edildiği, diğer bir organ toprak olduğu ve çamurundan bir duvar yapıldığı halde ruh nerede dirilecek?” diyen zındık birisine şöyle buyurmuştur: “Onu yoktan var eden hiçbir örneği olmaksızın ona şekil ve suret veren Allah onu başta yarattığı gibi onu yeniden döndürmeye ve yaratmaya kadirdir.”⁶

14446. İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala'nın, “Hani İbrahim şöyle demişti: Ey Rabbim! Bana ölüyü nasıl dirilttiğini göster” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “İbrahim (a.s), denizin sahilinde yarısı suda diğer yarısı ise karada olan bir

¹ Bakara, 260

² Yasin suresi, 78, 79. ayetler

³ Kıyamet suresi, 3, 4. ayetler

⁴ Fussilet suresi, 20, 21. ayetler

⁵ Hac suresi, 7. ayet

⁶ el-Bihar, 7/37/5

leş gördü. Deniz hayvanları geliyor ve suda olan bölümünden yiyor, gidiyor ardından birbirlerinin canına düşüyor, birbirlerini yiyorlardı. Kara hayvanları da geliyor, o leşin bir bölümünden yiyor, sonra birbirinin canına düşüyor ve birbirlerini yiyorlardı. İbrahim bu şaşırtıcı sahneyi görünce şöyle dedi: “Ey Rabbim! Bana ölüyü nasıl dirilttiğini göster!” Ve İbrahim şöyle buyurdu: “Bu hayvanlara yem olan birisini onlar da birbirlerini yedikleri halde nasıl diriltebilirsin?” (Felsefede tartışılan akıl ve me’kul konusu) Allah şöyle buyurdu: **“Sen iman etmedin mi?” İbrahim şöyle dedi: “Elbette iman ettim. Ama kalbim itminana ersin istiyorum.”** Yani diğer şeyleri gördüğüm gibi bu konuyu da (ölülerin dirilişini de) görmek istiyorum. Allah şöyle buyurdu: **“Dört kuş tut.”**¹

1447. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Cebrail, Allah Resulü’nün (s.a.a) yanına gelerek onun elinden tuttu ve onu Baki mezarlığında bir mezarın başına götürdü. Mezarın sahibine seslenerek

şöyle dedi: “Allah’ın izniyle kalk” Sonra saçlı sakalı bembeyaz bir adam mezardan çıktı. Üstünden başından toprakları silkelediği bir halde şöyle diyordu: “Allah’a hamdolsun. Allah en büyüktür.” Cebrail ona şöyle dedi: “Allah’ın izniyle yeniden öl.” Sonra Cebrail Allah Resulünü başka bir mezarın başına götürdü ve şöyle dedi: “Allah’ın izniyle kalk!” Bunun üzerine siyah yüzlü birisi mezardan çıktı ve o şöyle diyordu: “Eyvahlar olsun! Helak oldum” Cebrail ona şöyle buyurdu: “Allah’ın izniyle öl!” Ardından şöyle buyurdu: “Ey Muhammed! Kıyamet günü de işte böyle haşır olurlar. Müminler o sözü söyler ve bunlar da duyduğun şeyi söylerler.”²

*Meclisi’nin (Allah-u Teala ondan razı olsun), “Cismani diriliş inancı tüm din mensuplarının görüş birliği içinde olduğu ve dinin zaruriyatından sayılan bir inançtır” başlığı altında beyan ettiği sözüne müracaat ediniz.*³

Bak. 14433, 14434. hadisler

¹ el-Kafi, 8/305/473

² el-Bihar, 7/39/8

³ c. 7/47-53

2974. Bölüm Kıyamet Zamanının Yakınlığı

Kur'an:

“Kıyamet saati yaklaştı ve ay yarıldı.”¹

“Gerçek vaad yaklaştığında, küfredenlerin gözleri beliriverir: “Vah bize! Bundan önce gaflet içindeydik, hem de zalimdik” derler.”²

“İnsanların hesap görme zamanı yaklaştı, fakat onlar hâlâ habersiz, haktan yüz çeviriyorlar.”³

14448. *Resulullah (s.a.a), orta ve işaret parmağını göstererek şöyle buyurmuştur:* “Benim dirilişim ile kıyamet (arasındaki zaman fasılası) bu iki parmak gibidir.”⁴

14449. *Resulullah (s.a.a), orta ve işaret parmağını göstererek şöyle buyurmuştur:* “Benim dirilişim ve kıyamet arasındaki zaman fasılası bu ikisi gibidir.” Ardından şöyle buyurdu: “Canım elinde olan Allah’a andolsun ki ben kıyameti iki omuzumun arasında buluyorum.”⁵

14450. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Benim dirilişim ve kıyamet (arasındaki zaman fasılası) bu ikisi gibidir ve adeta neredeyse benden öne geçecekti.”⁶

14451. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Benim dirilişim ve kıyamet tıpkı birinin diğerinden sadece kulağı önde olan iki yarış atı gibidir. Neredeyse kıyamet benden öne geçecekti.”⁷

14452. *Cabir şöyle demiştir:* “Allah Resulü (s.a.a) hutbe okuduğunda hutbesinde sürekli olarak, “ama daha sonra” buyuruyordu. Kıyamet gününden bahsedince sesi yükseliyor ve yanakları kızarıyordu ve daha sonra şöyle buyuruyordu: “Kıyamet sabah veya akşam size gelip çatacaktır.” Ardından iki parmağını gösteriyor ve şöyle buyuruyordu: “Benim dirilişim ve kıyamet (arasındaki zaman fasılası) bu iki parmak mesafesi kadardır.”⁸

14453. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Muhammed’i kıyametin yaklaştığına bir nişane; cenneti

¹ Kamer suresi, 1. ayet

² Enbiya suresi, 97. ayet

³ Enbiya suresi, 1. ayet

⁴ Kenz’ul Ummal, 38348

⁵ Ca’feriyat, 212

⁶ Kenz’ul Ummal, 38351

⁷ el-Bihar, 6/315/27

⁸ Emali’et-Tusi, 337/686

müjdeleyen, azapla korkutan bir kimse olarak gönderdi.”¹

14454. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Siz ve kıyamet bir ipe bağlanmışsınız.”²

14455. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kıyametin örtüsü açılmış, geliş alametleri akıllılar için aşikar olmuştur.”³

2975. Bölüm

Sadece Allah

Kıyametin Ne Zaman

Kopacağından

Haberdardır

Kur'an:

“İnsanlar sende kıyametin zamanını soruyorlar; de ki: “Onun bilgisi ancak Allah katındadır; ne bilirsin, belki de zamanı yakındır.”⁴

Bak. Araf, 178, Lokman, 34, Zübrüf, 85, Mülk, 25, 26, Cin, 25, Naẓiat, 42-46

14456. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “İsa b. Meryem (a.s) Cebrail’e (a.s) şöyle sordu: “Kıyamet ne zaman kopacaktır?” Cebrail büyük bir ıstırap ve tedirginlik içinde düştü ve bayıldı. Bir müddet sonra ayılınca şöyle buyurdu:

“Ey Ruhullah! Ben bu konuda senden daha çok bilici değilim. Göklerde ve yerde olan her şey Allah’ındır. Kıyamet sizlere aniden gelip çatacaktır.”⁵

14457. “Kureyş üç kişiyi – Neze b. Haris b. Kelde, Ukbe b. Ebu Muid ve Amir b. Vasile’yi-Medine ve Necran’a gönderdi. Onlardan bu iki şehirdeki Hristiyan ve Yahudilerden bir takım konular öğrenmelerini ve onları Allah Resulü’ne (s.a.a) sormayı istemişlerdi. Yahudi ve Hristiyan alimleri o üç kişiye şöyle dediler: “Ona birkaç soru sorun. Eğer cevap verirse o şüphesiz Tevrat’ta zuhur edileceği haber verilen ve beklenen Peygamber’in ta kendisidir. Sonra ona başka bir konuyu sorunuz, eğer onu bildiğini iddia ederse yalancıdır ve Peygamber onu bilemez. Zira Allah’tan başkası ondan haberdar değildir. Bu mesele de; “Kıyametin ne zaman kopacağı meselesidir.” O üç kişi sorularıyla Allah Resulü’nün yanına geldiler... Cebrail Peygamber’e onların üç sorusuna cevap verecek mahiyette olan Kehf suresini

¹ Nehc’ül-Belağa, 160. hutbe

² a. g. e. 190

³ a. g. e. 108

⁴ Ahzap suresi, 63. ayet

⁵ Kasas’ul Enbiya, 271/346

indirdi. Son soruları hakkında da şu ayet nazil oldu: **“Sana kıyamet hakkında ne zaman kopacağını soruyorlar...**

Ama insanların çoğu bilmezler.”¹

¹ el-Bihar, 7/62/15

375. Konu

el-Mead Ahiret (2)

Kıyametin Kopmasının Nişaneleri

- *el-Bihar*, 6/295, 1. bölüm; *İşrat'us-Saet*
- *Kenz'ul Ummal*, 14/202-259; *fi İşrat'is-Saet'ul Kubra*

2976. Bölüm Kıyametin Kopmasının Nişanesi

Kur'an:

“Onlar kıyamet gününün kendilerine ansızın gelmesini mi bekliyorlar. Şüphesiz onun alametleri belirmiştir. Kendilerine gelip çatınca ibret almaları neye yarar?”¹

“Göğün, insanları bürüyecek ve gözle görülecek bir duman çıkaracağı günü bekle; bu, can yakan bir azaptır.”²

“Kendilerine söylenmiş olan başlarına geldiği zaman, yerden bir çeşit canlı çıkarınız ki o, onlara, insanların ayetlerimize kesin olarak inanmadıklarını söyler.”³

“Yecuc ve Mecuc'un seddi yıkıldığı zaman her dere ve tepeden boşanırlar.”

Ve gerçek vaad yaklaşınca birden inkar edenlerin gözleri donakalır. Yazıklar olsun bize gerçekten biz bu durumdan habersiz miyiz; hatta biz zalim kimselermiyiz.”⁴

bak. En'am Suresi, 158. ayet; Kehf Suresi, 99. ayet; Zübrüf Suresi 42. ayet

14458. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey Allah'ın kulları! Allah'ı düşünün, Allah'ı! Dünya, sizleri sünnetleri üzerinde götürmektedir. Siz ve kıyamet birbirinize yakınsınız. Kıyametin sanki alametleri görüldü, belirtileri yaklaştı.”⁵

14459. Resulullah (s.a.a), kendisine, “Kıyamet ne zaman kopacaktır?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “Bu konuda ben senden daha çok biliyor değilim. Ama sana kıyametin nişanelerini söyleyeyim: ... Yalın ayaklılar insanların başına geçince bu kıyametin kopma nişanelerindendir. Hayvan otlatan kimseler (hayvancılık yapanlar) binalar hususunda birbiriyle rekabet edince, bu da kıyametin kopma nişanelerindendir. Beş şey gaiptendir. Allah'tan başka hiç kimse onlardan haberdar değildir: “Kıyametin kopma zamanının ilmi Allah nezdindedir.”⁶

14460. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah üç şeyi az

¹ Muhammed suresi, 18. ayet

² Duhan suresi, 10, 11. ayetler

³ Neml suresi, 82. ayet

⁴ Enbiya suresi, 96 ve 97. ayetler

⁵ Nehc'ül-Belağa, 190. hutbe

⁶ Kenz'ul Ummal, 38542

bulunur kılmadıkça kıyamet kopmaz: Helal bir dirhem, faydalı bir ilim ve aziz ve celil olan Allah yolunda (edinilen) bir kardeş.”¹

14461. Resulullah (s.a.a), kendisine, “Kıyametin kopacağıının ilk nişanesi nedir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “İnsanları batıdan doğuya çepeçevre kuşatacak bir ateş.”²

14462. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Felç hastalıklarının ve ani ölümlerin yaygınlığı da kıyametin nişanelerindendir.”³

14463. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Bina sahiplerinin, bina yapma hususunda birbirine karşı övündüğü, aç ve fakir yalınayaklı kimselerin insanların başına geçtiğini görürsen bu da kıyametin kopma nişanelerindendir.”⁴

14464. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsanın para torbasını alıp döndürdüğü halde onu kabul edecek birini bulamadığı bir zaman gelmedikçe kıyamet kopmaz. Böylece o şahıs para torbasını yere vurur ve şöyle der: “Keşke

olmasaydın, keşke toprak olsaydın.”⁵

14465. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet zamanı yaklaşınca ölüm, sizin güzel hurmaları tepsiden alıp seçtiğiniz gibi ümmetimin iyilerini seçer.”⁶

14466. Tebersi (r. a), Allah-u Teala’nın, “O halde göğün aşikar bir duman getirdiği günü bekle” ayeti hakkında şöyle yazmaktadır: “Bu duman hakkında görüş farklılığı vardır. Bir görüşe göre kıyamet kopmadan önce gökten gelen ve kafirlerin kulağına giren dumandır. Öyle ki kafirlerin başı pişmiş ve soyulmuş kelle haline gelir. Mümin ise ondan bir nezle ölçüsünce zarar görür. Yeryüzü baştan başa alevler halinde yanan bir ev haline gelir. Onda hiçbir delik ve yarık bulunmaz. Bu durum kırk gün sürer. Bu görüş, Ali’den (a.s), İbn-i Abbas’tan ve Hasan’dan rivayet edilmiştir.”⁷

14467. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Güneş batıdan doğmadıkça kıyamet kopmaz.”⁸

¹ a. g. e. 38600

² el-Bihar, 6/311/9

³ el-Kafi, 3/261/39

⁴ Kenz’ul Ummal, 38394, bak. 1543, 3025

⁵ Kenz’ul Ummal, 37

⁶ ed-Deavat, Ravendi, 235/650

⁷ Nur’us-Sakaleyn, 4/626/25

⁸ Kenz’ul Ummal, 38411

14468. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kıyametin kopma nişanelerinden biri de Kur’an okuyanların çokluğu, Kur’an-ı bilenlerin ise az oluşudur. Yöneticiler çoktur, emin ve emanete riayet eden kimseler ise azdır. Yağmur çok yağar, ama bitkiler az biter.”¹

14469. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ey insanlar! Şüphesiz kıyametten önce zor ve korkunç işler, büyük korkular ve zor anlar yaşanır. O zaman zalimler yönetici olur, kötü kimseler başa geçerler. İyi işlere davet edenler zulme maruz kalır, kötülüklerden sakındıranlar, baskı altına alınır. O halde o gün için iman hazırlayın. O gün için çok sabırlı olun. Salih amele sığının, canları (ona iman etmeye) zorlayın ki ebedi nimete erişesiniz.”²

14470. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet sadece yaratıkların kötülerinin üzerine kopar.”³

14471. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet sadece insanların kötülerinin üzerine kopar.”⁴

14472. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsanların en kötüsü hayatları zamanında kıyameti derk edenlerdir.”⁵

Ben şöyle diyorum: “Kıyametin zamanı, kıyametin kopacağının nişaneleri babında bizim de bir kısmını burada naklettiğimiz hadisler vahit olan rivayetlerdir. Çoğu cidden zayıftır, onlara itimat etmek mümkün değildir. Sadece Peygamber’in (s.a.a) ve İmamların (a.s) söylediğini teyit eden ve birçok delilleri bulunan hadislere güvenilebilir. Öte yandan onları reddetmek de caiz değildir. Sadece Kur’an veya aklın zaruri hükümleriyle çelişen hadisler reddedilebilir.

2977. Bölüm Bayılıcı Nefha

Kur’an:

“Sura üflenince, Allah'ın dilediği bir yana, göklerde olanlar, yerde olanlar hepsi düşüp ölür. Sonra Sura bir daha üflenince hemen ayağa kalkıp bakışır dururlar.”⁶

“Çekişip dururlarken kendilerini yakalayacak bir tek çığlığı beklerler.

¹ el-Bihar, 77/163/183

² A'lam'ud-Din, 343/33

³ el-Bihar, 6/315/25

⁴ Kenz'ul Ummal, 38486

⁵ a. g. e. 38473

⁶ Zümer suresi, 68. ayet

“O zaman, artık ne vasiyet edebilirler ne de ailelerine dönebilirler.”¹

14473. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sur’a üfürüldüğü, yüreklerin ağza geldiği, bütün dillerin kekeme olup tutulduğu, yüce dağların ve sağlam sahraların un ufak olup döküldüğü, yeryüzünün en sert yerlerinin titrek bir seraba dönüştüğü, bayındır yurtların viran ve yerle yeksan bir hale geldiği zaman...”²

Tefsir

Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Sura üfürülür ve ölür...”** Allah-u Teala’nın sura üfürüleceği hakkındaki sözünün zahirinden de anlaşıldığı üzere iki tür üfleme vardır: Birinci üfleme, tüm canlıları öldürmek içindir. İkinci üfleme ise diriltmek içindir. Ehl-i Beyt İmamlarından (a.s) ve Ehl-i Sünnet yoluyla Peygamber’den (s.a.a) nakledilen rivayetler de bu anlamı ifade etmektedir. Elbette Ehl-i Sünnet rivayetlerinden bazıları da bir tür belirsizlik içindedir.³

Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Çekişip dururlarken kendilerini yakalayacak bir tek çılgığı beklerler.”**

Nazar kavramı beklemek anlamındadır. Sayba kelimesi ise ayetin akışından da anlaşıldığı üzere sura ilk üfürülüştür. Sayba kelimesi için kullanılan “vahideten” sıfatı da kafirlerin işinin yüce olan Allah’a kolay olduğuna işarettir. Kafirler için Allah’ın işi sadece bir sayba iledir. Ayette geçen “yebissimun” kavramının aslı “yebtesimun” olup mücadele ve çekişme anlamında olan “ibtisam” kökünden türemiştir.⁴

Allame Tabatabai (Allah-u Teala ondan razı olsun) el-Bihar’a yazdığı başıyesinde şöyle buyurmuştur: “... Sur hakkında nakledilen hadisler, vahit olan hadislerdir ve tevatür derecesine ulaşmamıştır. Bu hadislerde surun bususiyeti ve sura üfürülme şekli hakkında nakledilen hadisleri Kur’an teyit etmemektedir. Usul-i Fıkıh ilminde de söz konusu edildiği üzere ne akıl yoluyla ve ne de şeriat yoluyla uyum içindedir. Aynı şekilde feri hükümler, yani aslı öğretiler dışındaki vahit hadislerin hüccet olduğu hususunda da hiçbir delil yoktur. O halde farz ve zaruri olan şudur: Allah’ın kitabında da yer aldığı sebebiyle sura ve sura üfürülme olayına icmalen de olsa iman etmek gerekir. Bu konuda

¹ Yasin suresi, 49, 50. ayetler

² Nehc’ül-Belağa, 195. hutbe

³ Tefsir’ul Mizan, 17/293

⁴ Tefsir’ul Mizan, 17/98

nakledilen hadislere teslim olmak ve onları bir kenara atmamak gerekir. Çünkü Kur'an ve zaruret ile bir uyumsuzluk içinde değildir. Bu konunun ilmini Allah'a, Resulüne ve Ehl-i Beytine (a.s) havale etmek gerekir.

bak. el-Bihar, 6/ 316, 2. Bölüm

2978. Bölüm Deprem

Kur'an:

“Yer dehşetle sarsıldıkça sarsıldığı zaman.”¹

“Ey insanlar! Rabbinizden sakının; doğrusu kıyamet gününün sarsıntısı büyük şeydir. Kıyameti gören her emzikli kadın emzirdiğini unuttur, her hamile kadın çocuğunu düşürür. İnsanları sarhoş gibi görürsün oysa sarhoş değildirler, fakat bu sadece Allah'ın azabının çetin olmasındandır.”²

“O gün bir sarsıntı sarsar. Peşinden bir diğeri gelir.”³

“Ey insanlar! Yer sarsıldıkça sarsıldığı zaman.”⁴

14474. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Amellerin hesabının sorulacağı, yerin yerinden oynayacağı, çocukların dehşetten ihtiyarlayacağı günden sakının.”⁵

2979. Bölüm Yeryüzünün Parçalanışı

Kur'an:

“Ama yer, çarpılıp paralandığı zaman.”⁶

“Yer ve dağlar kaldırılıp bir vuruşla birbirine çarpıldığı zaman.”⁷

14475. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “O halde yeryüzü parça parça olur ve göz önünde bulundurulmuş hedef için yayılır, ölümler diriltir, koşa koşa Allah'a doğru giderler. Yaratıklar mahşere doğru saldırıya geçerler.”⁸

14476. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Yazgı süresini, emir vadesini doldurunca...dağları yerinden eder, korkunç ve karşı durulmaz gücüyle onları

¹ Zilzal suresi, 1. ayet

² Hac suresi, 1 ve 2. ayetler

³ Naziat suresi, 6 ve 7. ayetler

⁴ Vakıa suresi, 4. ayet

⁵ Nehe'ül-Belağa, 157. hutbe

⁶ Fecr suresi, 21. ayet

⁷ Hakka suresi, 14. ayet

⁸ Emali'et-Tusi, 653/1353

birbirine çarparak unufak hale getirir.”¹

14477. İmam Bakır (a.s), Allah-u Teala’nın, **“Evet, yeryüzü parça parça olunca”** ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Maksat kıyamet zelzelesidir.”²

2980. Bölüm Dağların Harekete Geçmesi

Kur’an:

“Dağlar yürüdükçe yürür.”³

“Sana dağları sorarlar; de ki: “Rabbim onları ufalayıp savuracak, yerlerini düz, kuru bir toprak haline getirecek; orada ne çukur, ne tümsek göreceksin.”⁴

“Dağlar pamuk gibi atıldığı zaman.”⁵

“Kıyametin koptuğu gün, yeryüzü ve dağlar sarsılır; dağlar, yumuşak kum yığını haline gelir.”⁶

“Dağlar, atılmış renkli yüne benzeyecekler.”⁷

“Dağlar ufalandıkça ufalanıp da toz duman haline geldiği zaman.”⁸

“Dağlar yürütülüp serap olacaktır.”⁹

14478. Resulullah (s.a.a), kendisine, “Kıyamet günü dağlar bu büyüklüğüyle nasıl olacaktır?” diye soran Sakif’ten birisine şöyle buyurmuştur: “Allah onları harekete geçirir, çakıl ve kuma dönüştürür. Sonra onları dağıtacak bir rüzgar gönderir.”¹⁰

2981. Bölüm Yeryüzünün Yayılması

Kur’an:

“Yer düzeltildiği zaman.”¹¹

“Yerin başka bir yerle, göklerin de başka göklerle değiştirildiği, her şeye üstün gelen tek Allah’ın huzuruna çıktıkları günde.”¹²

14479. Resulullah (s.a.a), Hakim’in güzel bir senetle Cabir’den rivayet ettiği üzere şöyle buyurmuştur: “Kıyamet günü yeryüzü tabaklanmış bir deri gibi serilir ve insanoğlunun

¹ Nehc’ül-Belağa, 109. hutbe

² el-Bihar, 7/109/34

³ Tur suresi, 10. ayet

⁴ Ta-Ha suresi, 105-107. ayetler

⁵ Mürselat suresi, 10. ayet

⁶ Müzzemmil suresi, 14. ayet

⁷ Karia suresi, 5. ayet

⁸ Vakıa suresi, 5 ve 6. ayetler

⁹ Nebe suresi, 20. ayet

¹⁰ Mecme’ul Beyan, 7/48

¹¹ İnşikak suresi, 3. ayet

¹² İbrahim suresi, 48. ayet

ayak yeri miktarı dışında ondan hiçbir nasibi olmaz.”¹

Ben şöyle diyorum: “Mecme’ul Beyan tefsirinde, **“Yeryüzü yayıldığı zaman”** ayeti hakkında şöyle yer almıştır: “Yani birbirine çarparak dağlar ve tepeleri yayılır, tıpkı saf bir sayfa haline gelir.”²

el-Mizan tefsirinde şöyle yer almıştır: “Yeryüzünün yayılmasından maksat, genişlemesidir. Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Yeryüzü bundan başka bir yeryüzüne dönüştüğü gün.”**”³

2982. Bölüm Denizlerin Patlaması

Kur’an:

“Denizler yarıldığı zaman,”⁴

“Denizler alev aldığı zaman;”⁵

Ruh’ul Meani tefsirinde, **“ve denizler yarıldığı zaman”** ayeti hakkında şöyle yer almıştır: “Köşeleri ve kenarları açılıp yarılr, aralarındaki mesafe ortadan kalkar, tuzlu ve tatlı sular birbirine karışır ve hepsi bir tek deniz olur. Yeryüzü suyunu yutar ve neticede

denizler, saf, düz ve kuru olur. Maksat denizlerin ilk önce bir olması, sonra yeryüzünün bütün suları yutması ve susuz kalmasıdır.”⁶

“Ve denizler alev aldığı zaman” ayeti ise şu anlamdadır: “Denizin suları dibe iner ve yerine ateş çıkar. Bu yüzden bir rivayette denizin cehennem kapacağı olduğu yer almıştır veya şu anlamdadır: Denizler birbirine karışında dolar, tatlı ve tuzlu sular birbirine karışır. Burada “succiret” kavramı, “succiret’ut-tenur” kelimesinden alınmıştır ve diğerleri için tandırı odunla doldurmak ve ısıtmak anlamındadır.”⁷

el-Mizan tefsirinde ise şöyle yer almıştır: **“Denizler yarıldığı zaman”** ayeti hakkında Mecme’ul Beyan’da şöyle yer almıştır: “Tefcir” bir suyu diğer bir suyla ilişkilendirmek ve aralarında kanal açmak ve çoğaltmak ve arttırmak anlamındadır. “Fucur” kelimesi de bu anlamdadır. Zira facir kimse günahlara doğru giderek oldukça dağılmakta ve bir tür yarılmaktadır. “fetr” de bu anlamdadır. Zira nur ve aydınlık vasıtasıyla karanlıklar yarılmaktadır.” Müfessirler denizlerin yarılması hakkında şöyle demiştir: “Bu denizlerin birbiriyle

¹ Tefsir-i Ruh’ul Meani, 30/79

² Mecme’ul Beyan, 10/699

³ Tefsir-i el-Mizan, 20/242

⁴ İnfitar suresi, 3. ayet

⁵ Tekvir suresi, 6. ayet

⁶ Tefsir-i Ruh’ul Meani, 30/63

⁷ a. g. e. s. 52

irtibat haline geçmesi ve aralarındaki engellerin kalkması, tuzlu ve tatlı suların birbirine karışması, hepsinin bir tek deniz haline gelmesidir.” Bu anla **“denizler alevlenince”** ayetinin denizlerin dolması diye tefsir edilmesiyle münasip ve uygundur.”¹

2983. Bölüm Yıldızların Kararması

Kur'an:

“Yıldızların söndürüldüğü zaman.”²

“Güneş dürülüp ışığı kalmadığı zaman; yıldızlar düşüp, karardığı zaman.”³

“Yıldızlar dağılıp döküldüğü zaman.”⁴

Tefsir

“Yıldızların ışığı söndürüldüğü zaman... belli olunca” ayeti gerçekte **“Vaad edilen şey tahakkuk edecektir”** ayetinde gerçekleşeceği haber verilen vaat edilmiş gün için bir açıklama niteliğindedir. Münezzeh olan Allah o vaat edilmiş günü tanıtmak için vaki olan ve insan aleminin yok oluşu ve dünya düzeninin sona ermesi gibi olaylarla birlikte olan hadisleri zikretmeye koyulmaktadır.

Yıldızların kararması, denizlerin yarılması, dağların birbirine çarpması bu alemdeki düzenin varoldan ayrı bir düzene çevrilmesi... gibi olaylar ayetlerde kıyametin ne zaman kopacağı ile ilgili nişanelerden saymışlardır.

Kitap ve sünnetin açıklamalarından da şu nokta açıkça anlaşılmaktadır ki uhrevi hayat düzeni dünyevi hayat düzeninden çok farklıdır. Ahiret yurdu ebediyet yurdu ve ahirette sakin olanlar ya salt saadete mazhurdurlar ve istedikleri her şey ellerinde mevcuttur, ya da salt sefalet ve mutsuzluk içinde yaşamaktadırlar ve onların sevmedikleri şey dışında bir nasıpları yoktur. Ama dünya yurdu fani, zail olacak ve ona sadece zahir olan dış etkenler hakimdir. Bu dünyada ölüm hayatla iç içedir. Bulmak kaybetmekle mutluluk mutsuzlukla, sıkıntılar huzurla, gamlar sevinçle iç içedir. Ahiret mükafat yurdu, iş değil! Ama dünya iş yurdu, mükafat yurdu değil.” Genel olarak o alem bu alemden farklı bir alemdir.

O halde diriliş ve mükafat alemini Allah'ın tanıttığı nişaneler yoluyla tanıtmak -örneğin yeryüzü düzeninin bozulması, dağların dağılması, göklerin yarılması

¹ Tefsir-i el-Mizan, 20/223

² Mürselat suresi, 8. ayet

³ Tekvir suresi, 1 ve 2. ayetler

⁴ İnfitar suresi, 2. ayet

yıldızların sönüp kararması ve sözün kisası dünya düzeninin düürülmesi- başka bir aleme hakim olan düzeni düürme yoluyla tanıtma türünden bir şeydir. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Siz birinci yaratılıştan ve alemden haberdarsınız. O halde neden ibret almazsınız?”**¹

“Yıldızlar sönüp karardığı zaman” ayeti de nur ve diğer eserlerinin ortadan kalkması anlamındadır. Ayette geçen “tumisat” kelimesi de bir şeyin nişanelerinin ve etkilerinin ortadan kalkması veya silinmesi anlamındadır. Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Yıldızlar sönüp karardığı zaman”**^{2 3}

Hakeza **“Güneş karardığı zaman”** ayeti de bir şeyi çevirerek sarmak anlamındadır. Tıpkı sarığı başa sarma gibi. Güneşin tekvirinden (kararmasından) maksat ise küttlesinin ihata yoluyla kararmasıdır ve bu taktirde de istiare söz konusudur.

Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Yıldızlar karardığı zaman (veya döküldüğü zaman)”** Kuşun havadan inkidarı, kuşun yere

düşmesi anlamındadır. O halde bu mana esasınca yıldızların inkidarından maksat, yıldızların düşmesidir. Nitekim şu ayet de aynı anlamı ifade etmiştir: **“Yıldızlar dağıldığı zaman”**⁴

Elbette inkidar kelimesinin değışmek, kararmak anlamına gelmesi de mümkündür. Bu durumda da maksat, yıldızların ışıksız hale gelmesidir.⁵

Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Yıldızlar dağıldığı zaman.”** Bu da kendi yerinden dağıldıkları anlamındadır. Bu ayette yıldızlar ipe dizilen incilere benzetilmiştir ve bu inci taneleri ipinin kopmasıyla da dağılmaktadır.⁶

2984. Bölüm Göğün Yarılması

Kur'an:

“O gün gök sarsıldıkça sarsılır.”⁷

“Gök yarıldığı zaman.”⁸

“Gök yarılr; o gün düzeni bozulur.”⁹

“Gök yarılrp da, yağ gibi kızardığı zaman...”¹⁰

¹ Vakıa suresi, 62. ayet

² Tefsir-i el-Mizan, 20/148

³ Tefsir-i el-Mizan, 20/148

⁴ İnfitar suresi, 2. ayet

⁵ Tefsir-i el-Mizan, 20/213

⁶ a. g. e, s. 223

⁷ Tur suresi, 9. ayet

⁸ Mürselat suresi, 9. ayet

⁹ Hakka suresi, 16. ayet

¹⁰ Rahman suresi, 37. ayet

“Gök, o gün, erimiş maden gibi olur.”¹

“Göğü, kitab dürer gibi dördüğümüz zaman, yaratmaya ilk başladığımız gibi katımızdan verilmiş bir söz olarak onu tekrar var edeceğiz. Doğrusu biz yaparız.”²

Tefsir

Ruh’ul Meani tefsirinde **“O gün gök sarsıldıkça sarsılır”** ayetinin tefsirinde şöyle yer almıştır. Ayette geçen “temuru” kelimesi İbn-i Abbas’ın dediğine göre, “titriyor” anlamındadır. Yani gökyüzü olduğu yerde titrer, anlamındadır. İbn-i Abbas’tan nakledilen başka bir rivayette ise bu kavram “yarılacaktır” anlamında tefsir edilmiştir. Mücabid şöyle diyor: Yani “dönecektir” “mens” kelimesi ise aslında gelip gitmek anlamındadır. Bir görüşe göre de dalgalı hareket anlamındadır. Başka bir görüşe göre ise akın ve hızlı hareket anlamındadır. Mutlak bir şekilde cereyan etmek ve akmak anlamında da kullanılmıştır.³

Mecme’ul Beyan’da **“Gök yarıldığı zaman”** ayetinin tefsirinde şöyle yer almıştır: “ve yeryüzünde delikler ve yarıklar ortaya çıktığında”⁴

“Gökyüzü yarılr” ayeti hakkında ise şöyle diyor. Yani, “gökyüzünün bir bölümü diğer bölümünden ayrıldı ve açıldı. **“gökyüzü o gün gevşektir.”** Yani, binası altüst olur çökmeye başlayınca oldukça gevşer. Başka bir görüşe göre ise sağlam ve şiddetli gökyüzü birbirinden ayrılır pamuk gibi gevşer ve yumuşak olur.”⁵

el-Mizan Tefsirinde ise, **“o gün gökyüzü yarılnca yağ gibi kırmızı bir renge bürünür.”** Ayetinin tefsirinde şöyle yer almıştır: yani kırmızı renkli yağ anlamında olan “dihan” gibi kıpkırmızı bir renge bürünür.⁶

“Gökyüzü maden gibi eridiğinde” ayeti hakkında ise şöyle diyor: ayette geçen “mühl” kelimesi de bakır altın ve benzeri erimiş maden anlamındadır. Bir görüşe göre de zeytinyağının tortusu anlamındadır. Başka bir görüşe göre de katranın çökeleği anlamını ifade etmektedir.⁷

“Gökyüzünü bir tomar gibi dördüğümüz ve onu ilk yarattığımız gibi yeniden yarattığımız gün” ayeti hakkında ise Müfredat kitabında şöyle yer almıştır: Söylenildiğine göre Sicil üzerine yazı yazılan bir taş idi ama daha sonra üzerine yazılan her

¹ Mearic suresi, 8. ayet

² Enbiya suresi, 104. ayet

³ Tefsir-i Ruh’ul Meani, 27/29

⁴ Mecme’ul Beyan, 10/629

⁵ a. g. e. s. 520

⁶ Tefsir-i el-Mizan, 19/107

⁷ a. g. e. 20/9

şeye sicil denilmiştir. Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“yazılı tomar gibi dürdüğümüz”** o tomar yazılarını korunsun diye içine dürmektedir. Bu anlam “sicil” kavramı hakkında söylenilen en sade ve açık anlamdır.

O halde “li'l Kutub” kavramı “teyy” kelimesinin mefuludur, faili ise “sicil” dir. Maksat şudur ki sicil, -veya üzerine yazı yazılan sayfa veya tomar düğüldünce onun düğüldmesiyle içinde bulunan yazılar da, yani hatlar ve resimler vasıtasıyla sicilde bir tür subut ve tahakkuk içinde bulunan anlamlar ve kavramlar da düğüldmektedir ve böylece de yazılar görölmez olmaktadır. Ondan hiçbir eser görölmemektedir. Gökyüzü de Allah'ın kudretiyle böylesine düğüldülecektir. Nitekim Allah şöyle buyurmuştur: **“ve gökler O'nun eliyle düğüldür”**¹ Netice olarak O'ndan başkasından gizlenir, örtülü kalır, hiçbir eseri ve etkisi gözükmez. Elbette O'ndan başkasından gizli olsa da gayb aleminden gizli ve örtülü değildir. nitekim “sicil” ve “tomar” içindeki yazılar da tomarın kendisinden gizli değildir. ama diğerlerinden gizli ve örtülüdür.

Göklerin düğüldmesi de bu esas üzere kendisinden (gayb aleminden) indikten ve takdir edildikten sonra gayb alemine dönüşölür. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Her şeyin hazinesi bizim katımızdadır. Onu sadece belli bir miktar indiririz.”**² Başka bir yerde ise mutlak bir şekilde şöyle buyurmaktadır: **“ve dönüş Allah'a doğrudur.”**³ Hakeza şöyle buyurmaktadır: **“Şüphesiz dönüş Rabbinedir.”**⁴

Belki de bu anlama iltifat edilerek şöyle denmiştir: **“onu ilk defa yarattığımız gibi tekrar yaratırız”** ayeti de her şeyin yaratılışın başlangıcında sahip olduğu haletine döneceği anlamındadır ve o da bir hiç olduğudur. Nitekim Allah şöyle buyurmuştur: **“Şüphesiz seni yarattık ve sen daha önce bir şey değildin”**⁵ ve hakeza şöyle buyurmuştur: **“Şüphesiz insanın üzerinden bir müddet geçti ve o zikredilecek bir şey değildi”**^{6 7}

¹ Zümer suresi, 67. ayet

² Hicr suresi, 21. ayet

³ Al-i İmran suresi, 28. ayet

⁴ Alak suresi, 8. ayet

⁵ Meryem suresi, 9. ayet

⁶ Dehr suresi, 1. ayet

⁷ Tefsir-i el-Mizan, 14/328

2985. Bölüm Kıyamet Nefhası

Kur'an:

“Sura üflenince, Allah'ın dilediği bir yana, göklerde olanlar, yerde olanlar hepsi düşüp ölür. Sonra Sura bir daha üflenince hemen ayağa kalkıp bakışır dururlar.”¹

“Sura üfürülür. İşte bu geleceği söz verilen gündür. Her can, kendisiyle berâber bir sürücü ve şahit bulunduğu halde gelir.”²

“Sura üflenince, kabirlerinden Rablerine koşarak çıkarlar. Vah halimize! Yattığımız yerden bizi kim kaldırdı?” derler. Onlara: “İşte Rahman olan Allah'ın vadettiği budur, peygamberler doğru söylemişlerdi” denir.

Tek bir çığlık kopar, hepsi, hemen huzurumuza getirilmiş olur.”³

14480. *Resulullah (s.a.a), Tebükk'ten Medine'ye geri dönünce Amr b. Me'd-i Kerib yanına geldiğinde kendisine şöyle buyurmuştur: “Ey Amr! Müslüman ol ki Allah seni büyük korkudan güvende*

kılsın.” Amr şöyle dedi: “Ey Muhammed! Büyük korku da nedir? Ben korkmuyorum.” Peygamber şöyle buyurdu: “Ey Amr! Sandığın ve hayal ettiğin gibi değildir. İnsanlara öyle bir yüksek ses (sayha) ile seslenilir ki Allah'ın dilediği dışında ölen her şey dirilir ve canlı olan her şey ölür. Ardından başka bir yüksek sesle çağrılır ve ölenlerin tümü kalkar. Hepsi sıraya dizilir, gökyüzü yarılr, yeryüzü aşağı çöker, dağlar dağılır... Ey Amr! Sen nerede, bunlar nerede?” Amr şöyle dedi: “Gerçekten de büyük bir iş duydum. Ardından Allah ve Resulü'ne iman etti. Onunla birlikte bulunan kabilesinden bazı kimseler de iman ettiler ve kendi kabilelerine geri döndüler.”⁴

14481. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her nefsin bir sürücüsü, bir de şahidi vardır.”* Sürücü onu mahşer yerine sürer; şahitlerse onun yaptıklarına şahitlik eder.”⁵

14482. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Gerçekten de Ademoğlu yaratıldığı şeyden gaflet içindedir. Allah onu yaratmak isteyince meleğe*

¹ Zümer suresi, 68. ayet

² Kaf suresi, 20 ve 21. ayetler

³ Yasin suresi, 51-52. ayetler

⁴ el-Bihar, 70/110/38

⁵ Nehc'ül-Belağa, 85. hutbe

şöyle buyurdu: “Onun rızkını, amelini, ecelini, mutlu mu mutsuz mu olacağını yaz.” O melek (onları yazıp) daha sonra göklere çıkar. Allah bülüğa erinceye kadar onu koruması için kendisine bir melek gönderir. O melek (bu görevini yerine getirir ve) daha sonra yukarı çıkar. Bu durumda da Allah ona iyi ve çirkin amellerini yazsın diye iki melek tayin eder. Ölüm anı erişince de o iki melek yukarı çıkar, ölüm meleği iner ve canını alır. Sonra mezara konulunca ruhu bedenine geri çevrilir, iki melek kabirnin başına gelir, ondan imtihan alırlar ve ardından yukarı çıkarlar. Kıyamet gelip çatinca iyiliklerini kaydetmekle memur olan melek ve kötülükleri kaydetmekle memur olan melek ona nazil olur ve boynuna bağlanmış olan mektubu açar. Daha sonra birisi onu ileri doğru sürdüğü, diğeri ise yaptığı işlere tanıklık ettiği halde, onunla mahşer sahnesine gelirler.” Allah Resülü (s.a.a) daha sonra şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz önünüzde dayanamayacağınız çok büyük bir iş vardır. O halde

büyük olan Allah’tan yardım dileyiniz.”¹

2986. Bölüm Mezarlardan Çıkıldığı Gün

Kur’an:

“O gün ığılığı gerçekten duyarlar; işte o, kabirden çıkış günüdür.”²

“İçinde olanları dışarı atarak boşaldığı zaman.”³

“Yeryüzü ağırlıklarını dışarıya çıkardığı zaman.”⁴

“O gün, yer yarılr onlar çabucak ayrılır; bu, bize göre kolay bir toplamadır.”⁵

“Kabirlerden çabuk çabuk çıkacakları gün, gözleri dönmüş, yüzlerini zillet bürümüş olarak”⁶

“Öyleyse onlardan yüz çevir ve davetçilerin (insanları) görülmemiş bir şeye davet ettikleri günü hatırlat. Onlar gözleri şiddetli dehşetten yere bakar bir halde dağılmış çekirgeler gibi, kabirlerden çıkarlar. Bu davetçiye (dehşet ve ıstırap içinde) boyunlarını uzattıkları bir

¹ Tefsir-i el-Mizan, 18/357

² Kaf suresi, 42. ayet

³ İnşıkak suresi, 4. ay et

⁴ Zilzal suresi, 2. ayet

⁵ Kaf suresi, 44. ayet

⁶ Mearic suresi, 43. ayet

halde küfredenler: “Bu, zorlu bir gündür” derler.”¹

14483. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Siz ve kıyamet birbirinize yakınsınız... Sanki sarsıntısıyla geldi, göğsünü yere dayadı. Dünya, ehlinde kesildi, onları bakıcı kucağından ayırdı.”²

14484. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Yeryüzünü yarıp titretir... İçindekileri çıkarır, onları eskidikten sonra yeniler, ayrıldıktan sonra birleştirir.”³

14485. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sonunda işler biter, zaman tükenir, dirilme zamanı yaklaşır. (Allah) insanları kabirlerinden çıkarır”⁴

14486. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bu yaratık için en korkunç halet üç yerde ortaya çıkar: Dünyaya geldiği, annesinin karnından çıktığı ve dünyayı gördüğü gün, öldüğü ve ahiret ile ehlini müşahede ettiği gün ve dirildiği ve dünya yurdunda göremediği bir takım hükümleri gördüğü gün.”⁵

14487. İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur: “Adem oğlunun en şiddetli üç anı vardır: Ölüm meleğini gördüğü an, mezarından çıktığı an ve Allah

Tebarek ve Teala’nın huzurunda durduğu an.”⁶

14488. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah’ın günleri üç gündür: Kaim kıyam ettiği gün, rec’at günü ve kıyamet günü.”⁷

Tefsir:

Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: “O gün ılığı gerçekten duyarlar.” Ayette geçen, sayha (ığlık) kelimesi bir defa yksek sesle yapılan ağırdır. Bu ses ikinci nefhadır. “Bi’l-Hak” kelimesi ise Kelbi’nin dediği üzere ölçülerin dirilmesi anlamındadır. Mukatil’in görüşüne göre ise o sayha ve şiddetli ses hakıtır. “Zalike yevmul huruc” cümlesi de mezarlardan mahşer çölüne doğru dışarı çıkmak ve Allah’ın huzurunda durmak anlamındadır. “Yevme teşekku” kelimesi ise yarıldığı gün demektir. “el-erzu enhum” kelimesi ise “yeryüzü onlara yarılr ve ller dışarı çıkar” anlamındadır. “Siraen” kelimesi de bi bekletmeksizgin o davetçiye doğru koşmalarıdır.”⁸

“ve elketmafiha” kelimesi ise Kutade ve Mcabid’in grne göre, ller ve hazineler dışarı atılır. Bu ayetin bir benzeri ise şudur: “Ve yeryüzü defalarca

¹ Kamer suresi, 6-8. ayetler

² Nehc’ul-Belağa, 190. hutbe

³ a. g. e. 109. hutbe

⁴ a. g. e. 83. hutbe

⁵ Uyun-u Ahbar’ir-Rıza, 1/257/11

⁶ el-Hisal, 119/108

⁷ a. g. e. . 108/75

⁸ Mecme’ul Beyan, 9/226

ağırlıklarını dışarı çıkarır”

“Ve tehellet” yani yeryüzü içini boşaltır ve içinde hiçbir şey kalmaz. Bir görüşe göre de yeryüzü içindeki madenler, elementler ve hazinelerden olan şeyleri dışarı döker ve üzerindeki dağlardan ve denizlerden boşalır.¹

İbn-i Abbas, Mücahit ve Cebbai'nin görüşüne göre **“ehrecet'il erzu eskaleha”** cümlesi de yeryüzünün içine gömülen ölümlerin, amellerinin karşılığını görmek için diri olarak mezarlarından çıkmaları anlamındadır. Bir görüşe göre ise, **“Yeryüzü içindeki hazineleri ve**

kaynaklarını dışarı atar” anlamındadır.²

“Yevme yehrucune minel ecdas” kelimesindeki **“ecdas”** kelimesi mezarlıklar anlamındadır. **“siraen”** kelimesi ise hızla sürüldükleri için hızlı bir şekilde koşmaları anlamındadır. Cebani ve Ebu Müslim'in dediğine göre de **“keennehum ile nusubin yufizun”** cümlesi de adeta kendilerine tayin edilen ilim ve nişaneye doğru gittikleri ve koştukları anlamındadır.³

¹ a. g. e. 9/699

² a. g. e. s. 798

³ a. g. e. s. 539

376. Konu

el-Mead Ahiret (3) Mahşerin Hususiyetleri

• *el-Bihar, 7/62, 5. bölüm; Sıfat'ul Mahşer*

bak.
• 111. konu, *el-Hisab*; 271. konu, *eş-Şefa'at (2)*; 293. konu, *es-Sırat*; 542. konu, *el-Mizân*
• *el-Amel (3)* 2961. bölüm; *er-Riba*, 1432. bölüm; *el-Gadr*; 3038. bölüm
• *el-Mukarrebun*, 3329. bölüm; *en-Nedamet*, 3864. bölüm; *et-Tezkîye*, 1591. bölüm

2987. Bölüm Mahşerin Hususiyetleri

Kur'an:

“Onlara: “And olsun ki, sizi ilk defa yarattığımız gibi size verdiklerimizi ardınızda bırakarak bize birer birer geldiniz; içinde Allah'ın ortakları olduğunu sandığınız şefaatçılarınızı berâber görmüyoruz. And olsun ki aranızdaki bağlar kopmuş, ortak sandıklarınız sizden ayrılmışlardır” denecek.”¹

“O gün, hiçbir tarafa sapmadan bir davetçiye uyarlar. Sesler Rahman'ın heybetinden kısılmıştır; ancak bir fısıltı işitirsin.”²

“Cebrail ve meleklerin dizi dizi durdukları gün, Rahman olan Allah'ın izni

olmadan kimse konuşamayacaktır. Konuştuğu zaman da doğruyu söyleyecektir.”³

“O gün insanlar işlerinin kendilerine gösterilmesi için bölük bölük dönerler. Kim zerre kadar iyilik yapmışsa onu görür. Kim de zerre kadar kötülük yapmışsa onu görür.”⁴

“O gün insanlar, ateş etrafında çırpınıp dökülen pervaneye dönecekler.”⁵

14489. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsan nasıl yaşamışsa öyle ölecek ve nasıl ölmüşse öyle dirilecektir.”⁶

14490. *Ebu Said ölüm yatağında iken yeni bir elbise istedi, getirilen yeni elbiseleri giydi ve şöyle dedi:* “Allah Resulü'nden (s.a.a) şöyle buyurduğunu işittim: “İnsan, ölerken giydiği elbisesiyle haşr olur.”⁷

¹ En'am suresi, 94. ayet

² Ta-Ha suresi, 108. ayet

³ Nebe suresi, 38. ayet

⁴ Zilzal suresi, 6-8. ayet

⁵ Karia suresi, 4. ayet

⁶ Tenbih'ul Havatir, 2/133

⁷ et-Terğib ve't-Terhib, 4/383/10; Bu hadisi Ebu Davud ve İbn-i Hibân kendi Sahih'inde rivayet etmiştir. Onun senedinde Mısır Gafikler'inden olan Yahya b. Eyyub'da vardır. Buhari, Müslim ve diğerleri de Yahya b. Eyyub'u delil olarak göstermişlerdir. Ama Yahya'nın bir takım zayıf noktaları vardır. Ebu Hatem şöyle diyor: “Yahya

hüccet olarak kabul edilemez.” Ahmet şöyle diyor: “Yahya'nın kötü bir hafızası vardır.” Nesai ise şöyle diyor: “Yahya'nın hafızası güçlü değildir. Bildiğim kadarıyla lügat ehli şöyle demiştir: “İçinde can verdiği elbisesiyle dirilir” cümlesinden maksat insanın amelleridir.” Herevi şöyle diyor: “Bu hadis Peygamber'in şöyle buyurduğu diğer hadisi gibidir: “Kul öldüğü şeyle dirilir.” O şöyle diyor: “Maksadın kefen olduğunu söyleyenlerin görüşü doğru değildir. Zira ölü öldükten sonra kefenlenmektedir.” (et-Terğib ve't-Terhib, 4/383/10)

14491. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz sizler, yalın ayak, çıplak ve sünnetsiz bir şekilde Allah ile görüşürsünüz.”¹

14492. Bir rivayette şöyle yer almıştır: “Allah Resülü (s.a.a) aramızda ayağa kalktı ve bizlere öğüt vermeye başlayarak şöyle buyurdu: “Ey insanlar! Şüphesiz sizler, yalınayak, çıplak ve sünnetsiz bir halde Allah nezdinde haşr olacaksınız: **“Tıpkı ilk yaratmaya başladığımız gibi onu tekrar o hale getiririz”**”²

14493. Ebu Zer (r. a) şöyle diyor: “O doğru sözlü, tasdik edilmiş (Peygamber -s. a. a-) bana şöyle buyurmuştur: “İnsanlar üç grup halinde haşr olur: Bir grubu süvari, tok ve giyinik bir halde, bir grubu meleklerin kendisini yerde sürüklediği bir halde ve ateşte haşr olur. Bir grubu ise yolda yürür ve hızla ilerler.”³

14494. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet gününde Allah-u Teala insanlardan bir grubu karınca şeklinde haşr eder. İnsanlar onları ayakları altında çiğner. Sonra şöyle denir: “Bu karınca şeklinde

olanlar kimlerdir?” Onlara şöyle denir: “Bunlar, dünyada kibre kapılanlardır.”⁴

14495. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey haktan sapmış gafil insan! Bu öğüt veren ve yol gösteren kimseye kulak ver! Kıyamet amellerin sunulduğu, insanların sorguya çekildiği, mükafat veya ceza gördüğü gün olarak takdir edilmiştir. İnsanların amellerinin kendisine döndürüldüğü ve tüm günahların sayıldığı gündür. O gün göz bebekleri erir, hamile olanlar karnında olan şeyi doğurur.”⁵

14496. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dirilişten sonraki zaman, şüphesiz mezardan daha zordur. O gün genç çocuklar yaşlanır, büyükler kendinden geçer, ceninler düşer... O günün korku ve dehşeti günahsız melekleri bile ürkütür... Nerede kaldı ki, kulağı, gözü, dili, eli, ayağı, tenasül organı ve karnıyla günah işleyen kimseleri! Eğer Allah onu bağışlamazsa ve o gün kendisine merhamet etmezse (eyvahlar olsun ona!)”⁶

14497. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İşte o gün

¹ a. g. e. 4/384/11

² a. g. e. h. 12

³ a. g. e. s. 387/21

⁴ a. g. e. 4/387/22

⁵ Emali't-Tusi, 653/1353

⁶ a. g. e. 28/31

(kıyamet), Allah'ın önce gelenleri de sonra gelenleri de hesaba çekmek, amellerinin karşılığını vermek için topladığı gündür. Herkes boyun eğmiş olarak ayakta beklemektedir. Ter ağızlarına gem vurmuş, yeryüzü onlarla beraber titremektedir. Onların içinde durumları en iyi olan, ayağını basacak yer bulup kendine geniş bir yer tutandır.”¹

14498. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet günü herkes susuz olarak gelir.”²

14499. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet gününün karanlığında insanların şiarı (sloganı) “İla ilaha illallah” cümlesidir.”³

14500. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Alemlerin rabbi karşısında dirildikleri kıyamet günü insanlar, o kadar birbirine yakın ve basık halde bulunurlar ki herkesin yeri ayağının bastığı yer ölçüsünce. Tıpkı sadağında hareket edemeyen ok gibidirler.”⁴

2988. Bölüm Kıyamet Gününde Takva Sahiplerinin Durumu

Kur'an:

“Sakınanları o gün Rahman'ın huzurunda O'na gelmiş konuklar olarak toplarız.”⁵

“O gün bir takım yüzler aydınlıktır, gülmekte ve sevinmektedirler.”⁶

“İman etmiş erkek ve kadınları, defterleri sağdan verilmiş ve ışıkları önlerinde olarak giderken gördüğün gün... layığınız orasıdır; ne kötü bir dönüşür!”⁷

“En büyük korku bile onları üzmez; kendilerini melekler: “Size söz verilen gün işte bugündür” diye karşılırlar.”⁸

14501. İmam Bakır (a.s), Allah-u Teala'nın, “Allah'ın peygamberini ve onunla berâber olan müminleri utandırmayacağı o gün, nurları önlerinde ve sağlarında olarak yürürler” *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “O gün bir nuru olan kimse

¹ Nehc'ül-Belağa, 102. hutbe

² Kenz'ul Ummal, 38938

³ a. g. e. 38962

⁴ el-Kafi, 8/143/110

⁵ Meryem suresi, 85. ayet

⁶ Abese suresi, 38, 39. ayetler

⁷ Hadid suresi, 12-15. ayetler

⁸ Enbiya suresi, 103. ayet

kurtuluşa erer ve her müminin bir nuru vardır.”¹

14502. Resulullah (s.a.a), Allah-u Teala’nın, “Takva sahiplerini Rahman’ın katında konuklar olarak bir araya topladığımız gün” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Konuklar süvari olur, onlar ilahi takvaya sahip kimselerdir. O halde Allah onları sevdi, onları seçti, işlerinden hoşnut oldu ve bu yüzden de onları, “takva sahipleri” olarak adlandırdı.”²

14503. Resulullah (s.a.a), kendisine, “Takva sahiplerini Rahman’ın katında elçiler olarak bir araya topladığımız gün” ayetini soran ve, “Ey Allah Resulü (s.a.a)! konuklar sadece süvariler değil midir?” diye soran Hz. Ali’ye (a.s) şöyle buyurmuştur: “Canım elinde bulunana andolsun ki takva sahipleri kabirlerinden dışarı çıkınca takımı altından olan kanatlı beyaz develerle karşılaşırlar. Ayak bağları parlak bir nurdur. O develerin her adımının mesafesi göz alabildiğince.”³

14504. İmam Sadık (a.s), Allah-u Teala’nın, “Takva

sahiplerini Rahman’ın katında konuklar olarak bir araya topladığımız gün” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Onlar soylu develere binmiş olarak haşır olurlar.”⁴

14505. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim de şu dört şey bulunursa, büyük dehşet gününden güvende olur: Kendine bir şey verildiğinde, “elhamdülillah” der. Bir günah işlediğinde, “esteğfirullah” der, bir musibete maruz kaldığında, “inna lillah ve inna ileyhi raciun” der” ve bir ihtiyacı olduğunda onu sadece rabbinden diler ve bir şeyden korktuğunda sadece rabbine sığınır.”⁵

14506. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim fuhuş ve şehvetle karşılaşır ve aziz ve celil olan Allah’ın korkusundan ondan uzaklaşırsa, Allah ona ateşi haram kılar, onu büyük dehşet gününden güvende kılar ve kendi kitabında, **“Rabbinin makamından korkan kimseye iki cennet vardır”** ayetinde buyurduğu vaadini gerçekleştirir.”⁶

¹ Nur’us-Sakaleyn, 5/375/34

² el-Kafi, 8/95/69

³ et-Terğib ve’t-Terhib, 4/494/3

⁴ el-Mehasin, 1/287/567

⁵ Tenbih’ul Havatir, 2/237

⁶ Vesail’uş-Şia, 11/163/1

14507. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim insanlara düşmanlık etmek yerine kendi nefesine düşmanlık ederse, Allah onu kıyamet gününün korkusundan güvende kılar.”¹

bak. el-Bihar, 7/290, 15. Bölüm; 230, 8. Bölüm; el-Amel (3), 2961. Bölüm; el-Heram, 805. Bölüm; en-Nur, 3963. Bölüm

2989. Bölüm Kıyamet Günü Günahkarların Durumu

Kur'an:

“Kıyamet koptuğu gün suçlular umutsuz kalıverirler.”²

“Kıyamet koptuğu gün, işte o gün, darmadağın olurlar.”³

“Kıyamet koptuğu gün suçlular sadece çok kısa bir müddet kalmış olduklarına yemin ederler. Böylece onlar dünyada da aldatılıp haktan döndürülüyorlardı.”⁴

“Suçluları Rablerinin huzurunda, başları öne eğilmiş olarak: “Rabbimiz! Gördük, dinledik, artık bizi

dünyaya geri çevir de iyi iş işleyelim; doğrusu kesin olarak inandık” derlerken bir görsen!”⁵

“Amel defteri ortaya konunca, suçluların, onda yazılı olanlardan korktuklarını görürsün, “Vah bize, eyvah bize! Bu defter nasıl olmuş da küçük büyük bir şey bırakmadan hepsini saymış !” derler. İşlediklerini hazır bulurlar. Rabbin kimseye haksızlık etmez.”⁶

“Sura üflendiği gün, işte o gün, suçluları gözleri korkudan göğermiş olarak toplarsınız.”⁷

“Suçlular simalarından tanınırlar da, alın saçlarından ve ayaklarından yakalanırlar.”⁸

“Onlar birbirlerine gösterilirler. Suçlu kimse o günün azabından kurtulmak için oğullarını, feda etmek ve böylece kendisini kurtarmak ister.”⁹

“Rabbine suçlu olarak gelen bilsin ki, cehennem onun içindir. Orada ne ölür, ne yaşar.”¹⁰

¹ Savab'ul A'mal, 216/1

² Rum suresi, 12. ayet

³ Rum suresi, 14. ayet

⁴ Rum suresi, 55. ayet

⁵ Secde suresi, 12. ayet

⁶ Kehf suresi, 49. ayet

⁷ Ta-Ha suresi, 102. ayet

⁸ Rahman, 41

⁹ Mearic suresi, 11. ayet

¹⁰ Ta-Ha, 74

“Sakın Allah'ı, zalimlerin yaptıklarından habersiz sanma; gözlerin dışarı fırlayacağı bir güne kadar onları ertelemektedir. O gün başları kalkmış , gözleri kendilerine dönemeyecek şekilde sabit kalmış, gönülleri bomboş halde koşup duracaklardır. İnsanları, kendilerine azabın geleceği gün ile uyar. Haksızlık edenler: “Rabbimiz! Bizi yakın bir süreye kadar ertele de çağrına gelelim, peygamberlere uyalım” derler. Siz daha önce, sonunuzun gelmeyeceğine yemin etmemiş miydiniz! Üstelik kendilerine yazık edenlerin yerlerinde oturdunuz. Onlara, yaptıklarımız da sizlere açıklanmıştı. Size misaller de vermiştik. Şüphesiz onlar düzenlerini kurdular; oysa dağları yerinden oynatacak olsa bile, bu düzenleri hep Allah'ın elindeydi. Yerin başka bir yerle, göklerin de başka göklerle değiştirildiği, her şeye üstün gelen tek Allah'ın huzuruna çıktıkları günde, sakın Allah'ın peygamberlerine verdiği

sözden cayacağını sanma; doğrusu Allah güçlüdür, öç alandır. O gün, suçluları zincirlere vurulmuş olarak görürsün. Gömlekleri katrandan olacak, yüzlerini ateş bürüyecektir.”¹

bak. Mü'min Suresi, 16-20. Ayetler; Kalem Suresi, 4243. Ayetler; Abese Suresi, 33 ve 42. ayetler

14508. İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala'nın ‘yüzleri, geceden kara bir parçayla örtülmüş gibidir.’ ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Gece olunca odanın içinin dışarıdan daha karanlık olduğunu gördün mü? Onların yüzü de aynı şekilde daha çok karanlık ve siyahtır.”²

14509. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet günü kul (dünyada) hiçbir kan dökmediği halde hecamet bardağı veya daha fazla bir miktar kan eline verilir ve kendisine şöyle denir: “Bu senin falan kimsenin kanından payındır.” O şöyle arz eder: “Ey Rabbim! Canımı alıncaya kadar hiçbir kan dökmediğimi biliyorsun” Allah-u Teala şöyle buyurur: “Evet! Ama sen falan kimseden falan sözleri işittin ve onun zararına (birilerine) aktardın böylece dilden dile

¹ İbrahim suresi, 42-50. ayetler

² el-Bihar, 7/186/45

aktarıldı ve sonunda falan zalimin kulağına ilişti. Bu sebeple de o zalim bu şahsı öldürdü ve bu da senin onun kanından olan payındır.”¹

14510. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet günü insanların hesabı görülünce adamın biri başka birinin yanına varır ve o onu kana bular o şahıs şöyle der: “Ey Allah’ın kulu! Ben sana ne yaptım?” o şöyle der: “Falan gün aleyhime konuştun ki o sözlerinle benim öldürülmeme sebep oldun.”²

14511. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim dünyayı ahirete tercih ederse Allah kıyamet günü onu kör olarak haşr eder.”³

14512. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim Müslümanlara karşı iki yüzlü ve iki dilli olursa kıyamet günü ateşten iki dilli olduğu halde getirilir.”⁴

14513. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim kardeşinin malından bir şeyi zulüm ve haksızlıkla yer ve onu kendisine geri döndürmezse

kıyamet günü ateşten bir kıvılcım yer.”⁵

14514. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim üç günlük yemeği olduğu halde insanlara el açarsa Allah-u Teala ile görüştüğü gün etsiz (soyulmuş) bir yüzle görüşür.”⁶

14515. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim insanların malını yemek maksadıyla Kur’an okursa kıyamet günü yüzü kemik halinde ve hiçbir et olmaksızın gelir.”⁷

14516. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Laf taşıyanları, insanların ayıplarını arayanları, dedi kodu yapanları ve günahsız insanları kötüleyenleri Allah (kıyamet günü) köpek suretinde haşr eder.”⁸

14517. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “(Kıyamet günü) kibirli insanlar karınca şeklinde getirilir ve Allah kulların hesabını görünceye kadar insanlar onları ayaklar altında çiğner.”⁹

14518. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet günü

¹ el-Kafı, 2/370/5

² Seva’ul A’mal, 326/1

³ el-Bihar, 7/218/127

⁴ Seva’ul A’mal, 319/1

⁵ Seva’ul A’mal, 322/8

⁶ a. g. e. 325/1

⁷ a. g. e. 329/1

⁸ et-Terğib ve’t-Terhib, 3/500/10

⁹ el-Kafı, 2/311/11

olunca bir münadi şöyle nida eder: “Dostlarımdan yüz çevirenler nerede? (Veya onları haklarından mahrum kılanlar veya onlarla alay edenler nerede) böylece yüzlerinde et olmayan bir grup ayağa kalkar. (kendileri için) şöyle denir: “Bunlar müminlere eziyet eden, onlarla düşmanlıkta bulunan, onlarla inatlaşan ve dinleri sebebiyle müminleri kınayan kimselerdir.” Ardından onların cehenneme atılması emredilir.”¹

14519. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Biz Ehl-i Beyt’e düşman olan herkesi Allah kıyamet günü cüzzamlı bir halde haşır eder.”²

14520. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın taktirini inkar edenler mezarlarından maymun ve domuz şeklinde mahşer çölüne getirilir.”³

bak. el-Miad, (2), 2986. Bölüm; el-Amel (3), 2961. Bölüm; eç-Zekat, 1582. Bölüm; el-Hacet, 967-968. Bölümler; el-Hemr, 1128. Bölüm; er-Riba, 1432. Bölüm; el-İlm, 2858. Bölüm; el-Gadir, 3038. Bölüm; el-Bihar, 7/213/116

2990. Bölüm Amel Defteri

Kur’an:

“Her insanın boynuna işlediklerini dolarız ve kıyamet günü açılmış bulacağı Kitab’ı önüne çıkarırız. Kitab’ını oku, bugün, hesap görücü olarak sen kendine yetersin.”⁴

“Sonunda oraya varınca, kulakları, gözleri ve derileri, yaptıkları hakkında onların aleyhinde şahitlik ederler. derilerine: “Aleyhimize niçin şahitlik ettiniz?” derler.” Bizi, her şeyi konuşturan Allah konuşturdu. Sizi önce yaratan O’dur ve O’na döndürülüyorsunuz” cevabını verirler. Siz, gözleriniz, kulaklarınız ve derilerinizin aleyhinize şahitlik edeceğinden korkarak kötü iş işlemekten çekinmiyordunuz. Hayır; Allah’ın, yaptıklarınızın çoğunu bilmediğini sanıyordunuz.”⁵

“İşte o gün, yer, Rabbinin ona vahiy

¹ a. g. e. s. 351/2

² Sevab’ul A’mal, 243/2

³ a. g. e. 253/4

⁴ İsra, 13, 14

⁵ Fussilet suresi, 20-22. ayetler

etmesiyle kendi haberlerini anlatır.”¹

14521. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Allah’ın kulları! Biliniz ki kendi içinizden sizi gözetleyenler var. Azalarınızın gözcüleri ve dosdoğru yazan yazıcılar var; yaptıklarınızı kaydedip nefeslerinizi sayıyorlar.”²

14522. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Muhakkak ki kulların gece ve gündüzlerinde işledikleri hiç bir şey, yüce ve münezzeh olan Allah’a gizli kalmaz. Kulların yaptıklarına tümüyle haberdar ve ilmiyle her şeyi kuşatandır. Sizin azalarınız, Allah’ın şahitleridir. Tüm organlarınız O’nun ordularıdır. Vicdanlarınız O’nun gözcüleri ve halvetleriniz ona aşikardır.”³

14523. *İmam Bakır (a.s) Allah-u Teala’nın, “Herkesin iyi ve kötü amelleri boynuna asılır” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Her nerede olursa iyi ve kötü amelleri de kendisiyle olur ve kıyamet günü amel defteri kendisine verilinceye kadar da ondan ayrılmaz.”⁴

14524. *İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala’nın, “Kitabını oku! Bugün sen (hesap görmek için) kendine yetersin.” Ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Kulun yaptığı ve kendisi için yazılan bütün işler adeta o an yapmış gibi kendisine hatırlatılır. Bu yüzden de şöyle derler: “Eyvahlar olsun bize! Bu ne kitaptır ki küçük ve büyük her şeyi saymıştır.”⁵

14525. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü olunca insanın kitabı kendisine verilir ve şöyle denir: “Onu oku!” (Ravi şöyle diyor: “Ben şöyle arz ettim: “O kitapta olan şeyi tanır mı?” İmam (a.s) şöyle buyurdu: “İnsanın baktığı her bakış söylediği her kelime, attığı her adım, yaptığı her iş o kitaptan zikredilmiştir.” Ve o adeta o an işlemiş gibi bütün bunları kendisine hatırlatılır ve bu sebeple de şöyle derler: “Bu kitaptan dolayı eyvahlar olsun bize...”⁶

14526. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ağızları mühürlenir, konuşmazlar, elleri konuşur, ayakları şahadette bulunur, derileri yaptıklarını

¹ Zilzal suresi, 4, 5. ayetler

² Nehc’ül-Belağa, 157. hutbe

³ a. g. e. 199. hutbe

⁴ Tefsir-i Ali b. İbrahim, 2/17

⁵ Tefsir-i Ayyaşı, 2/328/35

⁶ a. g. e. 2/328/34

dile getirir ve Allah’a hiçbir sözü gizlemezler.”¹

14527. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü ağızlarına gem vurulmuş bir halde gelirler. İnsanın konuşan ilk uzvu bacakları ve elinin ayasıdır.”²

14528. *İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala’nın “Siz, gözleriniz, kulaklarınız ve derilerinizin aleyhinize şahitlik edeceğinden korkarak kötü iş işlemekten çekinmiyordunuz.” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Derilerden maksat tenasül organları ve baldırlardır.”³

14529. *İmam Ali (a.s) oğlu İbn-i Hane’fi’ye yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“...işlemekten çekinmiyordunuz”** deriden maksat tenasül organıdır.”⁴

14530. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sonra Allah-u Teala kulak, göz ve tenasül organı için tayin ettiği görevi bir ayette topladı ve şöyle buyurdu: **“Siz, gözleriniz, kulaklarınız ve derilerinizin aleyhinize şahitlik edeceğinden korkarak kötü**

iş işlemekten çekinmiyordunuz. Ama Allah’ın yaptıklarınızın çoğunu bilmediğini zannediyordunuz”

“Buradaki deriden maksat tenasül organlarıdır.”⁵

14531. *Resulullah (s.a.a) Allah-u Teala’nın, “o gün yeryüzü haberlerini anlatır” ayetini okuyunca şöyle buyurmuştur:* “O haberlerin ne olduğunu biliyor musunuz?” Kendisine, “Allah ve Resulü daha iyi bilir” dediklerinde ise şöyle buyurmuştur: “Yeryüzünün haberleri şudur: Kadın ve erkek her kulun yer üzerinde yapmış olduğu her amele tanıklık eder ve şöyle der: “Şöyle ve böyle yaptı!”⁶

14532. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah’ın her kul üzerinde tüm yaratıklarından gözeticileri vardır ve önünden arkasından Allah’ın emriyle onu koruyan, yaptıklarını, sözlerini, kelimelerini ve bakışlarını kaydeden melekler vardır. Onu kendilerine aldıkları yerde de Rabbinin tanıkları olup yararına veya zararına tanıklıkta bulunurlar. Geceler, gündüzler

¹ el-Bihar, 7/313/6

² Kenz’ul Ummal, 38997

³ Tefsir-i el-Mizan, 17/386

⁴ a. g. e.

⁵ el-Bihar, 7/318/13

⁶ et-Tergib ve’t-Terhib, 4/414/61

ve aylar da onun lehine veya aleyhine tanıklık eden Rabbinin tanıklarıdır. Allah'ın diğer mümin kulları da onun lehine veya aleyhine tanıklıkta bulunan Allah'ın tanıklarıdır. Onun amellerini belleyen melekler de onun lehine veya aleyhine bulunan Rabbinin tanıklarıdır.”¹

14533. İmam Sadık (a.s) kendisine, “İnsanın müstahap namazları bir yerde kılması mı daha müstahaptır yoksa farklı yerde mi?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “Orada burada kılmalıdır! Zira o (mekanlar) kıyamet günü onun lehine tanıklıkta bulunur.”²

14534. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanoğluna gelip çatan her gün kendisine şöyle der: “Ey ademoğlu! Ben yeni bir günüm ve ben sana tanışım. O halde bana iyilik et ve bende iyi işler yap ki kıyamet günü ben de senin lehine tanıklıkta bulunayım zira bundan sonra beni asla göremezsin.”³

bak. el-Amel (3), 2960. Bölüm; el-Merakabe, 1536, 1537. Bölümler; el-Bihar, 7/306, 16. Bölüm

Tefsir:

“Kıyamet günü açılmış bulacağı kitab'ı önüne çıkarınız.” ayetindeki bu kitabın durumunu **“Kitab'ını oku, bugün, hesap görücü olarak sen kendine yetersin.”** ayeti izah etmektedir. Zira ervela insan için açılan kitabın insanın başkasına değil de biżat kendisine ait amel kitabı olduğunu göstermektedir. İkinci olarak o kitap insanın dünyada yapmış olduğu amellerin gerçeğini tümüyle kendisinde kaydetmiştir ve onun hiçbir şeyinden gaflet etmemiştir. Nitekim başka bir ayette şöyle buyurmuştur: **“Vah bize! Bu kitap nasıl olmuş da küçük büyük bir şey bırakmadan hepsini saymış!”** derler.”⁴ Üçüncü olarak bu defterde sayılan amellerin gerçekleri; mutluluğu veya mutsuzluğu, amellerin iyi veya kötü sonuçları tümüyle bu defterde aşikardır. Öyle ki herkes için her türlü gizleme özür ve bahane kapısını kapamaktadır. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Ona: “And olsun ki, sen, bundan gafildin; işte senden gaflet perdesini kaldırdık, bugün artık görüşün keskindir”** denir.”⁵

¹ el-Bihar, 7/315/11

² İlel'uş-Şerayı', 343/1

³ el-Bihar, 7/325/20

⁴ Kehf suresi, 49. ayet

⁵ Kaf suresi, 22. ayet

Dolayısıyla ‘Herkes yaptığı iyiliği o gün hazır bulur ve yaptığı kötülükle kendi arasında uzun bir mesafe olmasını diler’¹ ayetinden de anlaşıldığı üzere bu kitap bizât amellerin kendisini ve gerçeklerini içinde barındırmaktadır, bizim dünyada yazılarımızda yaygın olduğu gibi yazı ve çizgilerle değil. Bu defterde olan şey bizât insanın yaptığı amelin kendisidir. Allah onları açıkça insana gösterecektir. Görmek ve müşabede etmekten daha güçlü bir delil de yoktur.

Dolayısıyla da ayette yer alan ‘tair’ ve ‘kitap’ kelimelerinden maksadın bir ve aynı olduğu ortaya çıkmaktadır ve o da insanın yaptığı ameldir. Münezzeh olan Allah’ın ‘onun için kıyamet günü bir kitab çıkarırız’ ayetinde, ‘kitap’ kelimesini ‘tair’ kelimesinden ayırt edip bir arada zikretmemesi de kıyamet gününde insanın amellerinin mektup ve yazı şekline dönüştüğü ve daha önce yazı ve kitap şeklinde olmadığı ve ‘tair’ (uçan) olduğu vehmini önlemek içindir. Ve yine ‘tair’ kıyametten öncesine kadar gizli ve örtülü olduğu, dışarı çıkmadığı ve dolayısıyla da insanın boynuna asılmasıyla da uyum içinde olmadığı yanlışına düşülmesini önlemek içindir.

Evet ‘Onun için çıkarırız’ cümlesi amellerin hakikatinin yer aldığı amel kitabının insanların idrakinden gizli ve örtülü kaldığına gaflet perdesinin gerisinde olduğuna işarettir. Münezzeh olan Allah kıyamet günü onu dışarı çıkarır, insan onun detaylarından haberdar olur. ‘onu açık bulur’ cümlesinden maksadın da aynı şey olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu nükte de insan için bu işin hazırlandığını ve kendisinden gaflet edilmediğini göstermektedir. Nitekim ‘Her insanın boynuna işlediklerini dolarız’ cümlesi için bir tekit ve vurgudur. Zira sözün kısısı şudur ki insanın amellerinin sonuçları bizât kendisine ulaşmaktadır. Zira evvela insanın ameli kendisiyle birliktedir ve kendisinden asla ayrılmamaktadır. İkinci olarak bir kitaba yazılır ve o kitap onun kendisi için aşikar olur ve onu açık bulur.

‘Kitabını oku, bugün, hesap görücü olarak sen kendine yetersin’ ayeti ona şöyle dendiği anlamındadır: ‘Kitabını oku...’ Hakeza ‘sen kendine yetersin’ cümlesindeki ‘ba’ harfi zaittir ve te’kit için kullanılmaktadır. Aslında ‘kefet nefsuke’ idi. Fiilin müennes (dişiler) için

¹ Al-i İmran suresi, 30. ayet

kullanılmasının sebebi de failinin mecazi müennes oluşu sebebiyledir. Mecazi müennes olan failin fiilinde her iki çeşitte (erkek veya dişi) kullanılması caizdir. Bazıları onu “iktefe” anlamında ismi fiil olarak kabul etmiş ve “ba” harfinin zaid olduğuna kanaat etmemişlerdir. Bunun başka yorumları da olabilir.

Söz konusu ayet bu kitabın kesin bir hüccet olduğuna ve her ne kadar okuyan kimsenin bizzet günahkarın ve suçlu kimsenin kendisi olsa da okuduğu şeyde hiçbir şüphe duymayacağına delalet etmektedir. Nasıl böyle olmasın ki?! Zira o kitapta amelin bizzet kendisi görülmektedir ve o ameller esasınca karşılık görmektedir. Nitekim Allah-u Teala da şöyle buyurmuştur: **“Bugün özür beyan etmeyin, ancak işlediklerinizin karşılığını görmektesiniz”** denir.”¹

“Kötülüğün gelmesine de dua eder” ayetinin önceki ayetlerle irtibatı hususunda söylediklerimizden de bu iki ayetin, yani **“Her insanın boynuna işlediklerini dolarız”** **“ve sen kendin yetersin”** ayetinin irtibatı da açıkça anlaşılmaktadır.

Ayetlerin akışı kınama ve eleştiriye dayalı olduğundan ayetlerin anlamı özetle şudur: “Münezzeh olan Allah Kur’an-ı insanları

tevhide, uluhiyyete hidayete ermiş olanları mutlu kalmaya sapıkları mutsuz kalmaya davet eden ilahi metot ve sünnetin diğer dinlere oranla en sağlam biçimde kat eden ve o yolda hareket eden bir dine göndermiştir. Ama insan iyi ile kötüyü ayırt etmemekte fayda ve zararını teşhis etmemektedir. Aksine nefsanî isteklerinin peşice koşmakta, iyi veya kötüyü aynı şekilde talep etmektedir. Oysa ameller iyi veya kötü mutlaka sahibiyile birlikte olacaktır ve ondan ayrılmayacaktır. Kitapta mahfuz kaldığı gibi kıyamet günü kendisi için bu yaptıkları getirilecek, karşısında açılacak ve bu esas üzere hesabı görülecektir. Böyle olduğu halde insan nefsanî istekleri peşice koşmamalı, nefsanî isteklere gömülmemeli aksine işlerinde düşünceli hareket etmeli, iyiyi ve kötüyü ayırt etmeli, iyi işler yapmalı ve kötü işlerden sakınmalıdır.”²

2991. Bölüm Sağdakiler

Kur’an:

“Sağdakiler, ne mutlu o sağdakilere! Onlar dikensiz sedir ağaçları, salkımları sarkmış muz ağaçları, uzamış gölge altında, çağlayarak akan sular

¹ Tahrim suresi, 7. ayet

² Tefsir-i el-Mizan, 13/55-57

kenarlarında; bitip tükenmeyen ve yasak da edilmeyen bol meyveler arasında; yüksek döşekler üzerindedirler. Biz ceylan gözlüleri, sağdakiler için yeniden yaratmışsınız; onları bakire, eşlerine düşkün ve hepsini bir yaşta kılmışsınız. Bunların bir kısmı eski ümmetlerden, bir kısmı da sonrakilerdendir.”¹

“Amel kitabı kendisine sağından verilen kimse, kolay geçireceği bir hesaba çekilir.”²

“Bir gün bütün insanları önderleriyle berâber çağırırız. O gün kitabı sağından verilenler, işte onlar kitaplarını okurlar. Onlara kıl kadar haksızlık edilmez.”³

“Kitabı sağından verilen ‘Alın, Kitabımı okuyun der.’”⁴

14535. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Tebarek ve Teala müminin hesabını görmek isteyince, amel defterini sağ eline verir ve kendisi ile onun arasında hesabını görür ve şöyle der: “Ey kulum! Şöyle böyle yaptın,

falan filan işe bulaştın.” O şöyle arz eder: “Evet ey Rabbim! Ben bu işleri yaptım.” Allah şöyle buyurur: “Ben onları sana bağışladım ve iyi işlere çevirdim.” Bunun üzerine halk da şöyle der: “Sübhanallah! Bu kulun bir tek günahı da mı yoktur?” İşte bu, aziz ve celil olan Allah’ın şu ayetinin manasıdır: **“Amel defteri kendisine sağından verilen kimse, kolay geçireceği bir hesaba çekilir ve arkadaşlarının yanına sevinçle döner.”**⁵

14536. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Organlar müminin aleyhine tanıklık etmez. Aksine azaba hak kazanan kimsenin aleyhine şahadette bulunur. Müminin amel defteri sağ eline verilir.”⁶

14537. *İmam Sadık (a.s), Muaviye b. Veheb’in duyduğuna göre şöyle buyurmuştur:* “Kul gerçekten tövbe edince, Allah onu sever, dünya ve ahirette onun (kötülüklerini) örter.” (Muaviye b. Veheb şöyle diyor:) “Ben şöyle arz ettim: “Allah nasıl (kötülükleri) örter?” İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: “İki meleşin kendisi

¹ Vakıa suresi, 27-40. ayetler

² İnşikak suresi, 7 ve 8. ayetler

³ İsra suresi, 17. ayet

⁴ Hakka suresi, 19. ayet

⁵ Zühd lîl Hüseyin b. Said, 92/246

⁶ el-Kafî, 2/32/1

için yazdığı günahları onlara unutturur, organlara da şöyle vahiy eder: “Günahları gizleyin.” Ardından yeryüzünün farklı yerlerine şöyle vahiy edilir: “Sizin bölgede yaptığı günahları gizleyiniz.” O halde Allah’ı gördüğü zaman günahına tanıklık edecek bir şey bulunmaz.”¹

bak. Et-Terbe, 466, 467. Bölümler; el-Hisab, 841. Bölüm

2992. Bölüm Soldakiler

Kur’an:

“Defterleri soldan verilenler; ne yazık o soldakilere! İnsanın içine işleyen bir sıcaklık ve kaynar su içinde, serinliği ve hoşluğu olmayan kara bir dumanın gölgesinde bulunurlar. Çünkü onlar, bundan önce, dünyada, nimet içinde bulunurlar iken, büyük günah işlemekte direnir dururlardı. Şöyle söylerlerdi: “Öldüğümüzde, toprak ve kemik yığını olduğumuzda mı, biz mi tekrar dirileceğiz?” Önce gelip

geçmiş babalarımız mı?” De ki: “şüphesiz öncekiler de, sonrakiler de belli bir günün belirli bir vaktinde toplanacaklardır.”²

“Fakat kitabı kendisine solundan verilen kimse: “Kitabım keşke bana verilmeseydi; keşke hesabımın ne olduğunu bilmeseydim; bu iş keşke son bulmuş olsaydı; malım bana fayda vermedi; gücüm de kalmadı” der. Şöyle buyrulur: “O’nu alın, bağlayın. Sonra cehenneme atın. Sonra onu boyu yetmiş arşın olan zincire vurun. Çünkü, o, yüce Allah’a inanmazdı. Yoksulun yiyeceği ile ilgilenmezdi. Bu sebeple burada bugün onun bir acıyanı yoktur. Günahkarların yiyeceği olan kanlı irinden başka bir yiyeceği de yoktur.”³

“Ama amel defteri kendisine arkasından verilen kimse: “Mahvoldum” diye bağırır ve çalgın alevli cehenneme girer. Çünkü o, dünyada, adamlarının yanında iken zevk içindeydi. Zira; o, bir daha dirilip dönmeyeceğini

¹ a. g. e. s. 430/1

² Vakıa suresi, 41/50

³ Hakka suresi, 25-36

sanmıştı. Bilin ki, Rabbi onu şüphesiz görmekteydi.”¹

14538. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah Tebarek ve Teala... kulun kötülüğünü isteyince onu insanların önünde hesaba çeker, mahkum eder ve amel defterini sol eline verir. Aziz ve celil olan Allah’ın şu sözünün anlamı da aynı şeyi ifade etmektedir: **“Ama amel defteri kendisine arkasından verilen kimse: “Mahvoldum” diye bağırır ve çılgın alevli cehenneme girer. Çünkü o, dünyada, adamlarının yanında iken zevk içindeydi.”**²

14539. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: **“Ama kitabı sağından verilen kimse”** ayetinden maksat, Mahzum oğulları kabilesinden olan Ebu Seleme, Abdillah b. Abdul-Esvet b. Hilal Mahzumi’dir. **“Ama amel defteri kendisine arkasından verilen kimse”** ayetinden maksat ise, Esvet b. Abdul-Esvet b. Hilal Mahzumi’dir. Bu şahsı Bedir günü Hazma b. Abdulmuttalib öldürdü.”³

Tefsir:

¹ İnşikak suresi, 10-15

² Zühd il Hüseyin b. Said, 92/246

³ Tefsir-i Ali b. İbrahim, 2/412

⁴ Nisa suresi, 47. ayet

“Ama amel defteri kendisine arkasından verilen kimse” ayetindeki *“vera”* kelimesi mahzûf cer harfiyle mensûp olan zarf edatıdır ve taktiri şöyledir: *“Min verai zehribi”* belki de amel defteri, yüzleri tersine çevrildiği için kendilerine arkadan verilmektedir. Nitekim Allah-u Teala başka bir yerde şöyle buyurmuştur: **“Bir takım yüzleri silip dümdüz ederek arkalarına çevirmeden...”**⁴

Elbette amel defterlerinin kendilerine arkadan verilmesiyle, **“Fakat kitabı kendisine solundan verilen kimse: “Kitabım keşke bana verilmeseydi”** ayetinde ifade edilen kitabı solundan verilenler arasında bir aykırılık yoktur.”^{5 6} bak. Tefsir’ul Mizan, 20/243-245

2993. Bölüm Hayvanların Haşrolması

Kur’an:

“Yabani hayvanlar bir araya toplatıldığı zaman.”⁷

“Yerde yürüyen hayvanlar ve kanatlarıyla uçan kuşlar da ancak sizin gibi birer toplulukturlar.

⁵ Hakka suresi, 27. ayet

⁶ Tefsir-i el-Mizan, 20/243

⁷ Tekvir suresi, 5. ayet

Kitapta biz hiçbir şeyi eksik bırakmadık; onlar sonra Rablerine toplanacaklardır.”¹

bak. el-Bihar, 7/253, 11. Bölüm; Tefsir’ul Mişan, 7/73

2994. Bölüm Kıyametin Durakları

Kur’an:

“Gökten yere kadar, olan bütün işleri Allah düzenler, sonra, işler sizin hesabınıza göre bin yıl kadar tutan bir gün içinde O’na yükselir.”²

“Melekler ve Cebrail miktarı elli bin yıl olan o derecelere bir günde yükselirler.”³

14540. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bilin ki hesabınız görülmeden önce siz kendi hesabınızı görmeye çalışın. Zira kıyamet gününde durağında, sizin saydığınız yıllardan bin yıl süren elli durak vardır.” İmam Sadık daha sonra şu ayeti tilavet buyurdu: **“Miktarı elli bin yıl süren günde”⁴**

14541. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah Resulü’ne

(s.a.a) şöyle arzedildi: “Kıyamet günü ne de uzundur.” Peygamber şöyle buyurdu: “Canım elinde olana andolsun ki o gün müminler için çok kısadır. Hatta dünyada kıldığı farz namazdan daha kısa gelmektedir.”⁵

14542. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Eğer yaratıkların hesabını görme işi Allah’tan başkasının sorumluluğuna verilmiş olsaydı, hesapların tümüyle görülmesi için elli bin yıl beklemek gerekirdi. Ama münezzeh olan Allah bu işi bir anda bitirir.”⁶

14543. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “O gün (kıyamet günü) yarıya ulaşmadan cennet ehli cennette öğle uykusuna dalar, cehennem ehli de cehennemde olur. (yarım gün miktarınca, tüm yaratıkların hesabı görülür.)”⁷

14544. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Dünyada kendisine zulmeden kimse, miktarı elli bin yıl olan o günde tutulur ve Allah onun içine hüznün sokar. Sonra ona acır ve onu cennete götürür.” Allah Resulü daha sonra şöyle buyurmuştur: “Hüznümüzü

¹ En’am suresi, 38. ayet

² Secde suresi, 5. ayet

³ Meâric suresi, 4. ayet

⁴ Emali’et-Tusi, 36/38

⁵ el-Müheccet’ül-Beyza, 8/329

⁶ el-Bihar, 7/123

⁷ a. g. e.

gideren Allah’a hamdolsun. Mahşer müddeti boyunca yaratıkların kalbine gam ve hüzn sokar.”¹

bak. el-Bihar, 7/121, 6. Bölüm

2995. Bölüm

Kevser

Kur’an:

“Doğrusu sana pek çok nimet vermişizdir.”²

14545. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim benim havuzuma (Kevser’e) iman etmezse, Allah-u Teala onu havuzuma getirmez.”³

14546. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah bana havuzu vermekle beni yüceltti. Kendimden önceki Peygamberlere karşı bana üstünlük verdi. O havuzun (büyüklüğü) Eyle ve Sen’a mesafesi kadardır. Onda yıldızlar sayısınca kaseler bulunur. İçinde iki su akıntısı olur. Suyu süttten daha beyaz ve baldan daha tatlıdır. Çakılları zümrüt ve yakuttan, ibrikleri ise güzel kokan misktendir.”⁴

14547. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Havuzum

(genişlik açısından) bir aylık yol miktarıncadır. Suyu süttten daha beyaz, kokusu miskten daha güzeldir ve ibrikleri gökteki yıldızlar sayısındadır. Her kim bundan içerse asla susamaz.”⁵

Başka bir rivayette ise şöyle yer almıştır: “Havuzum bir aylık yol miktarıncadır. Kenarları eşit, suyu gümüş dirhemden daha beyazdır.”

14548. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kevser bana verilmiştir ve ben elimle ona dokundum. Miskten daha güzel koktuğunu ve çakıl taşlarının inci olduğunu gördüm.”⁶

14549. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ben havuzun kenarında yanıma gelen kimselere bakarım. O halde Allah’a yemin olsun ki önümden bir takım insanlar geçer ve ben şöyle derim: “Ey rabbim! Bunlar benim ümmetimdendir.” Allah şöyle buyurur: “Sen onların senden sonra neler yaptığını bilemezsin. Onlar sürekli olarak gerisin geriye dönüyorlardı.”⁷

¹ a. g. e. 7/199/75

² Kevser suresi, 1. ayet

³ Emali’es-Seduk, 16/4

⁴ Emali’et-Tusi, 228/400

⁵ et-Terğib ve’t-Terhib, 4/417/63-64

⁶ a. g. e. 421/71

⁷ a. g. e. s. 423/77

bak. Kenz'ul Ummal, 14/415.
Bölüm; el-Bihar, 8/16, 20. Bölüm

377. Konu

el-Adet

Adet-Alışkanlık

bak.

• 519. konu, en-Nefes; 537. konu, el-Heva; 7. konu, el-Edeb

2996. Bölüm

Adet

14550. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Adet insanın ikinci tabiatıdır.”¹

14551. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Adet her insana hükmedicidir.”²

14552. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Adet insana sahip olan düşmandır.”³

14553. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Riyazetin (ve nefis terbiyesinin) afeti, adetlerin galebe çalmasıdır.”⁴

14554. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim adetlere uyarsa, (yüce) derecelere ulaşamaz.”⁵

14555. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Adetler mağlup edicidir. O halde her kim, gizlide veya yalnızlıkta bir şeye adet edinirse, o şey açıkta ve insanlar arasında kendisini rezil eder.”⁶

14556. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz dilin senden adet edindiğin şeyleri ve nefsin senden ülfet edindiğin şeyleri ister.”⁷

14557. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gazaba koşma ki adet ettiğin şeylerle sana üstün gelir.”⁸

14558. *İmam Ali (a.s), oğlu Hasan’a (a.s) yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur:* “Gencin kalbi ekilmemiş tarlaya benzer, oraya ne eksen tutar, yeşerir. Kalbin katılaşmadan ve aklın başka şeylere yönelmeden sana edepten bir şeyler öğretmek istedim.”⁹

2997. Bölüm

Adete Galebe Çalmak

14559. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fazilet, adetlere galebe çalmaktır.”¹⁰

14560. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En üstün ibadet, adetlere galebe çalmaktır.”¹¹

14561. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Adetlere üstün gelmekle yüce makamlara ulaşabilirsin.”¹²

14562. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Adetleri terk etmek hususunda nefislerinize hakim olun ki onlara üstün gelesiniz. Heva ve

¹ Gurer’ul Hikem, 702

² a. g. e. 7327

³ a. g. e. 958

⁴ a. g. e. 3933

⁵ a. g. e. 6409

⁶ Tenbih’ul Havatir, 2/113

⁷ Gurer’ul Hikem, 7634

⁸ a. g. e. 10288

⁹ Nehc’ül-Belağa, 31. mektup

¹⁰ Gurer’ul Hikem, 357

¹¹ a. g. e. 2873

¹² a. g. e. 4300

heveslerinize cihat edin ki onlara malik olasınız.”¹

14563. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Adetleri değiştirin ki, itaatler sizlere kolay gelsin.”²

14564. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Nefislerinizi, adetleri terk etmekle boyunduruk altına alın. Nefislerinizi itaatlere doğru sevk edin. Onlara borçların ağır yükünü yükleyin. Nefislerinizi iyi işleri yapmak ile süsleyin ve onları günahların pislüğinden koruyun.”³

2998. Bölüm İyilik Adettir

14565. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Nefsin için her huydan en güzelini seç. Şüphesiz hayır adettir. Her huyun da en kötüsünden sakın ve ondan uzak durma yolunda nefsinle savaş. Zira hiç şüphesiz kötülük inatçılıktır.”⁴

14566. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İyilik etmek için iyi bir adet yeterlidir.”⁵

14567. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İyilik adettir.”⁶

14568. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İyilik (bir tür) adettir ve kötülük de (bir tür) inatçılıktır.”⁷

14569. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İyiliğe adet etmek (maksatlara ulaşma veya insanlar nezdinde yüce bir makamı elde etme hususunda) imkan sahibi olmanın kaynağıdır.”⁸

bak. el-Hulke, 1113. Bölüm

2999. Bölüm İnsana Sahip Olması Güzel Olan Sıfatlar

14570. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Nefsini güzelliğe alıştır. Şüphesiz bu insanların seni güzel anmalarına ve çok ihsanda bulunmalarına sebep olur.”⁹

14571. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kendini bağışlayıcı olmaya alıştır ve ısrar etmekten sakın ki doğrulukla birlikte olasın.”¹⁰

14572. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kendini iyi niyet ve güzel maksat sahibi olmaya

¹ a. g. e. 6418

² a. g. e. 6405

³ a. g. e. 5199

⁴ Gurer’ul Hikem, 4564-4565

⁵ a. g. e. 7043

⁶ Kenz’ul Ummal, 44128

⁷ a. g. e. 28722

⁸ Gurer’ul Hikem, 6237

⁹ a. g. e. 6229

¹⁰ a. g. e. 6235

alıştır ki isteklerinde mutlu olasın.”¹

14573. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Nefsini yüce işlere alıştır ve insanların borçlarını üstlen ki nefsin şerafet elde etsin, ahiretin bayındır olsun ve seni övenler çoğalsın”²

14574. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kendini Allah’ı zikretmeye ve mağfiret dilemeye ihtiraslı kıl. Zira bu senin günahlarını siler ve sevabını büyültür.”³

14575. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kendinizi sabra alıştırın ve cimrilik ettiğiniz şeyler hususunda fedakarlık etmekte sabırlı olun.”⁴

14576. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dilini yumuşak konuşmaya ve selam vermeye alıştır ki seni sevenler çoğalsın ve düşmanın azalsın.”⁵

14577. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dilini güzel söz söylemeye alıştır ki kınamadan güvende kalasın.”⁶

14578. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kulağını güzel şeyler duymaya alıştır. Islahını

artırmayan şeylere kulak verme, şüphesiz o şeyleri duymak kalbi paslandırır ve kınamalara sebep olur.”⁷

14579. İmam Ali (a.s), oğlu Hasan’a (a.s) yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur: “Kendini zorluklara karşı sabretmeye alıştır ki hak yolunda sabretmeye çalışmak ne güzel bir huydur.”⁸

3000. Bölüm Adetleri Değiştirmenin Zorluğu

14580. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Siyasetlerin en zoru, adetleri değiştirmektir.”⁹

14581. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanların en kötü hallisi kökü kazındığı halde adetleri baki kalan kimsedir.”¹⁰

14582. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Tabiatları değiştirmek dışında her iş mümkündür.”¹¹

14583. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey insanlar! Nefislerinizi edeplendirmeyi kendiniz üstlenin ve onları huy

¹ a. g. e. 6236

² a. g. e. 6232

³ a. g. e. 6230

⁴ Tuhef’ul Ukul, 224

⁵ Gurer’ul Hikem, 6231

⁶ a. g. e. 6233

⁷ a. g. e. 6234

⁸ Nehc’ül-Belağa, 31. mektup

⁹ Gurer’ul Hikem, 2969

¹⁰ a. g. e. 3211

¹¹ a. g. e. 6906

edindiği kötü alışkanlıklardan alıkoyun.”¹

bak. el-Hulk, 1106. Bölüm; es-Siyaset, 1933. Bölüm; en-Nefs, 3919. Bölüm

3001. Bölüm Kötülerin Adeti

14584. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fazlalıklarla uğraşmak ne de kötü bir adettir.”²

14585. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aşağılık insanların adeti, iyiliğe kötülükle cevap vermeleridir.”³

14586. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aşağılık ve tecrübesiz insanların adeti, yüce ve özgür insanlara eziyet etmektedir.”⁴

14587. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aşağılık insanların adeti kötölemek ve gıybet etmektir.”⁵

14588. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Tecrübesiz insanların adeti, ihsanın kökünü kesip atmaktır.”⁶

14589. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötü insanların adeti arkadaşlara eziyet etmektir.”⁷

14590. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötülerin adeti iyilere düşmanlık etmektir.”⁸

14591. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Münafıkların adeti, (her an bir renge bürünüp) huyları değiştirmektir.”⁹

3002. Bölüm İyilerin Adeti

14592. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yüce insanların adeti bağışta bulunmaktır.”¹⁰

14593. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yüce insanların adeti iyilik etmektir.”¹¹

14594. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kerim insanların sünneti sürekli ihsanda bulunmaktır.”¹²

14595. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kerim insanların sünneti ahitlere vefa göstermektir.”¹³

¹ Nehc'ül-Belağa, 359. hikmet

² Gurer'ul Hikem, 4394

³ a. g. e. 6238

⁴ a. g. e. 6246

⁵ a. g. e. 6243

⁶ a. g. e. 6239

⁷ a. g. e. 6245

⁸ a. g. e. 6247

⁹ a. g. e. 6244

¹⁰ a. g. e. 6240

¹¹ a. g. e. 6242

¹² a. g. e. 5550

¹³ a. g. e. 5556

14596. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en hayırlısı darlık anında bile cömert ve şükredici olandır. İnsanların en hayırlısı darlıkta fedakarlık ve sabır gösterendir.”¹

14597. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en iyisi, insanların kendisinden faydalandığı kimsedir.”²

14598. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizlerin en iyiniz, güzel söz söyleyen, insanlara yemek yediren ve insanlar uyuduğu halde gece namaz kılan kimsedir.”³

bak. el-Kerem, 3473. Bölüm; el-Hayr, 1165, 1166. Bölümler

3003. Bölüm Nefsin Adet Edinmediği Bir Şeye Adet Edinmesi

14599. *İmam Ali (a.s), kendisine, bir tatlı getirip önüne koyduklarında şöyle buyurmuştur:* “Sen, güzel kokulu, güzel renkli ve güzel tadı olansın. Ama ben nefsimi adet edinmediği şeylere adet ettirmekten hoşlanmıyorum.”⁴

14600. *Hebbet’ul Ureni şöyle diyor:* “Müminlerin Emiri’nin (a.s) huzuruna bir tatlı getirip koydular. İmam (a.s) onun temizliğine ve güzelliğine baktı. Daha sonra parmağını sonuna kadar tabağın içine batırıp dışarı çıkardı ve ondan hiçbir şey almadı. Parmaklarını tattı ve şöyle buyurdu: “Şüphesiz helal, güzel ve temizdir ve bu haram değildir. Ama ben nefsimi şimdiye kadar adet ettirmediğim bir şeye adet ettirmeyi hoş görmüyorum. Bu tabağı önümden kaldırın.” *Böylece tabağı önünden kaldırdılar.*”⁵

14601. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminlerin Emiri’nin (a.s) huzuruna (un ve hurmadan yapılmış) bir tür helva getirdiler. İmam onu yemekten sakındı. Kendisine şöyle arzettiler: “Acaba onu haram mı biliyorsun?” İmam şöyle buyurdu: “Hayır, ben nefsimin ona alışmasından ve onun peşice gitmesinden korkuyorum.” Daha sonra şu ayeti tilavet buyurdu: **“Dünyadaki hayatınızda sizin için güzel olan her şeyi**

¹ a. g. e. 5027-5028

² Emali’es-Seduk, 28/4

³ Uyun-u Ahbar’ir-Rıza, 2/65/290

⁴ Kenz’ul Ummal, 36549

⁵ el-Mehasin, 2/178/1502

**harcadınız, onların zevkini
sürdünüz”¹**

Bak. Dünya, 1250. Bölüm

14602. *İmam Ali (a.s) bir miktar
güzel olmayan burmadan yedi.
Üzerine su içti, sonra elini karnına
vurarak şöyle buyurdu: “Her kim
karnına ateş sokarsa, Allah onu
(kendisinden) uzak kılar.”*

Daha sonra da şu şiiri örnek
olarak zikretti:

*Eğer sen karnının ve tenasül
organının isteklerini temin edersen*

*O ikisi kınanmış şeylerin
zirvesine ulaşır.”²*

*bak. Vesail’uş Şia, 16/507,
80. Bölüm*

¹ Emali’el-Müfid, 134/2

² ed-Deavat lil Ravendi, 137/340

378. Konu

el-İyd Bayram

- *Kenż'ul Ummal*, 7/87, *el-İyd*
- *el-Bihar*, 59/91, 22. bölüm; *Yevm'un-Niruz*
- *el-Bihar*, 91/1, 2. bölüm; *Ediyet-u İyd'ul Fitr*
- *el-Bihar*, 91/47, 3. bölüm; *Ediyet-u İyd'ul Ezha*

3004. Bölüm Bayram

Kur'an:

“Meryem oğlu İsa, “Allah'ım! Rabbimiz! Bize, geçmiş ve bizden sonra geleceklere bayram ve senden bir delil olarak gökten bir sofrayı indir, bizi rızıklandır, sen rızık verenlerin en hayırlısı” dedi.”¹

14603. *Su'eyd b. Gafele şöyle diyor:* “Bir bayram günü Müminlerin Emiri'nin (a.s) huzuruna vardım. Önüne bir sofrayı açılmış ve o sofrada bir miktar, buğdaydan ekmek, bir tabak sütlaç ve bir kaşık bulunuyordu. Ben şöyle arzettim: “Ey Müminlerin Emiri! Bayram günü sütlaç mı yiyorsun?” İmam şöyle buyurdu: “Bu, bağışlanmış kimsenin bayramıdır.”²

14604. *İmam Ali (a.s), bayramların birinde şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz bu bayram, Allah'ın oruç ve namazını kabul ettiği kimse için bayramdır. İçinde Allah'a isyan edilmeyen her gün bayramdır.”³

14605. *İmam Hasan (a.s), fıtır (ramazan) bayramı günü oyunla meşgul olan ve gülüp oynayan bir grubun yanından geçince durdu ve onlara şöyle buyurdu:* “Allah Ramazan ayını itaatleri sebebiyle kendi hoşnutluğuna doğru öne geçmeleri için yarış meydanı karar kılmıştır. O halde bir grubu öne geçerek mutluluğa eriştiler. Diğer bir grubu ise geride kalarak mutsuz oldular. İyilik sahiplerinin mükafata eriştiği ve batıl işlerle uğraşanların zarar gördüğü böyle bir günde, gülüp oynayan insan ne kadar da şaşırtıcıdır. Allah'a yemin olsun ki eğer perde kenara çekilecek olursa, iyilik sahibinin iyiliği ile meşgul olduğunu, kötülerin ise kötülüğü ile uğraştığını bilirler.” İmam daha sonra oradan ayrıldı.”⁴

14606. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Medine'ye girdiğim zaman, bu şehir halkının cehalet döneminde oynayıp eğlendiği iki günü vardı. Allah o iki günün yerine size en iyi iki gün verdi. Fıtır günü ve kurban günü. Fıtır

¹ Maide suresi, 114. ayet

² el-Bihar, 40/326/7

³ Şerh-i Nehc'ül-Belağ-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 20/73

⁴ Tuhef'ul Ukul, 236

(Ramazan) bayramı günü ve kurban bayramı günü.”¹

14607. Peygamber eşlerine ve kızlarına fitır ve kurban bayramı günleri dışarı çıkmalarını emrediyordu.”²

3005. Bölüm Müminlerin Emiri'nin (a.s) Fitır Bayramında Okuduğu Hutbe

14608. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Müminlerin Emiri Ali b. Ebi Talib (a.s) fitır (bayramı) günü bir hutbe okudu ve şöyle buyurdu: “Ey insanlar! Şüphesiz bu gününüz iyilerin içinde mükafata eriştiği ve batıl işlerle uğraşanların zarar gördüğü bir gündür. Aynı zamanda diriliş gününüze de çok benzemektedir. O halde evlerinizden camilerinize doğru çıkarak, mezarlarınızdan Rabbinize doğru dışarı çıkacağınız günü hatırlayınız. Camilerde durmakla da Rabbinizin huzurunda duracağınız günü hatırlayınız. Evlerinize dönmekle de cennetteki evlerinize döneceğiniz günü hatırlayınız. Ey Allah'ın kulları! Oruç tutan*

erkek ve kadınlar için var olan en küçük şey, Ramazan ayının son gününde bir meleşin onlara şöyle seslenmesidir: “Ey Allah'ın kulları! Sizlere müjdeler olsun! Allah geçmiş günahlarınızı bağışlamıştır. O halde bundan sonra ne yapacağınıza dikkat ediniz.”³

3006. Bölüm Nevruz Bayramı

14609. *İmam Sadık (a.s), nevrüz günü yanına gelen Muella b. Huneys'e şöyle buyurmuştur: “Bu günün ne günü olduğunu biliyor musun?” Ben (Muella) şöyle arzettim: ” Fedan olayım! Bu gün İranlıların kutladığı ve birbirine hediye verdiği gündür.” Ebu Abdullah'is Sadık (a.s) şöyle buyurdu: “Mekke'de olan eski eve (Ka'be'ye) andolsun ki bugünün de çok eski kökleri vardır ve bunu bilmen için sana izah edeyim...*

Ey Muella! Nevruz günü Allah'ın kendisine tapmaları, kendisi için hiçbir şeyi şirk koşmamaları, elçileri, hüccetleri ve İmamlarına (a.s) iman edeceklerine dair söz aldığı gündür. Nevruz içinde

¹ Kenz'ul Ummal, 24102

² a. g. e. 18098

³ Tenbih'ul Havatir, 2/157

güneşin doğduğu ilk gündür. Biz her Nevruz günü, kurtuluşu bekleriz. Zira Nevruz bizim ve Şiilerimizin günlerinden bir gündür. İranlılar onu korudu. Sizler onu zayi ettiniz... Nevruz İranlılar için yılın ilk günüdür. Onlar sayıları otuz bin kişiyken hayatta kaldılar ve yaşadılar. Nevruz günü su dökmek sünnet oldu.”¹

14610. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nevruz bayramı gelip çatığında bedenini yıka, en güzel elbiselerini giy, en güzel kokuları sürün ve o gün oruç tut.”²

14611. *İmam Ali (a.s), Nevruz bayramında kendisine bir hediye getirdiklerinde şöyle buyurmuştur:* “Bu nedir?” Şöyle arzettiler: “Ey Müminlerin Emiri! Bu gün nevrüz günüdür.” İmam (a.s) şöyle buyurdu: “Her günü bizler için Nevruz kılınız.”³

14612. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her gün nevrüz günümüzdür.”⁴

14613. *Nakledildiği üzere Mansur, Musa b. Ca’fer’den (a.s) nevrüz günü halkın kendisini kutlaması ve kendisi için getirdikleri hediyeleri kabul etmesi için evinde*

oturmasını isteyince, İmam Musa b. Ca’fer (a.s) şöyle buyurdu: “Ben ceddin Peygamber’in (s.a.a) hadislerini araştırdım, ama bu gün hakkında bir hadis bulamadım. Nevruz İranlıların adetidir, İslam onu neshetmiştir. Dolayısıyla İslam’ın ortadan kaldırdığı bir şeyi diriltmekten Allah’a sığınırım.” Mansur şöyle dedi: “Biz bu işi sadece askerlerimiz için yapıyoruz. Bu yüzden Allah için oturmanı istiyorum.” İmam da kabul etti ve oturdu...”⁵

Allame Meclisi bu rivayeti naklettikten sonra şöyle diyor: “Bu rivayet, Mualla’nın rivayetiyle uyumsuzluk içindedir ve Nevruz’un şer’i bir itibarının olmadığını göstermektedir. Mualla’nın rivayetlerinin senetleri daha güçlü ve ashab arasındaki şöhreti daha fazladır. Onu da takıyyeye hamletmek mümkündür. Zira Mualla’nın rivayetinde takıyye yaptığını ifade eden bir takım nükteler vardır...”

Ben şöyle diyorum: Bizce göre her iki rivayet de hüccet olma şartlarından yoksundur ve Müminlerin Emiri’nin (a.s) sözünden de naklettiğimiz gibi her

¹ el-Bihar, 59/92/1

² Vesail’uş-Şia, 7/346/1

³ Fakih, 3/300/4073

⁴ a. g. e. h. 4074

⁵ el-Bihar, 59/100/2 ve 48/108/9

gün Nevruz günümüzdür ve Allah'a isyan edilmeyen her gün bizler için bayramdır. Elbette İran'da adet olduğu üzere görüşmek ve ziyaret etmenin hiçbir sakıncası yoktur.

3007. Bölüm Bayramların Süsü

14614. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bayramlarınızı, “Allah-u Ekber” diyerek süsleyiniz.”¹

14615. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fıtır ve Kurban bayramınızı, “la ilahe illallah”, “vallahu ekber”, “ve'l-Hemdülillah” ve “sübhane'llah” cümleleriyle süsleyiniz.”²

14616. *Resulullah (s.a.a)* kurban ve ramazan bayramı günlerinde dışarı çıkıyor ve yüksek bir sesle, “la ilahe illallah-hu vallahu ekber” diye zikrediyordu.”³

14617. *Peygamber (s.a.a)* Fıtır bayramı gününde evinden dışarı çıktığı andan itibaren camiye varıncaya kadar tekbir getiriyordu.”⁴

14618. *Peygamber (s.a.a)*, her hutbe esnasında tekbir getiriyordu. Ama fıtır (ramazan) ve kurban bayramı hutbelerinde, daha çok tekbir getiriyordu. ⁵

¹ Kenz'ul Ummal, 24094

² a. g. e. 24095

³ a. g. e. 18101

⁴ a. g. e. 18104

⁵ a. g. e. 18103

379. Konu

el-İstiaze

Allah’a

Sığınmak

• Sünen’un-Nisai, 8/250, Kitab’ul İstiaze

bak.

• 358. konu, el-İsmet; et-Teme’, 2415. bölüm

3008. Bölüm Allah'a Sığınmak

Kur'an:

“De ki: “Rabbim! Şeytanların kışkırtmalarından sana sığınırım. Rabbim! Yanımda bulunmalarından da sana sığınırım.”¹

“Mûsa: “Doğrusu ben, hesap görülecek güne inanmayan böbürlenelerin hepsinden, benim de Rabbim sizin de Rabbiniz olan (Allah'a) sığınırım” dedi.”²

“De ki: “Yaratıkların şerrinden, bastırıldığı zaman karanlığın şerrinden Allah'a sığınırım.”³

“De ki: “insanlardan, cinlerden ve insanların gönüllerine vesvese veren o sinsi vesvesecinin şerrinden insanların Rabbi, hükümdarı ve mabudu olan Allah'a sığınırım.”⁴

bak. Duhan Suresi, 20. ayet; Bakara Suresi, 67. ayet; Hud Suresi, 47. ayet; Meryem Suresi, 18. ayet; Al-i İmran Suresi, 36. ayet; A'raf Suresi, 200. ayet; Nahl

Suresi, 98. ayet; Gafir Suresi, 56. ayet; Fussilet Suresi, 36. ayet

14619. *Abdullah b. Amr'dan şöyle nakledilmiştir:* “Allah Resulü (s.a.a) dört şeyden Allah'a sığınır: Fayda vermeyen ilimden, huşu sahibi olmayan kalpten, icabet edilmeyen duadan ve doymayan nefisten.”⁵

14620. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey Allah'ım! Cimrilikten sana sığınırım, ödeklilikten sana sığınırım, ömrün en aşağılığına dönmekten sana sığınırım, dünyanın fitneciliğinden sana sığınırım ve kabir azabından sana sığınırım.”⁶

14621. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah'ım! Gamdan, hüzünden, acizlikten, tembellikten, cimrilikten, korkaklıktan, borcun bel kıran ağırlığından ve (kargaşalık sebebiyle) insanların üstün gelmesinden sana sığınırım.”⁷

14622. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah'ım! Fakirlikten sana sığınırım, azlıktan ve zilletten sana sığınırım. Zulmetmekten veya bana zulüm edilmesinden sana sığınırım.”⁸

¹ Müminun suresi, 97 ve 98. ayetler

² Gafir suresi, 27. ayet

³ Felak suresi, 1 ve 2. ayetler

⁴ Nas suresi, 1-4. ayetler

⁵ Sünen-i en-Nisai, 8/255

⁶ a. g. e. s. 256

⁷ a. g. e. s. 258

⁸ a. g. e. s. 261

14623. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah’ım! Borçların galebe çalmasından, düşmanın galebe çalmasından ve düşmanların velvele koparmasından sana sığınırım.”¹

14624. Resulullah (s.a.a), yolculuk etmek istediğinde şöyle buyurdu: “Allah’ım! Yolculuğun sıkıntısından, dönüş hüznünden, bolluktan sonra azlıktan, mazlumun duasından ve aile, mal ve çocuklar hususunda kötü bir sahneyle karşılaşmaktan sana sığınırım.”²

14625. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah’ım! Yaptığım kötü amelden ve henüz yapmadığım kötü amelden sana sığınırım.”³

14626. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’ım! Yolculuğun zorluğundan (ağır kayıplarla) dönüşün kederinden ve (döndüğümüzde) ehil, mal ve evlatlarımızda kötü bir şey görmekten sana sığınırım.”⁴

14627. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’ım! Senin zenginliğin içinde fakir olmaktan, hidayetinden

sapmaktan, egemenlik sana aitken zulmedilmekten, emir sana aitken mağdur olmaktan sana sığınırım.”⁵

14628. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’ım! Zahirimin insanların gözünde güzel, batınımın ise senden gizlemeye çalıştıklarımla çirkin olmasından sana sığınırım.”⁶

14629. İmam Kazım (a.s) “Kendisine, “Ey efendim! Eğer, salab görürseniz namazlarımın ardından okumam, Allah’ın o duayla bana dünya ve ahiretin hayrını başta bulunacağı bir dua öğretiniz” diye yazan Muhammed b. İbrahim’e yazdığı cevap mektubunda şöyle buyurmuştur: “Euzu bi vechikel kerim ve izzetikelleti la turamu ve kudretikelleti la yemteniu minha şey’, min şerriddünya ve’l ahiret ve min şerri evcai kulliha” (Dünya ve ahiret şerrinden ve her türlü acıların şerrinden, kerim olan yüzüne, boyun eğmeyen izzetine ve hiçbir şeyin karşı koyamadığı kudretine sığınırım.”⁷

14630. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Borçların üstün gelmesinden, insanların galebe çalmasından ve kadınların evde

¹ a. g. e. s. 265

² a. g. e. s. 272

³ a. g. e. s. 281

⁴ Nehc’ül-Belağa, 46. hutbe

⁵ a. g. e. 215. hutbe

⁶ a. g. e. 276. hikmet

⁷ el-Kafî, 3/346/28

kalmasından
(evlenememesinden) Allah'a
sığınınız.”¹

¹ el-Kaŕi, 5/92/1

380. Konu

el-Ayb Kusur-Ayıp

- *el-Bihar*, 75/46, 40. bölüm, *el-İğza an'il-Uyub'un-Nas*
- *el-Bihar*, 75/212, 65. bölüm, *Tetebb-u Uyub'un-Nas*
- *Kenzü'ul Ummal*, 3/248, 733, *Seter'ul Ayb*
- *Vesail'uş-Şia*, 8/594, 150. bölüm; *Tahrim'ul İhsa-u İsrat'ul Mumin*
- *Kenzü'ul Ummal*, 3/455, *Tetebb'ul Averat*

bak.

• 400. konu, *el-Gaybet*; 381. konu, *et-Ta'yir*; *el-Eh*, 51. bölüm; *es-Sedik*, 2211. bölüm; *et-Tevbe*, 466. bölüm; *eş-Zenb*, 1386. bölüm; *es-Seha*, 1777. bölüm; *en-Nimet*, 3901. bölüm

3009. Bölüm

Ayıpları Kendisini İnsanların Ayıplarıyla Uğraşmaktan Alıkoyan Kimseyi Övmek

14631. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ayıpları kendisini insanların ayıplarıyla uğraşmaktan alıkoyan kimseye ne mutlu!”¹

14632. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ayıpları kendisini mümin kardeşlerinin ayıplarını araştırmaktan alı koyan kimseye ne mutlu!”²

14633. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanların en üstünü, ayıpları kendisini, insanların ayıbını araştırmaktan alı koyduğu kimsedir.”³

14634. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsan için en faydalı şey, kendi ayıplarını inceleme hususunda insanlardan öne geçmesidir. (veya insanların ayıplarıyla uğraşmadan önce kendi ayıplarıyla uğraşmasıdır.)”⁴

14635. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bir kulun kendi ayıplarını unuttuğu halde başkalarının ayıplarıyla

uğraştığını gördüğünüzde biliniz ki o Allah’ın hilesine düşer olmuştur.”⁵

14636. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey Allah’ın kulu! Hiç kimseyi günahıyla ayıplamakta acele etme; belki günahı bağışlanmıştır. Küçük bir günah işledim diye kendini güvende sayma; belki o yüzden azaba uğrarsın. Sizden bir başkasının ayıbını bilen kimse, kendi ayıbını da bildiği için onun ayıbını açmasın. (Ama eğer o ayıp onda yoksa) Allah’a şükretmek onu, başkalarının ayıbıyla uğraşmaktan alıkoysun.”⁶

14637. Resulullah (s.a.a), Ebu Zer’e yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur: “Kendi ayıplarından bildiğin şeyler, insanları eleştirmekten seni alı koymalıdır. Kendinin de benzerini yaptığın şeyler dolayısıyla insanlardan rahatsız olma.”⁷

14638. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kendi ayıplarından bildiğin şey, seni insanları eleştirmekten alıkoymalıdır.”⁸

14639. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kendi

¹ Nehc’ül-Belağ, 176. hutbe

² el-Bihar, 77/126/32

³ Gurer’ul Hikem, 3090

⁴ el-Kafi, 8/243/337

⁵ Müstetrafat’is-Serair, 48/7

⁶ Nehc’ül-Belağ, 140. hutbe

⁷ el-Hisal, 526/13

⁸ Kenz’ul Ummal, 43183

ayıplarından bildiklerin seni insanların ayıplarını zikretmekten sakındırmalıdır.”¹

14640. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanları ayıplayan kimse önce kendisinden başlamalıdır.”²

14641. Mesib (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanların ayıplarına efendiler gibi bakmayınız. Onların ayıplarına köleler gibi bakınız.”³

14642. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanların en akıllısı kendi ayıbını gören, ama başkalarının ayıbını görmeyen kimsedir.”⁴

bak. el-Gaflat, 3101. Bölüm

3010. Bölüm Kendi Ayıplarını Gören Kimse

14643. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ayıbını gören kimse, başkalarının ayıbıyla meşgul olmaz.”⁵

14644. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim kendi sürçmesini görürse, başkalarının sürçmesini küçük görür.”⁶

14645. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim kendi ayıbını görürse, başkalarının ayıbıyla meşgul olmaz.”⁷

14646. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanların ayıbını araştırma. Zira eğer akledecek olursan kendi ayıpların seni başkalarının ayıplarını araştırmaktan meşgul kılacak kadar çoktur.”⁸

14647. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim kendi ayıbını görürse, hiç kimseyi ayıplamaz.”⁹

14648. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanın kendi ayıplarını tanıması zekiliğine kifayet eder. İnsanın kendi ayıplarından habersiz olması cehaletine kifayet eder.”¹⁰

14649. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim şu üç haslete veya onlardan birine sahip olursa, kıyamet günü Allah’ın Arş’ının gölgesinden başka hiçbir gölgenin olmadığı gün aziz ve celil olan Allah’ın gölgesinin altında olur: ...O ayıbı kendisinden uzaklaştırmadıkça Müslüman kardeşini (bir ayıptan dolayı) ayıplamamasıdır. İnsan

¹ Gurer’ul Hikem, 7359

² a. g. e. 8489

³ Tuhef’ul Ukul, 502

⁴ Gurer’ul Hikem, 3233

⁵ Tuhef’ul Ukul, 88

⁶ Gurer’ul Hikem, 8754

⁷ Nehc’ül-Belağa, 349. hikmet

⁸ Gurer’ul Hikem, 10295

⁹ a. g. e. 8379

¹⁰ a. g. e. 7040, 7061

kendisinden bir ayıbı uzaklaştırdı, kendisine başka bir ayıbı aşikar olur. İnsana insanların ayıplarıyla uğraşmak yerine kendi ayıplarıyla uğraşması yeter.”¹

3011. Bölüm İnsanların Ayıplarıyla Uğraşmayı ve Kendi Nefsine Gevşek Davranmayı Kınamak

14650. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kendi nefsinde karşı gevşek davrandığın halde insanlara karşı dille yaralayıcı, incitici olmaktan çekin. Aksi takdirde günahın büyür ve sevaptan mahrum kalırsın.”²

14651. Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey kötü kullar! Neden şüphe üzere insanları kınıyor ama kendi ayıplarınız ve kötülükleriniz hususundaki yakininize rağmen kendinizi kınamıyorsunuz?”³

14652. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kendi yaptığın şeyler sebebiyle başkalarını kınama ve işleme hususunda nefsinin serbest bıraktığın günah

sebebiyle başkalarını cezalandırma.”⁴

14653. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Sizden her biri kardeşinin gözündeki dikenin görür, ama kendisinin gözündeki ağaç gövdesini görmez.”⁵

14654. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Daha çok ayıbı olduğu halde onları görmeden insanların ayıbını hoş görmeyen kimseye şaşarım.”⁶

14655. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanların ayıbını görünce onları sevmeyen, fakat o ayıpları kendisi için beğenen kimse, ahmağın ta kendisidir.”⁷

14656. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanların en kötüsü kendi ayıpları hususunda kör olduğu halde başkalarının ayıplarını araştıran kimsedir.”⁸

14657. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kendi sürçmesini küçük gören kimse, başkalarının sürçmesini büyük görür.”⁹

bak. el-Medabene, 1277. Bölüm

¹ el-Hisal, 80/3

² Gurer’ul Hikem, 2711

³ Tuhef’ul Ukul, 501

⁴ Gurer’ul Hikem, 10384

⁵ Kenz’ul Ummal, 44141

⁶ Gurer’ul Hikem, 6267

⁷ Nehc’ul-Belağa, 349. hikmet

⁸ Gurer’ul Hikem, 5739

⁹ Keşf’ul Gumme, 2/370

3012. Bölüm

İnsana Ayıp Olarak

Yeten Şey

14658. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsana, insanlarda bir ayıp gördüğü halde onu kendisinde görmemesi, kendisinin terk edemediği bir şey sebebiyle insanları kınaması ve arkadaşını faydasız şeylerle üzmesi ayıp olarak yeter.”¹

14659. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsana kendisinde şu üç hasletin olması ayıp olarak yeter: Kendi ayıplarını görmediği halde insanların ayıbını görmesi, kendisinin düçar olduğu bir şeyi insanlar için utanç sayması ve arkadaşını faydasız söz ve davranışlarla üzmesi.”²

14660. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsana, kendisine karşı kör, halka karşı gören olması, kendisinin el çekemediği bir şeyden insanları sakındırması ve arkadaşına faydasız şeylerle eziyet etmesi ayıp olarak yeter.”³

14661. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsana kendi

ayıplarını görmeksizin insanların ayıbına bakması akılsızlık olarak yeter.”⁴

14662. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsana benzerini kendisinin de yaptığı bir iş sebebiyle halkı hoş görmemesi cehalet olarak yeter.”⁵

14663. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanın kendi ayıplarını bilmemesi ve kendisinde değiştiremediği şeyler için başkalarına dil uzatması cehaleti için yeter.”⁶

3013. Bölüm

En Büyük Ayıp

14664. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Eğer insanları ıslah etmeye himmet gösterirsen, önce kendini ıslah etmeye başla. Zira kendin bozuk olduğun halde başkalarını ıslah etmeye çalışman en büyük ayıptır.”⁷

14665. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ayıbın en büyüğü, onun benzeri sende varken başkasını ayıplamandır.”⁸

14666. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanın

¹ el-Hisal, 110/81

² a. g. e. s. 526/13

³ el-Mehasin, 1/455/1051

⁴ Gurer’ul Hikem, 7062

⁵ a. g. e. 7073

⁶ a. g. e. 7071

⁷ a. g. e. 3749

⁸ Nehc’ül-Belağa, 353. hikmet; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/269

ayıplarının kendisine gizli kalması en büyük ayıplarındandır.”¹

14667. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanın ayıplarından haberdar olmaması günahların en büyüğüdür.”²

14668. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kötülük bütün çirkin ayıpların toplandığı şeydir.”³

14669. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Cimrilik, bütün çirkin ayıpları toplayıcıdır ve insanı bütün kötülüklere doğru çeken bir dizgindir.”⁴

3014. Bölüm

Ayıpları Sebebiyle Kendisini Kınayan Kimse

14670. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim nefsini sahip olduğu ayıplar sebebiyle kınarsa nefsi bir çok günahlardan dolayı titrer.”⁵

14671. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim nefsini hesaba çekerse ayıp ve günahlarından haberdar olur.

Günahlarını telafi eder ve ayıplarını düzeltir.”⁶

14672. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim insanlara öfkelenme yerine kendi nefsine öfkelenirse, Allah onu kıyamet gününün dehşetinden güvende kılar.”⁷

14673. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Senin kendi ayıplarınla uğraşman, senden utancı giderir.”⁸

3015. Bölüm

Ayıpları Gizlemek

14674. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim bir müminin ayıplarını gizlerse, diri diri mezara gömülmüş bir kızı kurtaran kimse gibidir.”⁹

14675. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim birinin rezaletini örterse, diri diri mezara gömülen bir kızı mezardan kurtaran kimse gibidir.”¹⁰

14676. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim müminin kötü işi ve günahını gizlerse, bu işi diri diri mezara

¹ Gurer’ul Hikem, 9290

² Kenz’ul Fevaid, Keraceki, 1/279

³ Nehc’ül-Belağa, 371. hikmet

⁴ a. g. e. 378

⁵ Gurer’ul Hikem, 8926

⁶ a. g. e. 8927

⁷ el-Bihar, 75/48/10

⁸ Gurer’ul Hikem, 1483

⁹ Kenz’ul Ummal, 6388

¹⁰ Kenz’ul Ummal, 6387

gömülmüş bir kızı kurtarmasından daha iyidir.”¹

14677. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim kardeşinin bir günahını bilir ve onu gizlerse, Allah kıyamet günü onun günahlarını örter.”²

14678. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim dünyada Müslüman kardeşinin ayıbını gizlerse, Allah da kıyamet günü onun ayıplarını gizler.”³

14679. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim kardeşinden çirkin bir iş görür ve onu gizli tutarsa, Allah da dünya ve ahirette onun ayıbını örter.”⁴

14680. Resulullah (s.a.a), kendisine, “Allah’ın ayıplarımı örtmesini istiyorum” diyen birisine şöyle buyurmuştur: “O halde kardeşlerinin ayıplarını ört ki Allah da senin ayıplarını örtsün.”⁵

14681. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Bir şehirde bir takım ayıpları olan bir topluluk vardı. Ama onlar insanların ayıplarını dile getirmekten sakınıyorlardı. Allah da insanların onların ayıplarını dile getirmekten alı koydu.

Neticede o topluluk öldü ve insanlar ayıplarından haberdar olmadı. Bir de ayıpları olmayan bir topluluk vardı ki insanların ayıplarını dile getiriyorlardı. Allah da onlarda bir takım ayıplar ortaya çıkardı ki öldükleri zaman o ayıplarla tanınmış oldular.”⁶

14682. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kardeşinin günah ve sürçmesini ört, zira o günahın kendinde olduğunu da biliyorsun.”⁷

14683. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mümine, mümin kardeşinin yetmiş büyük günahını örtmesi farzdır.”⁸

bak. el-Gaybet, 3131. Bölüm

3016. Bölüm Ayıpları Hediye Etmek

14684. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Benim nezdimde kardeşlerimden en sevimli olanı, ayıplarımı bana hediye edendir.”⁹

14685. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Senin nezdinde insanların en seçkini senin ayıplarını sana hediye eden ve

¹ a. g. e. 6380

² et-Terğib ve’t-Terhib, 3/239/7

³ Kenz’ul Ummal, 6382

⁴ a. g. e. 6392

⁵ a. g. e. 44154

⁶ el-Bihar, 75/213/4

⁷ Gurur’ul Hikem, 2290

⁸ el-Kafi, 2/207/8

⁹ Tuhef’ul Ukul, 266

nefsinle savaşta sana yardımcı olan kimse olmalıdır.”¹

14686. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Senin nezdinde insanların en sevimlisi ıslah olmana sebep olan şeyleri sana bildiren ve ayıplarını sana gösteren kimse olmalıdır.”²

14687. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sana ayıbını gösteren kimse sana nasihat etmiştir.”³

14688. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim sana ayıbını gösterirse o senin samimi dostundur. Her kim de ayıbını senden gizlerse o senin düşmanındır.”⁴

14689. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim ayıbını senden gizler ve arkadan seni ayıplarsa o senin düşmanındır ve ondan sakın.”⁵

14690. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim ayıbını sana açıkça söylerse arkadan haysiyetini korur ve her kim de sana ayıplarını söylemede

müsamaha gösterirse ayıplarını arkadan söyler.”⁶

14691. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim ayıbını sana gösterir ve arkadan haysiyetini korursa hayır dileme hususunda senden hiçbir gayretini esirgemez.”⁷

14692. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ayıbınızı yüzünüze söylemesinden korktuğunuz için hiç biriniz kardeşinizin ayıbını söylemiyorsunuz. Gerçekten ahireti terk etmek ve dünyayı sevmekte el ele verdiniz.”⁸

bak. el-Hediyye, 4011. Bölüm; el-Medabine, 1276. Bölüm

3017. Bölüm İnsanların Ayıbını Araştırmak

Kur'an:

“Mal toplayarak onu tekrar tekrar sayan, diliyle çekiştirip alay eden kimsenin vay haline!”⁹

¹ Gurer’ul Hikem, 7373

² a. g. e. 7374

³ a. g. e. 7765

⁴ a. g. e. 8210, 8211

⁵ a. g. e. 8745

⁶ a. g. e. 8260, 8261

⁷ Gurer’ul Hikem, 9704

⁸ Nehc’ül-Belağa, 113. hutbe

⁹ Hümeze suresi, 1. ayet; Ayet-i Şerife’de “hümeze” kelimesi yer almıştır ve lugatta haksız yere başkalarını

eleştiren ve ayıp olmayan şeyleri ayıp sayan kimse demektir. Hemz kelimesi aslında kırmak anlamındadır. Dolayısıyla başkalarının ayıbını araştıran ve kınayan kimse bu işiyle adeta onu kırmaktadır. (şahsiyetini yok etmektedir.) “lem” kelimesi de ayıp anlamındadır. Hümeze ve lümeze aynı anlamı ifade etmektedir. Bazısı bu iki kelimenin farklı olduğunu söylemişlerdir. Onlara göre Hümeze arkadan kınayan kimsedir

“Ey iman edenler! Zannın çoğundan sakının, zira zannın bir kısmı günahdır. Birbirinizin suçunu araştırmayın; kimse kimseyi çekiştirmesin; hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır? Ondan tiksiniyorsunuz; Allah'tan sakının, şüphesiz Allah tövbeleri daima kabul edendir, acıyandır.”¹

14693. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ayıplayan kimse, kınanmış ve itibarsızdır.”²

14694. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ayıpları araştırmak, ayıpların en çirkinini ve kötülüklerin en kötüsüdür.”³

14695. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Başkalarının ayıplarını aştırmak da ayıptır.”⁴

14696. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim bir ayıp ararsa onu bulur.”⁵

14697. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Senin nezdinde insanların en nefret edileni ve onlardan sana en uzak olanı herkesten çok insanların

ayıbını araştıran kimse olmalıdır.”⁶

14698. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim insanların gizli ayıplarını araştırırsa Allah onu kalplerin dostluğundan mahrum kılar.”⁷

14699. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim insanların ayıbını araştırırsa işe kendi ayıplarından başlamalıdır.”⁸

14700. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim başkalarının sırrını araştırırsa Allah da onun sırlarını ifşa eder.”⁹

14701. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim Müslüman kardeşinin ayıbını ve çirkinliğini aşıkâr kılar, Allah da onun çirkinliğini aşıkâr kılar ve böylece onu kendi evinde de rezil rüsva eder.”¹⁰

14702. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim insanların ayıpları peşinde koşarsa Allah da onun ayıplarını ve çirkinliklerini açığa çıkarır.”¹¹

ve lümeze ise insanı önünde kınayan kimsedir. (Mecme’ul Beyan, 15/817)

¹ Hucurat suresi, 12. ayet

² Gurer’ul Hikem, 373

³ a. g. e. 4581

⁴ a. g. e. 4489

⁵ a. g. e. 7753

⁶ a. g. e. 7378

⁷ a. g. e. 8800

⁸ a. g. e. 8489

⁹ a. g. e. 8799

¹⁰ et-Terğib ve’t-Terhib, 3/239/9

¹¹ Gurer’ul Hikem, 8796

14703. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Müminlerin ayıplarını araştırmayınız. Zira her kim müminlerin ayıplarının peşice koşarsa, Allah da onun ayıplarını takip eder. Her kimin de Allah ayıplarını takip ederse, onu evinin içinde olsa dahi rezil rüsva eder.”¹

14704. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanların ayıplarını araştıran kimselerle muâşeret etmekten sakının. Zira onlarla arkadaş olan kimse bile onlardan güvende olamaz.”²

14705. Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur: “Acaba sizden biri, bir kardeşinin yanından geçer, avret mahallindeki elbisesinin kenara itildiğini gördüğünde onu daha fazla kenara mı iter veya onu ilk haletine döndürür ve onu örter mi?” Onlar şöyle arzettiler: “İlk haletine döndürür ve örter.” Mesih (a.s) şöyle buyurdu: “Öyle değildir, aksine onu daha da açarsınız.”³

14706. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Yönetici, insanlar arasında iftira ve kötümserlik dilerse, şüphesiz onları bozar.”⁴

14707. İmam Ali (a.s), Mısır’a tayin ettiğinde Malik’i Eşter’e yazdığı mektubunda şöyle yazmıştır: “Senden en uzak ve nezdinde en seilmeyen kimse, halkın ayıplarını araştıranlar olsun. İnsanların ayıpları vardır. Valiler, bunları örtmeye en layık olan kimselerdir. Onların bilmediğin ayıplarını araştırmaya kalkışma; sana düşen, gördüklerini temizlemendir. Bilmediklerin hakkında da Allah hükmeder. Halkın ayıplarını gücünün yettiğince ört ki Allah da senin halktan gizli kalmasını istediğin ayıplarını örtsün.”⁵

14708. Resulullah (s.a.a), insanların kötülerinin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur: “Laf taşıyanlar, dostların arasını ayıranlar ve günahsız kimseler için günah arayan kimselerdir.”⁶

3018. Bölüm **İnsanların Ayıplarını** **Unutmamaktan** **Sakındırmak**

14709. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’a en uzak olan kul, birisiyle dostluk kuran

¹ Sevab’ul A’mal, 2/288/1

² Gurer’ul Hikem, 2649

³ Tuhef’ul Ukul, 502

⁴ et-Terğib ve’t-Terhib, 3/240/13

⁵ Nehc’ül-Belağâ, 53. mektup

⁶ el-Hisal, 183/249

ve bir gün kendisini kınaması için sürçmelerini (aklında) tutan kimsedir.”¹

14710. İmam Sadık (a.s), kendisine, “Müminin avreti, diğer mümine haramdır” sözü hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur: “Bu senin sandığın gibi değildir. Aksine müminin avretinden maksat, mümin kardeşinin söylediği sözün eleştirilecek bir yeri olduğunu görünce, onu kendi nezdinde tutmak ve bir gün ona öfkelenildiğinde de o söz sebebiyle onu kınamaktır.”²

14711. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanın salim olması için başkalarının ayıbını belleğinde az tutmak yeterlidir.”³

bak. el-İman, 285. Bölüm; et-Ta'yir, 3023. Bölüm

3019. Bölüm Başkalarının Yere Düşmesine Sevinmekten Sakındırmak

14712. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Başkalarının yere düşmesine sevinme, zira sen zamanın sana nasıl davranacağını bilmezsin.”⁴

14713. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Başkalarının hatasına asla sevinme, zira sen de her zaman için hatadan korunmuş değilsin.”⁵

3020. Bölüm Ayıpları Örtmek

14714. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Tahammül ayıpların mezarıdır.”⁶

14715. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Barış ayıpları örtendir.”⁷

14716. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ayıpların perdesi akıldır.”⁸

14717. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kötülüklerin perdesi suskunluktur.”⁹

14718. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kimi haya elbisesi örterse, insanlar ayıbını göremez.”¹⁰

¹ el-Kafi, 2/355/7

² el-Bihar, 75/214/8

³ Keşful Gumme, 3/137, 138

⁴ Gurur'ul Hikem, 10290

⁵ el-Hisal, 183/249 10294

⁶ Nehc'ül-Belağa, 6. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 18/97

⁷ el-Bihar, 74/167/35

⁸ Gurur'ul Hikem, 6434

⁹ a. g. e. 6437

¹⁰ Nehc'ül-Belağa, 223. hikmet

14719. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kimi ilim elbisesi örterse, ayıpları insanlardan örtülü kalır.”¹

14720. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Talih sana yardım ettiği müddetçe (güç ve saltanat seninle oldukça) ayıbın gizli kalır.”²

14721. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İlim ve amel her ayıbı örter, cehalet ve fakirlik ise her ayıbı aşikar kılar.”³

3021. Bölüm İnsan Bir Şeyi Bilmezse Onu Kınar

Kur'an:

“Onlar, ilmini kavrayamadıkları ve henüz yorumu da kendilerine bildirilmemiş olan şeyi yalanladılar. Onlardan öncekiler de böylece yalanlamışlardı. Zalimlerin sonunun nasıl olduğuna bir bak.”⁴

14722. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir şeyi tanımaktan aciz kalırsa onu kınar.”⁵

14723. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir şeyi bilmezse onu ayıplar.”⁶

bak. el-Adavet, 2566. Bölüm; el-Cehl, 606. Bölüm

3022. Bölüm Ayıp (Çeşitli)

14724. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ayıpları olan kimseler, herkesten daha çok insanların ıslah olmasını arzu etmelidirler. Zira insanlar ıslah olunca, onların ayıplarını araştırmaktan sakınırlar.”⁷

14725. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer birbirinizin içini bilseydiniz, birbirinizi asla defnetmezsiniz.”⁸

14726. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kınanmış iyilik sahibi kimse Allah'ın rahmetine mazhardır.”⁹

14727. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim insanların ayıbını araştırırsa, kendi ayıpları araştırılır. Her kim söverse kendisine cevap verilir.”¹⁰

14728. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim insanlara kötülük eder ve kötü laf

¹ Tuheful Ukul, 215

² Nehc'ül-Belağa, 51. hikmet

³ Kenz'ul Ummal, 28669

⁴ Yunus suresi, 39. ayet

⁵ İrşad, 1/301

⁶ Keşful Gumme, 3/137

⁷ Emali'es-Seduk, 316/8

⁸ Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/53/204

⁹ el-Bihar, 77/164/189

¹⁰ Kenz'ul Fevaid, Keraceki, 1/279

söylerse insanlar da ona kötülük eder ve kötü laf söyler. Her kim insanlardan el çekerse, insanlar da kendisinden el çeker.”¹

14729. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanın ayıplarını tanıması, tanımaların en faydalısıdır.”²

14730. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ademoğluna Müslüman kardeşinin yüzusuyla oynaması ayıp olarak yeter.”³

14731. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zulüm ve

yalancılık, kişiyi hem dünyasında hem de ahiretinde helake götürür. Ayıbını araştıranların yanında böyle kişilerin ayıbı ve fesadı, ergeç ortaya çıkar.”⁴

14732. *Rivayet edildiği üzere İsa (a.s) ve Havariler köpek leşinin yanından geçtiler. Havariler, “Bu köpek ne kadar da kötü kokuyor” deyince İsa (a.s) şöyle buyurdu:* “Ne kadar da beyaz dişleri var.”⁵

¹ el-Kafl, 8/86/47

² Gurer’ul Hikem, 9848

³ Tenbih’ul Havatir, 2/122

⁴ Nehc’ul-Belağa, 48. mektup

⁵ Tenbih’ul Havatir, 1/117

381. Konu

et-Ta'yir Kınamak

- *el-Bihar*, 73/384, 140. bölüm, *en-Nehy an'it-Ta'yir*
- *Vesail'uş-Şia*, 8/596, 151. bölüm; *Tahrir'ut-Ta'yir'ul Mümin ve't-Te'nibih*

bak.

- 380. konu, *el-Ayb*; *el-Musibet*, 2347. bölüm

3023. Bölüm

Kınamayı Kınamak

14733. *Hızır (a.s) Musa'ya (a.s) yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur:* “Ey İmran oğlu! Hiç kimseyi bir hatası sebebiyle kınama, kendi hatana ağla.”¹

14734. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim kardeşini tövbe etmiş olduğu bir günahından dolayı kınarsa, kendisi de o günahı işlemedikçe ölmez.”²

14735. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir mümini bir günah sebebiyle kınarsa, kendisi de o günahı işlemedikçe ölmez.”³

14736. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim, bir şeyi kınarsa, o şeye müptela olur.”⁴

14737. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir günahı ve çirkinliği ifşa ederse, onu yapan kimse gibidir. Her kim bir mümini kınarsa kendisi onu işlemedikçe ölmez.”⁵

14738. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir mümini kınarsa, Allah da onu dünya ve ahirette kınar.”⁶

14739. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kardeşinin sıkıntılarına sevinme ki Allah ona merhamet eder ve o belayı sana indirir.” Hakeza şöyle buyurmuştur: “Her kim kardeşine inen bir musibetten dolayı sevinirse, kendisi de o musibete düşer olmadıkça dünyadan gitmez.”⁷

14740. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kardeşinin sıkıntılarına sevinme ki Allah ona merhamet eder ve seni belaya düşer kılar.”⁸

14741. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Tebarek ve Teala Eyyub'u (a.s) hiçbir günahı olmaksızın belaya düşer kıldı, o da kınanıncaya kadar sabretti. Elbette Peygamberler kınanmaya tahammül edemezler.”⁹

14742. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hizmetçilerinizden biri zina edince ona had uygulayın, ama onu kınamayın.”¹⁰

14743. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizden biri, cariyeleri zina edince, ona had uygulamalıdır, ama onu kınamamalıdır. Dördüncü defa

¹ Kasas'ul Enbiya, 157/171

² Tenbih'ul Havatir, 1/113

³ el-Kafi, 2/356/3

⁴ Gurer'ul Hikem, 7859

⁵ el-Kafi, 2/356/2

⁶ el-Kafi, 2/356/1

⁷ a. g. e. s. 359/1

⁸ et-Terğib ve't-Terhib, 3/310/19

⁹ İlel'uş-Şerayi', 75/4

¹⁰ Tenbih'ul Havatir, 1/57

zina ederse, ona had uygulamalı ve onu satmalıdır.”¹

14744. Resulullah (s.a.a), kendisine tavsiyede bulunmasını isteyen bir bedeviye şöyle buyurmuştur: “Allah’tan kork! Eğer birisi sende bir ayıp görür ve o ayıp sebebiyle seni kınarsa, sen onda var olduğunu bildiğin bir ayıptan dolayı onu kınama. Sonunda bu işin günahı onun boynuna kalır ve onun sevabı da sana ulaşır.”²

14745. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Eğer, Müslüman kardeşin senin bir ayıbını bilir ve seni o sebeple kınarsa, sen de onda bildiğin günah ve ayıp sebebiyle onu kınama ki bu senin için sevap, onun içinse günah olur.”³

14746. Ebu Ceriy, Cabir b. Selim şöyle diyor: “İnsanların düşünce kaynağından kana kana içtiği ve ağzından çıkan her sözü insanlardan aldığı birini gördüm. Bu adam kimdir?” diye sordum. Bana, “O Allah’ın Resulüdür.” dediler... Ben, “Bana öğütte bulunur musunuz?” dedim. O şöyle buyurdu: “Hiç kimseye kötü söz söyleme.” Ebu Ceriy şöyle diyor: “O günden sonra

ne bir özgür insana, ne bir köleye, ne bir deveye ve ne de bir koyuna kötü söz söylemedim.” Peygamber daha sonra şöyle buyurdu: “Hiçbir iyiliği küçük görme... Eğer biri sana kötü söz söyler ve sende bildiği bir ayıp sebebiyle seni kınarsa, sen onda bildiğin bir ayıp sebebiyle onu kınama. Bu taktirde, günahı onun boynuna olacaktır.”⁴

14747. Me’rur b. Suveyd, şöyle diyor: “Rebeze’de Ebu Zer’in yanından geçtim. Bir elbiseyi kendisinin diğerini de kölesinin giydiğini gördüm. Ona şöyle dedim: “Ey Ebu Zer! Eğer her iki elbiseyi de kendin giymiş olsaydın, hulle⁵ olurdu.”

Ebu Zer şöyle dedi: “Benim ile kardeşlerimin birisi arasında bir söz oldu. Onun annesi Arap değildi. Ben onu annesi sebebiyle kınadım. O şahıs Peygamber’in (s.a.a) yanına gitti ve beni şikayet etti. Peygamber (s.a.a) ile görüşünce de bana şöyle buyurdu: “Sende bir cahiliye hasleti vardır.” Ben şöyle arzettim: “Ey Allah’ın Resulü! (s.a.a) Her kim insanlara kötü söz söylerse, insanlar da annesine ve

¹ Sünen-i Ebi Davud, 4470

² Tenbih’ul Havatir, 1/110

³ a. g. e. 2/155

⁴ Sünen-i Ebi Davud, 4084

⁵ Sahih-i Müslim, 1661, zira Araplar iki elbiseye hulle demektedirler. Bir elbise hulle olmamaktadır.

babasına kötü söz söyler.”
Peygamber şöyle buyurdu: “Ey Ebuzer! Sende bir cahiliye adeti vardır. Onlar senin kardeşlerindir. Allah onları senin elinin altında karar kılmıştır. O halde yediğini onlara da yedir, giydiğini onlara da giydir. Onları güçlerinin yettiğinden fazlasıyla mükellef kılma. Eğer mükellef kıalarsan onlara yardımcı ol.”¹

bak. el-Hadd, 744. Bölüm; el-Ayb, 3018. bölüm

3024. Bölüm Kötülemekten Sakındırmak

14748. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir mümini

kınayan kimse mutlaka en kötü şekilde ölür ve dolayısıyla da hayır ve saadeti görmemesi uygundur.”²

Başka bir rivayette ise şöyle buyurmuştur: “...Hayır ve iyiliğe geri dönmeyi arzu eder.”³

14749. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Aziz ve celil olan Allah mümini kudret ve celalinin azametinden yaratmıştır. O halde her kim onu kötülerse veya sözünü reddedip kabullenmese, aziz ve celil olan Allah’ın sözünü reddetmiş olur.”⁴

bak. Vesail’uş Şia, 8/611, 159. Bölüm

¹ Sahih-i Müslim, 1661

² el-Kafi, 2/361/9

³ Sevab’ul A’mal, 284/1

⁴ Emali’et-Tusi, 306/614

382. Konu

el-Ayş Yaşamak

- *Kenż'ul Ummal, 15/232, Kitab'ul Meişet ve'l-Adat*
- *Kenż'ul Ummal, 3/49, el-İktisad ve'r-Rıfk fi'l-Meişet*

♦—————♦
bak.

• 6. konu, *el-Eh*; 9. konu, *el-İzâ*; 17. konu *el-Ülfet*; 26. konu, *el-Uns*; 38. konu, *el-Bısr*; 70. konu, *el-Mucaleset*; 89. konu, *el-Muhabbet*; 149. konu, *el-Hulk*; 164. konu, *el-Müdahene*; 159. konu, *el-Müdarat*; 192. konu, *er-Rıfk*; 291. konu, *es-Sedik*; 354. konu, *el-İşret*; 393. konu, *el-Gaflet*

3025. Bölüm En Tatlı Hayat

14750. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En tatlı hayat, zorlukların yersiz sıkıntıların uzağa atıldığı hayattır.”¹

14751. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Güzel huydan daha tatlı hayat yoktur.”²

14752. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En tatlı hayata Allah’ın kendisine nasip ettiğinden hoşnut olan kimse sahiptir.”³

14753. *Mirac Hadisinde şöyle yer almıştır:* “Ey Ahmed! Hangi hayatın daha tatlı ve hangi hayatın daha kalıcı olduğunu biliyor musun?” Peygamber (s.a.a) şöyle arzetti: “Ey Allah’ım! Hayır bilmiyorum.” Allah şöyle buyurdu: “Tatlı hayat, sahibinin benim zikrimden usanmadığı, nimetimi unutmadığı, hakkım hususunda cahil olmadığı ve gece gündüz hoşnutluğumu elde etmek için çabaladığı hayattır.”⁴

14754. *Süleyman (a.s) hikmetli sözlerinin birinde şöyle*

buyurmuştur: “Biz hayatın yumuşaklığını ve sertliğini denedik ve en tatlı hayatı en azında (en sadesinde) bulduk.”⁵

14755. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En güzel hayat kanaattir.”⁶

14756. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En güzel ve huzurlu hayata, Münezzeh olan Allah’ın kendisine kanaat nasip ettiği ve kendisine salih bir eş bağışladığı kimse sahiptir.”⁷

14757. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hayatı talep ettim ama onu sadece nefsani istekleri terk etmede buldum. O halde nefsani isteklerden el çekin ki hayatınız güzel olsun.”⁸

14758. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’tan şehitlerin makamını mutlularla yaşamayı ve peygamberlerle birlikteliği dileriz.”⁹

3026. Bölüm İnsanlardan En Güzel Hayata Sahip Olan Kimse

¹ Gurer’ul Hikem, 2964

² İlel’uş-Şerayî, 560/1

³ Gurer’ul Hikem, 3397

⁴ İrşad’ul Kulup, 204

⁵ Şerh-i Nehc’ül-Belağ-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 3/159

⁶ Gurer’ul Hikem, 2918

⁷ a. g. e. 3295

⁸ Cami’ul Ahbar, 341/950

⁹ Nehc’ül-Belağ, 23. hutbe

14759. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Hayat açısından insanların en güzeli insanların ihsan ve yardımını sayesinde yaşadığı kimsedir.”¹

14760. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “En güzel hayata, insanların kendisinin hayatında güzel yaşadığı kimse sahiptir.”²

14761. İmam Rıza (a.s) Ali bin. Şuayb’a şöyle buyurmuştur: “Ey Ali! En güzel hayata sahip olan kimdir?” Ben, (Ali b. Şuayb) şöyle arzettim: “Ey Efendim! Sizler benden daha iyi biliyorsunuz!” İmam (a.s) şöyle buyurdu: “Ey Ali! Başkasının, kendi hayatında (kendisi vesilesiyle) güzel yaşadığı kimsedir.

Ey Ali! En kötü hayata sahip olan kimdir?” Ben, (Ali b. Şuayb) şöyle arzettim: “Sizler daha iyi biliyorsunuz.” İmam (a.s) şöyle buyurdu: “Başkasını kendi hayatına ortak kılmayan kimsedir.”³

3027. Bölüm

Hayatı Karartan Şey

14762. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Üç şey hayatı

karartır: Zalim yönetici, kötü komşu ve kötü dilli ve küstah kadın.”⁴

14763. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim şu üç şeye sahip olursa hayat ona tatsız olur: Kin, haset ve kötü ahlak.”⁵

14764. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim bir çok şeyler hususunda itinasız davranmaz ve göz yummazsa hayatı kararır.”⁶

14765. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Akli hafif olmak da hayatı karartır ve zorlaştırır.”⁷

14766. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şu beş şeyden birine sahip olmayan kimsenin hayatı sürekli nakıs olur, akli başından gider ve fikri meşgul olur: Birincisi beden sağlığı, ikincisi güven, üçüncüsü rızık genişliğidir, dördüncüsü uyumlu bir arkadaştır –ravi şöyle diyor: Ben şöyle arzettim: “Uyumlu arkadaştan maksat kimdir?” İmam (a.s) şöyle buyurdu: “İyi kadın, iyi evlat ve iyi arkadaş”- ve beşincisi ise bütün bunların toplamı olan huzurdur.”⁸

¹ Gurur’ul Hikem, 3058

² a. g. e. 3636

³ Tuhef’ul Ukul, 448

⁴ a. g. e. 320

⁵ Gurur’ul Hikem, 4663

⁶ a. g. e. 9149

⁷ a. g. e. 789

⁸ el-Hisal, 284/34

*bak. 324, 322. Bölümler;
1598. Hadis*

3028. Bölüm Yaşam (Çeşitli)

14767. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Hayatın kıvamı
güzel bir programlama ve
ölçüsü ise güzel idare
etmektir.”¹

14768. *İmam Bakır (a.s) bir
duasında şöyle buyurmuştur:*
“Kalbimi dünya ile meşgul
kılma. Dünya hayatımı ahiret
sebabına engel kılma.”²

14769. *Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur:* “Hayat sadece iki
kimse içindir: Konuşan alim ve
işiten öğrenci.”³

14770. *Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur:* “Hayat üç

şeydedir: Geniş ev, güzel kadın
ve beli ince atta.”⁴

14771. *İmam Bakır (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Hayatın şekavet
ve mutsuzluklarından biri de
evin dar olmasıdır.”⁵

14772. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Hayatın esenliği
iyi geçinmektedir.”⁶

14773. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Hayat güzel ahlak
ile güzelleşir.”⁷

14774. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Çabuk ölmek
mutsuz yaşamdan daha
hayırlıdır.”⁸

14775. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Hayat bazen tatlı
ve bazen ise acıdır.”⁹

¹ Gurer’ul Hikem, 6807

² el-Bihar, 94/269/3

³ A’lam’ud-Din, 293

⁴ el-Hisal, 126/122

⁵ el-Mehasin, 2/451/2555

⁶ Gurer’ul Hikem, 5607

⁷ a. g. e. 4263

⁸ a. g. e. 9761

⁹ a. g. e. 512

Gayn Harfi

- ✓ el-Geht (İmrenmek)
- ✓ el-Gebn (Aldatmak)
- ✓ el-Gedr (Sözünde Durmamak)
- ✓ el-Gurur (Gurur-Kibir)
- ✓ el-Gazve (Gazve Savaş)
- ✓ el-Gusl (Gusül)
- ✓ el-Gışş (Aldatmak)
- ✓ el-Gasb (Gasb)
- ✓ el-Gazab (Gazap Öfke)
- ✓ el-İstiğfar (İstiğfar Mağfiret Dilemek)
- ✓ el-Gaflet (Gaflet)
- ✓ el-Gill (Zincire Vurulmak)
- ✓ el-Guluvv (Aşırılık)
- ✓ el-İğtinam (Ganimet Saymak)
- ✓ el-Ğina (Zenginlik)
- ✓ el-Ğina (Şarkı)
- ✓ el-Geyb (Gayp-Gelecek)
- ✓ el-Giybet (Gıybet-Arkadan Çekiştirme)
- ✓ el-Geyret (Gayret-Kıskançlık)

383. Konu

el-Gabt İmrenmek

bak.

• *Ed-Dünya, 1261. bölüm*

3029. Bölüm Gıpta Edilen Kimseler

14776. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gerçek kandırılmış kimse, kendisini kandıran kimsedir. Özenilip gıpta edilen insan, dinini selamette tutandır.”¹

14777. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz kaybetmiş kimse ömrünü kaybeden ve gıpta edilecek iyi kimse ise ömrünü Rabbine itaatte geçiren kimsedir.”²

14778. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gıpta edilen iyi halli kimse, tek derdi sadece nefsi olan kimsedir.”³

14779. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kaybetmiş kimse, dinini kaybeden kimsedir. Gıpta edilen kimse ise yakini güzel olan kimsedir.”⁴

14780. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kaybeden kimse, dinini kaybeden kimsedir. Gıpta edilen iyi halli kimse ise, dini salim ve yakini güzel olan kimsedir.”⁵

14781. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz

zahidler, dünyaya itinasız olan kimseler, her ne kadar zahirde gülseler de kalpleri ağlar, her ne kadar sevinç izharında bulunsalar da hüzneleri şiddetlenir, her ne kadar rızıklandığı şeylerden hoşnut olsalar da nefislerine karşı çok öfkelenirler.”⁶

14782. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sultanın arkadaşı aslana binen kimse gibidir; başkaları ona gıpta ederken, o ne kadar tehlikeli yerde olduğunu bilir.”⁷

14783. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir güne yönelen bir çok insan vardır ki, o günün gecesine erişmemişler. Gecenin evvelinde nice gıpta edilen vardır ki, gecenin sonunda ağlayanları etrafına toplanmıştır.”⁸

14784. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sonra dünya yokluk, zahmet, değişiklik ve ibret yurdudur... Dünya değişiklik yeridir; zira acılanılacak kimseye gıpta edersin, gıpta edilecek kimseye de acırsın. Oysa dünyada nimetler çabucak kaybolur, sıkıntılar birden bire bastırır.”⁹

¹ Nehc'ül-Belağa, 86. hutbe

² Gurer'ul Hikem, 3502

³ Müstedrek'ül-Vesail, 12/154/13761

⁴ et-Temhis, 61/136

⁵ Tuhef'ul Ukul, 151

⁶ Nehc'ül-Belağa, 113. hutbe

⁷ a. g. e. 263. hikmet

⁸ a. g. e. 380

⁹ a. g. e. 114

14785. *İmam Ali (a.s), ölüme gafıl avlanan kimsenin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Hayattayken istediklerinden vazgeçer, başkalarının gıpta ve haset ettiği şeylerinin kendisinin değil de onların sahip olmasını arzu eder.”¹

14786. *İmam Ali (a.s), Muaviye’ye yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “İyi akıbeti olanların sevindiği; yularını şeytanın eline vererek ona karşı direnmeksizin sürdüğü yere giden kişinin de pişman olacağı günden sakın.”²

3030. Bölüm

İnsanlardan En Çok Gıpta Edilen Kimse

14787. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlardan en çok gıpta edilen kimse, Allah’ın cezasından güvende ve mükafatına ümitvar olduğu halde toprağın altında bulunan kimsedir.”³

14788. *İmam Ali (a.s), kendisine, “İnsanlardan en çok*

gıpta edilen kimse hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur: “Cezadan güvende ve mükafata ümitvar olduğu halde cesedi toprağın altında bulunan kimsedir.”⁴

14789. *Cabir b. Abdillab şöyle diyor:* “Bir gün Müminlerin Emiri’nin huzuruna vardım ve şöyle arzettim: “...Dünya yurdu hakkında ne diyorsun?” İmam şöyle buyurdu: “Başlangıcı hüznün, sonu ölüm olan yurt hakkında ne diyeyim?” Cabir şöyle arzetti: “O halde insanlardan en çok gıpta edilen kimse kimdir?” İmam şöyle buyurdu: “Cezadan güvende olan ve mükafat ümit eden toprağın altındaki bedendir.”⁵

14790. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlardan en çok gıpta edilen kimse, iyiliklere doğru hızla koşan kimsedir.”⁶

¹ a. g. e. 109

² a. g. e. 48. mektup

³ Emali’es-Seduk, 27/4

⁴ el-İhtisas, 188

⁵ Cami’ul Ahbar, 238/608

⁶ Gurer’ul Hikem, 3122

384. Konu

el-Ğabn

Aldatmak

bak.

• 139. konu, *el-Hüsran*; 383. konu, *el-Gıbt*; *en-Ticaret*, 436. bölüm; *el-Murakebet*, 1541. bölüm

3031. Bölüm Aldatılmak

Kur'an:

“Toplanma günü için, sizi bir araya getirdiği zaman, işte o gün kimin aldandığının ortaya çıkacağı gündür; Allah'a kim iman etmiş ve salih amel işlemişse, Allah onun kötülüklerini örter, onun içinde temelli ve sonsuz kalacağı, içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyar; büyük kurtuluş işte budur.”¹

14791. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Aldatılan kimseyi, ne kimse över ve ne de bir ecri vardır.”²

14792. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aldatılan kimseyi ne bir kimse över ve ne de bir ecri vardır.”³

14793. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mümini Aldatmak haramdır.”⁴

14794. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Malın kıymeti hususunda satıcıya güvenen kimseyi kandırmak haramdır.”⁵

14795. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsana itimat eden kimseyi kandırmak faizdir (haram açısından faiz yemek gibidir.)”⁶

14796. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Birisine, “gel seninle iyi bir muamele yapayım” diyen kimseden kar almak haramdır.”⁷

3032. Bölüm Aldatılmış Kimseler

14797. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aldatılmış kimse, yüce cenneti aşağılık günaha satan kimsedir.”⁸

14798. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dininden ve haysiyetinden hiçbir şeyi hiçbir değere satma. Aldatılmış kimse Allah ile muamelede kendini aldatan kimsedir.”⁹

14799. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aldatılmış kimse dünya ile meşgul olan ve ahiret nasibini kaybeden kimsedir.”¹⁰

14800. *Misbah'us-Şeria'da yer aldığına göre İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir şey vermekten çok almayı severse, o kimse aldanmıştır. Zira böyle

¹ Teğabün suresi, 9. ayet

² Uyun-u Ahbar'ir-Rıza (a.s), 2/48/184

³ el-Hisâ, 621/10

⁴ el-Kafi, 5/153/15

⁵ el-Kafi, 5/153/14

⁶ el-Fakih, 3/272/3983

⁷ a. g. e. h. 3984

⁸ Gurer'ul Hikem, 1352

⁹ el-Bihar, 77/215

¹⁰ Gurer'ul Hikem, 2010

bir kimse, gaflet sebebiyle dünyayı ahiretten daha üstün görür.”¹

14801. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dünya aldatılmış kimsenin ticaretidir ve insan bu ticarete aldatılmıştır.”²

14802. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “...sevabına güvendiğin halde iyi işte kusur (ihmkarlık) yapmak zararlıdır...”³

bak. el-Gabt, 3029. Bölüm

3033. Bölüm İnsanların En Aldatılmışı

Kur'an:

“Size, amelce en çok kayıpta bulunanları haber verelim mi?” De ki: (onların) dünya hayatında, çalışmaları boşa gitmiştir, oysa onlar güzel iş yaptıklarını sanıyorlardı.”⁴

14803. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Münezzeh olan Allah’ı gayrisine satan kimseden daha aldatılmış kimse kimdir?”⁵

14804. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Yakini bırakıp şek ve şaşkınlığa düşen kimseden daha mutsuz kimse kimdir?”⁶

14805. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ahiretini dünyaya değiştiren kimseden daha hüsrana uğramış kimse kimdir?”⁷

14806. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim kendisini cennet nimetlerinden başka bir şeye satarsa kendisine zulmetmiştir.”⁸

bak. el-Husran, 1021. Bölüm; et-Ticaret, 447. Bölüm; el-Cennet, 547. Bölüm

¹ Misbah’uş-Şeria, 304

² Gurur’ul Hikem, 1883

³ Nehc’ül-Belağa, 384. hikmet

⁴ Kehf suresi, 103 ve 104. ayetler

⁵ Gurur’ul Hikem, 8083

⁶ a. g. e. 8084

⁷ a. g. e. 8509

⁸ a. g. e. 9164

385. Konu

el-Ğadr Ahdi Bozmak

- *Vesail'uş-Şia, 11/51. bölüm, Tabrim'ul Gedr ve'l-Kital me'el-Gadir*
- *Müstedrek'ül-Vesail, 11/47, 19. bölüm; Tabrim'ul Gadr*
- *Kenẓ'ul Ummal, 3/517, el-Gedr*

bak.

- *25. konu, el-Eman; 373. konu, el-Ahd; 553. konu, el-Vefa*

3034. Bölüm Ahdi Bozmak

14807. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahdi bozmak iki hıyanetten en çirkinidir.”¹

14808. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahdi bozmak aşağılık insanların huyudur.”²

14809. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahdi bozmak kötülükleri kat kat artırır.”³

14810. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahdi bozmak günahı büyütür ve insanın makamını lekeler.”⁴

14811. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahdi bozmaktan uzak durunuz. Zira vefasızlık Kur'an'dan uzak düşmektir.”⁵

14812. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ahdi bozmaktan sakın, zira Ahdi bozmak en çirkin ihanettir ve Ahdi bozan kimse Allah indinde değersizdir.”⁶

14813. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En hızlı cezayı, kendisiyle bir şey hakkında sözleşme yaptığın ve sen sözünde durmaya niyetli olduğun halde sözünde

durmama niyetini taşıyan kimse görür.”⁷

14814. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlar kendilerine karşı vefasızlık göstermedikçe helak olmazlar.”⁸

14815. *İmam Ali (a.s), Mısır'a tayin ettiği Maliki Eşter'e yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “O halde zimmetine ihanet etme, ahbine vefasızlık etme, düşmanını sözle kandırma... Ortadan kalkmasını umduğun ve güzel sonucuna göz diktiğin işin sıkıntısına sabretmen; akıbetinden korktuğun ihanetten, daha hayırlıdır.”⁹

14816. *Resulullah (s.a.a), Ali'ye (a.s) yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur:* “Allah'ın ahbine hıyanet etmekten ve emanını (zimmetini) çiğnemekten sakın. Zira Allah ahdini ve zimmetini rahmetiyle insanlar arasında icra ettiği bir eman (güvenlik) karar kılmıştır. Bir gün ortadan kalkacağına inandığın zorluğa sabretmen, günahlarından, sonuçlarından ve kötü akıbetinden korktuğun

¹ Gurer'ul Hikem, 1690

² a. g. e. 291

³ a. g. e. 643

⁴ a. g. e. 2191

⁵ a. g. e. 4741

⁶ a. g. e. 2664

⁷ a. g. e. 3174

⁸ Kenz'ul Ummal, 7687

⁹ Nehc'ül-Belağa, 53. mektup; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 17/106

hiyanetten ve vefasızlıktan daha iyidir.”¹

14817. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: Allah’u Teala şöyle buyurmuştur: “Kıyamet günü üç kimseye düşman olurum: Benimle sözleştiği halde sonradan ona hiyanette bulunan kimseye, özgür bir insanı satıp parasını yiyen kimseye ve bir işçi kiralayıp onu tümüyle çalıştırdığı halde ücretini tam olarak vermeyen kimseye.”*²

14818. *İmam Sadık (a.s), kendisine, “Ehl-i Harb kafirlerden olan iki bölgenin her birinin bir yöneticisi vardır. Bu iki bölge halkı birbirleriyle savaşır, daha sonra aralarında barış anlaşması imzalarlar. Ama bu iki yöneticiden birisi diğerine hiyanet eder, Müslümanların yanına gelir ve kendileriyle birlikte diğer bölgeye karşı savaşmak üzere Müslümanlarla anlaşma imzalar” diye arz edilince şöyle buyurmuştur: “Müslümanlar ahdini bozmaya teşvik etmemeli ve ahdini bozan kimselerle beraber savaşa kalkışmamalıdır. Ama müşrikleri nerede görürlerse onlarla savaşmalıdırlar.*

Kafirlerin imzaladığı anlaşma kendileri için caiz değildir.”³

3035. Bölüm Vefasızlığın En Çirkini

14819. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sözünde durmamak herkes için çirkindir ama güçlü ve kudret sahibi kimse için daha çirkindir.”*⁴

14820. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “En çirkin hiyanet birinin sırrını ifşa etmektir.”*⁵

bak. 227. Konu, es-Sırr

3036. Bölüm Ahdinde Durmaya Vefalı Olmayı Kınamak

14821. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Vefasız kimselere vefalı olmak, Allah katında bir çeşit vefasızlık; vefasızlara vefasızlık Allah katında bir tür vefadır.”*⁶

bak. 131. Konu, el-Hile; el-Harb, 765. Bölüm

¹ Müstedrek’ül-Vesail, 11/47/12396

² et-Terğib ve’t-Terhib, 4/10/19

³ el-Kafl, 2/337/4

⁴ Gurer’ul Hikem, 1864

⁵ a. g. e. 3005

⁶ Nehc’ül-Belağa, 259. hikmet; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/102

3037. Bölüm Vefasızlık ve Zekilik

14822. *İmam Ali (a.s), vefasızlıktan sakındırdığı bir hutbesinde şöyle buyurmuştur:* “Ey insanlar! Şüphesiz ki vefa doğrulukla beraberdir. Vefadan daha koruyucu bir kalkan yoktur. (Kıyamette) dönüşün nasıl olacağını (nasıl hesaba çekileceğini) bilen kimse asla hıyanet etmez. Öyle bir zamanda yaşıyoruz ki hile düzenini (vefasızlığı) zekilik sayıyorlar, cahiller onları (vefasızları) zeki zannediyorlar. Onlara ne oldu? Allah onları öldürsün! Zeki kimse her işin çaresini ve yollarını bilir-görür, ama Allah’ın emri ve nehyi ona engel olur. Hileyi gördüğüm ve hileye gücü-kudreti yettiği halde (Allah korkusundan) terk eder. Ama dinde çekinmesi, sakınması olmayanlar, asla fırsatı kaçırmazlar ve hileye, düzene başvururlar.”¹

14823. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’a andolsun ki, Muaviye, benden daha dahi değildir. O, hıyanet eder ve yalan söyler. Hıyanetin

kötülüğü olmasaydı, ben de insanların en dahisi olurudum. Her hıyanet yalandır, her yalan da bir çeşit hakkı gizlemektir. “Her hıyanet edenin kıyamet gününde kendisiyle tanınacağı bir bayrağı vardır. Vallahi onların tuzakları beni gafıl avlamaz ve ben zorluklarda asla zayıflığa düşmem.”²

14824. *İmam Ali (a.s), Kâfe’de, minberin üzerinde şöyle buyurmuştur:* “Ey insanlar! Eğer vefasızlık ve ahdi bozmak çirkin olmasaydı, şüphesiz ben insanların en zekisi olurudum. Biliniz ki her türlü ahdini bozmak günahtır, her günah ise bir tür küfürdür. Biliniz ki ahdi bozmak, günah ve hıyanet atəstedir.”³

bak. el-Mekr, 3698. Bölüm

3038. Bölüm Ahdini Bozan Kimselerin Haşrolma Şekli

14825. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü ahdini bozan herkesin kendisiyle tanındığı bir bayrağı vardır.”⁴

¹ Nehc’ül-Belağ, 41. hutbe

² Nehc’ül-Belağ, 200. hutbe; Şerh-i Nehc’ül-Belağ-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 10/211

³ Vesail’uş-Şia, 11/52/3

⁴ Kenz’ul Ummal, 7681

14826. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet gününde Allah tüm yaratıklarını bir araya toplayınca her ahdini bozan kimse için bir bayrak yükseltilir ve şöyle denir: “Bu bayrak ahdini bozan, falan oğlu falanıdır.”¹

14827. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Biliniz ki kıyamet günü ahdini bozan herkes için bir bayrak kaldırılır.”²

14828. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü ahdini bozan herkesin yapmış olduğu hıyanet miktarınca bir bayrağı olur. Biliniz bir milletin idarecisinin ahdine vefasızlığından daha büyük değildir.”³

¹ a. g. e. 7682

² a. g. e. 7683

³ a. g. e. 7684

386. Konu

el-Ğurur Aldanmak

- *el-Mübeccet'ül-Beyza*, 6/290-357; *Kitab'uz-Zem'ul Gurur*
- *el-Bihar*, 72/306, 117. bölüm; *İstiksar'ut-Taet ve'l-Ucb bi'l-A'mal*
- *el-Bihar*, 72/323, 118. bölüm; *Zeb'us-Sume ve'l-İgtirar bi Medhi'n-Nas*

bak.

- 393. konu, *el-Gaflet*
- *ed-Dünya*, 1228. bölüm, 1230-1233. bölümler; *eş-Seytan*, 2015. bölüm; *el-Emel*, 115. bölüm

3039. Bölüm

Aldanmayı Kınamak

14829. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey Allah’ın kulları! Allah’tan düşüncesiyle gönlünü O’na veren, bedenini korku saran, akıllı kişinin korktuğu gibi korkun... O, insanı hakka ulaştıran en iyi yolu kat etmiştir. Aldatıcı şeyler onu aldatmamıştır.”¹

14830. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Öldürücü aldatışların öldürmediği kimseye ne mutlu!”²

14831. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gaflet ve aldanışın mestliği, sarhoş edici maddelerin mestliğinden daha geç ortadan kalkar.”³

14832. İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur: “Nice gafil aldanmış kimse, kendisinin cehennem ateşine atılmasına neden olacak ilahi bir gazapla çepe çevre kuşatıldığından habersiz olarak, heves, gülme, yemek ve içmekle geçirir.”⁴

14833. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Arzunun aldaticılığı ameli bozar.”⁵

14834. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Cahilin aldanışı batılın kurnazlıkları sebebiyledir.”⁶

14835. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Servetin aldatışı, insanın şımarmasına sebep olur.”⁷

14836. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsana cehalet olarak aldanma yeter.”⁸

14837. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “En kötü ahmaklık aldanmaktır.”⁹

14838. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Aldatılmış bir akıllı bulunamaz.”¹⁰

14839. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mühlete aldanmak ve amele dayanmak, bütün kötülüklerin toplamıdır.”¹¹

14840. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Düşmana itimat etmek, aldanmanın toplamıdır.”¹²

14841. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim aldatma yalanına güvenir ve yalanla

¹ Nehc’ül-Belağa, 83. hutbe

² Gurer’ul Hikem, 5973

³ a. g. e. 5651

⁴ Tuhef’ul Ukul, 282

⁵ Gurer’ul Hikem, 6390

⁶ Gurer’ul Hikem, 6391

⁷ a. g. e. 6399

⁸ a. g. e. 7032

⁹ a. g. e. 2915

¹⁰ a. g. e. 10563

¹¹ a. g. e. 4771

¹² a. g. e. 4775

sevinirse işlerin sonunu düşünmemiştir.”¹

14842. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim mühlete aldanırsa, ölümün hüznü boğazını tıkar.”²

14843. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim zamanın barışına aldanırsa, sıkıntılar boğazını sıkar.”³

14844. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim (dünyanın) serabına aldanırsa (saadetin) ipleri birbirinden çözülür.”⁴

14845. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim üç şeye itimat ederse aldanmıştır: Olmayan ve olmayacak şeye inanan, güvenmediği kimseye dayanan ve elde edemediği şeye ihtiras duyan kimse.”⁵

14846. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanın aldatılmış olması için nefsinin kendisine süslediği her şeye güvenmesi yeter.”⁶

14847. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Günah ektiler, gaflet ve aldanma ile suladılar ve helak biçtiler.”⁷

14848. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sizinle öğüt

arasında, aldanma perdesi vardır.”⁸

14849. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim bir şeye aşık olursa gözünü kör kalbini hasta eder... Allah’tan sakındıran vicdanı ve öğüt alacağı bir vaizi yoktur. Gaflet içindekileri yükseliş ve dönüşleri olmadığı bir yanılgıyla görür.”⁹

14850. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bütün gayretiyle dünyada yüce makamlara erişen mağrur (dünyaya aldanmış) kimse, ahiretten en küçük bir nasip elde eden kimse gibi değildir.”¹⁰

Aldanmanın Manası Hakkında Gazali’nin Sözü:

Ebu Hamid Gazali şöyle diyor: “İlmin ve fazileti ve cebaletın kınanması hususunda söylenen şeyler, aldanışın kınanmasının da delilidir. Zira aldanmak da cebalet türlerinden biridir. Çünkü cebalet insanın gerçek alemde var olan şeylerin tam aksine bir inanç içinde olmasıdır. Dolayısıyla aldanmak da cebaletin aynısıdır. Şu farkla ki her cebalet aldanmak değildir. Aksine aldanmak iki şeyin varlığını gerektirir: Birincisi insanın

¹ a. g. e. 7566

² a. g. e. 8388

³ a. g. e. 8685

⁴ a. g. e. 9224

⁵ Tuhef’ul Ukul, 319

⁶ Gurur’ul Hikem, 7053

⁷ Nehc’ül-Belağa, 2. hutbe

⁸ a. g. e. 282. hikmet

⁹ a. g. e. 109. hutbe

¹⁰ a. g. e. 370. hikmet

aldandığı şey ve diğeri de kandırıcı etkindir. O halde eğer, meçhul olan (bilinmeyen) şey nefsin heva ve hevesleriyle uyumlu olan inandığımız bir şey olur. Cehalet sebebi de doğru olmayan bir şüphe ve hayal olur ve biz de gerçek alemde böyle olmadığı halde bunun delil olduğunu sanırsak, bu işten kaynaklanan cehalet aldanmaktır. O halde aldanmak, nefsin heva ve hevesine uygun şeylere itimat etmesi ve insanın tabiatının şeytanın aldatış ve vesvesesiyle ona eğilim göstermesidir. Bu anlam ışığında doğru olmayan ve temelsiz bir şüphe üzere, dünya veya ahirette bir hayır ve iyilikten nasipleneceğine inanan kimse, aldanmış kimsedir.

İnsanların çoğu iyi kimseler olduklarını sanırlar. Oysa bu düşüncelerinde hata etmektedirler. Dolayısıyla da insanlar aldanmışlardır. Elbette onların aldanma şekilleri farklıdır. Bu konudaki dereceleri birbirinden ayrıdır. Bazısının aldanması başkalarından daha açık ve daha şiddetlidir.”¹

3040. Bölüm Allah Hakkında Aldanmak

¹ el-Müheccet’ül-Beyza, 6/292

² İnfitar suresi, 6-8. ayetler

Kur’an:

“Ey insan! Seni yaratıp sonra şekil veren, düzenleyen, mütenasip kılan, istediği şekilde seni terkip eden, çok cömert olan Rabbine karşı seni aldatan nedir?”²

14851. İmam Ali (a.s), “Ey insan! Seni kerim olan rabbine karşı aldatan (ve küstahlaştıran) şey nedir?” ayetini tilavet buyurduktan sonra şöyle buyurmuştur: “Soru sorulan (insan) en batıl delile ve en temelsiz mazerete sahiptir. Onun hoşnutluğu kendini tanımadığındandır. Ey insan! Seni günahına karşı cesaretlendiren nedir? Seni Rabbine karşı aldatan nedir? Kendi kendini mahvetmene sebep olan nedir?”³

14852. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ahmakların gece sabahlamasından ve ibadetteki çabalarından habersiz olan zekilerin, uyumalarına ve gündüz yemelerine ne mutlul! Yakın ve takva sahibi bir insanın zerre kadar ibadeti, aldanmış kimselerin bir dünya

³ Nehc’ül-Belağa, 223. hutbe; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 11/238

dolusu ibadetinden daha iyidir.”¹

14853. Zebur'da şöyle yer almıştır: “Ey ademoğlu! Sizlere dil nimetini verdim. Endam ve organlar ihsan ettim. Sizleri mal ve servet ile rızıklandırdım. Sizler ise bütün bedenlerinizi ve organlarınızı günah ve isyan yolunda kullandınız. Adeta benim hakkımda aldandınız ve cezamı alaya aldınız.”²

14854. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz Allah Tebarek ve Teala kulların ne yapacağını ve hangi kadere doğru gitmekte olduğunu bilir. Bu yüzden kullar kötülük ve günah yapınca onların yapacağını önceden bildiği için onlara yumuşak davran. O halde sakın, bir şeyi kaybetmekten kokmayan birinin yumuşaklığı seni aldatmasın.”³

14855. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sakın, sakın! Ey aldatılmış kimse! Allah’a yemin olsun ki Allah günahları adeta bağışlamış gibi örtmüştür.”⁴

14856. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Günahlardan korunmanın etkenlerinden biri

de Allah hakkında aldanmamanızdır.”⁵

14857. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ey İbn-i Mes’ud! Allah hakkında aldanma, temizliğine, ilmine, ameline, iyiliğine ve ibadetine aldanma.”⁶

14858. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kulun Allah’a isyan hususunda ısrar etmesi ve Allah’tan bağışlanma arzusu içinde olması Allah hakkında aldanmasıdır.”⁷

14859. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah hakkında aldanmayın. Zira eğer Allah bir şeyi kendi haline bırakmak isteseydi şüphesiz karıncayı, hardal tanesini ve sivrisineği kendi haline bırakırdı.”⁸

14860. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Nice insanlar vardır ki, kendisine ihsan edilmekle yavaş yavaş azaba yakınlaşır; günahlarının örtülmesiyle aldanır; övülmesiyle, fitneye uğrar (akıl ve malını elden verir).”⁹

3041. Bölüm Dünyaya Aldanmak

¹ el-Müheccet’ül-Beyza, 6/291

² el-Bihar, 77/40/8

³ Tefsir-i Ali b. İbrahim, 2/146

⁴ Gurer’ul Hikem, 2611

⁵ Tuhef’ul Ukul, 150

⁶ Mekarim’ul Ahlak, 2/350/2660

⁷ Tenbih’ul Havatir, 2/72

⁸ a. g. e. 2/218

⁹ Nehc’ül-Belağa, 116. hikmet

14861. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünyaya aldanmaktan sakının. Zira dünya insana hile ile verdiği her nimeti sürekli geri alır, dünyaya gönül bağlayan ve güzel yer edinen kimseyi de göç ettirir.”¹

14862. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünyaya aldanmak ahmaklıktır.”²

14863. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünya bir rüyadır. Dünyaya aldanmak ise pişmanlığa sebep olur.”³

14864. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nefsin dünyaya bağlanması en büyük aldanmaktır.”⁴

14865. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim dünyaya aldanırsa arzularına aldanmış olur.”⁵

14866. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünyanın yalancı ve temelsiz isteklerle seni aldatmasından sakın. Zira nefsani istekler ortadan kalkar ama elde ettiğin günah senin için baki kalır.”⁶

14867. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünyaya aldanmışların sahip oldukları

şey seni aldatmasın. Zira onların sahip olduğu şey geçici bir gölgedir.”⁷

bak. ed-Dünya, 1228. Bölüm

3042. Bölüm Nefse Aldanmak

14868. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim cahil olursa nefesine aldanır ve bugünü dünden daha kötü olur.”⁸

14869. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim nefesine aldanırsa nefsi onu helak olmaya teslim eder.”⁹

14870. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İzzetin seni kandırdı ve onun sonu senin için zillet oldu. O halde çirkin işlerinden kork ki belki bu vesileyle hidayete erersin.”¹⁰

14871. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mutsuz kimse durumuna (güçlülüğüne, ilmine, temizliğine vb. şeylere) aldanan, arzularının aldatıcılığına kanan kimsedir.”¹¹

14872. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim

¹ Gurer’ul Hikem, 2562

² a. g. e. 455

³ a. g. e. 1384

⁴ a. g. e. 5650

⁵ a. g. e. 8351

⁶ a. g. e. 10363

⁷ a. g. e. 10406

⁸ Gurer’ul Hikem, 8744

⁹ a. g. e. 8812

¹⁰ el-Bihar, 78/83/86

¹¹ Gurer’ul Hikem, 1799

durumundan dolayı gurura kapılırsa, kendi işleri için çözüm bulmak hususunda kusur etmiştir.”¹

bak. Et-Tevekkül, 4192. Bölüm; 333. Konu, el-Ucb

3043. Bölüm Adlanılmaması Gereken Şeyler

Kur'an:

“Küfredenlerin diyar diyar gezip (refah içinde) dolaşması sakın seni aldatmasın. (Bunlar) az bir faydalanmadır, sonra onların varacakları yer cehennemdir. O ne kötü duraktır!”²

14873. *İmam Ali (a.s) Kumeyl bin Ziyad'a yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur:* “Uzun namazlar kılan, sürekli oruç tutan, sadaka veren, ihsanda bulunan kimselere sakın aldanma. Zira bunlar kıyametteki duraklarda hesaba çekilmek için durdurulurlar.”³

14874. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Onların yalvarıp yakarmaları seni aldatmasın. Zira ki takva kalptedir.”⁴

14875. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fesat ve kötülük, zaman ve ehlini kuşattığında, bir kimse biri hakkında hüsn-ü zanda bulunursa, şüphesiz kendini aldatmıştır.”⁵

14876. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Camilerin çokluğuna ve bedenleri yana yana olduğu halde kalpleri birbirinden ayrı olan insan cemaatine aldanma.”⁶

14877. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sakın seni insanlar kendinden gafil kılmasın. Zira bu gafletin ziyanı sana ulaşır, onlara değil.”⁷

14878. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah’a yemin olsun, bu gayet ciddidir, şaka değildir, haktır, yalan değildir. ölüm meleği herkese sesini duyurdu, yolcuları süratle çağırdı. Bunun için sakın insanların çokluğu seni aldatmasın.”⁸

14879. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların günah işlemesi seni günahından gafil kılıp aldatmasın. İnsanların nimetleri seni Allah'ın sana verdiği nimetlerden gafil kılıp aldatmasın. İnsanları bizzat ümit bağladığın aziz ve celil

¹ a. g. e. 8678

² Al-i İmran suresi, 196 ve 197. ayetler

³ el-Bihar, 84/229/2

⁴ a. g. e. 70/283/4

⁵ Nehc'ül-Belağa, 114. hikmet

⁶ Emali'es-Seduk, 282/1

⁷ el-Bihar, 72/323/2

⁸ Nehc'ül-Belağa, 132. hutbe

olan Allah'ın rahmetinden ümitsiz kılma.”¹

bak. el-Bid'at, 331. Bölüm; es-Sıdk, 2192. Bölüm; el-Huşu', 1025. Bölüm

3044. Bölüm **İnsanın Aldanmasına** **Engel Olan Şey**

14880. İmam Sadık (a.s)
Misbah'ı Şeria'da yer aldığına göre şöyle buyurmuştur: “(Dünyaya) aldanmış insan dünyada miskin, ahirette de aldanmıştır. Zira böyle bir kimse en değerli şeyi en değersiz şeye satmıştır. Kendinden hoşnut olma ve gururlanma. Zira bazen servet ve sağlığına aldaniyorsun ve sürekli hayatta kalacağını hayal ediyorsun. Bazen uzun ömrüne, çocuklarına ve dostlarına aldaniyorsun ve onların senin kurtuluşuna sebep olacağını hayal ediyorsun. Bazen de durumuna, arzularına, ümit ve isteklerine ulaşmaya aldaniyorsun ve hedefi vurduğunu ve doğru yolda yürüdüğünü sanıyorsun. Bazen de insanlara ibadetler hususunda kusur ettiğinden pişman olduğunu göstermeye aldaniyorsun. Oysa Allah-u

Teala kalbinden onun tam tersinin geçtiğini biliyor. Bazen de kendini ibadetlerde zahmete atıyorsun, oysa Allah ihlası talep etmektedir. Bazen de ilim ve nesebinle övünüyorsun, halbuki Allah'ın gaybında gizli olan şeylerden habersizsin. Bazen zahiren Allah'ı çağırıyorsun ama gerçekte başkasını çağırıyorsun. Bazen kendi zannınca insanların hayrını diliyor, nasihat ediyorsun ama gerçekte dikkatlerini çekmeyi ve onları kendine doğru yönlendirmeyi hedefliyorsun. Bazen nefsini kınıyorsun oysa gerçekte nefsini övmenin peşinde koşturuyorsun.

Bil ki gerçek bir şekilde Allah-u Teala'nın dergahına tövbe etmedikçe, karşısında yalvarıp yakarmadıkça ve sende olup akıl ve ilimle uyuşmayan, din, şariat, peygamberin ve hidayet imamlarının ölçü ve metotlarının tahammül etmediği ayıpları tanımadıkça arzu ve aldanişın karanlıklarından asla dışarı çıkamazsın. Eğer bulunduğun duruma sevinir ve kani olursan kıyamet günü mutsuzluk ömrü zayi etmek, hasret ve gam

¹ Tenbih'ul Havatir, 2/77

yemek hususunda senden daha
kötü bir kimse bulunmaz.”¹
bak. el-Mebecca’ul Beyza
6/348-357

¹ Misbah’uş-Şeria, 211

387. Konu

el-Gazve

Gazve-Peygamber'in Savaşları

- *el-Bihar*, 19/133-367, c. 20, c. 21; *Gazvat'un-Nebi*
- *Kenẓ'ul Ummal*, 10/375*631, *Kitab'ul Gazvat*

bak.

- 80. konu, *el-Cihad* (1); 100. konu, *el-Harb*

3045. Bölüm Büyük Bedir Savaşı

Kur'an:

“And olsun ki, siz düşkün bir durumda iken, Bedir'de, Allah size yardım etmişti; Allah'tan sakının ki şükredebilesiniz. Hani iman edenlere: “Rabbinizin size indirilmiş üç bin meleklerle yardım etmesi size yetmeyecek mi?” diyordun.”¹

Al-i İmran Suresi, 12, 13. ayetler; Nisa Suresi, 77, 78. ayetler; Enfal Suresi, 1, 19, 36, 38-41, 67, 71. Ayetler; Hac Suresi, 19. ayet

14881. İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala'nın “Siz zillet içindeydiniz” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Onlar Allah Resulünün (s.a.a) kendi aralarında olması hasebiyle zillet içinde değillerdi. Dolayısıyla maksat şudur: “Allah sizlere Bedir'de zayıf olduğunuz halde yardım etti.”²

14882. İbn-i Abbas (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah Resülü (s.a.a) Bedir'de öldürülenlerin yanında durdu ve şöyle buyurdu: “Allah az bir grupla sizleri cezalandırdı. Sizler doğru söylediğim halde beni

yalancı saydınız, emin olan beni hain kabul ettiniz.” Daha sonra Peygamber Ebu Cehil bin Hişam'a (Cenazesine) baktı ve şöyle buyurdu: Bu adam Allah karşısında Firavundan daha isyankar idi. Zira Firavun ölüme yakalandığına yakın ettiği zaman Allah'ın birliğine iman etti. Ama bu adam gittikçe yok olduğuna yakın ettiği halde yine de Lât ve Uzza'yı çağırdı. (Onlara yalvarıp yakardı.)”³

14883. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ey Ebu Cehil, Ey Utbel, Ey Şeybe! Ey Ümeyye! Rabbinizin vaat ettiği şeyleri doğru buldunuz mu? Ben Rabbimin vaat ettiği şeyleri doğru buldum.” Ömer şöyle arzetti: “Ey Allah'ın Resülü! Bu cansız bedenlerle mi konuşuyorsun?” Peygamber şöyle buyurdu: “Canım elinde olan Allah'a andolsun benim sözümü onlardan daha çok işiten değilsiniz. Onlar sadece cevap veremezler.”⁴

14884. Enes şöyle diyor: “Ömer, Bedir ehli hakkında konuştu ve şöyle dedi: “Allah Resülü (s.a.a) savaş başlamadan bir gün önce müşriklerin ölüp düşecekleri yerleri bize gösterdi ve şöyle

¹ Al-i İmran suresi, 123 ve 124. ayetler

² el-Bihar, 19/243/1

³ Emali't-Tusi, 310/626

⁴ Kenz'ul Ummal, 29874

buyurdu: “Yarın Allah’ın izniyle falan kimse burada yere düşecek, falan kimse de orada.” Savaş başladı, o şahıslar Peygamberin (s.a.a) buyurduğu yerde toprağa düşüp can veriyorlardı. Ben Allah’ın Resulüne (s.a.a) şöyle arzettim: “Seni hak üzere gönderene yemin olsun ki o kimseler buyurduğu yerde toprağa düşüp can verdiler. Peygamber cenazelerinin bir yere atılmasını emretti. Daha sonra oraya doğru giderek şöyle buyurdu: Ey falan! Ey falan! Allah’ın size vadettiği şeyi doğru buldunuz mu?” şüphesiz ki ben Allah’ın bana vadettiği şeyleri doğru buldum. “Ben (Enes) şöyle arzettim: Ey Allah’ın Resulü! Leş haline dönüşen kimselerle mi konuşuyorsun?” peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: Şüphesiz ki sizler benim sözümü işitiyor, onlar da işitiyor. Sadece onların bana cevap vermeye güçleri yetmez.”¹

14885. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bedir savaşında Allah Resulünün (s.a.a) ashabının yüzü pamuk gibi beyazdı.”²

14886. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bedir savaşında biz Allah Resulüne (s.a.a) sığınuyorduk, o da hepimizden düşmana en yakın olanıydı. O gün herkesten daha çok cesur idi.”³

14887. İbn-i Abbas şöyle diyor: “Bedir savaşında Allah Resulünün (s.a.a) bayrağı Ali b. Ebi Talib’in elindeydi. Ensarın bayrağı da Sa’d bin Ubade’nin elindeydi.”⁴

14888. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bedir savaşının gecesinde Allah Resulü (s.a.a) namaz kılıyor ve şöyle buyuruyordu: “Ey Allah’ım! Eğer bu grubu (Müslümanları) yok edersen artık sana kulluk edilmez.” O akşam üzerlerine yağmur yağdı.”⁵

14889. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bedir günü alaca renkli atının üzerine binen Miktat dışında hiçbir süvarimiz yoktu.”⁶

14890. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bedir savaşına katıldığımız zaman Miktat dışında aramızda bir süvari yoktu. Bedir savaşının gecesinde bir ağacın altında duran ve sabaha kadar durup dua eden

¹ a. g. e. 29938

² a. g. e. 29942

³ a. g. e. 29943

⁴ a. g. e. 29973

⁵ a. g. e. 30012

⁶ a. g. e. 30013

Allah Resulü (s.a.a) dışında herkes uyudu.”¹

14891. Mecme’ul Beyan’da
“Rabbinizden yardım dilediğiniz zaman” ayeti hakkında şöyle yer almıştır:
“Peygamber (s.a.a) müşriklerin çokluğunu ve Müslümanların sayısının azlığını görünce kibleye yöneldi ve şöyle buyurdu: Ey Allah’ım! Bana vaat ettiğin şeyleri hayata geçir. Ey Allah’ım! Bu gurubu (Müslümanları) ortadan kaldırırsan artık yeryüzünde sana ibadet edilmez.”
Peygamber ellerini göğe doğru uzattığı bir halde sürekli olarak bu cümleyi tekrarlıyordu. Öyle ki omuzlarındaki ridası (uzun elbisesi) yere düştü. Daha sonra Allah-u Teala şu ayeti nazil buyurdu: **“Rabbinizden yardım dilediğiniz zaman.”**²

14892. Ömer b. Hattab (a.s) şöyle diyor: “Bedir günü Allah Resulü (s.a.a) sayıları üç yüz küsürü bulan ashabına baktı ve sayıları binden fazla olan müşriklere baktı. Daha sonra üzerinde ridası (uzun bir örtüsü) olduğu halde kibleye doğru durdu. ellerini kibleye doğru uzattı ve şöyle buyurdu: Ey Allah’ım! Bana vaat ettiğin şeyleri hayata

geçir. Ey Allah’ım! Eğer bu gurubu İslam’dan koparacak olursan artık yeryüzünde sana biat edilmez.” Bu esnada Allah-u Teala şu ayeti nazil buyurdu **“Rabbinizden yardım dilediğiniz zaman”**³

bak. el-Ucb, 2516. Bölüm; el-Bihar, 19/202, 10. Bölüm; Kenz’ul Ummal, 10/375. Bölüm

3046. Bölüm **Reci ve Maune** **Savaşları**

Kur’an:

“Allah yolunda öldürülenleri ölüm saymayın, bilakis Rableri katında diridirler, rızıklanırlar.”⁴

bak. el-Bihar, 2/147, 13. Bölüm; Kenz’ul Ummal, 10/382. Bölüm

3047. Bölüm **Uhud ve Hemra’ul** **Esed Savaşları**

Kur’an:

“Hani sen İman edenleri savaş için duracakları yerlere yerleştirmek üzere, erkenden ailenden

¹ el-İrşad, 1/73

² Nur’us-Sakaleyn, 2/137/29

³ Kenz’ul Ummal, 29939

⁴ Al-i İmran suresi, 169. ayet

ayrılmıştın. Allah işitir ve bilir.”¹

Al-i İmran Suresi, 139, 146, 149, 160, 176. Ayetler; Nisa Suresi, 88, 140. ayetler; Enfal Suresi, 36. ayet

14893. İbn-i Mes’ud şöyle diyor: “Uhud savaşında kadınlar Müslümanlar cephesinin arkasında duruyor ve yaralıları tedavi ediyorlardı. Ebu Süfyan geldi ve “A’la Hubel” (En büyük Hubel’dir) sloganını attı. Allah Resulü (s.a.a) de Müslümanlara şöyle buyurdu: “Sizde şöyle deyiniz: “Allah-u A’la ve ecell” (Allah en yüce ve en üstündür.) Böylece Müslümanlar da “Allah-u A’la ve ecel” sloganını attılar. Ebu Süfyan bu defa şöyle slogan attı: “Lena el-Uzza ve la Uzza lekum” (bizim Uzza’mız vardır sizin Uzza’nız yoktur) Allah Resulü (s.a.a) de Müslümanlara şöyle buyurdu: “Sizde şöyle deyiniz: “Allahumme Mevlana velkafirun la Mevla lehum”² (Allah bizim mevlamızdır ve kafirlerin mevlası yoktur.)”³

14894. Enes şöyle diyor: “Uhud savaşında Peygamberin (s.a.a) dişi kırıldı ve başı yarıldı ve başının ortasından kan akar bir

halde şöyle buyuruyordu: “Kendilerini Allah’a davet eden Peygamberlerinin başının yaran ve ön dişlerini kıran bir topluluk nasıl kurtuluşa erecek?” bunun üzerine aziz ve celil olan Allah da şu ayeti nazil buyurdu: “Bu işlerde senin bir sorumluluğun yoktur.”⁴

14895. Şüphesiz Peygamber (s.a.a) Uhud savaşından dönünce Medine’ye girince Ve Cebrail kendisine nazil oldu ve şöyle buyurdu: “Ey Muhammed! Allah bu kavmi (müşrikleri) takip etmeni ve seninle birlikte yaralı kimseler dışında hiç kimsenin gelmemesini emretmektedir.” Bunun üzerine Allah Resulü (s.a.a) bir münadiye şöyle nida etmesini emretti: “Ey Muhacirler ve Ensar topluluğu! Her kimin bir yarası varsa dışarı çıksın, her kim de yaralı değilse kalsın.” Onlar yaralarına merhem sürmeye ve tedavi etmeye koyuldular. Bu yüzden Allah Peygamberine (s.a.a) şu ayeti nazil buyurdu: **“Düşman milleti kovalamakta gevşeklik göstermeyin. Eğer siz acı çekiyorsanız, şüphesiz onlar da sizin**

¹ Al-i İmran suresi, 121. ayet

² Bir rivayette de şöyle yer almıştır: “Allahumm Mevlana vela Mevla lekum” (Allah bizim Mevlamızdır ve

sizin mevlanız yoktur) (ed-Durr’ul Mensur) 2/346

³ Dur’ul Mensur, 2/345

⁴ Sahih-i Müslim, 1791

çektiğiniz gibi acı çekiyorlar; oysa siz Allah'tan onların beklemedikleri şeyleri bekliyorsunuz.” daha sonra aziz ve celil olan Allah şöyle buyurdu: **“Eğer siz bir yara almışsanız, (size düşman olan) o topluluk da benzeri bir yara almıştı.”** bu yüzden Müslümanlar bedenlerindeki acı ve yaralara rağmen (müşrikleri takip etmek için) şehirden dışarı çıktılar”¹

14896. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ey Allah'ım! Kavmimi bağışla zira onlar cahil bir topluluktur.”²

14897. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah Resulunun (s.a.a) öldürdüğü kimseye Allah'ın gazabı şiddetlidir. Ve hakeza Allah'tan başka padişah olmadığı halde Kendisini “Padişahların padişahı” olarak adlandıran kimseye de Allah'ın gazabı şiddetlidir.”³

14898. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah Resulünün (s.a.a) yüzünü yaralayan topluluğa karşı Allah'ın azabı şiddetlidir.”⁴

14899. Ebu Said şöyle diyor: “Uhud savaşında Allah Resulünün (s. a.) yüzü

yaralandı, ön dişleri kırıldı. O gün Allah resulü durdu ve ellerini göğze kaldırdı ve şöyle buyurdu: “Allah; “Uzeyr Allah'ın oğludur” diyen Yahudilere şiddetle gazaplandı.” Ve, “Mesih Allah'ın oğludur” diyen Hristiyanlara da Allah'ın gazabı şiddetlendi. Benim kanımı döken ve Ehl-i Beyt'ime eziyet etmekle bana eziyet eden topluluğu da Allah'ın gazabı şiddetli olacaktır.”⁵

14900. Ebu Amid Saidi şöyle diyor: Peygamber (s.a.a) Medine'den Uhud'a doğru yola çıkınca “Seniyyet'ul Veda” denilen yerden geçerken baştan sona silablanmış bir bölükle karşılaştı, “Bunlar kimdir?” diye sordu. Kendisine, “bunlar Ben-i Kaynuka Yahudileri ve müttefikleriyle birlikte gelen Abdullah bin Ubeyh'tir” diye arzettiklerinde ise şöyle buyurdu: “Onlar Müslüman oldular mı?” kendisine, “hayır ey Allah'ın Resulü (s.a.a)” diye arzettiklerinde de Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “O halde onlara, “Geri dönün” deyin. Zira biz müşrikler karşısında müşriklerden yardım almayız.” “”⁶

¹ Nur'us-Sakaleyn, 1/546/546

² Kenz'ul Ummal, 29883

³ a. g. e. 29887

⁴ a. g. e. 29888

⁵ a. g. e. 30050

⁶ a. g. e. 30048

14901. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlar Allah Resulünün etrafından dağılınca ben ölümlerin arasına baktım ama Allah Resulünü (s.a.a) görmedim. Kendi kendime şöyle dedim: “Allah’a yemin olsun ki o kaçacak birisi değildir. Onu ölümler arasında da göremiyorum. Öyle zannediyorum ki Allah bizim bu davranışımızdan dolayı gazaplanmış ve Peygamberini gökyüzüne kaldırmıştır. Dolayısıyla benim varlığım artık faydasızdır ve öldürülünceye kadar savaşmam gerekir.” Bunun üzerine kılıcımı çekerek düşmana saldırdım. Onlar benim karşımdan uzaklaştılar; aniden Allah Resulünün (s.a.a) onların arasında olduğunu gördüm.”¹

bak. el-Bihar, 20/14, 12. Bölüm; Kenz’ul Ummal, 10/378, 424. Bölüm

3048. Bölüm Ben-i Nadir Gazvesi

Kur’an:

“Kitab ehlinden kafir olanları ilk sürgünde yurtlarından çıkaran O’dur. Oysa Ey iman edenler!

Çıkacaklarını sanmamıştınız, onlar da, kalelerinin kendilerini Allah’tan koruyacağını sanmışlardı. Ama Allah’ın azabı onlara beklemedikleri yerden geldi, kalplerine korku saldı; evlerini kendi elleriyle ve İman edenlerin elleriyle yıkıyorlardı. Ey akıl sahipleri! ders alın.”²

Haşr, Suresi, 11-12. ayetler; el-Bihar, 20/157, 14. Bölüm; Kenz’ul Ummal, 1/384. Bölüm

3049. Bölüm Zat’ur-Rika ve Uzfân Gazveleri

Kur’an:

“Sen içlerinde olup da namazlarını kıldırıp zaman, bir kısmı seninle berâber namaza dursun ve silahlarını da yanlarına alsınlar; secdeyi yaptıktan sonra onlar arkanıza geçsinler.”³

14902. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zat’ur Rika savaşında Allah Resulü (s.a.a) bir nehir kenarındaki bir ağacın altına indi ve bu esnada sel geldi ve peygamber ile ashabının arasını ayırdı.

¹ a. g. e. 30027

² Haşr suresi, 2. ayet

³ Nisa suresi, 102. ayet

Müşriklerden biri peygamberi (s.a.a) o halde Müslümanları da nehrin öbür tarafında durup selin kesilmelerini beklediklerini gördü. O müşrik kimse kendi arkadaşlarına şöyle dedi: “Ben Muhammedi öldüreceğim” ardından Allah Reulunun yanına geldi, peygambere kılıç çekti ve şöyle dedi: “Ey Muhammed! Şimdi seni benim elimden kim kurtaracak?” peygamber şöyle buyurdu: “Benim ve senin Rabbin” bu esnada Cebrail o şahsı atından yere yuvarladı ve o şahıs sırt üstü yere düştü. Peygamber (s.a.a) ayağa kalktı ve kılıcını çekti ve göğsüne oturdu ve şöyle buyurdu: “Ey Gavrez! Seni benim elimden kim kurtaracak?” o şöyle arzetti: “Senin bağışlaman ve keremin ey Muhammed!” böylece Peygamber o şahıstan el çekti o da: “Allah’a yemin olsun ki sen benden daha yücesin” dediği bir halde ayağa kalktı.”¹

bak. el-Bihar, 20/174, 15. Bölüm

3050. Bölüm Küçük Bedir Savaşı

Kur'an:

“Allah yolunda savaş; sen ancak kendinden sorumlusun, İman edenleri teşvik et; umulur ki Allah, küfredenlerin baskını önler. Allah'ın kahrı da, ibret alınacak cezası da pek şiddetlidir.”²

*Al-i İmran Suresi, 28. ayet;
Enfal Suresi, 56, 58. ayetler;
Ahzab Suresi 9, 27. Ayetler*

3051. Bölüm Ahzab Ve Ben-i Kureyza Savaşları

“Sizden önce gelenlerin durumu sizin başınıza gelmeden cennete gireceğinizi mi zannettiniz? Peygamber ve onunla berâber müminler: “Allah'ın yardımı ne zaman?” Diyecek kadar darlığa ve zorluğa uğramışlar ve sarsılmışlardı; iyi bilin ki Allah'ın yardımı şüphesiz yakındır.”³

¹ el-Bihar, 20/179/6

² Nisa suresi, 84. ayet

³ Bakara suresi, 214. ayet

*Bak. Al-iİmran Suresi, 28.ayet;
Enfal Suresi, 56-58. ayetler;
Abzab Suresi, 9,27. ayetler*

14903. İmam Bakır (a.s) Allah-u Teala'nın, "yığın yığın mal tüketmiştir" diyorlar. ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: "Maksat Amr bin Abdivedd'dir. Ali bin Ebi Talib (a.s) Hendek günü ona Müslüman olmasını teklif edince o şöyle dedi: "O halde sizinle savaş uğrunda harcadığım onca mala ne olacak?" Amr bin Abdivedd Allah yoluna engel olmak için bir çok mal harcamıştı bunun üzerine Ali (a.s) onu öldürdü."¹

14904. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Allah Resulü (s.a.a) Hendek kazdığı zaman Müslümanlar bir engelle karşılaştılar. Allah Resulü, Müminlerin elinden veya Salman'ın elinden kazmayı alarak o engele vurdu ve o engel (taş) üçe bölündü. Bu esnada Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu: "Allah bu darbeyle bana Kisra ve Kayser'in hazinelerinin kapısını açtı." Orada bulunanlardan biri arkadaşına şöyle dedi: "Bizden hiç kimse def-i hacet için dahi dışarı çıkamadığı bu durumda peygamber bizlere Kisra ve

Kayser'in hazinelerini vaat etmektedir."²

14905. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Bera' bin Azib şöyle diyor: Allah Resulü (s.a.a) bizlere hendek kazmamızı emredince hendeğin bir bölümü baltanın bile kıramadığı çok sert ve büyük bir kayaya rastladık. Bunu Allah Resulüne (s. . a) ilettik. Peygamber geldi ve taşı görünce elbisesini çıkarıp eline kazmayı aldı ve Allah'ın adıyla" diye buyurdu. Ardından bir darbe indirdi ve kayanın üçte bir kırılınca peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: "Allah-u Ekber Şam'ın anahtarları bana verildi. Allah'a yemin oldun ki şimdi Şam'ın kırmızı saraylarını görüyorum." Ardından ikinci darbeyi vurdu ve kaytanın diğer üçte bir parçası kırıldı ve şöyle buyurdu: "Allah-u Ekber İran'ın anahtarları bana verildi. Allah'a yemin olsun ki Medayin'in beyaz saraylarını görüyorum" ardında üçüncü bir darbeyi indirdi ve, "Allah'ın adıyla" diye buyurdu. Bu esnada da taşın diğer kalan bölümü kırıldı. Ve peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: "Allah-u Ekber, Yemen'in anahtarları bana verildi Allah'a yemin

¹ Tefsir-i Ali b. İbrahim, 2/422

² el-Kafî, 8/216/264

olsun ki buradan San'a'nın kapılarını görüyorum.”¹

14906. *Ubeyd bin Abbas bin. Sehl, o babasından o da dedesinden şöyle nakletmektedir:* “Hendek günü Allah Resulü (s. . a) ile birlikteydik. O eline baltayı alarak bir darbe indirdi ve u darbe taşa çarptı ve ses çıkardı. Peygamber (s.a.a) güldü ve kendisine, “Neden gülüyorsun Ey Allah’ın Resulü!?” diye sorduklarında ise şöyle buyurdu: “Ben zincirler içinde² doğudan getirilip zorla cennete doğru sürüklenen topluluğa gülüyorum.”³

bak. el-Cihad, 583. Bölüm

14907. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bera’ şöyle diyor: Ahzab savaşında Allah Resulü bizimle birlikte toprak çekiyordu. Karnının beyazlığı toz torak içinde kaldığı bir halde şöyle buyuruyordu: “Allah’a yemin olsun ki eğer sen olmasaydın biz hidayete ermezdik, zekat vermezdik ve namaz kılmazdık.

O halde bizlere buğur ve esenlik indir.

Şüphesiz onlar (müşrikler) bizlerde saptılar.” Bera şöyle diyor: Peygamber bazen de

şöyle buyuruyordu: “Şüphesiz bu grup bizden saptılar

Fitne ve sapıklığı istediklerinde ise biz imtina ettik”

Peygamber (s.a.a) bu sloganları yüksek sesle getiriyordu.”⁴

14908. *Yezid bin Esem şöyle diyor:* “Allah-u Teala Ahzab savaşında düşmanları yenilgiye uğrattınca Peygamber (s.a.a) evine geri döndü, elini yüzünü yıkamaya başladı. Cebrail kendisine nazil olarak şöyle buyurdu: “Allah seni bağışlasın. Gökteki melekler henüz silahını yere bırakmadan sen silahını yere mi bıraktın? Ben-i Kureyza kalesinin yanında bizim yanımıza gel.” Bunun üzerine Allah Resulü (s.a.a) (Müslümanlara seslendi ve kalenin yanında onlara katıldı.”⁵

bak. el-Bihar, 20/186, 17. Bölüm; Kenz’ul Ummal, 1/383, 442, 457. Bölümler

3052. Bölüm

Ben-i Mustalık Savaşı

Kur’an:

“İkiyüzlüler sana gelince:
“Senin şüphesiz Allah'ın

¹ Kenz’ul Ummal, 30080

² el-Kamus, 4/43

³ Kenz’ul Ummal, 30090

⁴ Sahih-i Muslim, 1803

⁵ Kenz’ul Ummal, 30115

peygamberi olduğuna şahadet ederiz” derler. Allah, senin kendisinin peygamberi olduğunu, bilir; bunun yanında Allah, ikiyüzlülerin yalancı olduklarını da bilir.”¹

bak. el-Bihar, 2/281, 18. Bölüm; Kenz’ul Ummal, 10/567. Bölüm

3053. Bölüm Hudeybiye Gazvesi ve Rıdvan Biati

Kur’an:

“Allah’ın mescitlerinde O’nun isminin anılmasını yasak eden ve oraların yıkılmasına çalışan kimseden daha zalim kim vardır? Onların oralara(mescitlere) ancak korkarak girmeleri gerekir. Dünyada rezillik onlarıdır, ahirette büyük azap da onlarıdır.”²

bak. Bakara Suresi 190, 196. ayetler; Maide Suresi, 94. ayet; Enfal Suresi, 34. ayet; Hac Suresi, 25. ayet; Fetih Suresi, 10, 27. ayetler; Mümtetine Suresi, 10, 11. ayetler

14909. İyaz bin Seleme babasından şöyle nakletmektedir:

“Hudeybiye savaşında Allah Resulü (s. a.) ile birlikte dışarı çıktık. Peygamber yüz deve kurban kesti. Bizim sayımız ise binyediyüz kişiydi. Yanlarında savaş aletleri ile piyade ve süvari olarak gelmişlerdi. Peygamberin (s.a.a) kurbanlık develeri arasında Ebu Cehil’in devesi de vardı. Peygamber Hudeybiye de konakladı. Kureyş de bulundukları yerde kurban kesme şartıyla kendisiyle barış imzaladı.”³

14910. Hakeza (İlyas bin Seleme) babasından şöyle nakletmektedir: “Kureyş, Suheyl bin Amr ve Huveytib bin Abdil Uzza ve Mekriz bin Hass’ı Hudeybiye anlaşmasını imzalaması için Peygambere (s. a.) gönderdi. Allah Resulünün (s.a.a) gözleri onlara ilişip Süheyli de onların arasında görünce şöyle buyurdu: “Bu topluluk sizin işinizi kolaylaştırdı. Akrabalarınızı sizin yanınıza gönderdi ve barış istemektedirler. O halde kurbanları onlara taraf hareket ettirin ve “lebbeyk” deyiniz. ç belki bu iş onların kalbini yumuşatır.” Karargahın her tarafından lebbeyk sesleri

¹ Münafikun suresinin sonuna dek diğer ayetler.

² Bakara suresi, 114. ayet

³ Kenz’ul Ummal, 30148

yükseldi. O üç kişi geldiler ve barış talebinde bulundular.

Halkın birbiriyle barıştığı Müslümanlar arasında bir grup müşrik esirler ve müşrikler arasında da bir grup Müslüman (esir) bulunduğu bir halde Ebu Süfyan aniden saldırıya geçti ve bu yüzden vadide silahlı insanlar sel gibi aktı.”

Seleme daba şöyle diyor: “Ben, müşriklerden silahlı altı kişiyi hiçbir şey yapamayacakları bir halde sürükleyerek Peygamberin yanına getirdim. Ama Peygamber ne onlardan bir şey aldı ve ne de onları öldürdü. Aksine onları bağışladı. Biz müşriklere saldırdık ve müşriklerin elindeki tüm esirlerimizi serbest bıraktık. Ama onların esirleri bizim elimizde öylece kaldı. Sonra Kureyş Suheyl bin Amr ve Huveydip bin Abdil Uzza’nın yanına geldi ve onları barış anlaşması imzalamasıyla görevlendirdi. Peygamber (s. a.) Ali ve Talha’yı gönderi. Ali (a.s) barış anlaşmasına şöyle yazı: “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla bu, Allah Resulünün (s. a.) Kureyş ile imzaladığı barış anlaşmasıdır. Onlar, şu esaslar üzere birbirlerine karşı barış imzalamaktadır: Birbirlerine

hıyanet etmeyecek, birbirlerinden bir şey çalmayacak, Muhammed’in ashabından biri Hac, Umre veya ticaret için Mekke’ye girecek olursa canı ve malı güvende olacak, Kureyş’ten de her kim Mısır’da ve Şam’da ticaret için Medine’den geçecek olursa canı ve malı güvende olacaktır. Kureyş’ten her kim Muhammed’e sığınırsa geri döndürülecek, Muhammed’den her hangi biri Kureyş’e sığınırsa geri döndürülmeyecektir.”

Anlaşmanın bu maddesi Müslümanlara . ok ağır geldi. Amma Allah Resulü şöyle buyurdu: “Bizden her kim Kureyş’e sığınırsa Allah onu (kendi rahmetinden) uzaklaştırır. Her kim de Kureyş’ten bize sığınırsa onu geri çevireceğiz. Eğer Allah onun kalben Müslüman olduğunu bilirse kendisine kurtuluş nasip edecektir.” Barış anlaşmasının diğer maddelerinden biri de şu idi ki Peygamber gelecek yıl aynı ayda Umre’de bulunacak , yolculuk esnasında yanına aldığı şeyler dışında beraberinde hiçbir savaş aleti ve askeri süvariler getirmeyecek, sadece üç gün

Mekke’de ikamet edecektir. Bu yılın kurbanları da şuanda bulundukları yerde kesilecek orayı kurban kesme yeri kılacaklardır ve Mekke’ye girmeyeceklerdir. Allah Resulü (s. . a) bunun üzerine şöyle buyurdu: “Biz kurbanlarımızı sürüyoruz ama siz ise onlara engel oluyorsunuz.”¹

14911. *Abdullah bin Ebi Evfaş şöyle diyor:* “Rıdvan biatının yapıldığı günde sayımız bindörtüyüz veya binüçyüz kişi civarındaydı. Elsem kabilesi o gün muhacirlerin sekizde biriydi.”²

14912. *Enes şöyle diyor:* “Kureyş peygamber (s.a.a) ile anlaşma imzaladı, onlardan biri de Süheyl bin Amr idi. Peygamber (s. . a. a) Ali’ye (a.s) şöyle buyurdu: “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla diye yaz.” Süheyl şöyle dedi: “Biz rahman ve rahim olan Allah’ın adıyla cümlesinin (Tevhit) kelimesinin ne anlama geldiğini bilmiyoruz. O halde bizim bildiğimiz bir şey yaz. Örneğin şöyle yaz: “Ey Allah’ım senin adınla.” Peygamber şöyle buyurdu: “Şöyle yaz: “Allah’ın Peygamberi Muhammed'den...” Kureyş’in

temsilcileri şöyle dediler: “Eğer biz senin Allah’ın peygamberi olduğuna inanmış olsaydık sana uyardık o halde onun yerine kendi adını ve babanın adını yaz.” Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Şöyle yaz: “Muhammed bin Abdilllah’tan...” onların Peygambere (s.a.a) koştuğu şartlardan biri de şuydu ki eğer Müslümanlardan biri kafirlerin yanına gidecek olursa onu geri çevirmeyecekler eğer onlardan biri peygambere sığınacak olursa onu geri çevirecekti. Peygamberin ashabından biri şöyle buyurdu: Ey Allah’ın Resulü! Bu şartı da yazalım mı?” Peygamber şöyle buyurdu: "Evet zira eğer bizden birisi onlara sığınacak olursa Allah onu kendi rahmetinden uzaklaştırır. Ama eğer onlardan biri bize sığınacak olursa çok yakında Allah kendisi için kurtuluş ve çıkış yolu nasip edecek.”³

bak. el-Bihar, 20/317, 20. Bölüm; Kenz’ul Ummal, 10/ 384. Bölüm

¹ Kenz’ul Ummal, 30149

² a. g. e. 30150

³ a. g. e. 30151

3054. Bölüm Hayber ve Fedek Savaşları

Kur'an:

“Savaştan geri kalmış olanlar, siz ganimetleri almaya giderken: “Bırakın, biz de sizinle gelelim” diyeceklerdir. Onlar Allah'ın sözünü değiştirmek isterler. De ki: “Bize uymayacaksınız; Allah sizin için önceden böyle buyurmuştur.” Size: “Hayır, bizi çekemiyorsunuz” diyecekler. Aksine, kendileri ancak pek az söz anlayan kimselerdir.”¹

14913. *Bureyde şöyle diyor:* “Hayber savaşı gününde Ebubekir sancağı eline aldı ama fethetme hususunda başarı gösteremeyip geri döndü. Ertesi gün ise Ömer sancağı eline aldı o da başarılı olamadı ve İbn-i Müslim'e öldürüldüğü insanlar (Müslümanlar) geri döndüler. Allah resulü şöyle buyurdu: “Bu bayrağı Allah resulünü seven ve Allah ve resulünün de kendisini sevdiği birine vereceğim. O fethedip zafer elde etmedikçe asla geri dönmez.” Biz o geceyi yarın galibiyet elde edeceğimiz

sevinciyle sabahladık. Allah Resulü (s.a.a) sabah namazını kıldı. Ardından sancağı istedi yerinden kalktı, bizden Resulullah nezdinde yakınlık ve makamı olan herkes o şahsın kendisi olmasını ümit ediyordu. Hatta ben Peygamber yanındaki yakınlığım ve makamım sebebiyle boynumu uzattım ve kafamı yukarı tuttum ama Resulullah (s. . a. a) Ali bin Ebi Talib'i (a.s) ç. ağırdı. ama Ali bin Ebi Talib (a.s) göz hastalığına yakalanmıştı. Peygamber (s.a.a) elini gözüne sürdü ve ardından sancağı ona verdi fetih ve zafer ona nasip oldu.”²

14914. *Hakeza Bureyde şöyle diyor:* “Resulullah (s. . a. a) Hayber yakınlarına inice Hayber ehli korku ve paniğe kapıldılar ve şöyle dediler: “Muhammed Medinelerle birlikte gelmiştir.” Resulullah (s. . a. a) Ömer bin Hattab'ı Müslümanlarla gönderdi ve o Hayber halkıyla savaşa koyuldu. Ama onlar Ömer'i ve güçlerini geri püskürttüler. Ömer arkadaşlarını onlar da Ömer'i korkaklıkla suçlayarak Resulullah'ın (s. . a. a) yanına geri döndüler. Peygamber

¹ Feth suresi, 15. ayet

² Kenz'ul Ummal, 30120

(s.a.a) şöyle buyurdu: “Yarın sancağı Allah ve Resulünü seven ve Allah ve resulünün de kendisini sevdiği birisine vereceğim.” Ertesi gün Ebu Berkir ve Ömer sancağın kendilerinden birine verileceği ümidiyle boyunlarını uzattılar ama Peygamber (s.a.a) Ali bin Ebi Talib’i (a.s) çağırdı. O gün Ali (a.s) göz hastalığına yakalanmıştı. Resulullah (s.a.a) gözüne bir dama tükürüğünü damlattı ve bayrağı ona teslim etti. Ali (a.s) Müslümanlarla birlikte hareket etti. Hayber halkıyla savaşmaya koştı. Orada Hayberli Merhab ile karşılaştı: “Hayber’de biliyor ki ben Merhab’ım. Baştan tırnağa dek silahlıyım ve tecrübeli bir pehlivanım. Aslanlar yönelince defalarca mızrak vurur bazen de kılıç indiririm. O ve Ali karşı karşıya geldi. Ali (a.s) kılıcıyla başının ortasına öyle bir darbe indirdi ki Ali (a.s) kılıcıyla dişlerine varıncaya kadar başının ortasına bir darbe indirdi. Vurduğu darbenin sesini karargahtaki herkes işitti. Henüz ordunun son askerleri gelmeden Hayber kalesi ilk gelenler tarafından fethedildi.”¹

14915. Cabir şöyle diyor:
“Hayber günü Yahudi Merhab

dışarı çıktı ve şu recezi (meydan okuyan şiirler) okuyordu: “Hayber biliyor ki ben Merhab’ım”

Tırnağa dek silahlıyım ve tecrübeli bir pehlivanım.

Defalarca mızrak savurur ve bazen kılıç indiririm. Aslanlar meydana gelince ve deneyince.”

Merhab hakeza şöyle diyorum: “Meydana çıkacak bir tek adam var mıdır?” Allah Resulü (s. a. . a) şöyle buyurdu: “Ékim onunla savaşa gidecek?” Muhammed bin Mesleme şöyle arzetti: “Ben Ey Allah’ın Resulü(s.a.a)! Allah’a yemin olsun ki ben matemliyim ve kan davam var. Onlar dün kardeşimi öldürdüler.” Cabir şöyle diyor: “Allah Resulü şöyle buyurdu: “Git! Ey Allah’ım! Ona yardım et.” İki savaşçı birbirine yaklaştı ve aralarında bir ağaç vardı. Merhab Muhammed bin Mesleme’ye saldırdı. Ona bir darbe indirdi. Muhammed bin Mesleme kalkanını öne tuttu ve Merhab’ın kılıcı kalkanına takıldı. Muhammed bin Mesleme bu fırsattan istifade

¹ a. g. e. 30121

ederek Merhab'a bir darbe indirdi ve onu öldürdü.”^{1 2}

14916. *Huseyl b. Harice el-Eşce'i şöyle diyor:* “Ben mal satmak için Medine'ye girdim. Beni Resulullah'ın (s.a.a) yanına götürdüler. Peygamber bana şöyle buyurdu: “Ey Huseyl! Benim sana vereceğim yirmi ölçek hurma karşılığında sen de Hayber yolunu ashabına göstermeye hazır mısın?” Ben de bu işi yaptım ve Allah Resulü (s.a.a) Hayber'e ulaşınca onun yanına vardım ve bana yirmi ölçek hurma verdi. Daha sonra bir gün de beni esir olarak Peygamber'in huzuruna getirdiler. Peygamber bana şöyle buyurdu: “Ey Huseyl! Yanıma esir olarak getirilen herkes üç gün içinde Müslüman olmuş ve boynundaki esaret ipi çıkarılmıştır.” Huseyl şöyle diyor: “Ben de böylece Müslüman oldum.”³

14917. *Ebu Talha şöyle diyor:* “Ben Peygamber'in (s.a.a) terkine binmişim. Öyle ki dizlerim Peygamber'in dizine deyiordu. Peygamber akşam Hayber'e saldırmadı. Sabah olunca ani saldırıya geçti ve

şöyle buyurdu: “Biz bir topluluğun meydanına varınca uyarılan kimselerin sonu kötü olur.”⁴

14918. *Hakeza Ebu Talha şöyle diyor:* “Sabah olunca Hayber halkı kürek ve sepetleriyle tarlalarına gitmek için dışarı çıktılar. Peygamber ve İslam ordusunu görünce geri dönüp kaçtılar. Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu: “Allah-u Ekber! Allah-u Ekber! Hayber viran oldu, düştü, fethedildi. Biz bir topluluğa inince, uyarılanların sabahı kötü olur.”⁵

14919. *İhyas b. Seleme babasından şöyle nakletmiştir:* “Hayber günü amcam Yahudi Merhab ile savaşmak için meydana gitti. Merhab recez (meydan okuyan şürleri) okuyordu:

“Hayber biliyor ki ben Merhab'ım

Tırnağa dek silahlara büründüm, tecrübeli bir kahramanım

Savaş ateşleri alevlenince ”

Amcam olan Amir de şu recezi okudu: Hayber biliyor ki ben Amir'im

Tepeden tırnağa silahlıyım

¹ Bu rivayet doğru değildir. Zira Şii ve Sünni rivayetler esasınca da Merhab'ı öldüren kimse Müminlerin Emiri Ali (a.s)'dır.

² Kenz'ul Ummal, 30122

³ a. g. e. 30123

⁴ a. g. e. 30124

⁵ Kenz'ul Ummal, 30125

Ve maceracı bir pehlivanım”

O ikisi daha sonra birbirlerine darbe indirdiler. Merhab’ın kılıcı, Amir’in kalkanına takıldı. Amir de Merhab’ın bedeninin aşağı kısmına bir darbe indirdi. Ama kılıcı kendi ayak bileğine geri döndü ve ayağının şah damarı kesildi ve bu sebeple de öldü.

Seleme b. Ekev’ şöyle diyor: “Ben Allah Resulü’nün (s.a.a) bir grup ashabına rastladım. Onlar şöyle dediler: “Amir’in işi bozuldu, kendi kendisini öldürdü.” Selem şöyle diyor: “Ben ağlayan gözlerle Allah Resulü’nün (s.a.a) huzuruna vardım ve şöyle arzettim: “Ey Allah’ın Resulü! Acaba Amir’in işi batıl mı oldu?” Peygamber şöyle buyurdu: “Bu sözü kim söyledi?” Ben şöyle arzettim: “Ashabınızdan bir grup” Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu: “Her kim bu lafı söylemişse yalan söylemiştir. Aksine Amir’in iki sevabı vardır. Amir Hayber’e giderken aralarında bulunduğu ashaba recez okuyor, süvari birliklerini harekete geçiriyordu. O şu sloganları atıyordu: “*Allah’a yemin olsun ki eğer o olmasaydı biz hidayete ermezdik*”

Namaz kılmaz ve zekat vermezdik

Bizî inkar eden kimseler

Fitne ve kargaşalık koparmak isterse biz kabul etmeyiz.

Biz senin fazlından ve inayetinden müstağniyiz

O halde düşmanla karşılaşınca ayaklarını sabit tut

Bizlere sebat ve güvenlik indir.”

Allah Resulü (s.a.a), “bu kimdir?” diye buyurdu. Ashap, “Ey Allah’ın Resulü! O Amir’dir.” Peygamber şöyle buyurdu: “Rabbin seni bağışlasın.” Seleme şöyle diyor: “Allah Resulü özellikle birine mağfiret dilediğinde o kimse mutlaka şahadete erişirdi.” Ömer b. Hattab bu sözü işitince şöyle dedi: “Ey Allah’ın Resulü! Neden bizi, Amir’in varlığından

faydalandırmadın?” Amir daha sonra savaş meydanlarına gitti ve şehit oldu. Seleme şöyle diyor: “Allah Resulü (s.a.a) daha sonra beni Ali’nin (a.s) peşice gönderdi ve şöyle buyurdu: “Bugün bu bayrağı, Allah Resulü’nü seven, Allah ve Resulü’nün de kendisini seven kimseye vereceğim. Seleme şöyle diyor: “Ben Ali’nin yanına gittim. Göz hastalığına yakalandığı halde onu getirdim. Resulullah (s.a.a)

Ali'nin gözünün içine tükürdü ve sancağı eline verdi. Bu esnada Merhab dışarı çıktı. Kılıcını havada salları bir halde şöyle dedi: "Hayber biliyor ki ben Merhab'ım!

Tepeden tırnağa silahlıyım

Tecrübeli bir pehlivanım

Savaş ateşleri alevlenince"

Ali (a.s) şöyle buyurdu: "Ben de annemin haydar olarak adlandırdığı kimseyim

Orman aslanları gibi korkunç ve azametliyim

*Onları büyük bir ölçekle ölçerim"*¹

Daha sonra Merhab'ın başını kılıcıyla ortadan ikiye yardı. Zafer ve galibiyet onun eliyle gerçekleşti."²

bak. el-Bihar, 21/1, 22.

Bölüm; Kenz'ul Ummal, 10/385. Bölüm

3055. Bölüm Muta Savaşı

14920. Muhammed b. Şahab ez-Zubri şöyle diyor: "Cafer b. Ebi Talip, Habeşistan topraklarından dönünce, Allah Resülü (s.a.a) onu Mute'ye doğru gönderdi. Onun yanı sıra,

¹ "Sendere" geniş bir ölçektir. "Sender" ise meşhur ölçektir. Ali (a.s) hadisinde de şöyle yer almıştır: "Sizleri ölçek gibi kılıçla ölçerim" (Lisan'ul Arab, 4/82)

Zeyd b. Harise ve Abdullah b. Revaha'yı da ordunun komutanı olarak tayin etti. (ki Cafer öldürülürse, Zeyd komutanlığı üstlenecek ve eğer Zeyd öldürülseydi Abdullah komutanlığı üstlenecekti.) Müslümanlar yola düştüler ve Belka topraklarına ulaştılar. Orada Herkil'in Rum ve Arap ordusuyla karşılaştılar. Müslümanlar Muta adındaki bir köye çekildiler ve orada iki ordu arasında savaş başladı. Müslümanlar zorlu bir savaşa giriştiler."³

bak. el-Bihar, 21/50, 24.

Bölüm; Kenz'ul Ummal, 10/555

3056. Bölüm Zat'us-Selasil Gazvesi

Kur'an:

"And olsun Allah yolunda koştukça koşanlara; And olsun kıvılcımlar saçanlara; Sabah sabah akına çıkanlara; Ve tozu dumana katanlara; Düşman

² Tabakat-i Kubra, 2/110, Bu beyitler, aynı şekilde, Müslim, Kitab'ul Cihad, 1807 nolu uzun bir hadiste zikredilmiştir.

³ Emali'et-Tusi, 141/230

topluluğunun içine
dalanlara ki: ”¹

*bak. el-Bihar 21/66, 25.
Bölüm; Kenz’ul Ummal, 1/564.
Bölüm*

3057. Bölüm Mekke Fethi Savaşı

Kur’an:

“De ki: “Rabbim! Beni dahil edeceğin yere hoşnutluk ve esenlikle dahil et; çıkaracağın yerden de hoşnutluk ve esenlikle çıkar. Katından beni destekleyecek bir kuvvet ver.” De ki: “Hak geldi, batıl ortadan kalkmaya mahkumdur.” ²

“Doğru söylüyorsanız bildirin bu hüküm ne zaman verilecektir?” derler.

De ki: “Hükmümün verileceği gün küfredenlere ne inanmaları fayda verir ve ne de ertelenirler.

Onları bırak, bekle; zaten onlar da senin akıbetini beklemektedirler.”³

*bak. Kasas Suresi, 85. ayet; _
Fetih Suresi, 1 ila 4. ayetler;*

Mümtebine Suresi, 1 ila 12. ayetler;

Nasr Suresi, 1 ila 3. ayetler

14921. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Resulü (s.a.a) Ramazan ayında Bedir savaşına gitti ve Ramazan ayında da Mekke’yi fethetti.”⁴

14922. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Resulü Mekke’yi fethettiği gün sayıları 360’ı bulan Ka’be etrafında dikilmiş putlara elindeki değneği ile vuruyor ve şöyle buyuruyordu: “Hak geldi ve batıl zail oldu. Gerçekten de batıl yok olucudur. Hak geldi, artık batıl başlamaz ve geri dönmez.” Bu esnada birbiri ardınca yüz üstü düşüyorlardı.”⁵

14923. *Ömer b. Hattab şöyle diyor:* “Fetih günü olunca ve Peygamber Mekke’ye girince, Safvan b. Ümeyye, Ebu Süfyan b. Harb ve Haris b. Şam’ın peşice adam gönderdi.” Daha sonda Ömer şöyle diyor: “Ben kendi kendime şöyle dedim: “Allah onları bizim avucumuza düşürdü. Amellerinin cezasını vereceğim. Ama Allah Resulü (s.a.a) onlara şöyle buyurdu: “Ben bugün Yusuf’un kardeşlerine dediği sözü

¹ Adiyat suresi, 1-5. ayetler

² İsra suresi, 80 ve 81. ayetler

³ Secde suresi, 28-30

⁴ Emali’et-Tusi, 342/701

⁵ el-Bihar, 21/116/11

söylüyorum: “Bugün size kinama yoktur. Allah sizleri bağışlasın. Şüphesiz Allah merhamet edenlerin en merhametlisidir.” Ömer şöyle diyor: “Ben kafamdan böyle düşünceler geçtiği ve Allah Resulü’nün böyle buyurduğu için Allah Resulü’nden utanç duydum.”¹

14924. *Abdurrahman b. Safvan şöyle diyor:* “Mekke’nin fethedildiği gün elbiselerimi giydim, evden dışarı çıktım. Yol esnasında Ka’be’den dışarı çıkan Allah Resulü’yle karşılaştım. Ömer’e, “Peygamber (s.a.a) Ka’be’ye girince ne yaptı” dedim o şöyle dedi: “İki rekat namaz kıldı.”²

14925. *Osman b. Affan’dan şöyle nakledilmiştir:* “Mekke’nin fethedildiği gün İbn-i Ebi Selh’in elinden tutup onu (eman almak için) Allah Resulü’nün (s.a.a) yanına getirdi. Allah Resulü daha önce İbn-i Ebi Sarh’ı gören kimsenin, Ka’be’nin örtüsüne sarılsa dahi öldürmesini emretmişti. Osman ona şöyle arzetti: “Ey Allah’ın Resulü! Bu İbn-i Ebi Sarh’ı da diğer insanlar gibi bağışla. İbn-i Ebi Sarh ellerini Peygamber’e

doğru uzattı. Ama peygamber ondan yüz çevirdi. Yeniden ellerini uzattı. Allah Resulü elini kenara itti. Üçüncü defa elini Peygambere doğru uzattı. Bu defa Peygamber ondan biat aldı ve ona eman verdi. O gidin Peygamber (s.a.a), “Ona ne yaptığımı görmediniz mi?” Oradakiler şöyle arzettiler: “Ey Allah’ın Resulü! Neden bizlere işaret etmedin (ki onu öldürelim)?” Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu: “İslam’da işaret etmek, habersiz öldürmek (terör) mevcut değildir. İman habersiz öldürmeyi (terörü) yasaklamıştır. Peygamberler gafil avlama ve hıyanet etmek üzere işaret etmezler.”³

14926. *Cabir şöyle diyor:* “Allah Resulü’yle Ka’be’ye girdiğimizde, Ka’be’nin içinde ve etrafında, Allah yerine ibadet edilen üçyüz atmış put dikilmişti. Allah Resulü onların tümünün alaşağı edilmesini emretti ve daha sonra şöyle buyurdu: “Hak geldi ve batıl zail oldu. Gerçekten de batıl zail olucudur.” Ardından Ka’be’nin içine girdi ve iki rekat namaz kıldı.” Orada, İbrahim’in, İsmail’in ve

¹ Kenz’ul Ummal, 30158

² a. g. e. 30159

³ a. g. e. 30160

İshak'ın heykelini müşahade etti ve İbrahim'in elinde, tahtadan kumar okları vardı ve (sözde) kura çeker bir haldeydi. Allah Resulü şöyle buyurdu: "Allah bunları (müşrikleri) öldürsün. İbrahim kumar oklarıyla kura çekecek birisi değildi."¹

14927. Suheyl b. Amr şöyle diyor: "Allah Resulü (s.a.a) Mekke'ye girip zafere erişince, ben evime gittim. Üzerime kapıyı kapadım. Oğlu Abdullah b. Seheyl'e benim için eman dilemesini istedim. Zira öldürülmekten güvende değildir. Abdullah b. Suheyl Peygamber'in yanına gitti ve şöyle arzetti: "Ey Allah'ın Resulü! Acaba babama eman verir misin?" Peygamber şöyle buyurdu: "Evet, o Allah'ın emanındadır. O halde evinden dışarı çıksın." Daha sonra etrafındakilere şöyle buyurdu: "Sizden Her kim Suheyl'i görürse ona sert bakmasın. O evden dışarı çıkmalıdır. Canıma andolsun ki Suheyl akıllı ve yüce bir insandır. Onun gibi bir insan İslam'ı tanımazlık etmez ve mensubu olduğu dinin kendisine faydası olmadığını bilmektedir." Daha sonra Abdullah babasının

yanına geri döndü ve Allah Resulü'nün (s.a.a) buyurduğu sözleri kendisine bildirdi. Suheyl şöyle dedi: "Allah'a yemin olsun ki o hem küçükken ve hem de büyükken iyilik sahibi biriydi ve de sürekli ilim sahibi olan biriydi." Suheyl, Müslüman olma hususunda şaşkınlık ve tereddüt içindeydi. Huneyn savaşında da henüz müşrik idi. Allah Resulü (s.a.a) ile birlikte bulunuyordu ve C'rane denilen yerde, Müslüman oldu. Allah Resulü o gün Huneyn ganimetlerinden kendisine yüz deve verdi."²

14928. Yahya b. Yezid b. Ebi Meryem Seluli, babasından, o da dedesinden şöyle nakletmektedir: "Kurbanlıkların önünün kesildiği Mekke'nin fethedildiği gün, Allah Resulü'nün (s.a.a) huzuruna vardım. Haris b. Hişam da Peygamber'in yanına geldi ve şöyle dedi: "Ey Muhammed! Bir avuç başı boş insan getirip onların yardımıyla bizlerle savaşmak mı istiyorsun?" Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu: "Sus! Bunlar senden ve senin gibi kimselerden daha iyidir. Onlar

¹ Kenz'ul Ummal, 30161

² a. g. e. 30168

Allah’a ve Peygamberine iman etmişlerdi.”¹

bak. el-Katı, 3280. Bölüm; el-Bihar, 21/91, 26. Bölüm; Kenz’ul Ummal, 10/497. Bölüm

3058. Bölüm Huneyn, Taif ve Evtaf Gazveleri

Kur’an:

“And olsun ki Allah size bir çok yerlerde ve çokluğunuzun sizi böbürlendirdiği fakat bir faydası da olmadığı, yeryüzünün geniş olmasına rağmen size dar gelip de bozularak arkanıza döndüğünüz Huneyn gününde yardım etmişti. Bozgundan sonra Allah, peygamberine, müminlere güvenlik verdi ve görmediğiniz askerler indirdi; küfredenleri azaba uğrattı. Küfredenlerin cezası budur. Allah bundan sonra da dilediğinin tövbesini kabul eder. Allah bağışlar ve merhamet eder.”²

bak. Tevbe Suresi, 58. ayet

14929. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Peygamber’in (s.a.a) gördüğü en şiddetli gün,

Huneyn savaşının olduğu gündü. Zira Araplar Peygamber’e isyan etmişlerdi.”³

14930. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Huneyn savaşının yapıldığı gün, Peygamber bir duasında şöyle buyurdu: “Ey Allah’ın! Eğer sen istersen, bu günden sonra asla ibadet edilmezsin.”⁴

14931. Ebu İshak şöyle diyor: “Adamın biri Bera’ya şöyle dedi: “Ey Eba Marre! Huneyn savaşının yapıldığı gün kaçtınız mı?” O şöyle dedi: “Şehadette bulunurum ki Peygamber (s.a.a) kaçmadı. Müslümanlar, hızla ve zırhsız bir şekilde okçu kimselerden olan Hevazib topluluğuna doğru yola düştüler. Onlar Müslümanları okladılar. Oklarının yoğunluğu, tıpkı çekirge sürülerinin saldırısı gibiydi. Bu yüzden Müslümanlar dağıldılar ve kaçtılar. Düşman Ebu Süfyan b. Haris’in devesinin dizginlerinden tuttuğu bir halde, Allah Resulü’ne doğru saldırıya geçtiler. Allah Resulü bineğinden indi ve Allah’tan yardım diledi, dua etti ve şöyle buyurdu: “Ben Peygamber’im bu yalan değildir.

¹ a. g. e. 30169

² Tevbe suresi, 25-27. ayetler

³ el-Bihar, 21/180/16

⁴ Kenz’ul Ummal, 30226

Ben Abdumuttalib'in oğluyum

Allah'ım! Yardımını indir.” Bera şöyle diyor: “Allah'a yemin olsun ki savaş kızışınca, biz bizzat Peygamber'e sığınuyorduk. Onun karşısında duran bir kimse gerçekten de cesurdu.”¹

14932. *İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Huneyn savaşı gününde, Allah Resulü (s.a.a) ile sebat gösterenlerden birkaçı şunlardı: “Abbas, Ali, Ebu Süfyan b. Haris, Akil b. Ebi Talib, Abdullah b. Zübeyr b. Abdumuttalib, Zübeyr b. Abbas ve Üsâme b. Zeyd”²

14933. *Enes şöyle diyor:* “Huneyn savaşının yapıldığı gün Allah Resulü şöyle buyurdu: “Şimdi savaş alevinin tandırı alevlendi.” O gün, Ali b. Ebi Talib Peygamber'in

önünde herkesten daha şiddetli bir şekilde savaşıyordu.”³

Bak. Kenz'ul Ummal, 10/539,553,566, el-Bihar, 21/146, 28. Bölüm

3059. Bölüm Tebük Savaşı

Kur'an

“Kitab verilenlerden, Allah'a, ahiret gününe inanmayan, Allah'ın ve peygamberinin haram kıldığını haram saymayan, hak dinini din edinmeyenlerle, boyunlarını büküp kendi elleriyle cizye verene kadar savaşın.”⁴

bak. Tevbe Suresi, 38, 57, 61, 63, 66, 81, 96, 102, 106, 118, 121; el-Bihar, 21/185, 29. Bölüm ve s. 252, 30. Bölüm; Kenz'ul Ummal, 10/562. Bölüm

¹ a. g. e. 30206

² a. g. e. 30214

³ a. g. e. 30225

⁴ Tevbe suresi, 29. ayet

388. Konu

el-Gusl Gusül

- *Kenẓ'ul Ummal, 9/538-571, el-Gusl*
- *el-Bihar, 81/1, Ebrab'ul İğsal*
- *Vesail'uş-Şia, 2/678, Ebrab'ul Gus'ul Meyyit*
- *Vesail'ul Şia, 2/927, Ebrab-u Gusl'ul Mes*
- *Vesail'uş-Şia, 2/936, Ebrab'ul İğsal'ul Mesnune*

bak.

- *75. konu, el-Cenabet*

3060. Bölüm Guslün Sebebi

14934. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Cenabet guslünün sebebi, temizlik ve insanın nefsinin kendisine ulaşan eziyet edici (pisliklerden) temizlemesi ve bedeninin diğer yerlerini temiz kılmasıdır.”¹

14935. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ölüyü guslettirmenin sebebi, vücudunda var olan çeşitli hastalıklarından ve hastalıkların pisliklerinden temizlenmesidir. Zira o meleklerle görüşmeye gitmekte ve ahiret ehliyle temasa geçmektedir.

Diğer bir sebebi de insanın kendisinden yaratıldığı meni ve necasetin ölüm anında ölüden dışarı çıkması ve cünüp olmasıdır. Bu yüzden bedeni guslettirmek gerekir.

Ölüyü yıkayan veya ölüye dokunan kimsenin gusletmesi gerektiğinin sebebi ise açıktır. Zira ölünün bedenindeki salgılar kendisine de sirayet etmektedir. Zira ruh, ölünün bedeninden çıkınca, bir çok pislikleri ve afetleri geri

kalmaktadır. Bu yüzden de hem onu, hem de kendisini (bedeniyle temas neticesinde kendisine ulaşan pisliklerden) temiz kılması gerekir.”²

14936. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bayram, Cuma ve diğer gusüllerin sebebi ise kulun Rabbini ululaması, o yüce bağışlayıcıya yönelmesi ve kendi günahları sebebiyle mağfiret dilemesidir.”³

3061. Bölüm Gusül Çeşitleri

14937. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gusül on dört şeyde gerçekleşmektedir: Ölü guslü, cenabet guslü, ölüye dokunan kimsenin guslü, Cuma guslü, iki bayram guslü, Arefe günü guslü, ihram guslü, Ka’be’ye giriş guslü, Medine’ye giriş için yapılan gusül, hareme giriş için yapılan gusül, ziyaret guslü, Ramazan ayının 19, 21 ve 23. gecelerinin guslü.”⁴

14938. İmam Sadık (a.s), kendisine Cuma guslünü soran Sema’e şöyle buyurmuştur: “Yolculukta ve yolculuk dışında farzdır. Sadece yolculukta, su az olunca kadınlara ruhsat verilmiştir.

¹ el-Bihar, 81/2/2

² el-Bihar, 81/3/3

³ a. g. e.

⁴ el-Hisal, 498/5

İmam daha sonra şöyle buyurmuştur: “Cenabet guslü farzdır, temizlendikten sonra adet guslü farzdır, istihaze gören kadına da avret mahalline bir miktar pamuk koyduğunda kan pamuktan dışarı sızdığı takdirde gusletmesi farzdır...Nifas guslü de farzdır. Yeni doğan çocuğun guslü de farzdır. Ölü guslü farzdır, ölüye dokunma guslü farzdır, ihrama giren kimsenin guslü farzdır, Arefe gününün (dokuz zilhicce günü) gusletmek farzdır. (Allah’ın evini hac ve tavaf niyetiyle) ziyaret guslü farzdır. Elbette bu hasta olmadığı takdirde geçerlidir. Ka’be’ye giriş guslü farzdır. Hareme giriş guslü müstahaptır. Gusletmeden kimse oraya girmemelidir. Mübahale guslü farzdır. Yağmur namazının guslü farzdır. Ramazan ayının ilk gecesinin guslü müstehaptır. Ramazanın yirmi birinci gecesinin guslü sünnettir. Ramazanın yirmi üçüncü gecesinin guslü terk edilmeyecek bir sünnettir. Zira bu iki geceden birinin (yirmibir veya yirmiüçüncü gecenin) kadir gecesi olma ihtimali vardır. Fıtır (ramazan) ve kurban bayramı gününde

gusletmek de sünnettir. Ben bunları terk etmek istemem. İstihare (namazı için) gusletmek de müstahaptır.

Seduk da bu hadisin bir benzerini kendi senetleriyle Sema b. Mebran’dan rivayet etmiştir. Şu farkla ki onun rivayetinde şöyle yer almıştır: “Hareme girildiği zaman gusletmek farzdır. Oraya gusülsüz girmek müstahaptır.

Kuleyni de bu hadisin bir benzerini Muhammed b. Yahya’dan, o da Ahmet b. Muhammed’den, o da Osman b. İsa’dan rivayet etmiştir. Sadece ölüye dokunma guslünü, ihrama giren kimsenin guslünü, Arefe günü guslünü, hareme giriş guslünü ve mübahale guslünü zikretmemiştir.

Şöyle diyorum: Şeyh ve diğerleri de farz olan altı gusül dışında bütün bu gusülleri müekket istihbaba (müstahap oluşa) hamletmiştir ve demişlerdir ki: “Bazı rivayet ve hadisler de bu gusüllerin farz olmadığına delalet etmektedir.”¹

14939. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gusül onyediyerde geçerlidir: “Ramazan ayının onyediyedi, ondokuzu,*

¹ Vesail’uş-Şia, 2/937/3

yirmisi, yirmi bir ve yirmi üçüncü gecesinde. Bu gecelerde (veya yirmi üçüncü gecede) kadir gecesini olma ihtimali vardır, iki bayram (ramazan ve kurban) guslü, haremeyne (Allah'ın evi Ka'be'ye ve Resulullah'ın haremine) giriş esnasında yapılan gusül (Allah'ın evini hac ve tavaf niyetiyle) ziyaret günü yapılan gusül, Ka'be'ye girdiğinde yapacağın gusül, terviye (sekiz zilhicce günü) guslü, Arefe (dokuz zilhicce) günü guslü ölüyü guslettirdiğin veya kefenlediğin veya soğuduktan sonra bedenine dokunduğun zaman yapacağın gusül, Cuma guslü, tam bir güneş tutulmasının olduğu zaman yapılan gusül, namaz kılmadığın bir halde uyandığın taktirde (gusletmen gerekir). Bu taktirde gusletmeli ve namazını kaza etmelisin ve (bilahare) cenabet guslü farzdır.”¹

14940. *Muhammed b. Müslim de İmam Bakır'dan (a.s) bu hadisin*

*benzerini rivayet etmiş ve o rivayette ölü guslünü de eklemiş ve Muhammed b. Müslim daha sonra şöyle demiştir: “Abdurrahman b. Ebi Abdillah, Ebu Abdillah'ın (İmam Sadık'ın –a. s-) kendisine şöyle buyurduğunu söylüyor: “(Ramazan'ın) yirmi dördüncü gecesini guslet. Her iki gecede bir (gün aşırı) gusletmenin, bu işi yapmanın sana ne zararı vardır.”*²

14941. *İmam Rıza (a.s), Memun'a yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur: “Cuma günü guslü sünnettir. İki bayram (ramazan ve kurban) guslü, Mekke'ye giriş guslü, Medine'ye giriş guslü, ziyaret guslü, ihram guslü, Ramazan ayının ilk gecesini, onyedinci gecesini, ondokuzuncu gecesini, yirmibirinci gecesini ve yirmi üçüncü gecesini bütün bunların gusülleri sünnettir. Cenabet guslü farzdır, hayız guslü ve benzerleri de (farzdır).”*³

¹ a. g. e. h. 4

² a. g. e. s. 938/5

³ a. g. e. h. 6

389. Konu

el-Gişş Aldatmak

• *Kenż'ul Ummal*, 4/59, 158, *el-Giřř*

• *Vesail'uş-Şia*, 12/8208, 86. bölüm, *Tabrim'ul Gişş bima Yehfa*

bak.

• 512. konu, *en-Nusub*

3062. Bölüm

Aldatmayı Kınamak

14942. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aldatmak, isyankar insanların hasletidir.”¹

14943. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aldatmak, sövgüye sebep olur.”²

14944. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aldatmak, en kötü hiledir.”³

14945. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aldatmak, aşağılık insanların huyundandır.”⁴

14946. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aldatan kimsenin dili tatlı, kalbi ise acıdır.”⁵

14947. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mutsuzluğun nişanelerinden biri de dostları aldatmaktır.”⁶

14948. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en kötüsü insanları aldatan kimsedir.”⁷

14949. *İmam Kazım (a.s), gölgede (karanlıkta), Sabiri kumaşını satmakla meşgul olan Hişam b. Hakem’in yanından geçince şöyle buyurmuştur:* “Ey Hişam! Malı gölgede (karanlıkta) satmak

aldatmaktır. (Alışverişte) aldatmak ise helal değildir.”⁸

14950. *İmam Sadık (a.s), kendisine, “Bir şahsın bir tür yiyecek maddesinden, iki çeşidi vardır. Her ikisinin fiyatı da aynıdır, ama birisi diğerinden daha iyidir. Dolayısıyla onları karıştırıp hepsini bir fiyata satmaktadır” diye arz edince şöyle buyurmuştur:* “Bu işi yapması doğru değildir. Bu vesileyle gerçeği onlara demeden Müslümanları aldatması doğru değildir.”⁹

14951. *Ebu Seba’ şöyle diyor:* “Vasile b. Eska’nın evinden bir deve aldım. Onu dışarı çıkarınca, Vasile elbisesi yerde sürünür bir halde bana yetiştirdi ve bana, “bunu aldın mı?” diye sordu. Ben, “evet” dedim. O, “sana bu devenin özelliklerini anlatayım” dedim. Ben, “ne gibi özellikleri vardır?” diye sordum. O, “şişman ve sağlam bir devedir” dedi ve şöyle sordu: “Bunu yolculuk için mi alıyorsun yoksa eti için mi?” Ben, “hac yolculuğu için istiyorum” dedim. O şöyle dedi: “Onu geri döndür.” Devenin sahibi şöyle dedi: “Allah sana hayır versin, işimi

¹ Gurer’ul Hikem, 421

² a. g. e. 615

³ a. g. e. 740

⁴ a. g. e. 1299

⁵ a. g. e. 1575

⁶ a. g. e. 9297

⁷ a. g. e. 5677

⁸ el-Kafi, 5/160/6

⁹ a. g. e. s. 183/2

bozmak mı istiyorsun?” O şöyle dedi: “Ben Allah Resulü’nden (s.a.a) şöyle buyurduğunu işittim: “Hiç kimseye malının noksanlığını ve ayıbını söylemeden satması doğru değildir. Başka biride onun ayıplarından haberdarsa onun söylemelidir.”¹

14952. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Müslüman Müslümanın kardeşidir ve hiçbir Müslümana ayıplarından haberdar kılmadığı müddetçe ayıplı malı kardeşine satması helal değildir.”²

14953. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Müminler birbirlerinin hayrını dilerler ve evleri ve bedenleri her ne kadar birbirinden uzak da olsa birbirlerine karşı merhametli olurlar. Kötüler ise her ne kadar evleri ve bedenleri birbirine yakın da olsa, birbirlerini aldatır ve hıyanet ederler.”³

3063. Bölüm Müslümanları Aldatan Kimse (1)

14954. Resulullah (s.a.a), yiyecek bir şey satan birinin yanından geçti.

Ona, “Malını hangi şekilde satıyorsun?” diye sordu. O şabıs, satış şeklini kendisine bildirdi. Resulullah’a, “Elini yiyecek kabının içine sok” diye vahyoldu. Peygamber elini kabın içine soktu, eli ıslandı. Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu: “Aldatan kimse, bizden değildir.”⁴

14955. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Resulullah (s.a.a) Medine pazarında bir yiyeceğin yanından geçti. Sahibine şöyle dedi: “Güzel yiyeceklerin olduğunu görüyorum.” Ardından fiyatını sordu. Aziz ve celil olan Allah ona, “Elini kabın içine sok” diye vahyetti. Peygamber bu işi yaptı ve iyi olmayan malı (altından) yukarı çıkardı ve sahibine şöyle buyurdu: “Müslümanlara hıyanet etmeyi ve onları aldatmayı işinde bir araya getirdiğini görüyorum.”⁵

14956. Resulullah (s.a.a), bir buğday yığınının yanından geçti. Elini içine soktuğunda, parmakları ıslandı. Sonra şöyle buyurmuştur: “Bu nedir, ey satıcı!” Satıcı, “Ey Allah’ın Resulü! Yağmurdan ıslanmıştır. Peygamber şöyle buyurdu: “O halde neden ıslanan bölümünü insanlar

¹ et-Terğib ve’t-Terhib, 2/574/10

² Kenz’ul Ummal, 9502

³ et-Terğib ve’t-Terhib, 2/575/12

⁴ Sünen-i Ebi Davud, 3452

⁵ el-Kafî, 5/161/7

görsün diye üstüne koymadın? Her kim bizi aldatırsa bizden değildir.”¹

14957. Resulullah (s.a.a), iyi ve kötü malı birbirine karıştırıp satan kimseye şöyle buyurmuştur: “Neden bu işi yaptın?” O şöyle arzetti: “Ben (iyi olmayan malımın da) satılmasını istedim.” Peygamber (s.a.a) ona şöyle buyurdu: “Onları birbirinden ayır. Dinimizde aldatmak yoktur.”²

14958. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ey buğday satan kimse! Bunun dibi de üstü gibimidir? Her kim Müslümanları aldatırsa onlardan değildir.”³

14959. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mümin, kendi kardeşini aldatmaz, ona hıyanet etmez, onu yalnız bırakmaz ve onu itham etmez.”⁴

14960. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mutsuzluğun nişanelerinden biri de insanın dostlarını aldatmasıdır.”⁵

3064. Bölüm Müslümanları Aldatan Kimse (2)

¹ et-Terğib ve't-Terhib, 2/571/2

² Kenz'ul Ummal, 9974

³ a. g. e. 9512

⁴ el-Hisal, 622/10

⁵ Gurer'ul Hikem, 9297

14961. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Müslümanları aldatan, onlara zarar veren veya onlara düzen kuran kimse, bizden değildir.”⁶

14962. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim satarken veya alırken Müslümanları aldatırsa bizden değildir. Kıyamet günü Yahudilerle haşrolur. Zira Yahudiler Müslümanlara karşı insanların en çok aldatanıdır.”⁷

14963. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bizi aldatan kimse bizden değildir.”⁸

14964. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Müslümanları aldatan kimse bizden değildir.”⁹

3065. Bölüm Aldatmanın Kötü Sonuçları

14965. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim Müslüman kardeşini aldatırsa, Allah rızkindan bereketini kaldırır, hayatı kendisine bozar ve onu kendi haline bırakır.”¹⁰

14966. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim ayıbını

⁶ Tuhef'ul Ukul, 42

⁷ Emali'es-Seduk, 349/1

⁸ el-Kafi, 5/160/1

⁹ el-Fakih, 3/273/3986

¹⁰ el-Bihar, 76/365/30

satıcısına bildirmeden ayıplı bir malı satarsa, sürekli Allah'ın gazabına ve meleklerin lanetine mazhar olur.”¹

14967. İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur: “Müslümanları aldatan, onlara düzen kuran veya onları kandıran kimse melundur.”²

14968. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim (alışverişte) Müslümanları aldatırsa, kıyamet günü Yahudilerle haşrolur. Zira bu cemaat insanlardan Müslümanları en çok aldatanlardır.”³

3066. Bölüm En Çirkin Aldatmak

14969. İmam Ali (a.s) zekât toplamak için gönderdiği bazı memurlarına şöyle buyurmuştur: “Hiyanetin en büyüğü ümmete hiyanet etmektir; hile ve sahtekarlığın en kötüsü ise imamlara ve önderlere yapılandır.”⁴

14970. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim insanların dini hususunda onları aldatırsa o kimse Allah'ın ve Peygamber'in düşmanıdır.”⁵
bak. el-Hıyanet, 1153. Bölüm

3067. Bölüm İnsanların En Çok Aldatanı

14971. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanlardan kendi hayrını en çok isteyen, Rabbine en çok itaat edip boyun eğenidir. Kendisini en fazla aldatanı da Rabbine en çok isyan edendir.”⁶

14972. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz insanlardan en çok kendini aldatan, Rabbine en çok isyan eden kimsedir.”⁷

14973. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kendisini aldatan kimse, başkalarını daha çok aldatır.”⁸

bak. En-Nush, 3871. Bölüm

¹ Kenz'ul Ummal, 9501

² el-Bihar, 103/82/8

³ Fakih, 3/273/3987

⁴ Nehc'ül-Belağa, 26. mektup

⁵ Gurer'ul Hikem, 8891

⁶ Nehc'ül-Belağa, 86. hutbe

⁷ Gurer'ul Hikem, 3516

⁸ a. g. e. 9044

390. Konu

el-Gasb Gasb

- *el-Bihar*, 104/258, 4. bölüm; *el-Gasb*
- *Vesail'us-Şia*, 17/308; *Kitab'ul Gasb*
- *Müstedrek'ül-Vesail*, 17/87, *Kitab'ul Gasb*
- *Kenz'ul Ummal*, 10/636-644, *el-Gasb*

bak.

• 107. konu, *el-Haram*; 124. konu, *el-Helal*; 315. konu, *eş-Ziman*; 329. konu, *eş-Zulüm*

3068. Bölüm Gasp

Kur'an:

“Çünkü peşlerinde her sağlam gemiye zorla el koyan bir hükümdar vardı.”

¹

14974. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Evdeki gasp edilmiş bir tek taş, o evin yıkılmasına neden olur.”²

14975. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Bir Müslümanın malını haksız yere gasbeden kimseden tövbe etmedikçe ve aldığı malı sahibine geri çevirmedikçe Allah sürekli olarak yüz çevirir. İyi olsun kötü olsun tüm amellerinden hoşnutsuz olur ve iyiliklerine de sevap yazmaz.”³

14976. İmam Mehdi (a.s) şöyle buyurmuştur: “İzin almaksızın başkasının malında tasarrufta bulunmak helal değildir.”⁴

14977. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim haksız yere birinin toprağını gasbederse, Allah-u Teala'yı

kendisine gazaplanmış bir halde görüşür.”⁵

14978. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim bir malı zorla alırsa, kıyamet günü cüzzam hastalığına müptela bir halde aziz ve celil olan Allah ile görüşür.”⁶

14979. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kardeşinin malını haksız yere almak hiçbir Müslümana helal değildir. Zira aziz ve celil olan Allah Müslümanın malını Müslümana haram kılmıştır.”⁷

14980. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dört şeyi dört yerde (kullanmak) caiz değildir: Hacda, umrede, cihatta ve sadakada, hıyanet, (ganimetlerden) çalmak, hırsızlık ve faiz.”⁸

14981. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’a andolsun, deve dikenlerinin üzerinde gecelemem ve elim kolum bağlanarak zincirlerle sürüklenmem; kıyamet günü kullarından bazılarına zulmetmiş ve dünya malından bir kırıntı bile olsa gasp etmiş

¹ Kehf suresi, 79. ayet

² Nehe'ül-Belağa, 240. hikmet; Seyyid Razi (r.a) şöyle diyor: “Bu söz Peygamber'den de nakledilmiştir. Bu iki cümlenin benzerliği huhusunda şaşmamak gerekir. Zira her ikisi de bir kaynaktan dolmuş ve bir kovadan boşalmışlardır.”

³ Müstedrek'ül-Vesail, 17/89/20823

⁴ Vesail'uş-Şia, 17/309/4

⁵ Kenz'ul Ummal, 30366

⁶ a. g. e. 30342

⁷ a. g. e. 30343

⁸ el-Kafi, 5/124/2

olarak Allah’a ve Resulüne kavuşmamdan daha sevimlidir bana... Vallahi, karıncanın ağzındaki arpanın kabuğunu alarak Allah’a isyan etmem için bana yedi iklim ve göklerin altındakiler verilse gene de kabul etmem.”¹

14982. *İmam Sadık (a.s), kendisine, bir toprağı zorla alıp içine ev yapan kimsenin hükmü sorulunca şöyle buyurmuştur: “Evi yıkılır, toprağı sahibine geri çevrilir. Zalimin teri (emeğı) için hiçbir hak yoktur.”*²

3069. Bölüm

Gasbetmenin Cezası

¹ Nehc'ül-Belağ, 224. hutbe

² Vesail'uş-Şia, 17/311/1

391. Konu

el-Gazab Gazap-Öfke

• *el-Bihar*, 73/262, 132. Bölüm; *Zem'ul Gazab ve Medb'ul Tenemmur fi Zatillah*

• *el-Bihar*, 71/397, 93. bölüm, *Kezm'ul Gayz*

• *Kenz'ul Ummal*, 3/40 784, *Kezm'ul Gayz*

• *Vesail'uş-Şia*, 8/523, 114. bölüm; *İstihbab-u Kezm-u Gayz*

• *el-Mebecca'ul Beyza*, 5/289, *Kitab-u Afet'ul Gazab ve'l-Hukd ve'l-Hased*

bak.

• 357. konu, *et-Taassub*; *el-Hak*, 891. bölüm; *el-Hilim*, 946. bölüm; *el-Melamet*, 3594. bölüm

3070. Bölüm

Gazap Her

Kötülüğün Anahtarıdır

14983. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gazap, her kötülüğün anahtarıdır.”¹

14984. *Resulullah (s.a.a), kendisine tavsiyede bulunulmasını isteyen birisine şöyle buyurmuştur:* “Gazaplanma!” O şahıs şöyle diyor: “Ben Allah Resulü’nün (s.a.a) sözünü düşündüm ve gazabın bütün kötülükleri bir araya topladığını gördüm.”²

14985. *İmam Sadık (a.s), kendisine, “Bana öğüt alacağım bir öğüt öğret” diyen Abdüle’la’ya şöyle buyurmuştur:* “Bir şahıs Allah Resulü’nün (s.a.a) huzuruna vardı ve şöyle arzetti: “Ey Allah’ın Resulü! Bana öğüt alabileceğim bir nasihatte bulun.” Peygamber ona şöyle buyurdu: “Git ve öfkelenme” O şahıs sözünü tekrarladı. Peygamber de ona yine şöyle buyurdu: “Git ve öfkelenme” Bu soru ve cevap tam üç defa tekrarlandı.”³

14986. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gazap gizli kinleri tahrik eder.”⁴

14987. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gazap bir kötülüktür ki eğer ona itaat edersen viran eder.”⁵

14988. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gazap akli hafif bir merkeptir.”⁶

14989. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Akli hafif olmak aşırı gazaptan ortaya çıkar.”⁷

14990. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gazap sahibini helak eder ve ayıplarını aşıkarak kılar.”⁸

14991. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim gazabının dizginlerini salıverirse ölümü hızlanır.”⁹

14992. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gazap ne de kötü bir arkadaştır, ayıpları ortaya çıkarır, kötülükleri yaklaştırır ve iyilikleri uzaklaştırır.”¹⁰

14993. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer gazabın şiddetine tabi olursanız sizi helaketin en uç noktasına sürükler.”¹¹

¹ el-Kafî, 2/303/3

² et-Terğîb ve’t-Terhîb, 3/445/2

³ el-Kafî, 2/303/5

⁴ Gurer’ul Hikem, 2164

⁵ a. g. e. 1220

⁶ Gurer’ul Hikem, 808

⁷ a. g. e. 4264

⁸ a. g. e. 1709

⁹ a. g. e. 7948

¹⁰ a. g. e. 4417

¹¹ a. g. e. 3855

14994. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gazabın şiddetinden sakının ve onunla savaşma silahını, yani öfkeyi yutmayı ve hilmi hazırlayın.”¹

14995. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gazap, hikmet sahibi insanın kalbini öldürücüdür.”²

14996. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gazaptan daha aşağılık bir soy yoktur.”³

14997. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Gazap, sirkenin balı bozduğu gibi imanı bozar.”⁴

14998. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gazap, kin ve haset sahibi kimsenin cezası (zararı) il önce kendilerinedir.”⁵

14999. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her hallerinde gazaba doğru koşmaları, cahil kimselerin huylarındandır.”⁶

15000. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gazabın izzeti özür dilemenin horluğuna denk değildir.”⁷

3071. Bölüm

Gazap Şeytandan Bir Kordur

15001. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Gazap, şeytandan bir kordur.”⁸

15002. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gerçekten de bu gazap insanoğlunun kalbinde alevlenen şeytandan bir kordur. Sizden birisi sinirlenince, gözleri kızarır, damarları şişer ve şeytan içine yol bulur.”⁹

15003. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Biliniz ki gazap ademoğlunun kalbinde bulunan bir kordur. (Öfkelendiği zaman) Gözlerinin kızardığını ve damarlarının şiştiğini görmüyor musun? Her kim gazaplandığını hissedince, yere ilişsin (otursun).”¹⁰

15004. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gazap kalplerin ateşidir.”¹¹

15005. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gazap, yanan bir ateştir. Her kim öfkesini yenerse bu ateşi söndürmüş olur ve her kim de önünü boş

¹ a. g. e. 2507

² el-Kafı, 2/305/13

³ Emali'es-Seduk, 264/9

⁴ el-Bihar, 73/267/22

⁵ Gurer'ul Hikem, 6325

⁶ Gurer'ul Hikem, 9351

⁷ a. g. e. 10793

⁸ el-Bihar, 73/265/15

⁹ a. g. e. s. 267/21

¹⁰ et-Terğib ve't-Terhib, 3/448/10

¹¹ Gurer'ul Hikem, 965

bırakırsa herkesten önce kendisi o ateşte yanar.”¹

15006. *İmam Ali (a.s), Abdullah b. Abbas'ı Basra valisi tayin ettiği zaman yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “Öfkeden sakın. Çünkü o şeytanın sebep olduğu düşük akıllılıktır.”²

15007. *İmam Ali (a.s) Haris-i Hemdani'ye yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “Öfkeden kork; çünkü o, iblisin ordusunun büyük bir bölüğüdür.”³

3072. Bölüm Gazap Bir Tür Deliliktir

15008. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Öfkelenmekten sakın. Zira öfkenin başı cinnet sonu ise pişmanlıktır.”⁴

15009. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Öfke, delilik hallerinden biridir; çünkü öfkeli (sonra) pişman olur; pişman olmazsa, o halde deliliği sabittir.”⁵

15010. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Öfke akılları

bozar ve (insanı) doğru yoldan uzaklaştırır.”⁶

15011. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların doğruyu teşhiste en güçlü olanı öfkelenmeyenidir.”⁷

15012. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim öfkesine sahip olamazsa, aklına da sahip olamaz.”⁸

15013. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gazabın şiddeti, konuşma şeklini değiştirir, delilin kökünü keser ve anlayışı dağıtır.”⁹

3073. Bölüm Öfkesine Sahip Olmaya Teşvik

15014. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizlere en güçlü olanınızı haber vermeyeyim mi? Öfkелendiği an nefesine malik olan kimsedir.”¹⁰

15015. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Malikiyetlerin en iyisi, gazabına malik olmaktır.”¹¹

15016. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en

¹ a. g. e. 1787

² Nehc'ül-Belağa, 76. mektup

³ a. g. e. 69

⁴ Gurer'ul Hikem, 2635

⁵ Nehc'ül-Belağa, 255. hikmet

⁶ Gurer'ul Hikem, 1356

⁷ a. g. e. 3047

⁸ el-Kafi, 2/305/13

⁹ el-Bihar, 71/428/78

¹⁰ Nesr'ud-Durer, 1/183

¹¹ Gurer'ul Hikem, 2904

hazır cevaplısı, öfkelenmeyen kimsedir.”¹

15017. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mürüvvetin en yücesi, gazaba malik olmak ve nefsin isteklerini öldürmektir.”²

15018. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanlardan nefsinin karşı en güçlü kimse öfkelerini söküp atan ve şehvetini öldüren kimsedir.”³

15019. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Faziletlerin başı öfkesine sahip olmak ve şehvetini öldürmektir.”⁴

15020. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gazaplandığı zaman nefsi kontrol etmek insanı helak uçurumuna düşmekten güvende kılar.”⁵

15021. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim öfkesine üstün gelirse şeytana karşı galip gelir her kim de öfkesine yenik düşerse şeytan kendisine üstün gelir.”⁶

15022. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanın en büyük düşmanı öfke ve şehvetidir. O halde her kim bu ikisine galip

gelirse makamı yükselir ve hedefine ulaşır.”⁷

15023. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Öfke senin düşmanıdır. O halde öfkeyi kendine musallat etme.”⁸

15024. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim gazabına malik olmazsa, aklına da malik olamaz.”⁹

15025. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kime öfke ve şehveti üstün gelirse hayvanlar derecesindedir.”¹⁰

15026. İmam Ali (a.s), Mısır’a vali olarak tayin ettiğinde Malik Eşter’e yazmış olduğu mektubunda şöyle buyurmuştur: “...Öfkeni yen, kendine sahip ol, kimseye el kaldırma, kötü söz söyleme. Bu hallerde sakinleşip iradeni kullanabilmen için acele etmekten kaçın ve öfkeni dindir. Bunlardan birisi sende meydana geldiğinde gözünü gökyüzüne doğru (kaldır) ki sakinleşesin ve iradene sahip olasın. Bunları, Rabbine ulaşacağını kalbine iyice yerleştirmeden uygulayamazsın...”¹¹

¹ a. g. e. 2950

² a. g. e. 3102

³ a. g. e. 3259

⁴ a. g. e. 5237

⁵ a. g. e. 5931

⁶ a. g. e. 6048-6049

⁷ a. g. e. 3269

⁸ a. g. e. 1337

⁹ el-Kafi, 2/305/13

¹⁰ Gurer’ul Hikem, 8756

¹¹ Nehc’ül-Belağa, 53. mektup; Tuhef’ul Ukul, 148

3074. Bölüm İnsanların En Güçlüsü

15027. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en güçlüsü gazabına karşı hilmîyle (sabırlı) güçlü olanıdır.”¹

15028. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gazabı önlemek gibi bir güç yoktur.”²

15029. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Pehlivanlık düşmanı yere çarpmakla değildir. Aksine pehlivan öfkelenildiği zaman nefesine malik olanıdır.”³

15030. *Resulullah (s.a.a), ashabına şöyle buyurmuştur:* “Size göre pehlivan kimdir?” Onlar şöyle arzettiler: “Yanı toprağa ilişmeyen güçlü kimsedir.” Peygamber şöyle buyurdu: “Ama gerçek pehlivan şeytanın kalbini yumrukladığı, gazabının arttığı, kanının kaynadığı, ama buna rağmen Allah’ı hatırlayan ve sabırla gazabını mağlup eden kimsedir.”⁴

15031. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Gerçek pehlivan, gerçek pehlivan ve gerçek pehlivan öfkelenen, öfkesi

artan, yüzü kızaran, tüyleri diken diken olan, ama buna rağmen gazabını mağlup eden kimsedir.”⁵

15032. *Resulullah (s.a.a), bir taşı atan grubu gördüğünde şöyle buyurmuştur:* “Sizin en güçlüsünüz, gazaplandığı an nefesine galip olanıdır ve en sabırlınız ise kudret elde ettikten sonra bağışlayan kimsedir.”⁶

15033. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Resulü (s.a.a) bir taşı yukarıya doğru çıkarmaya çalışan bir grubu görünce, “Ne yapıyorsunuz?” diye buyurdu. Onlar, “Güç denemesi yapıyoruz” diye arzettiler. Peygamber şöyle buyurdu: “Sizlere en güçlüsünüzün ve en pehlivanınızın kim olduğunu söylememi istiyor musunuz?” Onlar, “evet” dediklerinde Peygamber şöyle buyurdu: “Sizin en güçlüsünüz ve pehlivanınız sevindiğinde günaha ve kötülüğe bulaşmayan, öfkelenildiğinde ise öfkesi kendisini haktan uzaklaştırmayan ve kudret elde ettiğinde de haksız yere bir şey almayan kimsedir.”⁷

¹ Gurer’ul Hikem, 3182

² Tuhef’ul Ukul, 286

³ Tenbih’ul Havatir, 1/122

⁴ el-Bihar, 77/150/86

⁵ et-Terğib ve’t-Terhib, 3/447/9

⁶ el-Bihar, 77/148/67

⁷ Mişkat’ul Envar, 218

*bak. Eş-Su'cet, 1959. Bölüm;
el-Heva, 4046. Bölüm*

3075. Bölüm Öfkeyi Yenmeye Teşvik

Kur'an:

**“Öfkelerini yenerler,
insanların kusurlarını
affederler.”¹**

**“Öfkelendiklerinde bile
bağışlayanlar.”²**

**15034. İmam Bakır (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Öfkesini
uygulamaya geçirebildiği halde,
yenen kimsenin kıyamet günü
Allah kalbini güvenlik ve
imanla doldurur.”³

**15035. İmam Sadık (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Her kim istediği
taktirde uygulamaya
geçirebildiği öfkesini yenerse,
Allah kıyamet günü kalbini
kendinden hoşnutluk ile
doldurur.”⁴

**15036. Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur:** “Her kim öfkesini
yenerse Allah içini imanla
doldurur.”⁵

**15037. Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur:** “Kul Allah

nezdinde, Allah için öfkesini
yutmaktan daha üstün bir
yudum yudumlamamıştır.”⁶

**15038. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Öfkemi ne zaman
yeneyim; öfkelendiğimde mi?
İntikamdan aciz kalıpta ve
bana: “Sabretseydin daha iyi
olurdu?” dedikleri zaman mı?
Yoksa intikam almaya gücüm
olduğunda bana; "Affetseydin
daha iyi olurdu?" dedikleri
zaman mı?”⁷

**15039. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Her kim Allah’tan
korkarsa gazaplandığı zaman
intikam almaz.”⁸

**15040. İmam Sadık (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Her kim gazabını
önlerse Allah da ayıplarını
örter.”⁹

**15041. İmam Seccad (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Ben, kendisiyle
karşısındakini cezalandırmadığı
öfke yudumundan daha sevimli
bir yudum yudumlamadım.”¹⁰

**15042. İmam Sadık (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Hakkında

¹ Al-i İmran suresi, 134. ayet

² Şura suresi, 37. ayet

³ el-Kafi, 2/110/7

⁴ el-Bihar, 71/411/25

⁵ a. g. e. 69/382/44

⁶ Kenz’ul Ummal, 5819

⁷ Nehc’ül-Belağa, 194. hikmet; Şerh-i
Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid,
19/12

⁸ Gurur’ul Hikem, 8158

⁹ el-Bihar, 73/264/11

¹⁰ el-Kafi, 2/109/1

sabreden kimse için gazap ne güzel bir yudumdur.”¹

15043. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah için en sevimli yol, iki yudumdur: “Sabırla yutulan öfke yudumu ve sabırla yutulan musibet ve bela yudumu.”²

15044. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah nezdinde kulun yudumladığı en sevimli yudum, kalbinden geçen ama onu sabır veya hilimle yuttuğu öfke yudumudur.”³

15045. İmam Ali (a.s) Haris-i Hemdani’ye yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur: “Öfkeni yen, gücün yettiğinde suçları bağışla, kızdığında yumuşak huylu ol. Güç elde ettin mi bağışla da iyi akıbet senin olsun.”⁴

3076. Bölüm Öfkesini Allah’a İsyan İle Dindiren Kimse

15046. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim haksız yere gazabını dindirmek isterse,

Allah da ona haklı olarak aşağılık ve horluk tattırır.”⁵

15047. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz cehennemin bir kapısı vardır ki oradan sadece gazabını Allah-u Teala’ya isyan ile dindiren kimse girer.”⁶

15048. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’ın hüküm, hikmet ve öğütle dolu kitabında sevap vereceğini veya azab edeceğini, razı olacağını veya gazaba uğratacağını kesinlikle bildirdiği şeylerden biri de (aşağıda sayılacak olan) bu hasletlerin birisine bile sahip olan ve tevbe etmeden Rabbinin huzuruna çıkan kimsedir ki, istediği kadar çalışıp çabalasın, işinde ihlaslı olsun kendisine hiç bir fayda vermez. (Bu hasletlerden) biri, kendisine farz kıldığı ibadette Allah’a ortak koşmak, öfkesini bir kişiyi öldürerek dindirmek.”⁷

3077. Bölüm Gazabını Önleyen Kimse

¹ a. g. e. h. 2

² a. g. e. s. 110/9

³ a. g. e. s. 111/13

⁴ Nehc'ül-Belağa, 69. mektup

⁵ Tuhef'ul Ukul, 207

⁶ Tenbih'ul Havatir, 1/121

⁷ Nehc'ül-Belağa, 153. hutbe

15049. *Allah-u Teala Davud'a (a.s) şöyle vahyetmiştir:* “Kulum öfkelenince beni hatırlarsa kıyamet günü, bütün yaratıklarım arasında ben de onu hatırlarım ve onu helak ettiğim kimselerle birlikte helak etmem.”¹

15050. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Tevrat'ta şöyle yazılmıştır: “Ey Musa! Elinin altına verdiğimiz kimselere karşı gazabını alıkoy et ki ben de gazabımı senden alıkoyayım.”²

15051. *Mesih (a.s), kendisine, “En şiddetli şey nedir?” diye soran Havariler'e şöyle buyurmuştur:* “En şiddetli şey Allah'ın gazabıdır.” Onlar, “İnsan kendini Allah'ın gazabından nasıl koruyabilir?” diye arzettiklerinde de şöyle buyurmuştur: “Gazaplanmamakla.”³

15052. *Resulullah (s.a.a), kendisine, “Allah'ın gazabından güvende olmak istiyorum” diyen birisine şöyle buyurmuştur:* “O halde hiç kimseye gazaplanma ki Allah'ın gazap ve hoşnutsuzluğundan güvende olasın.”⁴

15053. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim öfkesini

alıkoyarsa, Allah da kendisinden azabını alıkoyar.”⁵

15054. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim insanlardan gazabını alı koyarsa Allah da kıyamet günü günahlarını bağışlar.”⁶

3078. Bölüm Gazabın Kökü

15055. *Mesih (a.s) , “Gazabın kökü nedir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Kibir, zorbalık ve insanları küçük görmek.”⁷

Gazabın Meydana Geliş Sebepleri

Ebu Hamid Gazali şöyle yazıyor:

“Bildığın gibi her derdin dermanı köklerini kesmek, sebeplerini ortadan kaldırmakla mümkündür. O halde gazabın da köklerini ve sebeplerini bilmek gerekir. Yahya, İsa'ya (a.s) şöyle dedi: “En şiddetli şey nedir?” İsa (a.s) şöyle buyurdu: “Tekebbür, üstünlük taslamak, zorbalık ve gurur. Gazabın meydana geliş sebepleri ise şunlardır: “gurur, kendini beğenme, boş şeyler konuşma,

¹ el-Bihar, 73/266/18

² el-Kafi, 2/303/7

³ Mişkat'ul Envar, 219

⁴ Kenz'ul Ummal, 44154

⁵ el-Bihar, 73/263/7

⁶ Seva'ul A'mal, 161/1

⁷ Mişkat'ul Envar, 219

alay etme, kınama, çekişme, mücadele, muhalefet ve düşmanlık etme, vefasızlık, hıyanet, fazla mal ve makam düşkünlüğü.

Bunların tümü çirkin ve şeriat açısından kınanmış hasletlerdir. Bu sebepler oldukça gazaptan kurtuluş mümkün değildir. O halde bu sebepleri zıt hasletlerini elde etme yoluyla kökünden söküp atmak gerekir.”¹

3079. Bölüm Gazabın İlacı

15056. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ey Ali! Gazaplanma ve gazaplanınca otur. Allah’ın kulları üzerindeki kudretini ve onlara karşı hilmini düşün. Sana, “Allah’tan kork” denilince gazabını terket, sabrına müracaat et.”²

15057. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gazabı suskunlukla ve şehveti akılla tedavi ediniz.”³

15058. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim öfkelenildiğinde ayakta olursa otursun. Bu taktirde şeytanın

vesvesesi ondan uzaklaşır. Eğer oturuyorsa da ayağa kalksın...”⁴

15059. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim öfkelenildiğinde ayakta ise hemen otursun. Zira bu iş şeytanın vesvesesini ortadan kaldırır.”⁵

15060. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Sizden biri öfkelenince ayakta ise otursun, eğer öfkesi dinmezse o zaman da uzansın.”⁶

15061. Ebu Vail El-Kass şöyle diyor: “Urve bin Muhammed Sa’di’nin yanına gittim. Birisi onunla konuşuyordu ve onu öfkelenirdi. Urve ayağa kalktı, abdest aldı ve şöyle dedi: “Babam dedesi Atiyye’den Allah Resulünün (s.a.a.) şöyle buyurduğunu bana nakletti: “Şüphesiz gazap şeytandandır ve şüphesiz şeytan ateşten yaratılmıştır. Şüphesiz ki ateşi ise sadece su söndürür. O halde sizden biri gazaplanınca abdest alsın.”⁷

15062. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gazaba karşı hilimle savaşmak, şerafet sahibi olmanın nişanesidir.”⁸

¹ Müheccet’ül-Beyza, 5/304

² Tuhef’ul Ukul, 14

³ Gurer’ul Hikem, 5155

⁴ el-Bihar, 73/264/9

⁵ a. g. e. s. 265/14

⁶ et-Terğib ve’t-Terhib, 3/450/16

⁷ a. g. e. s. 451/19

⁸ Gurer’ul Hikem, 4773

15063. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilmin acı hüznlerini yudum yudum içmek gazap ateşini söndürür.”¹

15064. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hilimle gazaba karşı savaşınız.”²

bak. el-Mehecce't'ul Beyza, 5/306,

3080. Bölüm Allah İçin Gazaplanmayı Övmek

15065. *İmam Ali (a.s) Mısır ehline vali tayin ettiğinde Malik Eşter'i Mısır'a tayin ettiğinde Mısır ehline yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “Allah'ın kulu, Müminlerin Emiri Ali'den Allah'a isyan edildiği, hakkın yok edildiği bir çağda, Allah rızası için öfkelenen topluma...”³

15066. *İmam Ali (a.s) ashabına şöyle buyurmuştur:* “Allah'ın ahitlerinin çiğnendiğini gördüğünüz halde kızmıyor, babalarınızın sözlerinin bozulmasına ise öfkeleniyorsunuz.”⁴

15067. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Resulü (s.a.a) asla dünya için öfkelenmezdi. Ama haktan dolayı kızınca hiç kimse onu tanımazdı ve (hakkın) intikamını alıncaya kadar da hiç bir şey öfkesini dindiremezdi.”⁵

15068. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim gazap mızrağının ucunu münezzeh olan Allah için sivrilirse batıl güçlerine karşı üstün gelir.”⁶

15069. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim fasıklara kin duyar ve Allah için gazaplanırsa, Allah da onun için gazaplanır ve kıyamette onu razı eder.”⁷

15070. *Musa (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Allah'ım! Senin gölgenden başka hiçbir şeyin gölgesinin olmadığı o gün Arş'ının gölgesinde gölgelenenler kimlerdir?” Allah ona şöyle vahyetti: “...ve haramların helal sayıldığında yaralı kaplan gibi gazaba gelenlerdir.”⁸

15071. *İmam Ali (a.s) Osman, Ebuzer'i Rebeze'ye sürgün ettiğinde onunla vedalaşınca şöyle buyurmuştur:* “Ey Ebuzer! Sen aziz ve celil olan Allah için

¹ a. g. e. 4487

² a. g. e. 5911

³ Nehc'ül-Belağa, 38. mektup

⁴ Nehc'ül-Belağa, 106. hutbe

⁵ el-Mühecce't'ul-Beyza, 5/303

⁶ Müstedrek'ül-Vesail, 12/200/13877

⁷ Nehc'ül-Belağa, 31. hikmet

⁸ Vesail'uş-Şia, 11/416/3

gazaplandın. Kendisi için gazablandığın kimseye ümit bağla. Bu kavim dünyaları için senden korktu. Sen de dinin için onlardan korktun. Bu yüzden seni evinden göç ettirdiler, sıkıntı ve zorluğa düşürdüler. Allah’a yemin olsun ki eğer, gökler ve yerler bir kula kapansa, eğer o kul Allah’tan sakındıysa, Allah ona bir çıkış yolu ihsan eder. O halde sadece hak ile arkadaş ol ve sadece batıldan kaç...”¹

Şöyle diyorum: “Nakledildiği üzere Muaviye Ebuzzer’i (r. a) Şam’dan dışarı çıkardı. İnsanlardan bir grup da Deyr’ul Murran” denilen yere kadar onunla birlikte gittiler. Orada Ebuzzer onlarla vedalaştı, bir takım tavsiyelerde bulundu, birkaç şeyden şöyle buyurdu: “Ey insanlar! Namaz ve orucunuzun yanısıra yeryüzünde günah işlenildiğinde aziz ve celil olan Allah için öfkelenin, önderlerinizi, Allah’ı öfkelenendirme pahasına hoşnut kılmaya çalışmayın. Eğer bilmediğiniz bir iş (bidat) yapacak olurlarsa onlardan uzak durun ve her ne kadar işkence görseniz, mahrum

kalsanız ve sıkıntılara düşseniz de aziz ve celil olan Allah hoşnut oluncaya kadar onları kınayın.”²

bak. el-Ma’ruf (2), 2703. Bölüm

3081. Bölüm Kötü Karşısında Gazaplanmayan Kimse

15072. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim kötülük karşısında gazaplanmazsa nimet karşısında da şükretmez.”³*

15073. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kendisine bir kötülük yapıldığında içinde bir rahatsızlık duymayan kimse nezdinde iyilik etmenin hiçbir değeri yoktur.”⁴*

“Ben şöyle diyorum: Ebu Hamid Gazali şöyle yazıyor: “Bu güç- yani gazap gücü, ilk aşamada insanlarda üç tür olarak ortaya çıkmaktadır. Tefrit, İfrat ve itidal.”

Tefrit, bu gücün olmaması veya zayıf halde bulunmasıdır ve bu kınanmış bir haslettir ve böyle bir kimseye gayretsiz şahıs denmektedir. Bu yüzden de şöyle denilmiştir: “Her

¹ el-Kafi, 8/206/251

² bak. Müstedrek’ül-Vesail, 12/199/13875

³ el-Bihar, 73/264/10

⁴ a. g. e. 74/198/34

kim gazaplanması gerektiği yerde gazaplanmazsa merkeptir.” O halde gayret ve gazap gücünden tümüyle yoksun olan kimse çok nakıs olan kimsedir. Allah sababeyi gazap ve huşunet sahibi olmakla nitelendirmiş ve şöyle buyurmuştur: “Kafirlere karşı şiddetlidirler.” Hakeza şöyle buyurmuştur: “Ey Peygamber! Kafirler ve münafıklarla cihat et ve onlara sert davran. Sert davranma ve şiddet, gayret ve gazap gücünün nişanelerindendir.

Gazabın ifratı ise bu sıfatın insanın bedenine üstün gelmesi ve böylece de bu insanın akıl ve din hakimiyetinden akıl ve dine itaatten dışarı çıkmasıdır.

Beğenilmiş gazap ise akıl ve dinin işretini bekleyen gazaptır. Gayret iktidar ettiği yerde öfkelenen ve hilmin güzel olduğu yerde de halim olan ve gazap gücünü itidal haddinde tutan kimsenin gazabıdır.”¹

bak. el-Fezilet, 3211. Bölüm; et-Taassub, 2746. Bölüm

3082. Bölüm Gazap (Çeşitli)

¹ Mühccet’ül-Beyza, 5/296-299

² Gurer’ul Hikem, 8728

³ A’lam’ud-Din, 311

⁴ el-Bihar, 78/113/7

15074. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim kendisine zarar veremediği birine öfkelenirse hüznü uzar ve kendisine işkence verir.”²

15075. İmam Hadi (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kendisine malik olduğun kimseye gazaplanman aşağılıktır.”³

15076. İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur: “Düşünceler, sadece gazap durumunda tanınır.”⁴

15077. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Uyanık olun! Elde etmeyi dileyip arzuladığınız, sizi bazen üzen, bazen de hoşnut eden dünya; konaklamak için yaratıldığınız, davet edildiğiniz eviniz değildir.”⁵

15078. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Öfkeleniğin zaman hoşnutluğun içinde bir yer bırak ve öfkeleniğin zaman şiddetlenmesine izin verme.”⁶

15079. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gazap, hikmet sahibi kimsenin kalbini yok edicidir.”⁷

15080. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mümin, öfkelenince öfkesi kendisini

⁵ Nehc’ül-Belağa, 173. hutbe

⁶ Gurer’ul Hikem, 2340

⁷ el-Bihar, 73/278/33

hak yolundan dışarı çıkarmaz,
hoşnut olduğunda da
hoşnutluğu onu batıl yolda
sürüklemez. Ve kudret elde
ettiğinde hakkından fazla
olanını asla almaz.”¹

*bak. En-Nubuvvet, 3813.
Bölüm*

¹ a. g. c. 78/209/85

392. Konu

el-İstiğfar Mağfiret Dilemek

- *el-Bihar, 93/275, 15. bölüm, el-İstiğfar*
- *Ken'ul Ummal, 1/475, 2/257, el-İstiğfar*

bak.

• 57. konu, *et-Terbe; es-Selat, 2272. bölüm; ez-Zenb, 1385, 1386, 1387. bölümler; el-Hayvan, 983. bölüm; el-İlim, 2853, 2859. bölüm; el-kalb, 3410. bölüm*

3083. Bölüm Mağfiret Dilemek

Kur'an:

“Onlar fena bir şey yaptıklarında veya kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı anarlar, günahlarının bağışlanmasını dilerler.”¹

“Kim kötülük işler veya kendine zulmeder de sonra Allah'tan bağışlanma dilerse, Allah'ı mağfiret ve merhamet sahibi olarak bulur.”²

15081. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En kapsamlı dualardan biri de kulun mağfiret dilemesidir.”³

15082. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mağfiret dilemek günahları temizler.”⁴

15083. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bela kapıları mağfiret dilemekle kapanır.”⁵

15084. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İstiğfar etmek elindeyken ümitsizliğe kapılana şaşarım.”⁶

15085. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “En iyi dua mağfiret dilemektir.”⁷

15086. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “En iyi ibadet mağfiret dilemektir.”⁸

15087. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İstiğfarın (mağfiret dilemenin) örneği ağacın sallanmasıyla dökülen ağaç yaprakları misalidir.”⁹

15088. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mağfiret dilemekle güzel kokun ki günahlarınızın kötü kokusu sizleri rezil etmesin.”¹⁰

15089. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Amel defterinde istiğfarı çok bulunan kimseye ne mutlu”¹¹

15090. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Mağfiret dilemek amel defterinde nur gibi parlar.”¹²

15091. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü amel defterinde her günahın altında, “esteğfirulah” (Allah'tan mağfiret dilerim) cümlesi bulunan kimseye ne mutlu.”¹³

¹ Al-i İmran suresi, 135. ayet

² Nisa suresi, 110. ayet

³ ed-Deavat lil Ravendi, 49/1149

⁴ Gurer'ul Hikem, 342

⁵ Müstedrek'ül-Vesail, 5/318/5980

⁶ Nehc'ül-Belağa, 87. hikmet

⁷ el-Kafi, 2/504/1

⁸ Nur'us-Sakaleyn, 5/38/44

⁹ el-Kafi, 2/504/3

¹⁰ el-Bihar, 93/278/7

¹¹ et-Terğib ve't-Terhib, 2/468/6

¹² Kenz'ul Ummal, 2064

¹³ el-Bihar, 5/329/26

15092. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim amel defterinin kendisini sevindirmesini dilerse çok mağfiret dilemelidir.”¹

15093. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Çok mağfiret dileyin. Zira aziz ve celil olan Allah sadece sizleri bağışlamak istediği için sizlere mağfiret dilemeyi öğretmiştir.”²

15094. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah-u Teala bağışlanmak istemeyen kimse dışında tüm günahkarları bağışlar.” Şöyle arzettiler: “Ey Allah’ın Resulü (s.a.a)! Kim bağışlanmak istemez?” Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Mağfiret dilemeyen kimse.”³

15095. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “En iyi tevessül mağfiret dilemektir.”⁴

15096. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Günahkarın silahı mağfiret dilemektir.”⁵

15097. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Hiçbir şefaate eden (aracı) mağfiret dilemekten daha etkili değildir.”⁶

15098. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kimin gam ve hüznü çok olursa mağfiret dilemelidir.”⁷

15099. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İblis şöyle dedi: “İzzetine andolsun ki canları bedenlerinde olduğu müddetçe kullarını saptırmaktan el çekmeyeceğim.” Allah şöyle buyurdu: “İzzet ve celalime yemin olsun ki benden mağfiret diledikçe de onları bağışlayacağım.”⁸

15100. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Sizlere dertlerinizi ve dertlerinizin çaresini göstermeyeyim mi? Biliniz ki sizin dertleriniz günahlarınızdır. İlaçlarınız ise mağfiret dilemektir.”⁹

15101. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her hastalığın bir ilacı vardır, günahların ilacı ise mağfiret dilemektir.”¹⁰

15102. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kendisine tövbe ihsan edilen kimse kabulden mahrum kalmaz.”¹¹

15103. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah kuluna şükür kapısını açıp da nimetin

¹ et-Tergib ve't-Terhib, 2/469/7

² Tenbih'ul Havatir, 1/5

³ Müstedrek'ül-Vesail, 12/122/13685

⁴ Gurer'ul Hikem, 2887

⁵ a. g. e. 5562

⁶ a. g. e. 10658

⁷ el-Kafi, 8/93/65

⁸ et-Tergib ve't-Terhib, 2/467/3

⁹ a. g. e. s. 468/4

¹⁰ Kenz'ul Ummal, 2089

¹¹ Nehc'ül-Belağa, 135. hikmet

artış kapısını kapamaz; dua kapısını açıp da icabet kapısını kapamaz; ona tövbe kapısını açıp da mağfiret kapısını kapamaz.”¹

15104. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Yeryüzünde Allah’ın azabından iki eman vardı; onlardan biri kaldırılmış (elden çıkmış), diğeri ise yanınızdadır; o halde ona sarılın. Kaldırılmış olan eman Resulullah’tır; baki kalan eman ise istiğfardır. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Sen içlerinde olduğun halde Allah onları azaplandırarak değildir ve onlar istiğfar ettikleri halde de Allah onları azaplandırarak değildir.”**²

15105. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah ümmetim için bana iki eman (güvenlik) indirdi: **“Sen onların arasında olduğun müddetçe Allah onlara azap etmeyecektir. Ve mağfiret diledikleri müddetçe de Allah onlara azap etmeyecektir.”** O halde ben gidince kıyamet gününe kadar aranızda mağfiret dilemeyi (istiğfarı) baki bıraktım.”³

¹ Nehc’ül-Belağa, 435. hikmet

² a. g. e. 88

³ Kenz’ul Ummal, 2081

⁴ Al-i İmran suresi, 17. ayet

3084. Bölüm Seher Vaktinde Mağfiret Dileyenleri Övmek

Kur’an:

“(Takva sahipleri) Sabreden, doğru olan, gönülden kulluk eden, hayra infak eden ve seher vakitlerinde bağışlanma dileyenlerdir.” ⁴

15106. İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala’nın “...ve seher vakitlerinde mağfiret dileyenler” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Yani seher vakti namaz kılanlar.”⁵

15107. İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala’nın “... seher vakitlerinde mağfiret dileyenler” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Onlar seher vakti vitir namazını kılınca yetmiş defa mağfiret diliyorlardı.”⁶

15108. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Seher vakti Allah’tan yetmiş defa mağfiret dileyen kimse bu ayetin ehliendendir.”⁷

15109. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim vitir

⁵ Nur’us-Sakaleyn, 1/321/60

⁶ a. g. e. 5/123/15

⁷ a. g. e. 1/321/61

namazında ayakta durduğu halde “esteğfirullah ve etubu ileyh” (Allah’tan mağfiret dilerim ve Allah’a tövbe ederim) derse ve bu işi bir yıl sürdürürse Allah onun adını seher vaktinde mağfiret dileyenlerden yazar ve aziz ve celil olan Allah’ın mağfireti ona gerekli olur.”¹

15110. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah-u Teala üç sesi sever: Horozun sesini, Kur’an okuyan kimsenin sesini ve seher vakitlerinde mağfiret dileyenlerin sesini.”²

15111. Lokman (a.s) oğluna yaptığı tavsiyede şöyle buyurmuştur: “Ey oğulcağım! Sadık horoz senden daha uyanık olmasın. Seher vakti sen uyuyunca o kalkar ve mağfiret diler.”³

15112. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şu üç grup iblis ve ordusunun zararlarından korunmuştur: “Allah’ı zikredenler, Allah korkusundan ağlayanlar ve seher vaktinde mağfiret dileyenler.”⁴

15113. Rivayet edildiği üzere Davud (a.s) Cebrail’e (a.s) en iyi vakti sordu ve Cebrail (a.s) ona şöyle buyurdu: “Bilmiyorum ama Arş

seher vakitlerinde titremektedir.”⁵

15114. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah’ı çağıracağınız en iyi vakit seher vaktidir.” Peygamber daha sonra Yakub’un sözü olan şu ayeti **“Sizler için Rabbimden yakında bağışlanmanızı dileyeyeceğim;”** tilavet

buyurdu. Onlar için dua etmeyi seher vaktine havale etmişti.”⁶

15115. İmam Sadık (a.s) bir rivayette şöyle buyurmuştur: “Onlar için dua etmeyi Perşembeyi Cumaya bağlayan gecenin seher vaktine erteledi.”⁷

15116. İmam Kazım (a.s) Vitir namazının son rekaatından başını kaldırınca şöyle buyururdu: “Bu, iyilikleri senden bir nimet olan, şükür zayıf, günahı büyük, senin himayenden ve rahmetinden başka bir şeyi olmayan kimsenin makamıdır. Şüphesiz sen mürsel peygamberine indirdiğin kitabında şöyle buyurdun: **“Gecenin az bir bölümünde uyuyor, seher vakitleri ise mağfiret diliyorlardı.”**

Uykum uzun çekti, geceyi ihya etmem az sürdü. Şimdi seher

¹ el-Hisal, 581/3

² Müstedrek’ül-Vesail, 12/146/13742

³ a. g. e. h. 13744

⁴ a. g. e. h. 13745

⁵ a. g. e. 13743

⁶ el-Kafi, 2/477/6

⁷ Nur’us-Sakaleyn, 2/466/198

vaktidir. Ben günahlarım için senin dergahından mağfiret diliyorum. Nefsi için ne bir fayda ve ne de bir zarar, ne ölüm ne hayat ve ne de diriliş sahibi olan kimse gibi mağfiret diliyorum.” *İmam daha sonra secdeye kapanıyordu.*¹

15117. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Aziz ve celil olan Allah yeryüzü ehline azap indirmeyi irade ettiğinde şöyle buyurmaktadır: “Eğer azametim sebebiyle birbirini seven, mescitlerimi bayındır kılan ve seher vakitlerinde benden mağfiret dileyen kimseler olmasaydı şüphesiz azabımı indirirdim.”²

bak. 249. Konu, es-Sıbr, 300. konu, Selat (3), ; Vesail’uş Şia, 11/374, 94. Bölüm,

3085. Bölüm İstiğfarın Günahları Yok Etmedeki Rolü

15118. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kul bir günah işleyince sabahtan akşama dek kendisine mühlet verilir. Eğer mağfiret dilerse o günahı kendisi için yazılmaz.”³

15119. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim bir

günah işlerse gündüz yedi saat kendisine fırsat verilir. Eğer bu mühlet boyunca üç defa esteğfirullah ellezi la ilahe illa huve’l hayyul kayyum (Kendisinden başka ilah olmayan Allah’tan mağfiret dilerim. O diridir ve kullarını gözetendir) derse bu taktirde kendisine günah yazılmaz.”⁴

15120. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kul iyi bir iş yapmak ister de o işi yapmazsa Allah iyi niyeti sebebiyle ona sevap yazar. Eğer onu yaparsa kendisine on sevap verir. Bazen de kul kötü işe yeltenir de o iş yapmazsa kendisine bir günah yazılmaz. Eğer yaparsa kendisine yedi saat fırsat verilir. İyilikleri kaydetmekle memur olan melek sol eldeki kötülükleri yazan meleğe şöyle der: “Acele etme, belki bu kötü işin ardından iyi bir iş yapar da o kötülüğü temizler. Zira aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: **“Şüphesiz iyilikler kötülükleri ortadan kaldıır.”** Belki de mağfiret diler. O halde eğer şöyle derse: “Esteğfirullah ellezi la ilahe illa huve alim’ul gaybi ve’s şahadeti al aziz’ul Hekim el gafur’ur rahim zülcelali ve’l ikram ve

¹ a. g. e. 5/122/12

² Vesail’uş-Şia, 11/374/1

³ el-Kaфі, 2/437/1

⁴ a. g. e. h. 2

etubu ileh (kendisinden başka ilah olmayan Allah'tan mağfiret dilerim. O görülen ve görülmeveni bilendir. Azizdir ve hikmet sahibidir. Bağışlayandır, rahmet sahibidir. Celalidir, yücedir ve onun dergahına tevbe ederim) kendisine hiçbir günah yazılmaz. Ama yedi saat geçer de o günahdan sonra bir sevap yapmaz ve mağfiret de dilemezse iyilikleri yazmakla görevli olan melek kötülükleri ve günahları yazmakla görevli olan meleğe şöyle der: "Bu mutsuz ve mahrum insanın aleyhine yaz."¹

3086. Bölüm Mağfiret Dilemek ve Rızkın Artışı

Kur'an:

"Rabbinizden mağfiret dileyin, sonra O'na tövbe edin ki, belli bir süreye kadar sizi güzelce geçindirsin ve her fazilet sahibine faziletinin karşılığını versin."²

"Ey kavmim!
Rabbinizden mağfiret

dileyin, sonra O'na tövbe edin ki size gökten bol bol yağmur göndersin, kuvvetinize kuvvet katsın; suçlular olarak yüz çevirmeyin."³

15121. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mağfiret dilemek rızkı artırır."⁴

15122. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mağfiret dile ki rızıklandırılāsın."⁵

15123. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim çok mağfiret dilerse Allah her hüznünden dolayı kendisine bir rahatlık verir, her darlıktan dolayı bir çıkış yolu nasip eder."⁶

15124. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah, istiğfar etmeyi, rızkın bollaşmasına ve mahlukatın rahmetine bir sebep kılmış ve şöyle buyurmuştur: **"Rabbinizden bağışlanma dileyin; doğrusu O, çok bağışlayandır."** Tövbeye yönelen, hatasının affedilmesini isteyen ve ahirete koşan kimseye Allah rahmet etsin."⁷

15125. *İmam Ali (a.s) kendisine,* "Hayatın zorluğundan, fakirlikten ve ailesinin kalabalık olmasından

¹ a. g. e. s. 429/4

² Hud suresi, 3. ayet

³ Hud suresi, 52. ayet

⁴ el-Bihar, 93/277/4

⁵ Müstedrek'ül-Vesail, 12/122/13686

⁶ Nur'us-Sakaleyn, 5/357/45

⁷ Nehc'ül-Belağā, 143. hutbe

şikayette bulunan bir Bedeviye şöyle buyurmuştur: “O halde mağfiret dile zira aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: **“Rabbinizden mağfiret dileyin şüphesiz Allah mağfiret edicidir.”**

O şahıs bir müddet sonra yeniden İmam Ali’nin (a.s) geri döndü ve şöyle arzetti: “ey Müminlerin Emiri! Ben Allah’ın dergahından çok mağfiret diledim ama benim için bir genişlik hasıl olmadı.” İmam şöyle buyurdu: “Belki de mağfiret dilemenin doğru yolunu bilmiyorsun.” O Bedevi, “Bana öğret” diye arzetti. İmam şöyle buyurdu: “Niyetini halis kıl, Rabbine itaat et ve şöyle de: “Allahumme inni esteğfiruke min kulli zenbin keviye aleyhi bedeni bi’fiyetik sallı ala hıyereteki min halkik muhammedin en nebiyyin (s.a.a) ve alihi etteyyibin ettahirin ve ferric annı” (Allah'ım! şüphesiz ben senden senin verdiğin afiyetle bedenimin güç yitirebildiği her günahı dolaylı sende mağfiret dilerim...yaratıklarının en hayırlısı olan Muhammed

Peygambere (s.a.a) ve tertemiz ehli beytine selavat gönder ve bana kurtuluş ver...

O bedevi şöyle diyor: “Ben böylece defalarca mağfiret diledim. Allah hüznümü ve darlığımı ortadan kaldırdı. Rızkıma genişlik verdi. Mihnnet ve meşakkatimi yok etti.”¹

bak. Er-Rızık, 1491. Bölüm

3087. Bölüm Yakınlaştırılmışların Mağfiret Dilemesi

15126. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Bazen kalbim tozlanıyor ve ben günde yüz defa Allah’tan mağfiret diliyorum.”²

15127. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Bazen kalbim tozlanıyor ve ben günde yetmiş defa Allah’ın dergahından mağfiret diliyorum.”³

15128. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah Resülü (s.a.a) hiçbir günah işlemediği halde günde yetmiş defa Allah’ın dergahına tevbe ediyordu.”⁴

15129. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah Resülü (s.a.a) günde yetmiş defa aziz ve celil olan Allah’ın dergahına

¹ Kenz’ul Ummal, 3966

² a. g. e. 2075

³ Müstedrek’ül-Vesail, 5/320/5987

⁴ a. g. e. h. 5986

tevbe ediyordu.” “Ben (ravi) şöyle arzettim: "Acaba esteğfirullah ve etubu ileyh" cümlesini mi buyuruyordu: İmam şöyle buyurdu: “Hayır o şöyle diyordu: “etubu ilellah” (Allah’a tevbe edip yöneliyorum.”¹

Ebu Hamid Gazali herkese ve her durumda tevbenin farz olduğunu izah ederek şöyle yazmıştır: Sürekli olarak ve her haliyle tevbe etmenin farz olduğunun beyanı şudur: “Hiçbir kul günahattan münezzehtir değildir. Ya organlarıyla Allah’a isyan eder veya bazı haletlerde organlarıyla Allah’a isyandan münezzehtir olsa da kalbinden günah niyeti geçer. Eğer günah niyetinden de münezzehtir olsa Allah’tan gafil kılıcı çeşitli düşünceleri kalbine atan şeytanın vesveselerinden münezzehtir olamaz. Eğer bundan da münezzehtir olsa Allah’ı, sıfatlarını ve fiillerini

tanımamak kusurundan ve gafletinden münezzehtir olamaz, bunların hepsi de noksanlıktır ve bu noksanlığın bir takım sebepleri vardır. Bu sebepleri, zıt sebeplerine yönelerek terketmek bir yoldan dönüp zıt bir yola girmektir ve maksat tevbe edip dönmektir. Velhasıl insanın bu noksanlıklardan uzak olması düşünülemez. Elbette bu noksanlık insanlarda farklılık arz etmektedir. Ama aslının olmaması imkansızdır. Bu yüzden Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Bazen kalbim tozlanıyor, ² öyle ki bu yüzden de her gece-gündüz yetmiş defa Allah’tan mağfiret diliyorum.”³ Hakeza bu yüzden Allah-u Teala Peygamberi bu ayetle yüce kılmıştır: “Ta ki Allah önceki ve sonraki günahlarını bağışlasın.” Peygamber bile bu durumda ise diğerlerinin durumu ne olacak düşünün.”

¹ el-Kafi, 2/438/4

² Hadisin metninde “leyuganu” kelimesi yer almıştır ve “ğeyn” kökünden türemiştir. Cezeri şöyle diyor: “ğeyn” bulut anlamındadır; “ğinetussema” “gökyüzünü bulut kapladı” anlamındadır. Bir görüşe göre de “ğeyn” sarmaşık gibi bir birine karışan ağaç anlamındadır. Peygamberin bu sözden maksadı da bir beşerin münezzehtir olmadığı unutkanlıktır. Ve bazen peygamber (s.a.a) buna düşer oluyordu. Zira peygamber (s.a.a) sürekli Allah’ın zikriyle meşgul idi. Dolayısıyla bazen beşeri bir halet hasıl olduğunda

ve ümmet ve din işlerinden ve onların maslahatından alıkoyduğunda peygamber (s.a.a) bunu kendisi için kusur sayıyordu. Bu yüzden de mağfiret dileyerek Allah’a sığınıyordu. (en-Nihaye, 3/403)

³ Bu hadisi Müslim, 4/2575/2752’de “el-Eğerr’ul Mezeniy” hadisinden almıştır. Sadece onun hadisinde, “günde yüz defa” ifadesi yer almıştır. Sünen-i Ebi Davud’da da aynı şekilde yer almıştır ama İbn-i Esir’in Nihae kitabında bu metinde nakledildiği şekilde yer almıştır.

Ben şöyle diyorum: ¹ “Kavaid’ul Akaid” kitabında ibadetler bölümünde, beyan ettiğimiz üzere Peygamberlerin ve vasilerinin günahları bizim günahlarımız gibi değildir. Onların günahları Allah’ı sürekli zikretmeyi terketmek, mübah işlere koyulmak ve neticede bir çok fazladan mükafat ve ecirden mahrum kalmak anlamındadır. Kafi’de Hasen senediyle Ali bi. Reab’dan şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Ebu Abdullah’es Sadık’a (a.s), **“Size ulaşan her musibet amelleriniz sebebiyledir. Allah bir çok günahları bağışlar”** ayetini sordum ve şöyle arzettim: “Acaba size göre Ali’ye (a.s) ve daha sonra da hanedanına çatan musibetler onların ameli sebebiyle midir? Oysa onlar temiz ve masum bir hanedandır.” İmam (a.s) şöyle buyurdu: “Allah Resulü (s.a.a) hiçbir günah işlemediği halde gece gündüz Allah’a tevbe ediyordu ve yüz defa mağfiret diliyordu. Şüphesiz Allah kendi veli kullarını hiçbir günah işlemedikleri halde musibetlere دچار kalmakta ve bu sebeple de bir çok ecir ve sevap vermektedir. (Ayette musibetlere sebep olan günahlar) bizim

günahlarımıza benzer günahlardır”.

²

bak. Et-Tevbe, 454. Bölüm; 435. Konu, el-Mukarrebun

3088. Bölüm Günah İşlemeye Israr Ettiği Halde Mağfiret Dilemekten Sakınmak

15130. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Günahı sürdürdüğü halde mağfiret dilmek de bizzat yeni bir günahtır.”³

15131. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Günahı mağfiret dilediği halde yine de günahı sürdüren kimse alay eden kimse gibidir.”⁴

15132. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Günahı mağfiret dilediği halde yine de günah yapan kimse Rabbini alaya alan kimse gibidir.”⁵

15133. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim diliyle mağfiret idiler ve kalbiyle pişman olmazsa kendisini alaya almıştır.”⁶

15134. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Allah nezdinde en iyi istiğfar günahları

¹ Bunu diyen Feyz’i Kaşani’dir. (r. a)

² Mühecce’ül-Beyza, 7/17 ve 18

³ Tuhef’ul Ukul, 223

⁴ el-Bihar, 6/36/54

⁵ el-Kafi, 2/504/3

⁶ el-Bihar, 78/356/11

terketmek ve pişman
olmaktır.”¹
*Bak. Eş-Zenb, 1376. Bölüm, et-
Tevbe, 459. Bölüm*

3089. Bölüm
Kendisine İstiğfarın
Fayda Vermediği
Kimse

Kur'an:

“Onların ister
bağışlanmasını dile, ister
dileme, birdir. Onlara
yetmiş defa bağışlanma
dilesen Allah onları asla

bağışlamayacaktır. Bu,
Alla'ı ve peygamberini
küfretmelerinden ötürüdür.
Allah fâsık topluluğu doğru
yola erdirtmez.”²

“Onlar için, bağışlanma
dilesen de dilemesen de
birdir; Allah onları asla
bağışlamayacaktır. Doğrusu
Allah, yoldan çıkmış milleti
doğru yola erdirtmez.”³

*bak. Eş-Zenb, 1368, 1376.
Bölümler; el-Cihad, (3) 594. Bölüm*

¹ Tenbih'ul Havatir, 2/123

² Tevbe suresi, 80. ayet

³ Münafıkun suresi, 6. ayet

393. Konu

el-Gaflet Gaflet

• *el-Bihar, 73/154, 125. bölüm, Gaflet ve'l-Lehv*

bak.

• 169. konu, ez-Zikr; 332. konu, el-İbret; 475. konu, el-Legv; 478. konu, el-Lehv; 551. konu, el-Mevîze; es-Sevk, 1936; el-Marifet (3), 2637. bölüm

3090. Bölüm Gafletten Sakındırmak

Kur'an:

“Ona: “And olsun ki, sen, bundan gafildin; işte senden gaflet perdesini kaldırdık, bugün artık görüşün keskindir” denir.”¹

bak. A'raf Suresi, 205. ayet; Yunus Suresi, 7 ila 8. ayetler; Meryem Suresi, 39. ayet; Enbiya Suresi 1, 2, 97. ayetler

15135. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gaflet düşmanların en zararlısıdır.”²

15136. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gaflet ahmakların hasletidir.”³

15137. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gaflet nefislerin sapıklığı ve her türlü uğursuzlukların başıdır.”⁴

15138. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gaflet sapıklıktır.”⁵

15139. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gaflet insanı

aldatır ve helak olmaya yaklaştırır.”⁶

15140. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gaflet (hak yoldan) sapma nedenidir.”⁷

15141. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gaflet (hak yolu) kaybetme sebebidir.”⁸

15142. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gaflet uyanıklığın zıddıdır.”⁹

15143. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kendisine gaflet üstün gelen ve neticede de (ahiret) yolculuğunu unutan ve kendini hazırlamayan kimseye eyvahlar olsun.”¹⁰

15144. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Devlet (talih) nişanelerinden biri de gafletin azlığıdır.”¹¹

15145. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Eğer şeytan düşmansa o halde gaflet neden?”¹²

15146. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gaflete yönelmek aldanmaya sebep olur.”¹³

15147. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gaflet, cefa ve Allah’a itaat hususunda

¹ Kaf suresi, 22. ayet

² Gurer’ul Hikem, 472

³ a. g. e. 897

⁴ a. g. e. 1404

⁵ a. g. e. 196

⁶ a. g. e. 2125

⁷ a. g. e. 221

⁸ a. g. e. 85

⁹ a. g. e. 1031

¹⁰ a. g. e. 10088

¹¹ a. g. e. 9410

¹² el-Bihar, 78/190/1

¹³ Gurer’ul Hikem, 6454

yardımcıların azlığından uzak dur.”¹

15148. *Mirac hadisinde şöyle yer almıştır:* “Ey Ahmed! Düşünceni tek bir düşünce kıl, dilini tek bir dil kıl, bedenini diri kıl, benden gaflet etme, zira her kim benden gaflet ederse hangi vadiye helak olacağına önem vermem.”²

15149. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ömrü, ahirette aleyhine bir hüccet ve delil olan gafle hasret (eyvahlar-yakınmalar) olsun ki yaşam günleri onu kötülüğe sürmüş, götürmüştür.”³

15150. *İmam Ali (a.s) takva sahiplerinin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Korkuyla geceler, neşeyle sabahlar, gaflete düşmekten çekinerek korkar, rahmet ve fazilete nail olduğundan sevinir.”⁴

15151. *İmam Ali (a.s) hakeza şöyle buyurmuştur:* “Eğer gafiller arasında olsa Alalh’ı zikredenlerden yazılır. Allah’ı zikredenler arasında olsa gafillerden yazılmaz.”⁵

15152. *İmam Ali (a.s) meleklerin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:*

“Onlar senin katındaki yerlerindedirler, yerleri senin yanındadır. İstekleri sende toplanır. İbadetlerinin hepsi sanadır. Emrinden gafletleri azdır. O halde kendilerine gizli olan hakikatinin künhüne de erseler, şüphesiz amellerini naçiz sayanlar.”⁶

15153. *İmam Ali (a.s) hakeza şöyle buyurmuştur:* “Gafletlerin cehaleti kararlarına üstün gelmez. Şehvetlerin aldaticılığı irade ve himmetlerine etki etmez.”⁷

3091. Bölüm Gaflet ve Uyanıklık

15154. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gaflete karşı uyanıklıkla savaşınız.”⁸

15155. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uyanıklık nurdur.”⁹

15156. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uyanıklık (hakikati) görmektir.”¹⁰

15157. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dinde uyanıklık, insanlara rızık olarak verilen bir nimettir.”¹¹

¹ a. g. e. 2600

² el-Bihar, 77/29/6

³ Nehc’ül-Belağ, 64. hutbe

⁴ a. g. e. 193

⁵ a. g. e.

⁶ a. g. e. 109

⁷ a. g. e. 91

⁸ Gurer’ul Hikem, 5925

⁹ a. g. e. 104

¹⁰ a. g. e. 176

¹¹ a. g. e. 2058

15158. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Uyanıklıktan yardım talep etmeyen kimse koruyuculardan asla faydalanamaz.”¹

15159. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey duyan kimse! Sarhoşluğundan ayıl, gaflet uykusundan uyan ve hızını azalt.”²

15160. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her zaman ve fetret dönemlerinde, büyük nimetler sahibi Allah’ın, fikirlerine ve akıllarına ilham ettiği, akıl ve düşünceleriyle konuştuğu kullar var olmuştur. Bunlar, gözlerindeki, kulaklarındaki ve kalplerindeki uyanış nuruyla aydınlanmışlardır.”³

bak. 3095, 2, 3102. Bölümler; 193. Konu, el-Murakıbe

3092. Bölüm

Gaflet Uykusundan Uyanmaya Teşvik

15161. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ömrü sona ermeden önce gaflet uykusundan uyanacak kimse var mıdır?”⁴

15162. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ölümü gelip çatmadan önce uykudan uyanacak kimse var mıdır?”⁵

15163. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kalplerin gafleti olduğu taktirde gözlerin uyanıklığı fayda vermez.”⁶

15164. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gaflet ve aldanmanın sarhoşluğu şarabın sarhoşluğundan daha geç gider.”⁷

15165. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey insan! Seni günahına karşı cesaretlendiren nedir? Seni Rabbine karşı aldatan nedir? Kendi kendini mahvetmene sebep olan nedir? Derdine deva mı yoktur, yoksa gaflet uykusundan mı uyanamadın?”⁸

15166. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Size kitabı öğrettim, delil ve hüccet yollarını sizlere bellettim, tanımadığınız şeyleri tanıttım, ağzınızdan attığınız suyu size tatlı tatlı içirdim. Keşke kör görseydi de, uyuyan uyansaydı!”⁹

15167. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bana ne oluyor da

¹ a. g. e. 8991

² Nehc’ül-Belağa, 153. hutbe

³ a. g. e. 222

⁴ Gurer’ul Hikem, 2752

⁵ a. g. e. 2751

⁶ a. g. e. 1870

⁷ a. g. e. 5651

⁸ Nehc’ül-Belağa, 223. hutbe

⁹ a. g. e. 180. hutbe

sizi ruhsuz cesetler, cesetsiz ruhlar, ıslah olmadan ibadet eden, kazanmadan ticaret yapan kullar olarak görüyorum. Uykuya dalmış uyanıklarsınız, bedeniniz burda, ruhunuz yok, kör gibi bakıyorsunuz.”¹

3093. Bölüm Kendisinden Gaflet Edilmeyen Gafil

15168. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kendisinden gaflet edilmediği halde gafil olan kimseye şaşarım. Ölüm peşinde olduğu halde dünyanın peşice koşan kimseye şaşarım. Allah’ın kendisinden hoşnut olup olmadığını bilmediği halde gülen kimseye şaşarım.”²

15169. Selman-i Farisi şöyle diyor: “Altı şeye şaşıyorum, bunun üç şeyi beni güldürüyor, diğer üç şey ise beni ağlatıyor. Beni ağlatan üç şey, Muhammed’in sevenlerinden ayrılmak, kıyamet gününün korku ve dehşeti ve aziz ve celil olan Allah karşısında durmak. Beni güldüren üç şey ise şunlardır: “Ölüm peşinde olduğu halde, dünyanın peşinde koşan kimse,

kendisinden gaflet edilmediği halde gaflet içinde yaşayan kimse ve üçüncüsü de Allah’ın kendisinden hoşnut olup olmadığını bilmediği halde gülen kimse.”³

15170. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Akıllı insanların güzel (ahiret azığı) talep etmekten ve dönüş için hazırlanmaktan gaflet edişine şaşarım.”⁴

15171. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sizlere ölümü hatırlamanızı ve ölümden az gaflet etmenizi tavsiye ederim. Sizden gafil olmayan bir şeyden siz nasıl gaflet edersiniz?”⁵

15172. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dünya ehlinin çeşitli hallerde akşamını sabah ettiğini görmez misiniz? Birisi ölür, ölüye ağlanır, diğeri kalır, ona da baş sağlığı dilenir, birisi derde uğrar, diğeri ziyaret eder. Birisi can vermek üzeredir. Biri dünyayı ister, halbuki ölüm de onu istemektedir. Birisi gaflet eder, oysa kendisin-den gaflet edilmez. Geride kalanlar da geçip gidenlerin izi üzere giderler.”⁶

15173. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey kendilerinden

¹ a. g. e. 108

² Emali’el-Müfid, 75/9

³ el-Bihar, 78/453/24

⁴ Gurer’ul Hikem, 6263

⁵ Nehc’ül-Belağa, 188. hutbe

⁶ a. g. e. 99

gaflet edilmeyen (gafil) insanlar! Ey (Allah'ın emrini) terk ettiklerinden hesaba çekilecek olanlar! Bana ne oldu da, sizin Allah'tan ayrılıp, başkasına rağbet edenlerden olduğunuzu görüyorum.”¹

15174. *İmam Zeyn'ul Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey ademoğlu! Eyvahlar olsun sana! Ey kendisinden gaflet edilmeyen gafil kimse! Ey ademoğlu! Ölüm her şeyden daha hızlı bir şekilde sana gelip çatacaktır. Büyük bir hızla sana doğru gelmekte ve seni aramaktadır.”²

3094. Bölüm Gafiller İçin Bir Uyarı

15175. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey dinleyip işiten, sakın, sakın! Ey gafil çalış, çalış! Her şeyden haberdar olan gibi sana kimse haber veremez.”³

15176. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey gören gözleri, duyan kulakları olanlar! Ey afiyet ve dünya malı olanlar! Kaçıp sığınılacak, kurtuluşa

erişilecek, güvene kavuşulacak, kaçıp gizlenilecek bir yer var mı? (Elbette yok!) Nasıl da döndürülüyorsunuz? Nereye götürülüyorsunuz? Neye aldanıyorsunuz?”⁴

15177. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “O halde geri kalan günlerinizi idrak edin! Nefislerinizi sabretmeye alıştırm, direnin. Çünkü gaflet içinde geçirdiğiniz ve öğüt almadığınız günlere göre geri kalan günler çok azdır.”⁵

15178. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sizden önce daha çok yaşayıp eser bırakanların, olmayacak emeller peşinde koşanların, yurdunda değil misiniz?... Ondan sonra, kendilerini menzile ulaştıracak azık almadan, o güç yolları aşacak binekleri olmadan göçüverdiler. Acaba dünyanın, onlardan birini fidye karşılığı bıraktığını, onlara yardımda bulunduğunu, onlarla dostluk kurduğunu gördünüz mü hiç?... Onlara açlıktan başka bir azık mı verdi?...Acaba böyle bir dünyayı mı tercih ediyorsunuz?”⁶

¹ a. g. e. 175

² Tenbih'ul Havatir, 2/47

³ Nehc'ül-Belağa, 153. hutbe

⁴ Nehc'ül-Belağa, 83. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/275

⁵ Nehc'ül-Belağa, 86. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/353

⁶ Nehc'ül-Belağa, 111. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 7/227

15179. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eceli hatırlamak kalbinizden silinmiş, yalan istekler sizi kuşatmış, dünya sizi ahiretten fazla avucuna almış.”¹

15180. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Size ne oluyor ki, dünyada edindiğiniz az şeye seviniyor, ahiretten yitirdiğiniz çok şeye üzülmüyorsunuz!? Dünyadan yitirdiğiniz az ve önemsiz şeyler sizi ızdıratabiliyor, ızdırabınız yüzlerinizde beliriyor.”²

15181. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eyvahlar olsun adem oğluna! Onu gafil kılan nedir ve onu kemalinden mahrum kılıp şaşkınlık içinde bırakan nedir?”³

15182. *İmam Ali (a.s),*
“Çoklukla övünme kuruntusu sizi o kadar meşgul etti ki, mezarları ziyaret ettiniz” *ayetini okuduktan sonra şöyle buyurmuştur:* “Ne kadar uzak bir hedef, ne kadar gafil ziyaretçiler, ne kadar da büyük ve rüsva edici bir iş!”⁴

15183. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Feryadı duymayan kul, yavaş sesi nasıl duysun?”⁵

15184. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ömrü ahirette aleyhinde bir delil olan gafile hasret (eyvahlar-yakınmalar) olsun ki yaşam günleri onu kötülüğe sürmüş, götürmüştür.”⁶

15185. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nice gafil kimseye, giymek için dokuduğu elbise kefen olur. Oturmak için bir ev yaptığı halde, o ev kendisine mezar olur.”⁷

15186. *Allah-ı Teala Musa'ya (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer gaflet uykusuna girmek, mutsuzluk yolunu katetmek ve şehvetlere tabi olmak olmasaydı, bir grup nasıl hayattan lezzet alabilirlerdi. Bu işlerin sıddıklarda (gerçek müminlerde) olmaması sebebiyle onlar kararsızlık ve sabırsızlık göstermektedirler.”⁸

¹ Nehc'ül-Belağa, 113. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 7/246

² a. g. e.

³ Gurur'ul Hikem, 10093

⁴ Nehc'ül-Belağa, 221. hutbe

⁵ Nehc'ül-Belağa, 4. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 1/207

⁶ Nehc'ül-Belağa, 64. hutbe

⁷ el-Bihar, 77/401/26

⁸ a. g. e. s. 38/7

3095. Bölüm Gaflete Engel Olan Şey

15187. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sürekli Allah’ı hatırlamakla gaflet perdeleri kenara itilir.”¹

15188. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey Ebuzer! Her ne kadar yapamasan da iyi bir iş yapmaya niyet et ki gafiller zümresinden yazılmayasın.”²

15189. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim zamanı tanır, (ahiret için) hazırlanmaktan gafil olmaz.”³

15190. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yolun uzunluğu için uzun korkudan yardım alın. Zira nice gafil kimse, gafletine itimat etmiş, ömrünün mühletini bahane edinmiş ve bu yüzden arzusunu uzatmış, saraylar dikmiştir. Ama ecelinin yakınlaşması, arzusunun uzaklığını kısaltmış ve ani ölümünün gelip çatması ümidini kesmiştir.”⁴

15191. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Farz namazlara önem veren ve onları vaktinde

kılan mümin gafillerden değildir.”⁵

3096. Bölüm İnsanların En Gafili

15192. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların en gafili dünyanın değişikliklerinden öğüt almayan kimsedir.”⁶

15193. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünyanın olaylarından ve değişimlerinden ibret almayan kimseye öğütler etki etmez.”⁷

15194. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Apaçık işe çağırıldınız; bunu ancak kör olan görmez, sağır olan duymaz. Allah’ın bela ve tecrübelerle fayda vermediği kişiye, hiç bir öğüt fayda vermez. Dar görüşlülük önünü keser, böylece kötülüğü iyi ve iyiliği de kötü bilir.”⁸

bak. 332. Konu, el-İbret; 551. el-Mevîze

3097. Bölüm Gaflete Düşürücü Şeyler

¹ Gurer’ul Hikem, 4269

² Mekarim’ul Ahlak, 2/378/2661

³ et-Tevhid, 74/27

⁴ el-Bihar, 77/440/48

⁵ el-Kafi, 3/270/14

⁶ el-Bihar, 77/112/2

⁷ Gurer’ul Hikem, 9011

⁸ Nehc’ül-Belağa, 176. hutbe

15195. İmam Zeyn'ul Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur: “Eyvahlar olsun sana ey ademoğlu! Bil ki oburluğun verdiği ağırlık, mide dolgunluğundan kaynaklanan tembellik, tokluk sarhoşluğu ve kudretten hasıl olan gaflet, insanı amel hususunda ağırlaştıran ve tembel kılan, insana Allah'ın zikrini unutturan, ölümün yaklaşmasından gafil kılan şeylerdendir. Öyle ki dünya sevgisine düşar olan bir insan, şarabın mestliğinden deli olmuş kimse gibidir.”¹

15196. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gafletten sakınınız. Şüphesiz gaflet, duygu ve his bozukluğundandır.”²

15197. İmam Bakır (a.s) veya İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mal ve evlat çokluğuyla övünmek, bütün insanları mezarları ziyaret edecekleri ölçüde (yada ölünceye kadar) gafil kılmıştır.”³

15198. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim Bedevi olursa, cefa eder (kabalaşır). Her kim av peşinde koşarsa, gaflete düşer. Her kim sultanın

yanından ayrılmamayı tercih ederse, fitne ve fesada sürüklenir.”⁴

3098. Bölüm Gafil İnsanın Nişaneleri

15199. Lokman (a.s), oğluna yaptığı vasiyetinde şöyle buyurmuştur: “Ey oğulcağızım! Her şeyin kendisiyle tanındığı ve varlığına tanıklıkta bulunduğu bir alameti vardır... Gafilin ise üç alameti vardır: Hata, oyalanmak ve unutkanlık”⁵

15200. İmam Ali (a.s), gafil insanın sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur: “O kendilerini hedefine ulaştırarak bir yolu ve kılavuzu olan bir imamı olmadan, Allah'ın kendisine verdiği mühleti gafiller ve günahkarlarla geçirir (değerlendirmez)...

Günahlarının cezasını görünce ve gaflet perdelerinden sıyrılınca bu defa kendilerine yüz çevirene (ahirete) yönelirler ve kendilerine yönelenden (dünyadan) yüz çevirirler. Taleb edip ulaştıkları ve

¹ Tuhef'ul Ukul, 273

² Gurer'ul Hikem, 2584

³ Emali'el-Müfid, 184/7

⁴ Tenbih'ul Havatir, 2/170

⁵ el-Hisal, 121/113

ihtiyaçlarını giderdikleri
şeylerden fayda görmediler.”¹

15201. *İmam Ali (a.s), hakeza
şöyle buyurmuştur:* “Adeta
kastedilen (emir, yasak, vaad ve
tehditlerin muhatabı)
kalplerden başkasıdır ve adeta
onların saadet ve nasibi
dünyalarını elde etmektedir.”²

15202. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Gafilin ameli
olmaz. (Kalp gafleti içinde
yapılan amellerin hiçbir değeri
yoktur ve reddedilmiştir)”³

15203. *İmam Hasan (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Gaflet, camileri
terk etmen ve bozuk insana
itaat etmendir.”⁴

3099. Bölüm Gafletin Sonuçları

15204. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Her kim gafil
olursa cahil kalır.”⁵

15205. *İmam Bakır (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Gafletten sakın.
Zira ki gaflette kalp katılığı
vardır.”⁶

15206. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Her kimin gafleti

uzun sürerse, helak oluşu
hızlanır.”⁷

15207. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Her kime gaflet
üstün gelirse, kalbi ölür.”⁸

15208. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Gafletin devam
etmesi, basiret gözünü kör
eder.”⁹

15209. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Gafletten ve
mühlete aldanmaktan sakın.
Zira gaflet işleri bozar.”¹⁰

15210. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Her kim nefsini
hesaba çekerse faydalanır. Her
kim nefsinden gaflet ederse
hüsrana uğrar.”¹¹

15211. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Her kim zamanın
olaylarından gafil olursa,
ölümün taktir eli kendisini
(gaflet uykusundan)
uyandırır.”¹²

3100. Bölüm Gaflet Olarak Yeten Şey

15212. *İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:* “Ömrünü
kendisini kurtarmayacak şeyler

¹ Nehc'ül-Belağ, 153. hutbe

² Gurer'ul Hikem, 7228

³ a. g. e. 10451

⁴ el-Bihar, 78/115/10

⁵ Gurer'ul Hikem, 7686

⁶ el-Bihar, 78/164/1

⁷ Gurer'ul Hikem, 8318

⁸ a. g. e. 8430

⁹ a. g. e. 5146

¹⁰ a. g. e. 2717

¹¹ Nehc'ül-Belağ, 208. hikmet

¹² Gurer'ul Hikem, 9161

yolunda zayi etmesi insana gaflet olarak yeter.”¹

15213. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsana himmetini, kendisini ilgilendirmeyen şeylerde tüketmesi gaflet olarak yeter.”²

15214. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sapıklıkta olmak gaflet için yeterlidir.”³

bak. el-Cehl, 603. Bölüm

3101. Bölüm Görmezlikten Gelmeyi Övmek

15215. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz akıllı insanın yarısı tahammül, diğer yarısı ise görmezlikten gelmektir.”⁴

15216. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Görmezlikten gel ki işin övülsün.”⁵

15217. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yüce insanın en üstün ahlakı, bildiği şeyi görmezlikten gelmesidir.”⁶

15218. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En iyi yüce haslet bildiğin şey hususunda görmezlikten gelmendir.”⁷

15219. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yüce kişinin en iyi amellerinden biri, bildiğini görmezlikten gelmesidir”⁸

15220. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir çok şey hususunda görmezlikten gelmez ve göz yummazsa hayatı tatsız olur.”⁹

15221. *İmam Zeyn’ul Abidin (a.s), yaptığı vasiyetlerinden birinde şöyle buyurmuştur:* “Ey oğulcağızım! Bil ki dünyanın salahı tümüyle iki kelimededir: Hayatın durumunun düzelmesi üçte ikisinin teveccüh ve uyanıklık, üçte birinin ise görmezlikten geldiği dolu bir ölçektir. Zira insan sadece bildiği ve farkına vardığı şeyler hususunda görmezlikten gelir.”¹⁰

15222. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hayatın durumunun ve insanlarla muâşeretin düzelmesi üçte ikisi teveccüh ve uyanıklık, üçte birisi ise görmezlikten gelmek olan dolu bir ölçektir.”¹¹

15223. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Toplumsal hayat ve muâşeretin durumunun

¹ a. g. e. 7075

² a. g. e. 7074

³ a. g. e. 7017

⁴ Gurer’ul Hikem, 2378

⁵ a. g. e. 4570

⁶ a. g. e. 3256

⁷ Ed-Deavat lil Ravendi, 293/41

⁸ Nehc’ül-Belağa, 222. hikmet

⁹ Gurer’ul Hikem, 9149

¹⁰ Müstedrek’ül-Vesail, 9/38/10139

¹¹ el-Bihar, 74/167/34

düzelmesi, üçte ikisi teveccüh ve uyanıklık, üçte biri ise göz yummaktan ibaret olan dolu bir ölçektir.”¹

15224. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Görmezlikten gelmek gibi bir hilim ve bilmezlikten gelmek gibi bir akıl yoktur.”²

3102. Bölüm Gafletin İlacı

15225. *İmam Ali (a.s), Peygamber’in sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “O (Peygamber), dertlerine deva bulmak için tıp bilgisiyle hastalarını dolaşan bir hekimdir. İlaçlarını sağlam hazırlamış ve tıp malzemelerini ısıtmıştır, ihtiyaç duyulduğunda onlarla kör gönülleri, sağır kulakları, söylemez dilleri iyileştirir. Gaflet ve şaşkınlık içinde olanları ilaçlarıyla iyileştirmek için arar bulur.”³

15226. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “O halde kalbindeki boşluk derdini kararlılıkla, başındaki gaflet uykusunu da uyanıklıkla tedavi et.”⁴

15227. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dünya yerine zikri tercih eden bir zikir ehli vardır. Onları ne ticaret ne de alış veriş bundan alıkoyabilmiştir. Bu şekilde yaşamaya devam etmişlerdir. Her zaman gafillerin kulaklarına Allah’ın haramlarından kaçınmayı fısıldamışlardır.”⁵

15228. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sizlere ilahi takvayı tavsiye ediyorum...Takvayla uykunuzu uyanıklığa çeviriniz ve gününüzü takvayla sona erdiriniz.”⁶

¹ Tuheful Ukul, 359

² Gurer’ul Hikem, 10502-10503

³ Nehc’ül-Belağa, 108. hutbe

⁴ a. g. e. 223

⁵ a. g. e. 222

⁶ a. g. e. 191

394. Konu

el-Gill Kin ve Hıyanet

• *el-Bihar, 79/180, 91. bölüm, es-Sirket ve'l-Gulul*

bak.

• *117. konu, el-Hikd; el-Musabefe, 2256. bölüm; el-Mal, 3765. bölüm*

3103. Bölüm

Kin

Kur'an:

“Kalbimizde müminlere karşı kin bırakma.”¹

“Biz onların gönüllerinde olan kini çıkardık.”²

15229. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin kalplerin hastalığıdır.”³

15230. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin kötülüğün tohumudur.”⁴

15231. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin iyi işleri ortadan kaldırır.”⁵

15232. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kin açısından kalplerin en şiddetlisi kinli insanın kalbidir.”⁶

15233. *Hz. İsa (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey kötü kullar! İnsanları zan üzere kınıyorsunuz da kendinizi yakın üzere kınamıyor musunuz? Ey Allah'ın kulları! Başlarınızı tıraş ediyor, elbiselerinizi kısaltıyor, başlarınızı önünüze eğiyor ama kalplerinizden kinleri çıkarmıyor musunuz?”⁷

15234. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ümmetim birbirine karşı kin beslemezse onlar karşısında bir düşman boy gösteremez.”⁸

15235. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kötülüğü başkalarının göğsünden uzaklaştır ki kendi göğsünden de biçip atsın.”⁹

15236. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Siz kinleriniz üzerinde birbirinizle ittifak ettiniz, dostluklarınız tezekler arasında biten bitki gibidir, emel sevgisinde birleştiniz, mal kazanmada birbirinize düşman oldunuz.”¹⁰

15237. *İmam Bakır (a.s) Allah-u Teala'nın, “Göğüslerinde olan kinleri söküp aldık” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Yani onların arasından düşmanlığı ortadan kaldırdık.”¹¹

15238. *İmam Ali (a.s) meleklerin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Kötü davranışlar onları birbirinden ayırmadı, hasetten dolayı birbirinden yüz çevirmediler”¹²

¹ Haşr suresi, 10. ayet

² Hicr suresi, 47. ayet

³ Gurer'ul Hikem, 557

⁴ a. g. e. 547

⁵ a. g. e. 642

⁶ a. g. e. 2932

⁷ el-Bihar, 14/305/17

⁸ Kenz'ul Ummal, 11044

⁹ Tenbih'ul Havatir, 1/39

¹⁰ Nehc'ül-Belağa, 133. hutbe

¹¹ Tefsir-i Ali b. İbrahim, 1/231

¹² Nehc'ül-Belağa, 91. hutbe

15239. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ben, Allah yolunda kınayıcının kınamasına aldırış etmeyen, simaları sıddıkların siması, sözleri iyilerin sözleri olan bir toplumdanim... Büyüklenmezler üstünlük taslamazlar, kin gütmeyenler, bozgunculuk yapmazlar.”¹

3104. Bölüm Kalbin Hakkında Hıyanet Etmemesi Gereken Şey

15240. *Reaulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Üç şey hakkında hiçbir Müslüman’ın kalbi hıyanet ve hata içine düşmez. ² Amelini Allah için halis kılmak, yöneticilerin hayrını dilemek, öğüt vermek, Müslüman toplum ile birlikte olmak. Zira onların davet ve risaleti onu her taraftan çepeçevre sarmıştır.”³

¹ a. g. e. 191

² İbn-i Esir şöyle diyor: Müminin kalbi üç şey hususunda hıyanet etmez: Hadiste yer alan “yeğullu” kelimesi “iğlal” kökünden olup her şey hakkında hıyanet anlamındadır. Hakeza “yağillu” şeklinde de rivayet edilmiştir ve “ğill” kökünden türemiştir. “ğill” ise düşmanlık ve kindir. Yani kendisini haktan saptırarak bir düşmanlığa düşmez demektir. Hakeza “yeğilu” (şeddesiz) şeklinde de nakledilmiştir. O da veğul kökünden olup kötülüğe girmek anlamındadır. Bunun da anlamı

15241. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah Resulü (s.a.a) veda haccı sırasında Mina’da Hayf mescidinde bir hutbe okudu, Allah’a hamd-u senada bulunduktan sonra şöyle buyurdu: Şu üç şey hususunda hiçbir Müslüman’ın kalbi hıyanette bulunmaz: Ameli Allah için halis kılmak, Müslümanların imamaları için hayır dilemek ve Müslümanların cemaati ile birlikte olmak. Zira onların davet ve risaleti onları her taraftan çepeçevre sarmıştır.”⁴

3105. Bölüm Ganimette Hıyanet

Kur’an:

“Hiçbir peygambere emanete hıyanet yaraşmaz; kim emanete hıyanet ederse, kıyamet günü hıyanet ettiği şeyle gelir.”⁵

bu üç sıfatın kalpleri düzelttiği anlamındadır. Her kim bunlara sarılırsa kalbi hıyanetten, hainlikten ve kötülükten temizlenir. Hadiste geçen “aleyhinne” kelimesi de hal durumundadır. Cümlenin taktiri ise şöyledir: “la yeğullu kainen aleyhinne kalbu mümin” (Müminin kalbi üç şey üzere olduğu halde asla hıyanet etmez – en-Nihaye 3/381)

³ Kenz’ul Ummal, 44272

⁴ el-Hisal, 149/182

⁵ Al-i İmran suresi, 161. ayet

15242. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “el-Gulul¹ İmamdan çalınan her şeyden, şüphe üzere yetim malını yemekten ve haram olduğu şüpheli şeyler yemekten ibarettir.”²

15243. *İmam Bakır (a.s) Allah-u Teala’nın,* **“Hiçbir peygambere ganimete hıyanet etmek yakışmaz”** *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Allah doğru söylemiştir. Allah ganimete hıyanet eden hiçbir kimseyi peygamberliğe seçmez. **“Her kim hıyanet ederse kıyamet günü hıyanet olarak aldığı şeyi getirir.”** Her kim ganimetten bir şey çalarsa kıyamet günü o şeyi ateşin içinde görür ve onu gidip ateşin içinden kurtarmakla mükellef kılınır.”³

15244. *İmam Sadık (a.s) Alkame’ye şöyle buyurmuştur:* “İnsanları razı etmek mümkün

değildir. Onların diline engel de olunamaz... Bedir savaşında Peygamberin ganimetten gizlice kırmızı bir örtü aldığını iddia ettiler. Sonunda aziz ve celil olan Allah Peygamberine (s.a.a) o örtünün nerede olduğunu gösterdi ve onu hıyanetten münezzeh kıldı. Bu⁴ konuda şu ayeti de nazil buyurdu: **“Hiç bir peygamber hıyanet etmez.”**⁵

15245. *İbn-i Abbas şöyle diyor:* **“Hıyanet eden hiçbir peygamber yoktur”** ayeti kırmızı bir örtü hakkında nazil olmuştur. Bu örtü Bedir günü aniden kaybolmuştu. Bazıları şöyle dediler: “Belki de Allah Resulü onu almıştır.” Bunun üzerine Allah bu ayeti nazil buyurdu: **“Hiçbir peygambere...”**⁶

15246. *Ömer şöyle diyor:* “Hayber günü Peygamberin (s.a.a) ashabından bir grup

¹ İbn-i Esir bu hadiste yer alan “la yuğillu” kavramını izah ederken şöyle diyor: Bu kelime “ıfal” babındandır. Ve herhangi şeyde hıyanet anlamındadır. Yağillu” şeklinde de rivayete edilmiştir ve durumda da “gil” kökünden türemiştir. Kin ve düşmanlık anlamındadır. Yani onun kalbine hiçbir kin gizmez ve onu hak yolundan sapıramaz. “yeğilü” şeklinde de rivayet edilmiştir. Bu durumda da “gevl” kökünden türemiştir. Kötülüğe girmek anlamındadır. Hadisin de anlamı şudur: bu üç şey kalplerin ıslahına sebep olur.

Her kim onlara sarılırsa kalbi hıyanetten ve kötülükten temizlenir. “aleyhinne” kelimesi hal ifade etmektedir. Taktiri ise şudur: “Müminin kalbi şu üç amele riayet ettiği taktirde asla hıyanet, kötülük ve şüpheye düşmez: (en-Nihaye c. 3, s. 381

² Tefsir-i Ayyaşı, 1/205/148

³ Tefsir-i Ali b. İbrahim, 1/122

⁴ Durr’ul Mensur, 2/361 bakınız

⁵ Emali’es-Seduk, 91/3

⁶ Durr’ul Mensur, 2/361

gelip şöyle arzettiler: “Falan kimse şehit oldu, falan kimse şehit oldu, falan kimse şehit oldu.” Sonunda bir şahsın adına ulaştılar ve şöyle dediler: “Falan şahıs da şehit olmuştur.” Bu esnada Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Hayır, ben onu ganimetten bir bez veya aba çalması sebebiyle ateşte gördüm.”¹

15247. *Ebu Haşim şöyle diyor:*
“Allah Resulünün huzuruna ganimetten deri bir sergi getirdiler ve şöyle arzettiler: “Ey Allah’ın Resulü (s.a.a) bu sizin olsun da kendinize bir gölgelik yapın.” Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Acaba Peygamberinizi ateşin gölgesinde bulmanız hoşunuza gider mi?”²

¹ et-Terğib ve’t-Terhib, 2/307/4

² a. g. e. s. 310/11

395. Konu

el-Guluvv Aşırılık

- *el-Bihar*, 25/261, 9. bölüm, *Nefy'ul Guluvv fi'n-Nebiy ve'l-Eimme Salavatullah-i Aleyhi ve Aleyhim*
- *Vesail'uş-Şia*, 18/552, 6. bölüm; *Huk'um-Guluvv ve'l-Kederiyyet*
- *Şerh-i Nebc'ül-Belağ-i İbn-i Ebi'l-Hadid*, 5/5, *Bede'uz-Zuhur'ul Guluvv*

3106. Bölüm

Aşırılıktan Sakınmak

Kur'an:

“Ey Kitab ehli! Dininizde taşkınlık etmeyin. Allah hakkında ancak gerçeği söyleyin. Meryem oğlu İsa Mesih, Allah'ın peygamberi, Meryem'e ulaştırdığı kelimesi... bir ruhtur.”¹

“Allah'ın kendisine kitabı, hükmü, peygamberliği verdiği insana: “Allah'ı bırakıp bana kulluk edin” demek yaraşmaz.”²

Bak. Rum, 40, Nisa, 172

15248. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Beni kendi hakkımdan yukarı çıkarmayın. Allah-u Teala beni peygamber seçmeden önce kul olarak karar kılmıştır.”³

15249. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şu iki gruba benim şefaati nasip olmaz: Zalim ve isyankar yöneticiye ve dinde aşırılık içine düşen, dinden çıkan ve bu amelinden de tövbe etmeyerek el çekmeyen kimseye.”⁴

15250. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şu iki kişiye şefaati nasip olmaz: “Zalim ve isyankar yöneticiye ve dinde aşırılığa düşüp kendi sınırlarını aşan kimseye.”⁵

15251. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ümmetimden iki grubun İslam'dan bir nasibi yoktur: Aşırı gidenlerin ve kaderiyecilerin.”⁶

15252. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir şahıs Allah resulünün huzuruna vardı ve şöyle arzetti: “Selam olsun sana ey Rabbim!” peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Sana ne olmuş? Allah'ın laneti sana olsun. Benim ve senin Rabbim Allah'tır. Allah'a yemin olsun ki savaşta korkak, barışta (ya da selam vermede) aşağılık olduğunu bilmiyordum.”⁷

15253. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey Ali! Ümmetim arasında senin misalin Mesih İsa bin Meryem misalidir. İnsanlar onun hakkında üç gruba ayrıldı: Bir grubu mümin kaldılar, onlar Havarilerdir. Bir grup ona düşmanlık ettiler. Onlar da Yahudilerdir. Bir grubu da onun hakkında aşırılığa düştüler ve böylece de

¹ Nisa suresi, 171. ayet

² Al-i İmran suresi, 79 ve 80. ayetler

³ Nevadir'ur-Ravendi, 16

⁴ Kur'b'ul Esnad, 64/204

⁵ el-Bihar, 25/269/13

⁶ a. g. e. s. 270/14

⁷ a. g. e. s. 297/61

imandan çıktılar. Ümmetim de çok yakında senin hakkında üç gruba ayrılacaktır. Bir grubu senin şiandır ve onlar müminlerdir. Bir grubu sana düşman olacak ve onlar şek edenlerdir. Bir grubu da senin hakkında aşırı gidenlerdir. Onlar da (Allah'ı) inkar edenlerdir. Ey Ali! Sen ve şiaların ve şiaları seven kimseler cennette olacaksınız. Düşmanların ve senin hakkında aşırı gidenler ise ateşte olacaktır.”¹

15254. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ey Ali! senin bu ümmet arasındaki misalin İsa bin Meryem’in misali gibidir. Bir grup onu sevdi ve aşırılığa düştü. Ve bir grup ona düşman oldu ve düşmanlığında aşırılığa düştü. Bunun üzerine şu vahiy nazil oldu: **“Meryem oğlu misal verilince, senin milletin buna gülüp geçiverdi.”**²

15255. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ben günahsız olduğum halde benim hakkımda iki grup helak olacaktır: Aşırı giden dost ve aşırı giden düşman.”³

15256. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Benim hakkımda iki kimse helak olacaktır: Birincisi benim hakkımda bana uygun olmayan şeyler isnat eden, aşırı giden dost ve ikincisi düşmanlığı kendisini bana iftirada bulunmaya sevk eden düşman.”⁴

15257. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İki (grup) kişi benim hakkımda helak olur: İfrat eden dost ve kin besleyen düşman.”⁵

15258. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İki (grup) kişi benim hakkımda helak olur: İfrat eden dost ve bühtan edip iftirada bulunan (münafık.)”⁶

15259. *Resulullah (s.a.a) Ali'ye (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Canım elinde olan Allah’a yemin olsun ki eğer ümmetimden bazı grupların senin hakkında Hristiyanların İsa bin Meryem hakkında dediğini söylemeyeceğinden korksaydım bugün senin hakkında öyle bir söz söyledim ki yanından geçtiğin her topluluk teberrük için ayağının altından toprak alırlardı.”⁷

¹ a. g. e. s. 264/4

² a. g. e. s. 284/34 ve bak. el-Garat, 2/589)

³ Uyun-u Ahbar'ir-Rıza (a.s), 2/201/1

⁴ el-Bihar, 25/285/37

⁵ Nehc'ül-Belağa, 469. hikmet

⁶ bak. el-Garat, 2/588

⁷ Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 5/4

15260. *Resulullah (s.a.a) hakeza şöyle buyurmuştur:* “Eğer insanların senin hakkında , Hristiyanların Mesih hakkında dediği sözleri söylemesinden korkmasaydım bu gün senin hakkında öyle bir söz söylerdim ki yanından geçtiğin her grup şifa talep etmek için ayakkabındaki toprağı ve abdestinden kalan fazla suyu alırlardı. Ama sana şu yeter ki sen bendensin ve bende senden. Benden miras alırsın ve bende senden miras alırım.”¹

15261. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Allahım! İsa bin Meryem’in Hristiyanlardan beri olduğunu ilan ettiği gibi ben de hakkımda aşırı gidenlerden beri olduğumu ilan ediyorum. Ey Allahım! Onları sürekli olarak yalnız ve yardımsız bırak, onlardan hiç birine yardım etme.”²

15262. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dikkatli olunuz ki aşırı gidenler gençlerinizi bozmasın. Zira aşırı gidenler Allah’ın en kötü yaratıklarıdır. Onlar Allah’ın azametini aşağı indirir, kullar hakkında rububiyet iddiasında

bulunurlar. Allah’a yemin olsun ki aşırı gidenler Yahudilerden, Hristiyanlardan, Mecusilerden ve müşriklerden daha kötüdürler.” *İmam daha sonra şöyle buyurdu:* “Aşırı giden bize döner ama biz onu kabul etmeyiz, geride kalanlar (kusur edenler) da bize katılır ama onu kabul ederiz.” Kendisine şöyle arzedildi: “sebebi nedir ey İbn-i Resulillah?” İmam şöyle buyurdu: “Çünkü aşırı giden insan namaz, zekat, oruç ve haccı terk etmeyi adet etmiştir ve bu yüzden de adetlerinden el çekemez. Aziz ve celil olan Allah’a itaate yönelemez. Ama geride kalanlar ise (kusur edenler) hakikati tanıdıklarında ibadetle amel eder ve Allah’a itaat ederler.”³

15263. *İmam Rıza (a.s) İbn-i Halid’e şöyle buyurmuştur:* “Teşbih ve cebre inanan kimse kafir ve müşriktir. Biz dünya ve ahirette ondan uzağız. Ey İbn-i Halid! Teşbih ve cebr hakkında bizden nakledilen sözleri Allah-u Teala’nın azametini küçük sayan bu aşırı gidenler uydurmuşlardır. O halde her kim onları severse bizleri düşman bilsin.”⁴

¹ el-Bihar, 25/284/35

² el-Bihar, 25/284/32

³ Emali’et-Tusi, 650/1349

⁴ el-Bihar, 25/266/8

15264. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Aşırı gidenler kafirdir. Tefvize inananlar ise müşriktir.”¹

15265. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminlerin Emiri’ni Allah’a ubudiyet makamından yukarı çıkaranlar Allah’ın gazabına uğrayanlardan ve sapmış olanlardır.”²

15266. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir grup Müminlerin Emiri’nin (a.a) yanına gelerek şöyle arzettiler: “Selam olsun sana ey Rabbimiz! İmam onlardan tevbe etmelerini istedi. Ama onlar tevbe etmediler. İmam bir çukur kazdı ve içinde ateş yaktı. O çukurun yanında başka bir tane daha çukur açtı ve iki çukur arasında bir yol açtı. O grup tevbe etmeyince İmam (a.s) onları o çukura attı. Diğer çukurda da ateş yaktı. Böylece hepsi öldüler.”³

15267. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bizim hakkımızda aşırı gitmekten sakının. Bizim terbiye edilmiş kullar olduğumuzu söyleyiniz. Böylece faziletimiz hakkında istediğinizi söyleyiniz.”⁴

15268. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bizi kulluk makamından yukarı çıkarmayınız. Sonra ne söylerseniz az söylemiş olursunuz. Sakın Hristiyanlar gibi aşırılığa düşmeyin, zira ben aşırılığa düşen kimselerden beriyim.”⁵

15269. *İmam Sadık (a.s) İsmail bin Abdulazîz’e şöyle buyurmuştur:* “Ey İsmail! Abdest yerinde benim için bir miktar su bırak. “Ben kalktım kendisi için bir miktar su bıraktım. İmam içeri girdi. Kendi kendime şöyle dedim: “Ben onun hakkında şöyle ve böyle diyorum. Ona rağmen abdest yerine gidiyor ve orada abdest alıyor.” İsmail şöyle diyor: “Çok geçmeden imam dışarı çıktı ve şöyle buyurdu: “Ey İsmail! Binayı tahammül edemeyeceği miktardan fazla yükseltme ki harap olur. Bizi yaratık biliniz. Sonra hakkımızda ne söylerseniz az söylemiş olursunuz ve konunun gerçeğine ulaşmamış olursunuz.”⁶

15270. *İmam Sadık (a.s) Kamil Temmar’a şöyle buyurmuştur:* “Bizler için kendisine

¹ a. g. e. s. 273/19

² a. g. e. s. 274/20

³ el-Kaфі, 7/259/18, bak. el-Bihar, 25/285/38 ve s. 286/39

⁴ el-Hisal, 614/10

⁵ el-Bihar, 25/274/20

⁶ a. g. e. s. 279/22

döneceğimiz bir Rab bırakın. Sonra hakkımızda istediğiniz her şeyi söyleyin.”¹

15271. *Ebu Basir şöyle diyor:* “İmam Sadık’a (a.s) şöyle arzettim: “Onlar birtakım sözler söylüyorlar” İmam, “Ne diyorlar?” diye sordu. Ben şöyle arzettim: Onlar şöyle diyor: “yağmur tanelerinin sayısını, yıldızların ağaçtaki yaprakların sayısını ve denizlerde olanların ağırlığını, yeryüzü toprağının ölçüsünü bilmektedirler.” İmam ellerini gökyüzüne kaldırdı ve şöyle buyurdu: “Subhanallah, subhanallah, Allah’a yemin olsun ki bunları Allah’tan başka hiç kimse bilmez.”²

15272. *İmam Sadık (a.s) Ebu Basir’e şöyle buyurmuştur:* “Ey

Eba Muhammed! Bizi rab olarak kabul eden kimselerden beriyim. Ben, (Eba Basir) şöyle arzettim: “Allah da ondan uzak olsun.” İmam şöyle buyurdu: “Ben bizleri peygamber bilen kimselerden de beriyim.” Ben (Eba Basir) şöyle arzettim: “Allah da ondan beri olsun.”³

15273. *İmam Mehdi (a.s) Muhammed bin Ali bin Hilal Kerbi’ye şöyle buyurmuştur:* “Ey Muhammed bin Ali! Aziz ve celil olan Allah kendisini nitelendirenlerin söylediği şeylerden daha yücedir. Allah münezzehdir, bütün övgüler ona aittir. Biz ne onun ilmine ortağız ve ne de kudretine!”⁴

¹ a. g. e. s. 283/30

² a. g. e. s. 294/52

³ a. g. e. s. 297/60

⁴ a. g. e. s. 266/9

396. Konu

el-İğtinam Ganimet Saymak

bak.

• 337. konu, *el-Acele*; 368. konu, *el-Umr*; 193. konu, *el-Murakebet*; 413. konu, *el-Furset*

3107. Bölüm Ganimet Sayılması Gereken Şeyler

15274. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Beş şeyi beş şeyden önce ganimet bil. Hayatı ölümünden önce, sağlığını hastalığından önce, boş vaktini meşguliyetinden önce, gençliğini yaşlılığından önce, zenginliğini fakirliğinden önce.”¹

15275. *İmam Ali (a.s) Allah-u Teala'nın “ve dünyadan nasibini unutma” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Sıhhatini, gücünü, boş vaktini, gençliğini ve enerjini unutma ve onlar vesilesiyle ahiretini talep et.”²

15276. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zamanının insanlarından beş şeyi kendin için ganimet bil: Hazır olduğunda tanınmamayı, gaip olduğunda aranmamayı, bir toplulukta oturduğunda meşveret edilmemeni, konuştuğunda sözünün kabul edilmemesini ve görücüye gittiğinde sana kız

verilmemesini (kendin için ganimet bil.)”³

15277. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İyilik sahiplerinin amellerini ganimet bil ve kardeşlerinle yaptığın sözleşmeye riayet et.”⁴

15278. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Doğruluğu her yerde ganimet bil ki faydalanasın ve kötülükten ve yalandan sakın ki salım kalasın.”⁵

15279. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Eğer iyi işi ganimet sayarsanız ahirette arzularınızın doruğuna ulaşacaksınız.”⁶

15280. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nefsinden kendin için nasiplen. Bugününden yarın için azık al. Zamanın uyumasını (hazır oluşunu) ganimet bil, imkan fırsatını ganimet say.”⁷

15281. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hükmü duyduğunda tabi olan, fırsatı ganimet bilerek sürekli ecele hazırlanma telaşını yaşayan ve amelini kendisine azık edinen kişiye Allah rahmet etsin.”⁸

15282. *İmam Ali (a.s) oğluna yaptığı vasiyetinde şöyle*

¹ Kenz'ul Ummal, 43490

² Mean'il-Ahbar, 325/1

³ Tuhef'ul Ukul, 284

⁴ Gurur'ul Hikem, 2355

⁵ Gurur'ul Hikem, 2427

⁶ a. g. e. 3842

⁷ a. g. e. 5046

⁸ Nehc'ül-Belağa, 76. hutbe

buyurmuştur: “Yoksul kimselerden, kıyamet gününe kadar azığını yüklenecek ve kıyamette ihtiyacın olacağı günde sana geri verecek birini bulduğun zaman bunu ganimet bil, ona yükle, çokça yardımda bulun.”¹

15283. *İmam Ali (a.s) hakeza şöyle buyurmuştur:* “Sen zenginken borç isteyen ganimet sayıp ver ki, o da senin zorluk gününde karşılığını ödesin.”²

3108. Bölüm Akıllı İnsanların Ganimeti

15284. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zeki insanların ganimeti hikmet öğrenmektir.”³

15285. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zenginliği kaybetmek zeki insanlar için ganimet, ahmaklar için ise hasrettir.”⁴

15286. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dinin hükümleri birdir, yolu düz ve doğrudur. Kim, ona tabi olursa hedefe ulaşır, ganimetlenir (kazanır); kim ondan geri durur uzaklaşırsa, sapar ve pişman olur.”⁵

15287. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah itaati, acizlerin (zayıf iradelilerin) kusur ettikleri bir zamanda zekilere ganimet kıldı.”⁶

bak. 468. Konu, el-Kiyase

¹ Nehc'ül-Belağa, 31. mektup

² a. g. e.

³ Gurer'ul Hikem, 6441

⁴ a. g. e. 6535

⁵ Nehc'ül-Belağa, 120. hutbe

⁶ a. g. e. 331. hikmet

397. Konu

el-Gina Zenginlik

- *el-Bihar*, 72/ 56, 95. bölüm, *el-Gina ve'l-Kıf*
- *el-Bihar*, 75/ 105, 49. bölüm; *Gina'un-Nefs*
- *Ken'ul Ummal*, 3/403, *İstigna an'in-Nas*

bak.

• 161. konu, *ed-Dünya*; 206. konu, *eş-Züh*; 422. konu, *el-Fakr*; 500. konu, *el-Mal*; *et-Tevazu'*, 4096. bölüm; *es-Sual*, 1712. bölüm; *el-Kur'an*, 3296. bölüm

3109. Bölüm

Zenginlik ve Azgınlık

Kur'an:

“Ama, insanoğlu kendini müstağni sayarak azgınlık eder.”¹

“Kendilerine mal ve oğullar vermekle, iyiliklerde onlar için acele ettiğimizi mi zannederler? Hayır; farkında değiller.”²

“Çokluk kuruntusu sizi o kadar meşgul etti.”³

15288. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kendimden sonra ümmetim hakkında üç şeyden korkuyorum: Kur'an'ın yanlış bir şekilde tevîl edilmesinden, alimin sürçmesine uyulmasından ve azgınlılaşacak bir şekilde aralarında servetin çoğalmasından.”⁴

15289. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Zenginlik cezadır.”⁵

15290. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zenginlik, isyan getirir.”⁶

15291. *İmam Ali (a.s) insandaki en ilginç organ, yani kalbin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Bir

mal elde ederse, zenginlik onu azdırır; bir musibet ona ulaşırsa, sabırsızlanma onu rüsva eder.”⁷

15292. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zenginliğin sarhoşluğundan Allah'a sığınınız. Zira zenginlikte geç ayıklan bir sarhoşluk vardır.”⁸

15293. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zenginlikte azma ve fakirlikte de tahammülsüzlük gösterip yakarma.”⁹

15294. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Amelsiz, ahiretten ümidi olan kimseden olma... Müstağni olursa azar ve fitneye düşer; fakir olursa, ümitsizliğe ve gevşeklığe kapılır.”¹⁰

15295. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şeytan şöyle dedi: “Zengin kimse benim elimden kurtulamaz ve onu şu üç şeyden birine düçar kılarım: Ya gözüne malı süslerim ve neticede mali haklarını ödemekten sakınır, ya tüketim yollarını kendisine kolaylaştırırım ve neticede onları haksız yere harcar. Ya da ona mal ve serveti sevdirim

¹ Alak suresi, 6 ve 7. ayetler

² Müminun suresi, 55 ve 56. ayetler

³ Takasür suresi, 1. ayet

⁴ el-Bihar, 72/63/7

⁵ a. g. e. s. 68/29

⁶ Gurur'ul Hikem, 23

⁷ Nehc'ül-Belağa, 108. hikmet

⁸ Gurur'ul Hikem, 2555

⁹ Tuhef'ul Ukul, 304

¹⁰ Nehc'ül-Belağa, 150. hikmet

ve onu doğru olmayan yoldan elde eder.”¹

15296. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Zengin bir kimse yeni ve temiz elbiseleriyle Allah Resulünün (s.a.a) yanına geldi ve onun yanına oturdu. Ondan sonra da fakir birisi eski ve derviş elbiseleriyle o şahsın yanına oturdu. Zengin kimse elbiselerini onun dizinin altından çekip topladı. Allah resulü (s.a.a) ona şöyle buyurdu: “Fakirliğinden sana bir şeyin erişmesinden mi korktun?” O şahıs, “hayır” dedi. Peygamber şöyle buyurdu: “Kendi varlığından ona bir şeyin gideceğinden mi korktun?” O şahıs, “hayır” diye arzetti. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Elbiseni kirletmesinden mi korktun?” O şahıs, “Hayır” diye arzetti. Peygamber şöyle buyuydu: “Neden bu işi yaptın?” O şöyle arzetti: “Ey Allah’ın Resulü! Benim bir arkadaşım (şeytan) vardır ki her çirkin işi gözümde güzel gösterir ve her iyi işimi de benim için çirkin gösterir. Şimdi malımın yarısını bu şahsa bağışladım.” Allah Resulü (s.a.a) o fakir kimseye şöyle

buyurdu: “Bu malı kabul ediyor musun?” o şahıs, “Hayır” diye arzetti. Zengin şahıs ona, “neden?” diye sordu. O şöyle dedi: “ben de senin gibi olmaktan korkuyorum.”²

bak. el-Mal, 3749-3751, 3753. Bölümler; el-Mehecet’ul Beyza, 6/91,

3110. Bölüm Zenginlik ve Takva

Kur’an:

“Seni fakir bulup zenginleştirmedim mi?”³

15297. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Zenginlik, Allah’tan sakınmak için ne güzel bir yardımcıdır.”⁴

15298. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dünya ahiret için ne güzel bir yardımcıdır.”⁵

15299. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dünya için Allah’tan zenginlik ve sıhhat dileyiniz, ahiret için ise bağışlanma ve cenneti isteyiniz.”⁶

15300. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şu beş şeye sahip olmayan kimseye hayat tatsız olur: Sıhhat, güvenlik,

¹ Kenz’ul Ummal, 16677

² el-Kafi, 2/262/11

³ Zuha suresi, 8. ayet

⁴ Müstedrek’ül-Vesail, 13/15/14598

⁵ el-Kafi, 5/72/8

⁶ a. g. e. s. 71/4

zenginlik, kanaat ve uyumlu bir arkadaş.”¹

bak. el-Mal, 3752. Bölüm; ed-Dunya, 1212. Bölüm

3111. Bölüm Fakirlik ve Zenginlikle Denenmek

15301. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zenginlik ve fakirlik insanların cevherini ve sıfatlarını aşikar kılar.”²

15302. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mal insanların cevherlerini ve ahlaklarını ortaya çıkarır.”³

15303. *İmam Ali (a.s), dünyanın sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Herkim dünyada zenginliğe erişirse fitneye düşer. Herkim de fakir düşerse hüzne boğulur.”⁴

15304. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “O halde mal ve çocuğu Allah’ın hoşnutluğu veya hoşnutsuzluğuna ölçü almayın. Zira bu sizin zenginlik ve fakirlik durumunda Allah’ın imtihanı ve denemesi hakkındaki cehaletinizden kaynaklanmaktadır.”⁵

15305. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “O, rızkı azaltıp çoğaltarak taktir etmiş; dar ve geniş olarak bölmüştür. Bu taktiri kolayını ve zorunu isteyecek olanları tespit etmek, zengin ve fakirin şükrünü ve sabrını denemek için adalet üzere kurmuştur.”⁶

15306. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zenginlik ve rahatlığa sevinme. Fakirlik ve belaya üzülme. Zira altının ateşle denenip, halis olması gibi Mümin de bela ile denenir.”⁷

bak. el-İbtila, 396. Bölüm

3112. Bölüm Zenginliğin Anlamı

15307. *İmam Hadi (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zenginlik, arzusunun az olması ve sana yeten şeyle hoşnut olmandır. Fakirlik ise nefsin doymazlığı ve şiddetli ümitsizliktir.”⁸

15308. *İmam Hasan (a.s) Müminlerin Emiri’nin “Zenginlik nedir?” diye sorması üzerine şöyle buyurmuştur:* “Arzuların az olması ve yeten şeylerle hoşnut olmak.”⁹

¹ Emali’es-Seduk, 240/15

² Gurer’ul Hikem, 1154

³ a. g. e. 1155

⁴ Nehc’ül-Belağa, 82. hutbe

⁵ a. g. e. 192

⁶ a. g. e. 91

⁷ Gurer’ul Hikem, 10394

⁸ ed-Derret’ul Bahire, 41

⁹ Mean’il-Ahbar, 401/62

15309. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim insanlardan müstağni olursa münezzeh olan Allah onu (her şeyden) müstağni kılar.”¹

15310. *İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlara ümitsizlik gözüyle bak. Zira bu zenginliğin ta kendisidir.”²

15311. *Allah-u Teala Davud’a (a.s) şöyle vahyetmiştir:* “Zenginliği kanaatte karar kıldım. İnsanlar onu servet çokluğunda aramakta ve bu yüzden de bulamamaktadırlar.”³

15312. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hiçbir hazine kanaatten daha dolu değildir.”⁴

15313. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zengin kimse kanaat ile zengin olan kimsedir.”⁵

15314. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zengin kanaati seçen kimsedir.”⁶

15315. *İmam Ali (a.s) peygamberlerin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Fakat Allah, elçilerini iradelerinde güç sahibi kıldı, görenlere karşı hallerini zayıf ve fakir gösterdi. Gözleri, gönülleri dolduran bir kanaat,

gözleri dolduran bir ihtiyaçsızlık verdi.”⁷

15316. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir şahıs efendimiz İmam Sadık’ın (a.s) huzuruna vardı ve fakirlikten şikayette bulundu. İmam ona şöyle buyurdu: “Senin dediğin gibi değildir, bana göre sen fakir değilsin.” O şahıs şöyle arzetti: “Ey efendim! Allah’a yemin olsun ki gece yiyecek yemeğim yoktur.” O fakirliğinin delillerini saymaya başladı. Ama imam Sadık (a.s) sürekli sözlerini yalanlıyordu. Sonunda da ona şöyle buyurdu: “De bana bakayım: Eğer sana bizden beri olduğunu ilan etme karşılığında yüz dinar verecek olsalar alır mısın?” O şahıs, “hayır” dedi. İmam (a.s) para miktarını bin dinara kadar yükseltti. O şahıs her defasında yemin ederek bu işi yapmayacağını söyledi. Sonunda imam ona şöyle buyurdu: “O halde böyle bit malı olan ve onu böyle bir fiyata bile satmayan kimse fakir olabilir mi?”⁸

¹ Gurer’ul Hikem, 8645

² Emali’el-Müfid, 183/6

³ el-Bihar, 78/453/21

⁴ Nehc’ül-Belağa, 371. hikmet

⁵ Gurer’ul Hikem, 1272

⁶ Gurer’ul Hikem, 1294

⁷ Nehc’ül-Belağa, 192. hutbe

⁸ Emali’et-Tusi, 298/584

15317. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Akıl gibi hiçbir zenginlik yoktur.”¹

15318. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Akıl gibi hiçbir servet yoktur ve cehaletten daha kötü bir fakirlik yoktur.”²

15319. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Biliniz ki, dünyada olan her şeyin sahibi ondan doyar, bıkar. Ancak hayat öyle değildir; zira ölümden huzur bulamaz. İşte bu, ölü kalpleri diriltecek, kör gözlere basiret verecek, sağır kulakları işittirecek, susuzları kandıracak bir hikmet mesabesindedir. Bütün zenginlikler ve selamet bundadır.”³

15320. *Yunus bin Yakub dostlarının birinden şöyle nakletmektedir:* “İmam Sadık’ın (a.s) ashabından birisi sürekli İmam’ın (a.s) huzuruna varıyordu. Bir müddet geçti ve o şahıs haccetmedi (bu yüzden de İmam Sadık’ın (a.s) huzuruna varmadı) o şahsın tanıdıklarından birisi İmam’ın (a.s) huzuruna varınca İmam (a.s) onu sorarak, “falan kimse ne yapıyor?” diye sordu. Yunus’un dostu şöyle diyor: “O şahıs İmam’ın (a.s)

maksadının dünya malı ve varlığı olduğu hayaliyle bu konuyu beyan etmeye çalıştı. İmam Sadık (a.s) ona şöyle buyurdu: “Dini nasıldır?” O, “Sevdiğin gibidir” diye arzetti. İmam (a.s) şöyle buyurdu: “Allah’a yemin olsun ki gerçek servet budur.”⁴

15321. *İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) kaza ve kaderden hoşnutluk hakkında yaptığı bir duasında şöyle buyurmuştur:* “Kaza ve kaderinden hoşnutlukta fakirliği aşağılık saymaktan veya zengini üstünlük ve şeref sahibi saymaktan beni koru. Zira şerafetli kimse itaatının şerafet bağışladığı kimsedir. Aziz kimse de senin ibadetinin aziz kıldığı kimsedir.”⁵

bak. el-Fakr, 3224. Bölüm

3113. Bölüm En Büyük Zenginlik

15322. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim insanların en zengini olmak istiyorsa, gayrisinin elinde olan şeylerden daha çok Allah’ın elinde olan şeylere güvenmelidir.”⁶

¹ Nehc’ül-Belağa, 54. hikmet

² Tuhef’ul Ukul, 201

³ Nehc’ül-Belağa, 133. hutbe

⁴ el-Kafi, 2/216/4

⁵ Sahife-i Seccadiye, 139, 35. dua

⁶ el-Kafi, 2/139/8

15323. *Resulullah (s.a.a), Ebu Zer'e şöyle buyurmuştur:* “Eğer insanların en zengini olmayı seviyorsan, başkasının elinde olan şeyden çok, Allah’ın elinde olan şeye güvenmelisin.”¹

15324. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminin zenginliği münezzeh olan Allah ile dir.”²

15325. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah ile müstağni olmak, en büyük zenginliktir. Allah’tan gayrisi ile müstağni olmak ise en büyük fakirlik ve mutsuzluktur.”³

15326. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim Allah ile zengin olursa, insanlar kendisine muhtaç olur.”⁴

15327. *İmam Zeyn’ül-Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah ile zengin olan herkese, insanlar muhtaç olmuştur.”⁵

15328. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah’ın zenginliği ile zengin olunuz.”⁶

15329. *İmam Ali (a.s), münezzeh olan Allah’ın sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Her fakirin zenginliği, her zelilin izzeti ve her zayıfın gücüdür.”⁷

bak. Et-Tevekkül, 4189. Bölüm

3114. Bölüm İnsanların En Zengini

15330. *Resulullah (s.a.a), kendisine, “İnsanların en zengini olmayı seviyorum” diyen birisine şöyle buyurmuştur:* “Kanaatkar ol ki insanların en zengini olasın.”⁸

15331. *İmam Bakır veya İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim Allah’ın kendisine rızık olarak verdiği şeyle kanaat ederse, insanların en zenginidir.”⁹

15332. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim üç şeyle rızıklanırsa, üç şey elde eder ve bu en büyük zenginliktir: Kendisine bağışlanan şeyle kanaatkar olmak, insanların sahip olduğu şeylerden ümitsiz olmak ve fazlalıkları terk etmek.”¹⁰

15333. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hatta misvak, suyu için de olsa, insanlardan

¹ Mekarim’ul Ahlak, 2/376/2661

² Gurer’ul Hikem, 6394

³ a. g. e. 1817-1818

⁴ Keş’ul Gumme, 3/137

⁵ Derret’ul Bahire, 26

⁶ Kenz’ul Ummal, 7155

⁷ Nehc’ül-Belağa, 109. hutbe

⁸ Kenz’ul Ummal, 44154

⁹ el-Kafi, 2/139/9

¹⁰ Tuhef’ul Ukul, 318

müstağni olun. (onlara muhtaç olmayın)”¹

15334. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “En büyük zenginlik insanların elinde olan şeylerden ümitsiz olmaktır.”²

15335. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “En iyi zenginlik, (insanlardan) bir şey istemeyi terk etmektir.”³

15336. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “En iyi zenginlik arzuları terk etmektir.”⁴

15337. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “En büyük zenginlik akıldır, en büyük fakirlik ise ahmaklıktır.”⁵

15338. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “En büyük zenginlik, ihtirasa esir olmayan kimseye aittir.”⁶

15339. İmam Ali (a.s), dünyanın sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur: “Ondan fazlasıyla mal toplayanların mahrumiyetine hükmedilmiş, müstağni olana ise rahatlıkla yardım edilmiştir.”⁷

15340. İsa (a.s) şöyle buyurmuştur: “Benim hizmetçim iki elim, merkebim iki ayağım,

yatağım yeryüzü, yastığım ise taştır. Geceyi eli boş geçirir, gündüzde fakirlikle yaşarım. Buna rağmen yeryüzünden benden zengin kimse yoktur.”⁸

15341. İmam Ali (a.s), Ebuzer’e, Rebeze’ye sürgün edildiği gün şöyle buyurmuştur: “Onları menettiğin şeye ne kadar da muhtaçtırlar, sen ise menettikleri şeyden tamamen müstağnisin. Yarın kimin kazandığını bileceksin.”⁹

bak. el-Kanaat, 3424. Bölüm; el-Fakr, 3226. Bölüm

3115. Bölüm Nefis Zenginliği

15342. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “En iyi zenginlik, nefis zenginliğidir.”¹⁰

15343. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “En iyi zenginlik, nefis zenginliğidir.”¹¹

15344. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Zenginlik, mal ve servet çokluğuyla değildir. Gerçek zenginlik nefis zenginliği ileldir.”¹²

15345. İmam Sadık (a.s), hikmet sahibi birinden naklen şöyle

¹ Kenz’ul Ummal, 7156

² Nehc’ül-Belağa, 342. hikmet; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-ı İbn-i Ebi’l-Hadid, 19/246

³ İrşad’ul Müfid, 1/304

⁴ Nehc’ül-Belağa, 34. hikmet

⁵ a. g. e. 38

⁶ el-Kafî, 2/316/7

⁷ Nehc’ül-Belağa, 367. hikmet

⁸ İddet’ud-Dai, 107 ve 108

⁹ Nehc’ül-Belağa, 130. hutbe

¹⁰ Emali’es-Seduk, 394/1

¹¹ Gurer’ul Hikem, 4949

¹² Tuhef’ul Ukul, 57

buyurmuştur: “Nefis zenginliği, denizden daha zengindir.”¹

15346. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur*: “Zenginlik kalptedir, fakirlik de kalptedir.”²

15347. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur*: “Her kime ihtiyaç elini uzatırsan, ona esir olursun. Her kimden müstağni olursan, onun dengi olursun.”³

15348. *Resulullah (s.a.a), Ebuzer’e şöyle buyurmuştur*: “Ey Ebuzer! Sen servet çokluğunun zenginlik olduğunu mu sanıyorsun?” Ben (Ebuzer) şöyle arzettim: “Evet, ey Allah’ın Resulü!” O şöyle buyurdu: “O halde sana göre mal azlığı da fakirliktir, öyle mi?” Ben (Ebuzer) şöyle arzettim: “Evet, ey Allah’ın Resulü!” Peygamber şöyle buyurdu: “Şüphesiz ki gerçek zenginlik kalp zenginliğidir, gerçek fakirlik de kalp fakirliğidir.”

Peygamber daha sonra bana Kureys’ten birini sordu ve şöyle buyurdu: “Falanı tanıyor musun?” Ben şöyle arzettim: “Evet, ey Allah’ın Resulü!” o şöyle buyurdu: “Onu nasıl görüyorsun veya onun hakkında ne düşünüyorsun?”

Ben şöyle arzettim: “Bir şey isterse ona verirler, bir yere girdiğinde ona saygı ve ikramla yer verirler.”

Ebu Zer şöyle diyor: “Allah Resulü, daha sonra bana Suffe ehlerinden birini sordu ve bana şöyle buyurdu: “Falan kimseyi tanıyor musun?” Ben şöyle arzettim: “Hayır, Allah’a yemin olsun ki onu tanımıyorum ey Allah’ın Resulü!” Peygamber bana sürekli onun nişanelerini söyledi ve sonunda onu tanıdım ve şöyle arzettim: “Ey Allah’ın Resulü! Şimdi onu tanıdım.” Peygamber sonra şöyle buyurdu: “Onu nasıl görüyorsun veya hakkında ne düşünüyorsun?” Ben şöyle arzettim: “Suffe ehlerinden fakir bir kimsedir.” Peygamber şöyle buyurdu: “O bir dünya dolusu diğerinden daha iyidir.”⁴

15349. *Ebuzer (r. a) şöyle diyor*: “Allah Resulü bana şöyle buyurdu: “Bak (zahirde) bu caminin en yüce mertebeli olanı kimdir.” Ben baktım ve yeni elbiseler giymiş birini gördüm. Ben, “bu şahıstır” diye arzettim. Peygamber şöyle buyurdu: “Bu mescidin en düşük insanı kimdir?” Ben yeniden baktım ve eski

¹ Mean’il-Ahbar, 177/1

² el-Bihar, 72/68/29

³ a. g. e. 75/107/9

⁴ et-Tergib ve’t-Terhib, 4/148/37

elbiseleriyle birini gördüm ve, “Budur” dedim. Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu: “Şüphesiz bu şahıs kıyamet günü Allah katında bir dünya dolusu o diğerinden daha iyi ve değerlidir.”¹

bak. el-Fakr, 3227. Bölüm; el-Bihar, 75/105, 49. Bölüm

3116. Bölüm Zenginliğin Anahtarı

15350. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zenginliğin anahtarı yakindir.”²

15351. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Zenginlik için yakın yeterlidir.”³

15352. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsan iffetli olmadıkça zengin olamaz.”⁴

15353. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz ki takva sahipleri onlardır zengin olanlar. Dünyadan az bir şey onları müstağni kılmış, bu yüzden de giderleri hafif ve azdır.”⁵

15354. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim güne başlar da tek derdi ve gamı ahiret olursa, bir şeyi olmasa

dahi zengindir, hiç kimsesi olmasa dahi yalnız değildir ve soyu, aşireti olmasa dahi güçlüdür.”⁶

3117. Bölüm Ka’be’nin Rabbine Andolsun ki Hüsrana Erenler Onlardır

Kur’an:

“Tek olarak yaratıp kendisine bol bol mal, çevresinde bulunan oğullar verdiğim ve nimetleri yaydıkça yaydığım o kimseyi Bana bırak. Bir de verdiğim nimetten artırmamı umar. Hayır; çünkü o, bizim ayetlerimize karşı son derece inatçıdır. Yakında onu dimdil bir yokuşa sardıracağım.”⁷

15355. *İsa (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Hak üzere sizlere şöyle diyeyim: Göğün kenarları zenginlerden boştur. Bir devenin (veya halatın) iğne deliğine girmesi, zenginin cennete girmesinden daha kolaydır.”⁸

15356. *İbn-i Ebi’l-Hadid şöyle diyor:* “Sahih rivayetlerde yer

¹ a. g. e. 4/149/38

² el-Bihar, 78/9/65

³ el-Kafi, 2/85/1

⁴ el-Bihar, 78/8/64

⁵ Tuheful Ukul, 287

⁶ Emali’et-Tusi, 580/1198

⁷ Müddessir suresi, 11-17. ayetler

⁸ el-Bihar, 72/55/85

aldığı üzere Ebuzer şöyle diyor: “Allah Resulünü Ka’be’nin köşesinde oturduğu bir halde gördüm. O da beni görünce şöyle buyurdu: “Ka’be’nin rabbine andolsun ki hüsrana uğrayanlar onlardır.” Ben, “kimlerdir?” diye arzettim. Peygamber şöyle buyurdu: “Mal ve serveti çok olanlardır. Elbette önden, arkadan, sağdan ve soldan, şöyle ve böyle (infak ve bağış) yapanlar hariçtir ve bunlar çok azdır. Zekat vermekten sakınan deve, inek ve koyun sahibi kimseleri kıyamet günü ilk önce hayvanlarının en büyüğü ve şişmanı gelerek boynuzlar ve ayakları altında çiğner. En sonuncuları sona erince de ilkleri bu işe yeniden başlar ve bu iş, Allah insanlar hakkında hüküm verinceye kadar devam eder.”¹

3118. Bölüm Zenginlerden Kat Kat Ecri Olan Kimse

“Sizi bana yaklaştıracak olan ne mallarınız ve ne de çocuklarınızdır; yalnız, iman edip salih amelde bulunan kimselerin, işte

onların yaptıklarına karşılık mükâfatları kat kattır; işte onlar, yüksek derecelerde, güven içindedirler.”²

15357. *İmam Bakır (a.s), zengin Şii’lerden söz edilince adeta haklarında denilen şeylerden boşnut olmamış bir şekilde şöyle buyurmuştur:* “Eğer mümin zengin, merhametli, bağışlayıcı, dostlarına iyilik ve ihsan edici olursa, Allah iyi işlerde infak ettiği şeylere karşılık mükafatını iki kat verir. Zira Allah-u Teala kitabında şöyle buyurmuştur: **“Sizi bana yaklaştıracak olan ne mallarınız ve ne de çocuklarınızdır; yalnız, iman edip salih amelde bulunan kimselerin, işte onların yaptıklarına karşılık mükâfatları kat kattır; işte onlar, yüksek derecelerde, güven içindedir-ler.”³**

15358. *İmam Sadık (a.s), zenginlerden söz eden ve onları kötüleyen bir şahsa şöyle buyurmuştur:* “Sus! Zengin kimse, eğer akrabalarına yardım eder, kardeşlerine ihsanda bulunursa, Allah ona iki kat mükafat verir. Zira Allah-u Teala şöyle

¹ Şerh-i Nehe’ül-Belağ-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 19/240

² Sebe suresi, 37. ayet

³ İle’uş-Şerayî’, 604/73

buyurmuştur: “ne mallarınız ve ne de evlatlarınız...”¹

3119. Bölüm Zenginlerin Fakirlerin Açlığındaki Sorumluluğu

15359. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Münezzeh olan Allah, yoksulların rızkını zenginlerin mallarında farz kılmıştır. Zengin, malı kendi zevkine harcadığından dolayı fakir aç kalmıştır. And olsun ki yüce Allah, onları bu işlerinden dolayı sorguya çekecektir.”²

15360. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah zenginlerin mallarında, fakirlerin ihtiyacına yetecek kadar hak farz kılmıştır. Eğer fakirler aç ve çıplak kalırlarsa, bu zenginlerin haklarını vermemeleri sebebiyledir. Allah da kıyamet günü zenginleri hesaba çekme ve bu iş sebebiyle onlara azap etme hakkına sahiptir.”³

15361. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fakiri hakkından mahrum kılan bir zengin

günahından daha büyük bir günah yoktur.”⁴

3120. Bölüm Zenginlik (Çeşitli)

15362. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Zenginlerin yanına çok az gidiniz. Zira aziz ve celil olan Allah’ın nimetlerini hor ve hakir kılmamanız gerekir.”⁵

15363. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sana zenginliğinden dolayı saygı gösteren kimse, yoksulluğunda seni hor görür.”⁶

15364. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Halden anlayan ve yardım eden zenginler çok azdır.”⁷

15365. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nice zenginlerden müstağni olunulur.”⁸

15366. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İhtiraslı zengin fakirdir.”⁹

15367. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim zengin olursa ehli arasında değerli olur

¹ Tefsir-i Ali b. İbrahim, 2/203

² Nehc’ül-Belağā, 328. hikmet; Şerh-i Nehc’ül-Belağā-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 19/240

³ Kenz’ul Ummal, 16840

⁴ Gurer’ul Hikem, 10738

⁵ et-Tergib ve’t-Terhib, 4/186/79

⁶ Gurer’ul Hikem, 8877

⁷ a. g. e. 6739

⁸ a. g. e. 6925

⁹ el-Bihar, 78/10/67

ve her kim fakir olursa ehli arasında hordur.”¹

15368. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mal ve servetinden rızıklanmayan kimseyi asla zengin sanma.”²

15369. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zenginlik, gurbette vatan ve fakirlik ise vatanda gurbettir.”³

15370. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zenginlik efendi olmayana efendilik bağışlar. Mal, zayıf insanı güçlü kılar.”⁴

15371. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kulun şu iki haslete güvenmesi doğru değildir: Afiyet ve zenginlik. Zira onu afiyette görürken aniden hastalanır; zengin görürken aniden fakirleşir.”⁵

15372. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Amel etmeden ahirete ümit bağlayan kimse

gibi olma... (Böyle kimse) zenginlerle oyalanmayı, fakirlerle birlikte Allah’ı zikretmekten daha çok sever.”⁶

15373. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zenginlik izharında bulunmak da şükürdendir. Kendini fakir göstermek de fakirliğe sebep olur.”⁷

15374. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nice zengin insan neked’den⁸ daha zelildir. Nice fakir insan ise aslandan daha güçlüdür.”⁹

15375. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İşler Allah’ın dergahına (kıyamette) arzedilince zengin ve fakirin kim olduğu (o zaman) belli olur.”¹⁰

¹ Gurer’ul Hikem, 8879

² Gurer’ul Hikem, 10277

³ Nehc’ül-Belağa, 56. hikmet

⁴ Gurer’ul Hikem, 460 ve 461

⁵ Nehc’ül-Belağa, 426. hikmet

⁶ a. g. e. 150

⁷ Gurer’ul Hikem, 1140-1141

⁸ Çirkin görünümlü, ayakları küçük bir tür Bahreyn koyunu. Bu tür koyun, Araplar arasında horluk ve değersizlikle meşhurdur.

⁹ a. g. e. 5284-5285

¹⁰ Nehc’ül-Belağa, 452. hikmet

398. Konu

el-Gına

Şarkı-Müzık

- *el-Bihar, 79/239, 99. bölüm*
- *el-Bihar, 79/248, 100. bölüm, el-Mearif ve'l-Melahi*
- *el-Bihar, 79/254, 101. bölüm, Ma cevezze min'el-Gina*
- *Vesail'uş-Şia, 12/225, 99. bölüm; Tahrim'ul Gina*
- *Kenz'ul Ummal, 15/211, et-Teğenni*
- *Kenz'ul Ummal, 15/226, el-Gina*
- *Kenz'ul Ummal, 15/228, Mübah'ul Gina*
- *Sünen-i Ebi Davud, 4/281, fi'n-Nehy an'il-Gina*

bak.

- *245. konu, el-İstima'; 478. konu, el-Lehv*

3121. Bölüm Şarkı-Müzik

Kur'an:

“O halde putların pisliğinden sakının ve batıl sözden sakının.”¹

“İnsanlar arasında, Allah yolundan saptırmak için gerçeği boş sözlerle değişenler vardır.”²

15376. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah beni alemlere rahmet olarak ve sazları, neyleri ve cahiliye işlerini yok (yasak) etmek için gönderdi.”³

15377. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şarkı ve müzik dinlemekten sakının. Zira bu ikisi suyun yeşilliği bitirmesi gibi kalpte nifak bitirir.”⁴

15378. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Dünya ve ahirette iki sese lanet edilmiştir: Nimet halinde ney sesine ve musibet esnasında matem sesine.”⁵

15379. *Abdulala şöyle diyor:* “Cafer b. Muhammed’e (a.s) aziz ve celil olan Allah-u Teala’nın, **“Putların pisliğinden sakının, ve batıl sözlerden sakının”** ayetini

sordum. Bana şöyle buyurdu: “Putların pisliğinden maksat satrançtır. Batıl sözlerden maksat ise şarkıdır.” Ben daha sonra aziz ve celil olan Allah’ın şu ayetini sordum: **“Ve insanlardan boş sözleri alanlar vardır.”** İmam şöyle buyurdu: “Onun bir örneği de şarkıdır.”⁶

15380. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şarkı söylemek, Allah-u Teala’nın kendisine ateş vaad ettiği günahlardan biridir. Nitekim şöyle buyurmuştur: **“İnsanlar arasında, bir bilgisi olmadığı halde Allah yolundan saptırmak için gerçeği boş sözlerle değişenler ve Allah yolunu alaya alanlar vardır. İşte alçaltıcı azâb bunlar içindir.”⁷**

15381. *İmam Rıza (a.s), kendisine şarkı söyleme hususunda soru soran, şarkı söylemek ve içki içmekle ünlü Muhammed b. Ebi Abbad’a şöyle buyurmuştur:* “Hicaz ehlinin bu konuda bir görüşü vardır. Oysa bu amel batıl ve boş bir şeydir. Aziz ve celil olan Allah’ın şöyle buyurduğunu işitmedin mi:

¹ Hac suresi, 30. ayet

² Lokman suresi, 6. ayet

³ el-Bihar, 79/250/2

⁴ Kenz’ul Ummal, 40667

⁵ a. g. e. 40661

⁶ el-Bihar, 79/245/20

⁷ el-Fakih, 4/58/5092

“Faydasız bir şeye rastladıkları zaman yüz çevirip vakarla geçerler.”¹

15382. İmam Sadık (a.s), azîz ve celil olan Allah’ın, “Onlar yalan yere şahadet etmezler” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “(Maksat) şarkı söylemektir.”²

15383. İmam Sadık (a.s), kendisine, “Benim bir takım komşularım var. Onların da şarkı söyleyen ve Ud çalan cariyeleri var. Ben bazen tuvalete gidince, onların sesini dinlemek için oturmamı uzatıyorum” diyen birisine şöyle buyurmuştur: “Bu işi yapma” O şahıs şöyle dedi: “Allah’a yemin olsun ki bilerek oraya gitmiyorum. O sadece kulağımla dinlediğim bir şarkıdır.” İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: “Allah’a yemin olsun meğer sen Aziz ve celil olan Allah’ın şu sözünü işitmedin mi: “Şüphesiz kulak, göz ve kalp bütün bunların hepsi ondan sorumludur.” O şahıs şöyle dedi: “Adeta Allah’ın kitabından olan bu ayetini arap ve arap olmayan hiç kimseden işitmemiştim. Mecburen bu ameli terk ettim ve yüce Allah’tan mağfiret diledim.”³

15384. Nafi’ şöyle diyor: “İbn-i Ömer, bir ney sesi işitti. Parmaklarını kulağına koydu. Uzaklaştı ve şöyle dedi: “Ey Nafi’! Bir şey işitiyor musun?” Ben, “Hayır” dedim. Bu esnada parmaklarını kulaklarından çıkardı ve şöyle dedi: “Ben Allah Resulü (s.a.a) ile birlikteyken bir ses işitti ve böyle bir şey yaptım.”⁴

15385. Yaşlı birinden şöyle nakledilmiştir: “Ebu Vail, velime toplantısına katıldı. Oradakiler, oynayıp zıplamaya, şarkı söylemeye başladılar. Ebu Vail ayağa kalkarak şöyle dedi: “Abdullah’tan şöyle dediğini işittim: “Allah Resulü’nden (s.a.a) şöyle buyurduğunu işittim: “Şarkı söylemek kalpte nifak bitirir.”⁵

3122. Bölüm Şarkı Mirası

15386. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şarkıcılık, kendisinden geriye nifak bırakır.”⁶

15387. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şarkı söylemek nifakın yuvasıdır.”⁷

¹ Nur’us-Sakaleyn, 3/529/19

² a. g. e. 4/41/129

³ el-Fakih, 1/80/177

⁴ Sünen-i Ebi Davud, 4924

⁵ a. g. e. 4927

⁶ el-Bihar, 79/241/7

⁷ Seva’ul A’mal, 291/12

15388. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şarkı söylemek, zinanın tılsımıdır.”¹

15389. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Üç şey kalbi katılaştırır: Boş sözler işitmek, avcılık ve sultanların sarayına gelip gitmek.”²

15390. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Dört şey kalbi bozar ve kalpte suyun ağacı bitirdiği gibi nifak bitirir: Boş sözlerle kulak vermek, kötü ve çirkin söz söylemek, sultanın sarayına gidip gelmek ve avcılık.”³

15391. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şarkı söylemek, suyun ekini bitirdiği gibi kalpte nifakı bitirir.”⁴

3123. Bölüm Şarkıcı Kadın

15392. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şarkıcı kadın

mel’undur. Her kim ona yer verirse ve gelirinden yerse, o da mel’undur.”⁵

15393. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Köpeğin ve şarkıcı kadının değeri (parası) haramdır.”⁶

15394. *İmam Sadık (a.s), kendisine şarkıcı cariyelerin satılması sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Onları alıp satmak haramdır. Onlara eğitim vermek küfürdür. Onların şarkısını dinlemek nifaktır.”⁷

15395. *İmam Rıza (a.s), şarkıcı kadın alma hususunda sorulunca şöyle buyurmuştur:* “Bazen bu cariye insanı gaflet ve boş şeylerle meşgul etmektedir. Onun değeri köpeğin değeri gibidir. Köpeğin değeri ise haramdır. Haramın yeri ise cehennemdir.”⁸

¹ el-Bihar, 79/247/26

² a. g. e. 79/252/6

³ el-Hisal, 227/63

⁴ Kenz’ul Ummal, 40659

⁵ el-Bihar, 79/212/7

⁶ a. g. e. s. 242/10

⁷ el-Kafi, 5/120/5

⁸ a. g. e. h. 4

399. Konu

el-Gayb Gayp-Gelecek

- *Şerb-i Nebe'ül-Belağâ-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 5/9, Turuk'ul Ahbar an'il-Guyub*
- *el-Bihar, 18/105, 11. bölüm, s. 144, 12. bölüm; Ahbar-u Nebiyyuna bi'l-Muğeyyibat*

bak.

- 178. konu, *er-Ricat*; 138. konu, *el-Hevaric*; 59. konu, *es-Sevre*

3124. Bölüm Peygamber'in Gaybi Haberleri

Kur'an:

“Bunlar sana
vahyettiğimiz gaybi
haberlerdir. Sen de, milletin
de daha önce bunları
bilmezsiniz. Sabret, sonuç,
Allah'tan sakınanlarındır.”¹

“Gaybı bilen Allah'tır.
Gaybı kimseye bildirmez.
Ancak peygamberlerden,
bildirmek istediği bunun
dışındadır. Çünkü O, bunun
önünden ve ardından
gözcüler salar.”²

“Elif, Lam, Mim. Rumlar
en yakın bir yerde yenildiler.
Onlar bu yenilgilerinden bir
kaç yıl sonra galip
geleceklerdir. İş, eninde
sonunda Allah'a aittir. İşte o
gün, iman edenler,
istediğine yardım eden
Allah'ın yardımına
sevineceklerdir. O güçlüdür,
merhametlidir. Bu, Allah'ın
vaadidir; Allah verdiği
sözden caymaz, fakat
insanların çoğu bilmezler.”³

“And olsun ki Allah,
peygamberinin rüyasının

gerçek olduğunu tasdik
eder. Ey iman edenler! Siz,
Allah dilerse, güven içinde,
başlarınızı tıraş etmiş veya
saçlarınızı kısaltmış olarak,
korkmadan Mescidi
Haram'a gireceksiniz.
Allah, sizin bilmediğinizi
bilir. Size, bundan başka,
yakın zamanda bir zafer
verecektir.”⁴

“Allah bu iki taifeden
birini size vadetmişti; siz,
kuvvetsiz olanın size
düşmesini istiyordunuz.
Oysa, suçluların hoşuna
gitmese de, Allah sözleriyle
hakkı ortaya koymak ve
küfredenlerin kökünü
kesmek istiyordu.”⁵

“Yoksa: “Biz güçlü ve
galip bir topluluğuz” mu
diyorlar? Yakında
toplulukları bozguna
uğrayacak, arkalarını dönüp
kaçacaklardır.”⁶

“Artık buyurulanı açıkça
ortaya koy, puta tapanlara
aldırış etme. Allah'la
berâber başka bir ilahın
bulunduğunu kabul eden
alaycılara karşı şüphesiz biz

¹ Hud suresi, 49. ayet

² Cin suresi, 26 ve 27. ayetler

³ Rum suresi, 1-6. ayetler

⁴ Fetih suresi, 27. ayet

⁵ Enfal suresi, 7. ayet

⁶ Kamer suresi, 44 ve 45. ayetler

sana kafiiz. Yakında ne olduğunu öğreneceklerdir.”¹

15396. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah Resulü (s.a.a) hendeği kazarken Müslümanlar sert bir kayaya rastladılar. Peygamber (s.a.a) kazmayı Müminlerin Emiri’nden (a.s) veya Salman’ın (r. a) elinden aldı ve bir darbe indirerek üç parçaya ayırdı. Allah Resulü (s.a.a) daha sonra şöyle buyurdu: “Şüphesiz bu darbe ile Kisra ve Kayser’in hazineleri benim için açıldı.” Oradakilerden biri arkadaşına şöyle dedi: “Bizden hiç kimse defî hacet için dışarı çıkmaya bile cesaret edemezken o bizlere Kisra ve Kayser’in hazinelerini vaat etmektedir.”²

15397. Resulullah (s.a.a) yanında toplanan eşlerine şöyle buyurmuştur: “Keşke sizlerden hanginizin yüzü tüylü devenin sahibi olduğunu ve hev’eb köpeklerinin kendisine havladığını, sağında solunda tümünün cehennemlik olduğu bir çok insanın öldürüldüğünü ve o savaştan kendisinin salim

olarak kurtulduğunu bilseydim.”³

15398. İbn-i Abbas şöyle diyor: “Aişe, Talha ve Zübeyr Mekke’yi terkedip Basra’ya doğru yola düştükleri zaman yol esnasında Ben-i Amir bin Savsa’ay’a ait Hav’eb adlı çeşmeye vardılar. Orada köpekler kendilerine havladı ve develeri ürktü. Onlardan biri şöyle dedi: “Allah lanet etsin, Hev’eb’e, ne kadar da köpekleri var.” Aişe Hev’eb” kelimesini duyunca şöyle dedi: “Burası Hav’eb çeşmesi midir?” onlar, “evet” dediler. Aişe şöyle dedi: “Beni geri çevirin! Beni geri çevirin” onlar, “Ne oldu? Ne gibi hadise ortaya çıktı” diye sordular. Aişe şöyle dedi: Peygamberden şöyle buyurduğunu işittim: “Adeta Hev’eb çeşmesindeki köpeklerin eşlerimden birine havladığını görür gibiyim.” Daha sonra bana şöyle buyurdu: “Ey Humeyra! Sakın sen o kadın olmayasın.”

Zubeyr Aişe’ye şöyle dedi: “Allah sana rahmet etsin, sakın ol. biz Hev’eb çeşmesinden fersahlarca uzaktayız.” Aişe

¹ Hicr suresi, 94-96. ayetler

² el-Kafî, 8/216/264, Bu rivayeti Şii ve Sünnî bir çok senetlerle rivayet etmişlerdir. Hatta bazıları bunun mütevatir rivayetlerden olduğunu

söylemişlerdir. bak. 3051. bölüm Ahzap savaşı

³ Şerh-i Nehc’ül-Belağâ-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 9/311

şöyle dedi: “Buna tanıklık edecek başka biri var mı? Bu köpekler Hev’eb çeşmesinin havlayan köpekleri değil midir?” Zübeyr ve Talha elli bedeviye Aişe’ye yemin etmek ve o çeşmenin Hev’eb çeşmesi olmadığına dair tanıklık etmek üzere kiraladılar. Bu İslam’da ilk yalan tanıklık idi. Aişe bu tanıklıkları duyunca yoluna devam etti.”¹

15399. *Kays bin Ebi Haşim şöyle diyor:* “Aişe’den nakledildiği üzere Peygamber (s.a.a) eşlerine şöyle buyurmuştur: Sizden hanginiz Hev’eb köpeklerinin kendisine havladığı kimsesiniz?” Aişe bu mekandan geçince köpekler ona havladı. Aişe o bölgenin adını sordu. Kendisine oranın Hev’eb çeşmesi olduğunu söylediler. Aişe şöyle dedi: “Dönmem gerektiğini zannediyorum.” Ona şöyle denildi: “Ey Müminlerin annesi sen insanların arasını düzeltmek için geldin, başka bir şey için değil.”²

15400. *Resulullah (s.a.a) Ali ve Zübeyr’i Sakife-i Ben-i Saide’de gördüğü zaman şöyle buyurmuştur:* “Ey Zübeyr! Ali’yi seviyor

musun? Zübeyr şöyle arzetti: “Neden sevmeyeyim?” Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu: “O halde zalimce ona karşı savaştığında ne olacaksın.”³

15401. *İmam Ali (a.s) Zübeyr’e şöyle buyurmuştur:* “Allah’a yemin içerek söyle! Hatırlıyor musun ben ve sen falanın çocuklarının Sakife’inde (Sofasında) birbirimizle meşveret ederken Allah Resulü (s.a.a) yanımdan geçti ve bana şöyle buyurdu: “Onu seviyor musun?” Ben, “Neden sevmeyeyim?” diye arzettim. Peygamber (s.a.a) şöyle arzetti: “Bil ki o zalim olduğu halde seninle savaşacaktır.” Zübeyr şöyle dedi: “Evet doğrudur, unuttuğum bir şeyi bana hatırlattın.” Bunun üzerine Zübeyr geri döndü ve geri gitti (ve Cemel savaşına katılmadı.)”⁴

15402. *Huzeyfe şöyle diyor:* “İçinde Sümeyye’nin oğlunun (Ammar’ın) olduğu gruba yardım ediniz. Zira Allah resulünden (s.a.a) şöyle buyurduğunu işittim: “Onu isyankar bir topluluk öldürecektir.”⁵

¹ a. g. e. s. 310

² et-Teşrif-i bi’l-Men, 76/18

³ Kenz’ul Ummal, 31651

⁴ a. g. e. 31660

⁵ Kenz’ul Ummal, 31719 Zahirin bu anlamdaki rivayetler mütevatirdir. Bak. Kenz’ul Ummal, 11/723-728

15403. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz Müslümanlardan bir grup beyazlar arasında olan Kısra hanedanının hazinelerini fethedecektir.”¹

15404. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gece ve gündüz bu ümmetin işi; bağırsakları geniş, boğazı açık, olan ve yediği halde asla doymayan birinin yani Muaviye’nin etrafına toplanmadıkça asla sona ermez.”²

15405. Ümmü Seleme şöyle diyor: “Hüseyin (a.s) Peygamberin (s.a.a) yanına vardı. Ben de kapının önünde oturmıştım. İçeriye bir baktım. Hüseyin’in (a.s) Resulullah (s.a.a)’ın karnının üzerine oturduğunu gördüm. Resulullah (s.a.a)’ın elinde bir şey vardı onu evirip çeviriyordu. Ben şöyle arzettim: ey Allah’ın Resulü! Ben içeriye bir göz attım üzerinize bir çocuğun yattığını, ellerinizde de evirip çevirdiğiniz bir şeyin olduğunu ve göz yaşı döktüğünüzü gördüm. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: “Şüphesiz Cebrail bu çocuğun

öldürüleceği toprağı bana getirdi ve bana ümmetimin onu katledeceğini haber verdi.”³

15406. Muhammed bin Amr bin Huseyn şöyle diyor: “Biz Hüseyin (a.s) ile birlikte Kerbela nehrinin kenarındaydık. İmam (a.s) ordu komutanı Şimr Zil Cevşen’e bakarak şöyle buyurdu: “Allah ve Resulü (s.a.a) doğru buyurmuştur. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Adeta Ehl-i Beyt’in kanını diliyle yalayan alaca köpeğini görür gibiyim! “Şimr abraş hastalığına yakalanmıştı.”⁴

15407. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “O doğru konuşan doğrulanmış Peygamber (s.a.a) bana buradan (başının sol tarafını işaret ederek) darbe yemedikçe ölmeyeceğimi haber vermiştir ve bu (sakallarım) kana boyanacaktır.”⁵

15408. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ey Ali! Çok yakında sizler Rumlarla savaşacaksınız. Sizden sonraki kimseler de onlarla savaşacaktır. Sonunda Allah yolunda hiçbir kınayıcının kınamasından korkmayan

¹ a. g. e. 31773

² et-Teşrif-u bi'l-Men, 228/331

³ Kenz’ul Ummal, 37668

⁴ a. g. e. 37714

⁵ a. g. e. 36571 Hakeza bak. 35576, 36577, 36580, 36587, 36590 ve hakeza bak. Tarih-i Dimeşk, İmam Ali’nin (a.s) biyografisi, 3/266-268, s. 268, s. 278, s. 286-289

İslam'ın seçkinleri Hicazlılar onlara gönderilir, onlar da tespih ve tekbir sesleriyle Kostantiniyye'yi (İstanbul'u) fetheder ve benzeri elde edilmeyen büyük bir ganimet elde ederler.”¹

15409. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Küçük gözlü ve geniş yüzlü kimselerle savaşmadıkça kıyamet kopmaz. Onların gözleri, siyah çekirgelerin gözleri gibidir. Yüzleri de örtülmüş ve astarlanmış ve katmerlenmiş (geniş ve kat kat olmuş) siperler gibidir.”²

15410. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Müslümanlar Türklerle savaşmadıkça kıyamet asla kopmaz. Onların yüzü kılıflanmış ve katmerleşmiş (geniş kat kat olmuş) siperler gibidir. Kıldan elbiseler giyer ve kıl içinde yürürler.”³

15411. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Müslümanlar Yahudilerle savaşmadıkça kıyamet kopmaz. Bu savaşta Müslümanlar Yahudileri

öldürür. Öyle ki Yahudiler taşların arkasına ve ağaçlara saklanırlar o taşlar ve ağaçlar şöyle derler: “Ey Müslüman! Ey Allah'ın kulu! Bu Yahudi benim arkamda gizlenmiştir, gel ve onu öldür.”⁴

15412. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Çok geçmeden bir grup kimse batıya gönderilir. Bunlar kıyamet günü güneş gibi çehrelerle gelirler.”⁵

bak. Es-Serre, 475-477. Bölümler,

3125. Bölüm İmam Ali'nin (a.s) Gaybi Haberleri

15413. İmam Ali (a.s) Cemel savaşından sonra Basra ehlini kınayarak⁶ şöyle buyurmuştur: “Mescidiniz sanki denizde yüzen bir gemi gibi... Allah da azap olarak üstten yağmur yağdırmakda, alttan dalgalar denizi coşturmakda ve içindeki herkes boğulmaktadır...”

Başka bir rivayette:

¹ a. g. e. 38419

² a. g. e. 38407

³ a. g. e. 38405

⁴ a. g. e. 38417

⁵ a. g. e. 38460

⁶ Nehc'ül-Belağ-i li-İbn-i Ebi'l-Hadid, 1/253 ve 4/53 Metinde yer alan

anlamda başka bir çok rivayetler de vardır. İbn-i Ebi'l Hadid bu konuda şöyle diyor: İmam'ın haber verdiği bu olay bir defa el-Gadir billah zamanında ve bir defa da el Kaim Billah'ın hilafeti zamanında meydana gelmiştir.

Andolsun Allah’a şehriniz batacaktır. Hatta ben mes-cidinizi denizde bir gemi veya denizin ortasında çırpınan bir kuş gibi görüyorum.

Başka bir rivayette:

“Mescidiniz büyük bir denizin dalgaları arasında yüzen bir kuş gibidir.”

Başka bir rivayette:

“Bu beldenizi sanki suyun üzerini kaplamış gibi görüyorum. Hatta mescidin en yüksek yeri dışında olan bir şey görünmüyor. Sanki denizin coşkun dalgaları arasında çırpınan bir kuş gibidir.”¹

15414. İmam Ali (a.s) Basra’nın başına gelecek olaylar hakkında şöyle buyurmuştur: “Ey Ahnef! Sanki ben onun; tozu dumanı, gürültüsü, dizgin sesleri, atlarının kişnemesi olmayan bir orduyla yola düştüğünü ve yeryüzünü deve kuşlarının ayakları gibi ayaklarının altına aldığını görür gibiyim.”²

15415. İmam Ali (a.s) hakeza şöyle buyurmuştur: “İşte o zaman,

eyvahlar olsun sana ey Basra! Sesi duyulmayan, tozu görülmeyen Allah’ın intikam ordusu geldiğinde senin halkın kızıl ölümle helak olur, yok edici bir açlığa düşer olur.”³

15416. İmam Ali (a.s) Haricilerle savaşa başladığında “Onlar Nebrevan köprüsünü geçtikler” denildiğinde şöyle buyurmuştur: “Öldürülecekleri yer nehrin bu tarafıdır. (karşıya geçemeyeceklerdir.) Allah’a andolsun onlardan on kişi (den fazla) kurtulamaz, sizden de on kişi (den fazla) öldürülmez.”⁴

15417. Cündeb şöyle diyor: “Hariciler Ali’den (a.s) ayrılınca İmam (a.s) onların peşinden dışarı çıktı. Biz de onunla birlikte gittik, onların karargahına varınca onların tıpkı kovandaki arılar gibi ses çıkararak Kur’an okuduklarını işittik. Onlar arasında zahitlerin giydiği elbiseleri giyenler vardı. Bu durumu görünce içim karardı ve bir kenara çekildim. Mızrağımı yere sapladım;

¹ Nehc’ül-Belağa, 13. hutbe; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 1/251

² Nehc’ül-Belağa, 128. hutbe; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 8/125

³ Nehc’ül-Belağa, 102. hutbe; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 7/103

⁴ Nehc’ül-Belağa, 59. hutbe; Şerh-i nEhc’ul belağa Li- İBn-i Ebi’l Hadid, 5/3, İbn-i Ebi’l Hadid şöyle diyor: “Bu rivayet de mütevatir rivayetlere yakın rivayetlerdendir. Zira hem meşhurdur ve hem de bir çok kimse tarafından nakledilmiştir ve bu da Hz. Ali’nin muczelerinden ve gaipten verdiği detaylı rivayetlerindendir. (bak. 138. konu, el-Hevaric)

atımdan indim, miğferimi çıkardım, zırhımı üzerine serdim, atımın dizginlerinden tuttum ve mızrağıma doğru namaza durdum, namazda şöyle dedim: “Ey Allah’ım! Eğer bu toplulukla savaşmak sana itaatse bana izin ver, eğer masiyet ise bana bundan beri olduğunu göster.” Cündep şöyle diyor: “Bu hal üzereyken Ali bin Ebi Talib (a.s) Allah Resulü’nün (s.a.a) katırına bindiği bir halde yanıma geldi ve bana şöyle buyurdu: Ey Cündeb! Gazabın ve hoşnutsuzluğun kötülüğünden Allah’a sığın.” Ben ona doğru koştum. İmam (a.s) merkebinden indi ve namaz kılmaya başladı. O esnada beygire binmiş birisi geldi, İmam’a yakınlaşarak şöyle dedi: “Ey Müminlerin Emirî!” İmam (a.s), “Ne oldu?” diye buyurdu: o şöyle arzetti: “Henüz bu cemaatle işin var mı?” İmam, “Niçin sordun?” diye buyurdu. O şöyle arzetti: “Onlar nehri geçtiler ve gittiler.” İmam şöyle buyurdu: “Onlar henüz geçmediler” ben şöyle dedim: “Sunhanellah” ardından daha hızlı birisi gelerek şöyle dedi: “Ey Müminlerin Emirî!” İmam, “Ne istiyorsun?” diye buyurdu.

O, “Henüz de bu cemaatle işin var mı?” İmam (a.s) şöyle buyurdu: “Ne olmuş ki?” O şöyle arzetti: “Onlar nehri geçtiler ve gittiler.” Ben, “Allah-u Ekber” dedim. İmam şöyle buyurdu: “Onlar henüz geçmediler” o şahıs şöyle dedi: “Subhanellah” ardından başka birisi gelerek şöyle arzetti: “Nehirden geçtiler ve gittiler.” Ali (a.s) şöyle buyurdu: “Henüz nehirden geçmediler.” Ardından atıyla koşarak gelen birisi şöyle arzetti: “Ey Müminlerin Emirî!” İmam şöyle buyurdu: “Ne istiyorsun?” o şöyle arzetti: “Yine de bu cemaatle işin var mı?” İmam (a.s) şöyle buyurdu: “Ne olmuş ki?” o şahıs şöyle arzetti: “Nehirden geçip gittiler.” İmam şöyle buyurdu: “Henüz geçmediler ve geçmeyeceklerdir. Nehrin bu tarafında öldürüleceklerdir. Bu Allah’ın ve Resulünün buyurduğu bir sözdür.” Ben, “Allah-u Ekber” dedim. Ardından kalktım. İmam’ın atının dizginlerini tuttum, İmam atına bindi, ben zırhıma doğru gittim, zırhımı giyindim, kemanımı aldım, omuzuma astım ve İmam’la birlikte harekete geçtim. İmam bana şöyle buyurdu: “Ey Cündeb!”

Ben şöyle arzettim: “Evet, ey Müminlerin Emiri!” İmam şöyle buyurdu: “Ben bu cemaate birini göndereceğim, onlar için Kur’an okuyacak, onları Rableri olan Allah’ın kitabına ve peygamberlerinin sünnetine davet edecektir ama o bize dönmeyecektir ve onu oklayacaklardır. Ey Cündeb! Bil ki bizden on kişi ölmeyecek onlardan ise on kişi kurtulmayacaktır.” Biz haricilere ulaşınca onların henüz karargahlarında olduğunu gördük. Henüz yerlerinden hareket bile etmemişlerdi. Ali kendi ashabına seslendi ve onları sıraya dizdi. Ordu safını baştan sona iki defa gezdi ve ardından şöyle buyurdu: “Bu Kur’an’ı alacak, onların yanına gidecek, onları Rableri olan Allah’ın kitabına ve peygamberin sünnetine davet edecek olan kimdir?” o bu işi sebebiyle öldürülecek ve cennet onun olacaktır.” Ben-i Amir bin Sa’sa’adan bir genç dışında hiç kimse ayağa kalkmadı. Ali (a.s) ona şöyle buyurdu: “Bu Kur’an-ı tut¹” o Kur’an-ı aldı ve imam daha sonra ona şöyle

buyurdu: “Bil ki sen öldürüleceksin ve bize geri dönmeyeceksin. Seni oklayacaklardır.” O genç Kur’an-ı alarak haricilere doğru gitti. Ve onlara seslerini işitecekleri ölçüde yaklaştı. Onlar ayağa kalktılar ve o genç geri dönmeden ona doğru ok atmaya başladılar. Cündeb şöyle diyor: “Onlardan birisi o gence bir ok attı o ok bize doğru geldi ve yere saplandı. Ve bu esnada Ali (a.s) şöyle buyurdu: “Şimdi bu cemaate karşı saldırıya geçin.” Cündeb şöyle diyor: “Ben içine düştüğüm şüpheden sonra bu ellerimle öğle namazını kılmadan önce onlardan sekiz kişiyi öldürdüm ve Ali’nin (a.s) dediği gibi bizden on kişi ölmedi onlardan ise on kişi bile kurtulan olmadı.”¹

15418. İmam Ali (a.s) Moğol fitnesinden şöyle haber vermektedir:
“Adeta yüzleri kalkan gibi kat kat olmuş, ipek giyen, asil atları yedekte bulunduran, korkunç bir katliam gerçekleştiren topluluğu görür gibiyim; öyle ki yaralıları ölümlerin üzerinde yürür ve kaçanları esirlerinden daha azdır.”²

¹ Kenz’ul Ummal, 31548

² Şerh-i Nehc’ül-Belağ-a-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 8/215; hakeza 15160. hadisin açıklamasına da müracaat ediniz.

15419. *Allame Müminlerin Emiri'nin (a.s) gaybi haberleri konusunda şöyle diyor:* “Bağdat’ın onarılması, Ben-i Abbas hükümeti, onların durumu ve devletlerinin Moğollar tarafından yıkılması gibi haberler İmam’ın (a.s) verdiği gaybi haberlerdendir. Bu haberi babam (r. a) nakletmiş ve bu nakletme Hille, Kûfe, Necef ve Kerbela halkının canının kurtulmasına sebep olmuştur. Zira Hülako Bağdat’a ulaşınca fetihten çok önce Hille ahali etraftaki dere yataklarına kaçmış, onlardan çok az bir grubu kalmıştı. Onlardan biri de babam (r.a), Seyyid Mecduddin bin Tavus ve Fakih ibn-i Ebi’l İzz idi. Onlar Hülakoya bir mektup yazmayı ve kendisine itaat edeceklerini bildirmeyi kararlaştırmışlardır. Onlar bu mektubu Arap olmayan biri vasıtasıyla göndermişlerdi. Hülako biri Tüklem ve diğeri de Alauddin adında iki kişi vasıtasıyla Hille alimleri için bir emir gönderdi ve bu iki kişiye şöyle dedi: “Eğer kapleri de mektuplarında yazdıkları şeylerle aynı ise o halde yanımıza gelsinler.” O iki komutan geldiler ve işin nereye varacaklarını bilmedikler için

korku içinde bulunuyorlardı. Babam (r.a) şöyle dedi: “Eğer ben tek gelirsem yeterli midir?” o iki kişi, “evet yeterlidir” dediler. Babam o iki kişiyle gitti. Sultanın huzuruna varınca (Henüz Bağdat fethedilmemiş ve halife katledilmemiştir) o babama şöyle dedi: “Henüz benim sizlerle ve halifenizle işim bitmemişken bana böyle bir mektup yazıp yanıma gelmeye nasıl cesaret edebildiniz?” Eğer halife benimle barışırsa onun gazabından ve intikamından nasıl güvende olacaksınız?” Babam ona şöyle dedi: “Biz İmamımız Ali bin Ebi Talib’ten (a.s) elimizde bulunan rivayetler sebebiyle bu işe cesaret edebildik. Ali bin Ebi Talib bir hutbesinde şöyle buyurmuştur: “Zevra, Zevranın ne olduğunu biliyor musun?” Zevra içinde binalar yapılan kalabalık bir topluluğun oturduğu, korukları, hazinedarları ve sarnıçları olan ılgın ağaçlarının bulunduğu yerdir. Abbas oğulları orayı kendilerine merkez kılmış, altın ve gümüşleri için hazineler yapmışlardır ve onların oynayıp oynadığı evidir. Orası zalimlerin zulüm ocağı, adil olmayanların adaletsizlik ettiği,

kötü önderlerin, fasit karilerin (Kur'an okuyanların) ve hain vezirlerin bulunduğu yerdir. İranlılar ve Rumlar onlara hizmet etmektedir. İyiliği bildikleri halde kendi aralarında emretmezler. Kötülüğün kötü olduğunu bildikleri halde ondan sakınmazlar. Erkekleri erkeklerine kadınları da kadınlarına yönelir. O zaman Zevra ahalisine Türklerin saldırısından dolayı hüznün, gam, zorluk, ağlama ve feryat olsun. Bu Türkler kimlerdir? Küçük gözlü, yüzleri örtülmüş ve katmerleşmiş kalkanlar gibi olan bir topluluktur. Elbiseleri demirdendir beden ve yüzleri kıllı değildir. Emirleri, yönetip hükmettiği yerlerin merkezinden gelmektedir. Yüksek bir sesi vardır. Azametli ve yüce himmetli biridir. Geçtiği her yeri fetheder karşısına dikilen her bayrağı alaşağı eder. Ona

muhalefet eden kimseye eyvahlar olsun o galip gelinceye kadar metodunu sürdürür.” Ali bin Ebi Talib (a.s) bizler için bu sıfatları beyan etmiştir ve biz de onları sizde gördük, bu yüzden sana ümit bağladık ve sana doğru geldik.” Hülako (onlara güvenlik sözü verdi), Hille halkı için babam adına bir ferman yazdı ve o fermanında Hille sakinlerinin ve etrafındakilerinin endişesini giderdi.”¹

15420. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Vallahi dilersem, her birinizin nereden geldiğini, nereye gittiğini ve tüm işlerinin nereye varacağını sizlere haber veririm. Ama benim yüzümden Resulullah'ı (s.a.a) inkar etmenizden korkarım. Bunu ancak güvenilir özel kişilere açıklayım.”²

15421. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Aşırı sapan³ birinin Şam'dan seslendiğini,

¹ Keşful Yakın, 100/93

² Nehc'ül-Belağa, 175. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 10/10 İbn-i Ebi'l Hadid bu sözün altına şöyle yazmıştır: “İmam'ın (a.s) daha önce gaybi haberleri babında dikkate değer bir çok rivayetler zikrettik. İmam'ın (a.s) bu konudaki ilginç sözlerinden biri de içinde gelecek olaylarla ilgili bilgilerin olduğu hutbedir. İmam (a.s) bu hutbesinde Karamite'ya işaret ederek şöyle buyurmuştur: “Onlar zahirde bize olan aşklarından ve

sevgilerinden söz ederler ama içlerinde bize karşı öfke ve kin taşırlar. Onların nişaneleri de varislerimizi öldürmeleri ve gençlerimizi sürgün etmeleridir.”

³ İbn-i Ebi'l Hadid şöyle diyor: Bu söz Ebdulmelik bin Mervan'dan kinayedir. Zira bu özellikler başkalarından daha çok onda bulunmaktadır. Zira o insanları kendine davet ederek, Şam'a harekete geçirmişti. Bu da İmam'ın (a.s) Şam'da yükek sesle çağırır.” Sözünün anlamıdır. Abdulmelik Kufe'de iki defa bayrak kaldırdı. Bir defası bizzat Irak'a

Kûfe'nin dışına bayraklarını diktiğini apaçık görür gibiyim. Ağzını açtığında, ağzındaki gemi gerip isyan ettiğinde ve adımlarını ağır bastığında fitne oğullarını ısıyor”¹

15422. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Benden sonra size boğazı geniş mi geniş, karnı şiş mi şiş göbekli biri (Muaviye) hakim olacaktır. O bulduğunu yer, bulmadığını ister. Onu öldürün, (ama asla) öldüremezsiniz.”²

15423. İmam Ali (a.s) Kufe'deki minber üzerinde şöyle buyurmuştur: “Biliniz, Allah Kureyş'in kötülerinden iki gruba lanet etsin: Yani Ümeyyeoğullarına ve Muğireoğullarına. Allah Muğireoğullarını Bedir

savaşında kılıçların darbesiyle helak etti. ama Ümeyye Oğulları heyhat! heyhat! Biliniz ki! Taneyi yaran ve insanı yaratan Allah'a yemin olsun ki eğer hükümet dağların öte tarafında da olsa onlar oraya doğru ulaşınca dek gideceklerdir.”³

15424. İmam Ali (a.s) öğle namazı vakti Abdullah İbn-i Abbas'ı görmeyince şöyle buyurmuştur: “Abbas'ın oğluna ne olmuştaki burada değildir?” Onlar şöyle dediler: “Ey Müminlerin Emiri! Allah ona bir oğlan çocuk vermiştir.” İmam şöyle buyurdu: “Kalkın onun yanına gidelim.” İmam (a.s) İbn-i Abbas'ın yanına vardı ve şöyle buyurdu:

gittiği ve Mus'ab'ı öldürdüğü zamandır. İkincisi ise kardeşi Bısr bin Mervan ve diğerlerini Kufe'de kendi yerine tayin ettiği zamandı. Sonunda valilik Haccac'ın eline geçti ve o zaman Abdumelik'in iplerini kopardığı ve haksızlığa düştüğü zamandır. O zaman işler zorlaşacak ve meşakkatli olacaktır.”

¹ Nehc'ül-Belağa, 101. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 7/98

² Nehc'ül-Belağa, 57. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 4/54 İbn-i Ebi'l Hadid şöyle diyor: Bir çoklarının da inandığına göre İmam'ın (a.s) bu şahıstan maksadı Ziyad'dır. Büyük bir grup ise Haccac'ın kastedildiğini söylüyor. Bir grup ise Muğire bin Şube'nin kastedildiğini söylüyor. Ama benim görüşüme göre İmam'ın bu kişiden maksadı

Muaviye'dir. Zira Muaviye çok yemek ve doyumsuzlukla meşhur biriydi. Muaviye çok yiyor ve şöyle diyordu: “Sofrayı toplayınız. Allah'a yemin olsun ki yoruldum ama doymadım.” Elbette bulunan bir çok rivayetler esasınca da Resulullah Muaviye'nin gelmesi için peşine birisini gönderdi. O şahıs Muaviye'nin yemekle meşgul olduğunu gördü. Allah Resulü bir müddet sonra yeniden birisini onun peşice gönderdi. Elçi geldiğinde henüz onun yemekle meşgul olduğunu gördü. Allah Resulü (s.a.a) Muaviye'ye beddua ederek şöyle buyurdu: “Allahım! Karnını doyurma.” Şair de şöyle diyor: Karnı Haviye (cehennem) gibi olan bir arkadaşım var. Adeta bağırsaklarında Muaviye (dişi bir köpek) var.

³ Kenz'ul Ummal, 31753

“Allah’a şükürler olsun, yeni doğan çocuğun mübarek olsun! Adını ne koydun?” o şöyle arzetti: “Ey müminlerin Emiri! Ben kendimde ona isim verme hakkını göremiyorum. Sizler ona bir isim veriniz.” İmam (a.s) şöyle buyurdu: “Çocuğu getirin.” O çocuğu getirdiklerinde İmam (a.s) çocuğu aldı, damağını kaldırdı, kendisi için dua etti. Ardından onu geri çevirdi ve şöyle buyurdu: “Ey hükümdarların babası! Onu al. Ben, adını Ali, künyesini ise Ebu’l Hasan koydum.”¹

15425. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey Ümeyyeoğulları! Allah’a yemin ederim az bir zaman sonra bu devleti başkalarının elinde tanıyacak, düşmanlarınızın yurdunda göreceksiniz.”²³

15426. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sakif kabilesinden kibirli ve haktan yüz çeviren birisi musallat olacak, yeşilliklerinizi yiyip yağlarınızı eritecek. Yeter artık ey Eba Vazaha!”⁴

15427. İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ali Kufe halkına şöyle buyurdu: “Ey Allah’ım! Ben onlara itimat ettim, onlar bana hiyanet etti, ben onlar için hayır diledim onlar beni aldattı. O halde Sakif’in sapık zalim ve kibir dolu gencini onlara musallat kıl. Şüphesiz ki o Kufe’nin yeşilliğini yer, derisini örter, onlar arsında cahiliye metodu üzere hükümet eder.” Hasan (a.s) daha sonra şöyle buyurdu: “O gün Haccac henüz yaratılmamıştı.”⁵

15428. İmam Ali (a.s) bir şabsa şöyle buyurmuştur: “Sakif’li genci görmedikçe ölmeyeceksin.” Kendisine şöyle arzedildi: “Ey Müminlerin Emiri! Sakifli genç kimdir?” İmam (a.s) şöyle buyurdu: “Kıyamet günü ona şöyle denilir: “Cehennemin bir köşesini bile bizler için boş bırakma.” O yirmi veya yirmi küsur yıl hakimiyet sürdüren ve bu süre zarfında hiçbir günah

¹ Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 7/148

² Nehc’ül-Belağa, 105. hutbe; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 7/117

³ Bakınız, Kenz’ul Ummal, 11/363-365, Şerh-u Nehc’ul Belağa Li’bn-i Hadid, 7/176

⁴ Nehc’ül-Belağa, 116. hutbe; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 7/277

⁵ Kenz’ul Ummal, 31747

işlemekten çekinmeyen birisidir.”¹

15429. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey insanlar! Ben sizleri hakka çağırdım, ama sizler benden yüz çevirdiniz. Sizleri tasma ile dövdüm, ama siz beni yorgun ve aciz kıldınız. Biliniz ki benim hakimiyetimden sonra sizlere öyle bir yöneticiler gelip çatacaktır ki size bu kadar rızayet vermez ve hatta sizlere kırbaçlarla ve demirlerle (kılıçlarla) işkence ederler. Ama ben bu ikisiyle size asla işkence etmem. Zira her kim bu dünyada insanlara işkence ederse Allah da ahirette ona işkence eder. O işin nişanesi ise Yemen valisinin gelip aranızda yer etmesidir. Ona Yusuf b. Amr derler. O gelir ve çalışanların çalışanlarını tutuklar. Bu esnada hanedanımızdan biri kıyam eder. Ona yardım ediniz. O sizleri hakka davet edecektir.”²

15430. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Biliniz ki benden sonra üç şeyle karşılaşacaksınız: Herkesi kaplayan bir zillet ve horluk, öldürücü bir kılıç ve zalimlerin sizler hakkında

hayata geçirdiği ayrımcılık ve tekellilik. Bu şartlarda beni hatırlayacak, beni görmeyi, bana yardım etmeyi ve kanlarınızı benim yolumda dökmeyi arzulayacaksınız. Allah zalimden başkasını rahmetinden uzak tutmaz.”³

15431. *Herseme b. Selim şöyle diyor:* “Ali (a.s) ile birlikte Siffin savaşına katıldık. Kerbela’da konaklayınca, İmam bizimle namaz kıldı. Daha sonra namazının selamını verdi, yerden bir toprak kaldırdı, kokladı ve şöyle buyurdu: “Ne mutlu sana ey toprak! Şüphesiz senden kalkan bir grup sorgusuz, hesapsız cennete gider.”⁴

15432. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sizden sonra öyle bir topluluk gelecektir ki benim yolumda bir çok eziyete, sıkıntıya, katliama ve işkenceye maruz kalacaklardır. Öyle ki önceki ümmetler arasında, hiç kimse onlar kadar eziyet görmemiştir. Bilin ki onlardan her kim sabreder, hakkaniyetime yakın eder ve kendilerine benim yolumda verilecek olan sevabı tanırlarsa benimle aynı derecede olurlar.”

¹ a. g. e. 31749

² Kitab’ul Garat, 2/458

³ a. g. e. 492

⁴ Şerh-i Nehc’ül-Belağ-a-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 3/169; bak. s. 169-171

*İmam daha sonra soğuk bir ah çekti ve şöyle buyurdu: “O temiz ruhlara ve (Allah’tan) hoşnut olan ve kendisinden hoşnut olunan kalplere yazık, yazık! Onlar, benim samimi dostlarımdır. Onlar bendendir, ben de onlardanım.”*¹

15433. *Şüphesiz Müminlerin Emiri (a.s) Kufe’de, Zeyd b. Ali’nin (a.s) sonradan dar ağacına asılacağı yerde durdu. Mübarek sakal ıslanmaya kadar ağladı ve insanlar da onun ağlamasına karşı ağladığı ve, “Ey Müminlerin Emiri! Neden ağlıyor ve ashabını da ağlatıyorsun?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “Evlatlarımdan birinin burada darağacına asılmasına ağlıyorum.”*²

15434. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Biliniz ki doğuda zühür edecek olana uyduğunuz taktirde, şüphesiz sizleri Allah Resulü’nün (s.a.a) yollarına götürür, körlükten, sağırlikten, dilsizlikten iyileştirir, sapıklık ve talep zahmetinden müstağni kılar, boyunlarınızdaki zor ve ağır yükleri indirir. Allah zulüm eden kimse dışında, hiç kimseyi (rahmetinden, hayır ve iyiliğinden) uzaklaştırmaz.”*³

3126. Bölüm **“Çok Yakında** **Gelecektir” İfadesiyle** **Gelecek Olayları Haber** **Veren Rivayetler**

15435. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Çok yakında ümmetine öyle bir zaman gelecek ki, Kur’an’dan sadece yazıları ve İslam’dan sadece adı baki kalacaktır. İslam’a en uzak kimseler oldukları halde, kendilerini Müslüman olarak adlandıracaklardır. Camileri bayındır olacak, ama hidayet açısından harap olacaktır. O zaman fakihleri (din adamları) bu mavi gök yüzünün altındaki en kötü fakihler olacaklardır. Fitne ve sapıklık onlardan kopacak ve onlara dönecektir.”*⁴

15436. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Çok yakında ümmetime öyle bir zaman gelecektir ki, içleri aşağılık ve dışları güzel olacaktır. Bu gösterişten hedefleri ise dünya ihtirasıdır, Rableri olan Allah nezdinde olan şeyleri elde etmek değil. Dinleri riya, (Allah) korkuları bedenlerine karışmış değil. Allah onları kendinden bir cezayla çepe*

¹ Müstedrek’ül-Vesail, 11/284/13032

² et-Teşrif-u bi’l-Minen, 244/355

³ el-Kafi, 8/66/22

⁴ el-Bihar, 2/109/14

çevre sarmıştır. Onlar garik duasını okudukları halde, duaları asla makbul olmaz.”¹

15437. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Çok yakında insanlara öyle bir zaman gelecektir ki, o gün hükümet sadece katliam ve zorbalıkla, zenginlik; sadece gasp ve cimrilikle, muhabbet; dini bir kenara bırakmak ve nefsin isteklerine uymakla elde edilir. O halde her kim o zamanı derkeder ve zengin olabildiği halde fakirliğe sabreder, muhabbet elde edebildiği halde, insanların nefretine karşı sabreder ve kudret elde edebildiği halde, zayıflık ve kudretten mahrumiyete sabrederse, Allah ona beni tasdik eden sıddıklardan elli sıddığın mükafatını verir.”²

15438. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Çok yakında sizlere öyle bir zaman gelecek ki, o gün dindarlardan, sadece insanların onun ahmak olduğunu zannettiği ve halkın kendisini, “o aptaldır” sözü karşısında sabreden kimseler kurtuluşa erer.”³

15439. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Çok yakında

sizlere dolu kabın baş aşağı çevrilip boşaltılması gibi, İslam’ın da boşaltılacağı zaman gelecektir!”⁴

15440. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Çok yakında benden sonra öyle bir topluluk gelecektir ki, lezzetli ve rengarenk giyecek ve yiyecekler, merkeplere binecekler, tıpkı kendisini eşine süsleyen kadın gibi süslenecekler ve tıpkı kadınlar gibi makyaj yapacak ve işveleneceklerdir. Zahirleri ise kibirli sultanlar gibi olacaktır. Onlar bu ümmetin son dönem münafıklarıdır... Mihrapları kadınlarıdır, şeref ve şahsiyetleri ise dirhem ve dinarlarıdır.”⁵

15441. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Çok yakında size öyle bir zaman gelecektir ki o gün en gizli şey hak, en açık şey batıl ve en yaygın şey ise Allah-u Teala ve Resulü’ne (s.a.a) yalan isnat etmek olacaktır.”⁶

15442. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Çok yakında benden sonra öyle bir topluluk gelecektir ki dünyanın rengarenk ve tatlı yiyeceklerini yiyecekler ve yüzleri güzel süslü

¹ el-Kaфі, 8/306/476

² el-Bihar, 18/147/8

³ el-Kaфі, 2/117/5

⁴ Nehc'ül-Belağa, 103. hutbe

⁵ Mekarim'ul Ahlak, 2/344/2660

⁶ el-Kaфі, 8/387/586

kadınlarla evleneceklerdir... Dünyaya sımsıkı sarılacak, gece gündüz dünyaya yönelecek ve Allah yerine dünyayı ilah edineceklerdir.”¹

15443. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Çok geçmeden ahir zamanda öyle alimler gelecektir ki, insanları dünyadan yüz çevirmeye davet edecek, ama kendileri dünyadan yüz çevirmeyeceklerdir. İnsanları ahirete teşvik edecek, ama kendileri ahirete rağbet göstermeyeceklerdir. İnsanları yöneticilerin sistemine girmekten sakındıracak, ama kendileri bundan el çekmeyeceklerdir. Onlar fakirlerden uzak durur, zenginlere yaklaşırlar. Onlar Allah’ın düşmanları olan zorbaların ta kendileridirler.”²

15444. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Çok geçmeden ümmetime öyle bir zaman gelecektir ki alimlerinden, tıpkı koyunun kurttan kaçtığı gibi kaçacaklardır. Allah-u Teala onları üç şeye düşür kılacaktır. Birincisi, mallarından bereketi alacak, ikincisi zalim hükümdarları onlara musallat

kılacak ve üçüncüsü de dünyadan imansız gideceklerdir.”³

3127. Bölüm “Gelecek” Tabiriyle Gaybi Olayları Haber Veren Rivayetler

15445. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ümmetime öyle bir zaman gelecektir ki, yöneticileri zalim, alimleri ihtiraslı, abitleri riyakar, tüccarları faizci, kadınları dünya süsü peşinde ve erkek çocukları ise evlenme fikrinde olacaklardır. Böyle bir günde, ümmetimin kesatı pazarların kesatı gibi kesat olacaktır.”⁴

15446. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsanlara öyle bir zaman gelecektir ki, insan dünyası salim olunca, dininin ortadan kalkmasına hiç önem vermeyecek.”⁵

15447. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsanlara öyle bir zaman gelecektir ki, o gün insanlar kurt haline dönüşeceklerdir. O halde eğer birisi kurt olmazsa, kurtlar onu yer.”⁶

¹ Tenbih’ul Havatir, 1/155

² a. g. e. s. 301

³ Müstedrek’ül-Vesail, 11/376/130301

⁴ a. g. e. h. 13302

⁵ el-Bihar, 77/157/136

⁶ Tuhef’ul Ukul, 54

15448. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlara öyle bir zaman gelecektir ki, o gün uyumlu bir kardeşten daha az bulunur ve helal dirhemden daha az elde edilir bir şey olmayacaktır.”¹

15449. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlara öyle bir zaman gelecektir ki, insanlara el uzatan insan hayatta kalacak, suskun olan insan ise ölecektir.”²

15450. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlara öyle bir zaman gelecektir ki birinin adını duyma, onu görmenden daha iyi ve birini görmeyi, onu denemenden daha iyi olacaktır. Zira eğer onu imtihan edersen, sana bir takım (çirkin) haletler aşikar olacaktır. Onların dini dirhemleridir. Tek dertleri karınları, kibleleri ise kadınlarıdır. Bir parça ekmek için eğilir, dirhem için toprağa kapanırlar. Onlar şaşkın ve mesttirler. Ne müslümandırlar, ne de Hristiyan.”³

15451. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlara çok zor bir gün gelip çatacaktır. O gün zengin, malını dişıyla tutar

(infakta bulunmaz) oysa, kendisi bu işe emrolunmamıştır. Aksine münezzehe olan Allah şöyle buyurmuştur: **“Birbirinize ihsan etmeyi unutmayın.”** O gün kötü insanlar yüce makam elde edecek, iyiler ise zayıflık ve horluğa sürüklenecektir. İnsanlara mecbur kalmışlar ve acizler gibi muamele edeceklerdir. Oysa Allah Resulü zorda kalanlarla muamele etmekten sakındırmıştır.”⁴

15452. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlara öyle bir zaman gelecek ki sadece (sultan ve padişahlara) söz taşıyanlar yaklaşabilecek, sadece kötüler zarif ve zeki sayılacak ve sadece insaf sahipleri zayıf düşürülecek. O zaman sadaka zarar sayılacak, sıra-i rahim (akrabalara ihsan ve onlarla ilişki) bir minnet etme aracı haline gelecek ve ibadet insanlara üstünlük taslama bahanesi olacak.”⁵

15453. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanlara öyle bir zaman gelecektir ki, din hususunda sabreden kimse,

¹ el-Bihar, 78/251/102

² el-Kaşı, 4/46/1

³ el-Bihar, 74/166/31

⁴ Şerh-i Nehc'ül-Belağ-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 20/219

⁵ Nehc'ül-Belağ, 102. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağ-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 18/260

eline kor parçası alan kimse gibi olacaktır. (O zaman insan, ya kurt olacaktır ya da kurtlar kendisini yiyecektir.)”¹

15454. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Beni hak üzere gönderene yemin olsun, insanlara öyle bir zaman gelecektir ki, şarabı helal sayacak ve onu “nebiz” olarak adlandıracaklardır. Allah’ın meleklerin tamamının ve insanların laneti onlara olsun.”²

15455. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsanlara öyle bir zaman gelecektir ki, Kur’an insanların kalbinde bedenlerde eskiyip pörsüyen elbise gibi eskiyip pörsüyecektir.”³

15456. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ümmetime öyle bir zaman gelecektir ki, alimleri sadece güzel elbiselerle tanınacak, Kur’an sadece güzel sesle okunacak ve Allah’a sadece Ramazan ayında ibadet edilecektir. İş böyle olursa Allah ne ilmi ne hilmi ve ne de acıması olan bir hükümdarı onlara musallat kılacaktır.”⁴

3128. Bölüm Peygamber Allah’ın Öğretmesiyle Gaybı bilmektedir

Kur’an:

“Gaybı bilen Allah’tır, gaybı kimseye bildirmez. Ancak peygamberlerden, bildirmek istediği bunun dışındadır. Çünkü O, bunun önünden ve ardından gözcüler salar.”⁵

15457. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah Resulü’nün (s.a.a) devesi kayboldu. İnsanlar şöyle dediler: “O bizlere göklerden haber verdiği halde devesinden haber vermiyor.” Bunun üzerine Cebrail Peygamber’e nazil oldu ve şöyle buyurdu: “Ey Peygamber! Senin deven falan vadidedir. Yuları ise falan ağaca sarılmıştır.” İmam Sadık (a.s) daha sonra şöyle buyurdu: “Böylece Allah Resulü minbere çıktı, Allah’a hamd-ü senada bulunduktan sonra şöyle buyurdu: “Ey insanlar! Sizler benim devam hakkında bir takım laflar ettiniz. Biliniz ki Allah’ın bana öğrettiği şey, benden aldığı şeyden daha

¹ Müstedrek’ül-Vesail, 12/330/14215

² el-Bihar, 77/102/1

³ Tenbih’ul Hevatir, 1/217

⁴ Müstedrek’ül-Vesail, 11/377/13303

⁵ Cin suresi, 26 ve 27. ayetler

iyidir. Biliniz ki benim devem, falan vadidedir ve yuları da falan ağaca sarılmış durumdadır.” İnsanlar deveye doğru koştular ve gerçekten de Allah Resulü’nün (s.a.a) buyurduğu gibi olduğunu gördüler.”¹

15458. Peygamber’in (s.a.a) devesi kayboldu. Münafıklar kötü propaganda yapmaya başladılar ve şöyle dediler: “O bize göklerin sırlarını haber vermekte, ama devesinin nerede olduğunu bilmemektedir.” Peygamber bu sözü işitince şöyle buyurdu: “Benim sizlere göklerin sırlarından haber verdiğim doğrudur. Ama bu sırlardan, Allah’ın bana öğrettiğinden başka bir şey bilmiyorum.” İnsanlar bu konuda şeytanın vesvesesine kapıldılar. Peygamber onları devenin halinden haberdar kıldı ve onlara devesinin dizginlerinin sarıldığı ağacın nişanesini bildirdi. İnsanlar gittiler ve gerçekten de devenin dizginlerinin Peygamberin buyurduğu gibi aynı nişanelere sahip ağaca asılı olduğunu gördüler.”²

15459. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Tebük savaşında Allah Resulü’nün (s.a.a) devesi kayboldu. Münafıklar şöyle dediler: “Bizlere gaypten haber vermekte, ama devesinin yerini bilmemektedir.” Peygamber’e (s.a.a) Cebraîl nazil oldu ve münafıkların sözünü bildirerek şöyle buyurdu: “Senin deven falan bölgedededir ve dizginleri de falan ağaca asılmıştır.” Bunun üzerine Allah Resulü (s.a.a) cemaat namazı için seslendi. İnsanlar toplandılar. Peygamber şöyle buyurdu: “Ey insanlar! Benim devem falan vadidedir.” İnsanlar o tarafa doğru koştular ve deveyi buldular.”³

3129. Bölüm İmam ve Gayp İlmi

Kur’an:

“Onların işlediklerini ve işleyeceklerini bilir, dilediğinden başka ilminden hiçbir şeyi kavrayamazlar.”⁴

15460. *İmam Ali (a.s), kendisine, “Ey Müminlerin Emiri! Sana gayp ilmi verilmiş midir?” diye soran Kelb kabilesinden birine gülerek şöyle buyurmuştur:* “Ey

¹ el-Bihar, 18/129/38

² el-Heraic ve'l-Ceraih, 1/30/25

³ Kasas’ul Enbiya, 308/408

⁴ Bakara suresi, 255. ayet

Kelbli! Bu, gayb ilmi değildir; bu ancak ilim sahibi birisinden ilim öğrenmektir. Gayb ilmi, kıyamet ilmidir. Bu da Allah'ın şu ayetinde saydığı şeylerdir: **“Muhakkak ki kıyamet saati Allah'ın indindedir. Yağmuru o indirir. Rahimlerdeki olacağı o bilir.”** Bundan dolayı rahimlerdekenin erkek mi kız mı, çirkin mi güzel mi, cömert mi cimri mi, şaki mi said mi, cehenneme bir odun mu; yoksa cennetlerde peygamberlere bir arkadaş mı olacağını Allah bilir. İşte bu Allah'tan başka hiç kimsenin bilemeyeceği gayb ilimidir. Bundan başka bir ilim daha vardır ki Allah onu Peygamberine öğretmiş ve o da bana öğretmiştir. Kalbim iyice idrak etsin ve aklım da iyice kavrasın diye dua etmiştir.”¹

15461. İmam Sadık (a.s), kendisine, “İmam gaybi bilmekte

midir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “Hayır, ama bir şeyi bilmek isterse Allah ona bildirir.”²

15462. İmam Kazım (a.s), kendisine, “Sizler gayb ilmini biliyor musunuz?” diye soran İranlı birine şöyle buyurmuştur: “İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “(İlahi) ilim bizlere açılınca, biliyoruz ve bizlere kapanınca bilmiyoruz.” Ve şöyle buyurdu: “İlim, aziz ve celil olan Allah'ın bir sırrıdır ve onu Cebrail'e (a.s) bildirdi. Cebrail de Muhammed'e (s.a.a) bildirdi ve Muhammed (s.a.a) de onu Allah'ın istediği kimseye bildirdi.”³

bak. el-İmamet (2), 168. Bölüm; el-Bihar, 26/18, 2/172, 23. Bölüm

¹ Nehc'ül-Belağa, 128. hutbe

² el-Kafi, 1/257/4

³ a. g. e. s. 256/1

400. Konu

el-Gıybet

Gıybet-Arkadan Çekiştirmek

- *el-Bihar*, 75/220, 66. bölüm, *el-Gıybet*
- *Vesail'uş-Şia*, 8/596, 152. bölüm, *Tahrir'ul İğtiyab'ul Mumin*
- *Kenz'ul Ummal*, 3/584, *el-Gıybet*
- *Kenz'ul Ummal*, 3/595, 870, *Rubes'ul Gıybet*
- *Şerh-i Nebc'ül-Belağ-i İbn-i Ebi'l-Hadid*, 9/60, *İkval'ul Me'sure fi Zem'ul Gıybet*

♦—————♦

bak.

• 245. konu, *el-İstima*; 668. konu, *et-Tecessüs*; 344. konu, *el-İrz*; 380. konu, *el-Ayb*; *el-Hesed*, 854. konu; *er-Riba*, 1438. bölüm

3130. Bölüm Gıybetten Sakındırmak

Kur'an:

**“Kimse kimseyi
çekiştirmesin; hangi biriniz
ölü kardeşinin etini
yemekten hoşlanır? Ondan
tiksinirsiniz; Allah'tan
sakının, şüphesiz Allah
tövbeleri daima kabul
edendir, acıyandır.”¹**

**15463. Resulullah (s.a.a) veda
hacçı hutbesinde şöyle buyurmuştur:**
“Ey insanlar! Kanlar, mallar ve
namuslar sizlere; bu şehrinizin
bu ayınızın ve bu gününüzün
haram kılınışı gibi haram
kılınmıştır. Şüphesiz Allah
gıybeti de, mal ve kanı haram
kıldığı gibi haram kılınmıştır.”²

**15464. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Gıybet etmek,
aciz insanların işidir.”³

**15465. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Gıybet etmek
münafığın nişanesidir.”⁴

**15466. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Başkalarının

arkasından çekiştirmek en kötü
iftiradır.”⁵

**15467. İmam Sadık (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Gıybet etme ki
senin de gıybetin edilir.
Kardeşin için kuyu kazma ki
kendin içine düşersin. Zira
hangi elle verirsen o elle de geri
alırsın.”⁶

**15468. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Kardeşlerinin
gıybetinde bineğini dilin
kılmaktan, aleyhine bir delil
olan şeyi söylemekten ve
başkaları nezdinde kötülenme
vesilesi olacak şeyleri ifade
etmekten sakın.”⁷

**15469. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Gıybet etmekten
sakın. Bu iş Allah ve insanlar
nezdinde seni nefret duyulan
biri haline getirir ve sevabını
yok eder.”⁸

**15470. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Akıllı kimse, dilini
gıybetten koruyan kimsedir.”⁹

**15471. İmam Ali (a.s) şöyle
buyurmuştur:** “Kendini gıybet
etmeye alıştırmak zira gıybet
etmeye alışan bir şahsın günahı
büyüktür.”¹⁰

¹ Hücurat suresi, 12. ayet

² Şerh-i Nehc'ül-Belağ-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 9/62

³ Nehc'ül-Belağ, 461. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağ-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 20/179

⁴ Gurur'ul Hikem, 899

⁵ a. g. e. 484

⁶ el-Bihar, 75/249/16

⁷ Gurur'ul Hikem, 2724

⁸ a. g. e. 2632

⁹ a. g. e. 1955

¹⁰ a. g. e. 10300

15472. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah nezdinde insanların en çok nefret edileni gıybet eden kimsedir.”¹

15473. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “En çirkin aşağılıklardan biri de iyi insanların arkasından kötü konuşmaktır.”²

15474. *Resulullah (s.a.a) kendisine, “Safıyye’nin şöyle veya böyle (maksat boyunun kısalığı idi) oluşu sana yeter” diyen Aişe’ye şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz öyle bir söz söyledin ki eğer deniz suyuna karışacak olsa onu kirletmiş olurdu.”³

15475. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gıybet eden kimse... esenliğe ihtiras duymamalıdır.”⁴

15476. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kardeşinin gıybetini eden kimse mel’undur.”⁵

15477. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Mırac gecesi yüzlerini tırnaklarıyla kazıyan bir topluluk gördüm ve sordum, “Ey Cebrail! Bunlar kimlerdir?” o şöyle buyurdu: “Bunlar insanların gıybetini eden ve haysiyetlerini yok eden kimselerdir.”⁶

15478. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Mırac’a götürüldüğüm gece bakırdan tırnaklarıyla yüzlerini ve göğüslerini tırmalayan bir grubun yanından geçtim ve sordum. “Ey Cebrail! Bunlar kimdir?” Bunlar insanların etini yiyen ve onların haysiyetleriyle oynayan kimselerdir” dedi.”⁷

15479. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Gıybet etmek zinadan daha kötüdür.” Kendisine, “nasıl olur?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “İnsan zina eder sonunda tevbe eder, Allah da tövbesini kabul eder. Ama gıybet eden kimse gıybet ettiği kimse kendisini bağışlamadıkça bağışlanmaz.”⁸

15480. *İmam Ali (a.s) insanların gıybetini etmekten sakınmak hususunda şöyle buyurmuştur:* “İsmet sıfatına sahip, Allah’ın lütfüyle günahlardan korunmuş olan kimselerin, günah ve kötülük işleyenlere acımaları gerekir. Sürekli Allah’a şükretmeli ve bu şükür onları halkın ayıbını söylemekten alıkoymalıdır. İnsan, kardeşinin işlediği ayıbı nasıl söyler, onu

¹ a. g. e. 3128

² a. g. e. 9311

³ Kenz’ul Ummal, 8040

⁴ el-Hisal, 434/20

⁵ el-Bihar, 78/333/9

⁶ Tenbih’ul Havatir, 1/115

⁷ et-Terğib ve’t-Terhib, 3/510/21

⁸ a. g. e. s. 511/24

düçar olduğu bela sebebiyle nasıl yerer?! Oysa o, ayıbı işleyenin ayıbından daha büyüğünü işlediği zaman Allah'ın, kendisinin ayıbını örttüğünü hatırlamaz mı?! Onun işlediğinin benzerini işlediği halde onu nasıl kötüler! Onun gibi bir suç işlememiş olsa bile, ondan başka daha büyük bir suç işleyerek (gıybet etmekle) Allah'a isyan etmiştir. Allah'a yemin olsun, büyük bir suç işlememiş, küçük bir suç işlemişse de insanların ayıbını görüp onları yermesi zaten daha büyük bir suçtur.”¹

15481. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Gıybet etmemek, aziz ve celil olan Allah nezdinde müstahap olan on bin rekât namazdan daha sevimlidir.”²

3131. Bölüm Gıybetin Akibeti

15482. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gıybet etmekten uzak dur zira gıybet cehennem köpeklerinin katığıdır.”³

15483. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gıybet,

cehennem köpeklerinin yiyeceğidir.”⁴

15484. *İmam Hüseyin (a.s) birinin gıybetini eden yanındaki bir şahsa şöyle buyurmuştur:* “Ey adam! Gıybet etmekten el çek, zira gıybet cehennem köpeklerinin katığıdır.”⁵

15485. *İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gıybet etmekten sakın, zira gıybet cehennem köpeklerinin yiyeceğidir.”⁶

15486. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir şahıs Ali bin Hüseyin’e (a.s) şöyle dedi: “Falan kimse senin sapık ve bidat ehli olduğunu söylüyor.” Ali bin Hüseyin (a.s) ona şöyle buyurdu: “O şahısla arkadaşlığının hakkına riayet etmedin. Zira onun sözünü bizlere naklettin. Aynı şekilde benim hakkımı da eda etmedin, zira kardeşimden bana bilmediğim bir şeyi naklettin... Gıybet etmekten sakın zira gıybet cehennem köpeklerinin yiyeceğidir. Bil ki insanların ayıplarını çok zikretmek bu çok ayıplanma onun bu ayıpları kendisinde olduğu miktarıyla aradığına tanıklık etmektedir.”⁷

¹ Nehc’ül-Belağâ, 140. hutbe

² el-Bihar, 75/261/66

³ a. g. e. s. 248/13

⁴ Gurer’ul Hikem, 1144

⁵ Tuhef’ul Ukul, 245

⁶ el-Bihar, 75/256/43

⁷ a. g. e. s. 246/8

15487. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gıybet etmektensakin. Zira gıybet etmek cehennem köpeklerininimn katığıdır.”¹

15488. *İmam Zeyn’ul Abidin (a.s) bir şahsın gıybet ettiğini duyunca şöyle buyurmuştur:* “Her şeyin bir yiyeceğı vardır, insanların köpeklerinin katığı ise gıybettir.”²

3132. Bölüm Gıybet ve Kötülükleri Yaymak

Kur’an:

“Şüphesiz Müminler arasında hayasızlığın yayılmasını arzu edenlere, işte onlara, dünya ve ahirette can yakıcı azâb vardır. Allah bilir, siz ise bilmezsiniz.”³

15489. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ayıplı kimseler, kendi ayıpları hususunda kolayca özür bulmak için insanların ayıbını yaymayı severler.”⁴

15490. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim mümin hakkında gözüyle gördüğü ve kulağıyla duyduğu şeyi

naklederse aziz ve celil olan Allah’ın hakkında şöyle buyurduğu kimseden sayılır. **“Şüphesiz hayasızlığın yayılmasını arzu edenler...”**⁵

15491. *İmam Kazım (a.s) Muhammed bin Fuzeyl’e şöyle buyurmuştur:* “Ey Muhammed! Kulak ve gözünü kardeşine oranla yalancı say. Eğer yemin eden elli kişi senin nezdinde tanıklıkta bulunur ve kardeşin başka bir şey (yemin eden şahsın söylediğinin tam aksine) söylerse onun sözüne inan ve onların (yemin eden tanıkların) sözüne inanma. Kardeşinin aleyhine onu kötüleyen, şahsiyetini ortadan kaldıran şeyleri yayma, aksi taktirde aziz ve celil olan Allah’ın şöyle buyurduğu kimselerden olursun: **Şüphesiz hayasızlığın yayılmasını arzu edenler.”**⁶

15492. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Yakini şek vasıtasıyla yitirme. Açık olan bir şeyi örtülü bir şey sebebiyle kaybetme. Kendin gördüğün şey hususunda başkalarının dedikleri esasınca hüküm verme. Aziz ve celil olan Allah mümin kardeşlerinin suizan

¹ a. g. e. 75/262/70

² Şerh-i Nehc’ül-Belağâ-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 9/62

³ Nur suresi, 19. ayet

⁴ Gurur’ul Hikem, 5198

⁵ el-Kafi, 2/357/2

⁶ Seva’ul A’mal, 295/1

etmeyi ve gıybet etme konusunu çok önemli saymıştır.”¹

15493. İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur: “Eğer bir mümini kötü bir kadının üzerinde göreceksin olsam elbisemle üzerini örterim. *İmam (a.s.) şöyle buyurmuştur:* “Onu elbisesiyle bu şekilde (örterim).”²

15494. Resulullah (s.a.a) Müminlerin Emiri’ne şöyle buyurmuştur: “Eğer bir erkeği kötü bir kadının üzerinde görürsen ne yaparsın?” o şöyle buyurdu: “Onu örterim.” Peygamber şöyle buyurdu: “Eğer onu ikinci defa görürsen?” o şöyle arzetti: “Tam üç defa elbisemle onu örterim.” Peygamber şöyle buyurdu: “Ali’den başka yiğit yoktur.” Ve Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Kardeşleriniz için örtücü olunuz.”³

bak. el-Ayb, 3015. Bölüm; Mustedrek’ül Vesail, 12/424, 33. Bölüm

3133. Bölüm Gıybet ve Din

15495. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Gıybet etmek,

insanın dininde cüzzam hastalığının etkisinden daha hızlı bir şekilde etki eder.”⁴

15496. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim Müslüman bir kadın ve ya erkeğin gıybetini ederse Allah; kırk gün ve kırk gece gıybet edilen kimse onu bağışlamadıkça onun namaz ve orucunu kabul görmez.”⁵

15497. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet günü birini getirir, onu Allah’ın huzurunda tutar ve kendisine amel defterini verirler. Ama yaptığı iyilikleri onda görmeyince şöyle arzeder: “Allahım! Bu benim amel defterim değildir. Zira ben onda itaatlerimi görmüyorum.” Ona şöyle denir: “Rabbin ne hata eder ne de unuttur. Senin amellerin insanlar hakkında yaptığın gıybet sebebiyle ortadan gitmiştir.” Daha sonra başka birini getirirler ona amel defterini verirler o da içinde bir çok itaat müşahade edince şöyle arzeder: “Allahım! Bu benim amel defterim değildir, zira ben bu itaatleri yerine getirmediğim.” Kendisine şöyle denir: “Falan kimse senin

¹ Nur’us-Sakaleyn, 3/582/61

² Müstedrek’ül-Vesail, 12/424/14509

³ a. g. e. s. 426/14515

⁴ el-Kafi, 2/357/1

⁵ el-Bihar, 75/258/53

gıybetini etti ben de iyiliklerini sana verdirm.”¹

15498. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsanın açılmış amel defterini kendisine verirler ve o şöyle arzeder: “Ey Rabbim! O halde yaptığım şöyle böyle iyi işler nerede? Bu amel defterime mevcut değildir.” Allah-u Teala şöyle buyurur: “İnsanlar hakkında gıybet ettiğinden dolayı onlar silindi.”²

15499. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanların senin hakkında söyledikleri için üzülme. Zira eğer söyledikleri gibiye bu (senin için) cezası hızlandırılmış (cezası bu dünyada verilmiş) bir günahtır ve eğer söylediklerinin tersi ise (bu senin için) amel etmediğin bir iyiliktir.”³

15500. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim bir müminin aleyhine bir konu nakleder ve bu konuyla onu kötüye çıkarmak ve insanların gözünden düşsün diye şahsiyetini ortadan kaldırmak isterse aziz ve celil olan Allah onu kendi velayetinden şeytanın velayetine çıkarır.”⁴

15501. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim Ramazan ayında bir müslümanın gıybetini yaparsa orucu için hiç bir sevap elde edemez.”⁵

3134. Bölüm Gıybetin Anlamı

15502. Resulullah (s.a.a) Ebuzzer’e şöyle buyurmuştur: “Ey Ebuzzer! Gıybetten sakın, zira gıybet zinadan daha kötüdür... ben, (Ebuzzer) şöyle arzettim: “Ey Allah’ın Resulü! Gıybet nedir?” Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Gıybet dini kardeşin hakkında hoşlanmadığı bir şeyi söylemendir.” Ben şöyle arzettim: “Ey Allah’ın Resulü! Eğer o şahıs hakkında denilen şeyler o şahısta varsa ne olur?” Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Bil ki eğer onda var olan şeyi söylemiş olursan gıybet etmiş olursun. Eğer onda olmayan bir şeyi söylüyorsan ona iftira etmiş olursun.”⁶

15503. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Gıybetin ne olduğunu biliyor musunuz?” şöyle arzetiler: “Allah ve

¹ Cami’ul Ahbar, 412/1144

² et-Terğib ve’t-Terhib, 3/515/30

³ Gurer’ul Hikem, 10378

⁴ el-Bihar, 75/254/36

⁵ a. g. e. s. 58/53

⁶ a. g. e. 77/89/3

Peygamberi daha iyi bilir: ”
Peygamber şöyle buyurdu:
“Kardeşin hakkında hoşlanmadığı bir şeyi söylememdir.” Şöyle arzedildi:
“Eğer dediğim şey kardeşimde varsa o zaman nasıl?”
peygamber şöyle buyurdu:
“Eğer dediğin şey onda varsa gıybetini etmiş olursun, ve eğer dediğin şey onda yoksa o zaman da iftira etmiş olursun.”¹

15504. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Gıybet birinde bulunan ayıpları arkasından söylenmedir.”²

15505. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim birinde varolan şeyi (kötülüğü) söylerse gıybet etmiş olur.”³

15506. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Gıybet kardeşin hakkında hoşlanmadığı bir şeyi söylememdir.”⁴

15507. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Kardeşinin karşısında, söylemekten hoşlanmadığın şey gıybettir.”⁵

15508. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gıybet, kardeşinin hakkında onda varolan ama Allah’ın örttüğü bir şeyi söylememdir. Ama eğer

onda olmayan bir şeyi söylersen o da Allah’ın şu sözüdür: **“Şüphesiz iftira ve apaçık günah yüklendi.”**⁶

15509. İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim birinin arkasından onda var olan ve insanların bildiği bir şeyi söylerse ve de insanlar da onu biliyorsa gıybetini etmemiş olur ama eğer onda varolan bir şeyi söyler de insanlar onu bilmezlerse gıybetini etmiş olur.”⁷

15510. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gıybet kardeşin hakkında Allah’ın örtülü tuttuğu bir şeyi söylememdir. Ama sertlik ve acelecilik gibi aşıkâr olan hasletleri söylemek gıybet değildir.”⁸

bak. 3135, 3136. Bölümler; el-Bihar, 75, 221

3135. Bölüm Gıybeti Haram Olan

15511. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim insanlarla muamele eder de onlara zulmetmezse onlarla konuşur da yalan söylemezse, vaatte bulunurda ahdine

¹ et-Terğib ve’t-Terhib, 3/515/31

² Kenz’ul Ummal, 8014

³ a. g. e. 8033

⁴ a. g. e. 8024

⁵ Kenz’ul Ummal, 8030

⁶ Nur’us-Sakaleyn, 1/549/556

⁷ el-Kafi, 2/358/6

⁸ el-Bihar, 75/246/7

vefasızlık göstermezse, o mürüvveti kamil, adaleti aşikar olan biridir. Onunla kardeşlik etmek farz ve onun gıybetini etmek haramdır.”¹

15512. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şu üç şey her kimde bulunursa ona karşılık insanlara da dört şeyi farz kılar: İnsanlarla konuşunca yalan söylemez, onlara karışınca kendilerine zulmetmez, onlara söz verince sözüne vefasızlık göstermezse adaletinin insanlar içinde aşikar olması, mürüvvetinin halk arasında apaçık olması, insanlarca gıybetinin yapılmasının haram olması ve onunla kardeşlik edilmesinin insanlara farz olması lazım gelir.”²

15513. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Günah işlediğini gözünle görmediğin veya iki şahidin günah işlediğine dair tanıklıkta bulunmadığı kimse her ne kadar kendi görüşünce günahkar olsa da o adil ve iffetli sayılır. Şahadeti kabul edilir. Her kim bu şahısta olan şeyden dolayı gıybetini ederse aziz ve celil olan Allah’ın velayetinden dışarı çıkar ve şeytanın velayeti altına girer.”³

3136. Bölüm Gıybeti Caiz Olan

Kur’an:

“Allah, zulme uğrayan kimseden başkasının, kötülüğü sözle bile açıklamasını sevmez. Allah işitir ve bilir.”⁴

“(Resulüm!) Alabildiğine yemin eden, aşağılık, daima kusur arayıp kınayan, durmadan laf götürüp getirenlere boyun eğme.”⁵

15514. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şu dört kişinin gıybeti (aslında) gıybet değildir: Fıskını aşikar kılan fasık, bir iyilik ettiğinde teşekkür etmeyen, bir kötülük yaptığında ise bağışlamayan yalancı önder, gülererek veya şaka yollu annelere küfreden kimse, Müslümanların cemaatinden kenara çekilen, ümmetimi kınayan ve onların yüzüne kılıç çeken kimse.”⁶

15515. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şu üç kimsenin hürmeti yoktur: “Bıdat çıkaran ve heves ehli kimse, zalim

¹ el-Hisal, 208/28

² el-Bihar, 75/251/25

³ a. g. e. s. 248/12

⁴ Nisa suresi, 148. ayet

⁵ Kalem suresi, 10 ve 11. ayetler

⁶ el-Bihar, 75/261/64

önder ve açıkça günah işleyen bir günahkar.”¹

15516. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fasığın giybeti yoktur (caizdir.)”²

15517. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fasık ve günahkar bir şahıs açıkça bir günah işlerse artık ne bir saygınlığı vardır ve ne de giybeti!”³

15518. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim haya perdesini uzağa atarsa giybeti yoktur. (caizdir.)”⁴

15519. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Üç kimsenin giybeti aslında giybet değildir: Açıkça günah işleyen kimsenin, hüküm vermede (veya hükümet işlerinde) adaletsizlik eden kimsenin ve sözleri ameline aykırı olan kimsenin.”⁵

15520. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Üç kimsenin yüz suyu ve haysiyeti (çığnediğin taktirde) sana haram değildir: zalim önder ve bidat çıkaran.”⁶

15521. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Fasığın giybeti yoktur.”⁷

15522. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Facirin giybeti yoktur.”⁸

15523. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hayası olmayanın giybeti yoktur.”⁹

15524. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Facirin adını zikretmekten sakınıyor musunuz? Onu zikrediniz ki insanlar onu tanısinlar.”¹⁰

15525. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İnsanların tanınması için facirin adını zikretmekten sakınıyor musunuz? Faciri amelleri ve yaptıklarıyla tanıtınız ki insanlar ondan sakınsınlar.”¹¹

15526. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Daha ne zamana kadar facirin adını zikretmekten sakınacaksınız? Onu rezil ediniz ki insanlar da ondan sakınsınlar.”¹²

15527. *İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala'nın, “Allah, zulme uğrayan kimseden başkasının, kötülüğü sözle bile açıklamasını sevmez” ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir grubu misafir eder de onları kötü ağırlarsa o

¹ Kurb'ul Esnad, 176/645

² Gurer'ul Hikem, 1013

³ el-Bihar, 75/253/32

⁴ a. g. e. s. 260/59

⁵ Tenbih'ul Havatir, 2/252

⁶ Kenz'ul Ummal, 8068

⁷ a. g. e. 8071

⁸ a. g. e. 8075

⁹ a. g. e. 8073

¹⁰ a. g. e. 8069

¹¹ Kenz'ul Ummal, 8070

¹² a. g. e. 8074

zulmetmiş kimsedir. Misafirlerin onun yaptıklarını demelerinin bir sakıncası yoktur.”¹

15528. İmam Sadık (a.s) hakeza bu ayet hakkında şöyle buyurmuştur: “Bir misafir birinin evine gider de o kendisini güzel ağırlamazsa, misafir kimse ev sahibinin kötü davranışını, (başka yerde de) zikredebilir.”²

bak. 3134. Bölüm; Vesail’uş Şia, 8/604, 154. Bölüm

Şehid-i Sani’nin Gıybeti Caiz Kılan Sebepler Hakkındaki Sözü

Bil ki, başkalarının kötülüğünü zikretmenin, caiz kılıcı sebebi, şariat açısından doğru ve makbul olan bir hedefe dayanmasıdır. Bu hedef dışında o caiz kılıcı sebebi elde etmek mümkün değildir. Bu caiz kılıcı sebepleri, on başlık altında özetlemişlerdir:

Birincisi zulümdür. Her kim bir kadını zalim, hain ve rüşvet yiyici bir kimse olarak tanırsa, gıybet etmiş ve günah işlemiş olur. Ama eğer kadından zulüm görmüşse, kadının zulmünü ortadan kaldırmak için kendisine yardım edeceğini ümit ettiği birine zulümden dolayı yakınır ve kadına zulüm isnat ederse, buna hakkı vardır.

Zira hakkını almak için bundan başka yolu yoktur. Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Hak sahibi konuşabilir” Hakeza şöyle buyurmuştur: “İmkan sahibi kimsenin bugün, yarın diye erteleme (insanların hakkını ödememesi) zulümdür.” Hakeza şöyle buyurmuştur: “Varlık sahibi birinin bugün yarın diye erteleme (borcunu ödememesi) yüzşuyunun dökülmesini ve cezalandırılmasını helal kılar.”

İkincisi ise kötülüğü ortadan kaldırmak, günahkarı salah ve temizlik yoluna geri döndürmek için yardım almaktır. Bu işin temeli de doğru olan niyet ve kasıttır. Eğer kasıt bu dediğimiz şey olmazsa, gıybet etmek haram olur.

Üçüncüsü ise istiftadır (fetva istemektir). Örneğin birisi müftüye şöyle der: “Babam ve kardeşim bana zulmediyorlar. Bu zulümden kurtulmak için ne yapmam gerekir?” Elbette bu işi kinaye ve işaret olarak söylemesi daha uygundur. Örneğin şöyle demelidir: “Babası veya kardeşi kendisine zulmeden kimse hakkında, görüşünüz nedir?” Rivayet edildiği üzere Hint Peygamber’e (s.a.a) şöyle arzetti: “Ebu Süfyan cimri bir kimsedir, yeterli miktarda bana ve çocuklarıma harçlık vermemektedir. Onun haberi olmaksızın

¹ Vesail’uş-Şia, 8/605/6

² a. g. e. h. 7

kendisinden bir şey alabilir miyim?” Peygamber şöyle buyurdu: “Senin ve çocuklarının ihtiyacını giderecek kadar alabilirsin.” Hint Ebu Süfyan’ı cimri olarak adlandırmış, kendisine ve çocuklarına iyi bakmadığını söylemiştir. Allah Resulü de onu bundan nehyetmemiştir. Zira Hind’in kastı işin fetvasını öğrenmekti.¹

Dördüncüsü ise Müslümanları tehlikeye ve kötülüğe düşmekten sakındırmak ve meşveret eden kimseye yol göstermektir. Örneğin layık olmadığı bir elbiseyi giyen fakih görünümlü birini gördüğün takdirde, insanları onun bu makama layık olmadığı hususunda uyarabilirsin. Böyle bir kimseye tabi olmanın tehlikeli sonuçlarını kendilerine bildirebilirsin. Aynı şekilde eğer birinin fasık ve kötü biriyle muâşerette bulunduğunu ve o şahsın kötü kimseyle arkadaşlık sebebiyle şeriate aykırı işlere sürükleneceğinden korkarsan, o şahsın fasık olduğunu kendisine hatırlatabilirsin. Elbette burada hedefin bidatın yayılmasından, fiske ve günahın sirayetinden korkmak olmalıdır. Zira burası şeytanın aldatma ve bile yeridir. Dolayısıyla bu işten maksadın, o şahsın makam ve mevkiisini kıskanmak da olabilir.

Ama şeytan o işi sana karmaşık gösterir ve insanlar hakkında hayır dileme ve merhamet dışında bir niyetinin olmadığını gösterebilir...Ayrıca aybı zikretme hususunda da, sadece konuyla ilgili olan aybı söylemekle yetinmelisin. Örneğin eğer birisi evlenmek hususunda seninle meşveret ederse, bu durumda ortaklık, müzârebe veya yolculuğa zarar verecek bir aybı söylememelisin. Her işte o iş ile ilgili aybı beyan etmelisin. Bundan öteye geçmemelisin ve niyetin senin meşveret eden kimseye yol göstermek olmalıdır, karşı tarafı kötülemek değil! Eğer seninle meşveret eden kimsenin, “Bu evlilik, senin yararına değildir” demenle” evlilikten el çekeceğini biliyorsan bu kadarını kendisine söylemen farzdır. Eğer onun sadece muhatabın ayıbını açıkça söylediğin takdirde evlilikten el çekeceğini sanıyorsan, bu işi yapabilirsin. Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Acaba insanların facir (kötü) kimseyi tanımasından korktuğunuz için mi adını zikretmekten sakınıyorsunuz? Onun adını ayıplarıyla zikredin ki insanlar ondan sakınmış olsun.” Hakeza kendisiyle görücülük hususunda meşveret eden Kays’ın

¹ Meclisi şöyle diyor: Bu gibi durumlarda da konunun kinaye ve işaret yoluyla söylenmesi, ihtiyata daha yakındır. Zira bu rivayet genel bir rivayettir. Ayrıca Ebu Süfyan fasık ve münafık biri

olduğu için Allah Resulü’nün, Hind’i bu tür bir beyandan sakındırmama ihtimali de vardır.

kızı Fatıma'ya da şöyle buyurmuştur: "Muaviye fakir ve yoksul biridir, Ebu Cehl ise sopasını omuzundan indirmez." Beşincisi ise şabit ve ravinin adil olup olmadığını beyan etmektir. Bu delil üzere, alimler rical kitaplarını yazmışlar, hadis ravilerini güvenilirliğin hususunda ikiye ayırmışlar, onların güvenilir olmadığını delillerini genelde zikretmişlerdir. Bu konuda da önceden söylendiği gibi ihlas ve hayır dileme şarttır. Yani bu işten maksat, sadece Müslümanların malını korumak, sünneti gözetmek ve yalandan korumak olmalı, düşmanlık ve bağnazlık olmamalıdır. Burada da raviden rivayet ve şehadet ile ilgili ayıplar zikretmeli, örneğin haram veya şüpheli nütfeden olup olmadığı gibi ayıpları ele alınmamalıdır. Elbette ravi ileride de söyleyeceğimiz gibi açık bir şekilde fiske ve günah ehli olmamalıdır. (yanieğer böyle olursa ilgili ayıp olması bile söylenebilir.)

Altıncısı da hakkında kötülüğü söylenen kimse bunu açıkça yapması sebebiyle buna müstahak olmalıdır. Tıpkı falan kötülüğe ve günaha bulaştığının söylenmesinden çekinmeyen, açık bir şekilde günah işleyen günahkar ve fasık kimse gibi. Burada da sadece o ayıbı söylenmelidir. Başka ayıp ve günahları değil. (Kimsenin haberdar

olmadığı ve onun da açıkça yapmadığı günahlar söylenmemelidir.) Nitekim Allah Resulü şöyle buyurmuştur: "Her kim haya perdesini yüzünden kaldırırsa gıybeti yoktur (caizdir.)" Bu rivayetin zahiri her ne kadar işlediği günahın söylenmesinden dolayı utansa da böyle bir kimsenin gıybetinin caiz olduğuna delalet etmektedir. Mutlak bir şekilde fasık insanın gıybetinin yapılmasının caiz olduğunun delili ise (açıkça günah işlesin veya işlemesin) Peygamber'in (s.a.a) şu sözünden kaynaklanan ihtimaldir: "Fasık insanın gıybeti yoktur (caizdir)." Bu ihtimal, hadisin temelden reddedilişi veya belli bir fasık hamledilmesi veya her ne kadar haber şeklinde olsa da nehye hamledilmesi vasıtasıyla reddedilmiştir. Bu ihtimal daha iyidir. Elbette burada da gıybeti edilen kimseye oranla dini bir hedef veya doğru bir maksat olursa durum değişir. Yani fasıkın gıybetinin edilmesiyle, günahattan el çekmesi ümit edilirse, bu durumda onun gıybeti kötülükten sakındırmak konusuyla ilgili olur.

Yedincisi de insanın gıybetini aşikar kılacak bir isimle meşhur olup tanınmasıdır. Topallık ve körlük gibi. Bu taktirde birisi onu bu sıfatlarla zikrederse günah işlememiştir. Örneğin şöyle der:

‘Ebu Zenad-i E’rec (topal), ve Süleyman-i E’meş (gece körlüğü olan) ve benzeri tabirlerle rivayet etmişlerdir.” Alimler, şahısları tanıtmak için mecburiyetten bu tür şahısları ve lakapları nakletmişlerdir. Hakeza bazıları bu lakaplarla öylesine bir meşhur olmuşlardır ki eğer bu şahıs bu sıfatlarla nitelendirilmezse, rahatsız olmaktadır. Dolayısıyla hak şudur ki güvenilir alimlerin zikrettiği bu tür lakaplar ve isimleri onların sözünden nakletmek de mümkündür. Bu tür isimleri yaşayan kimseler hakkında kullanmak ise karşı tarafın bundan razı olduğunu bildiğimiz taktirde geçerlidir. Zira nebiy geneldir, şahısların rızayeti olduğu taktirde, rivayet meselesi de ortadan kalkmaktadır. Velhasıl başka lakaplar yerine, başka tabirlerle tanıtmak mümkün ise, bu durumda öyle yapmak daha iyidir. Örneğin kör yerine basir (kalp gözü gören, basiretli) lafzını kullanmak daha iyidir.

Sekizinci olarak şahitler şهادetleri sebebiyle had veya ta’zir (ceza) uygulatmak için bir kötülük görürlerse kadı nezdinde, o kötülüğü yapan kimsenin huzurunda veya gıyabında şهادette bulunarak onun çirkin amelini zikredebilirler. Ama mahkeme dışında başka bir yerde, başka bir takım sebepler olmadığı

taktirde o kötülüğü zikretmek caiz değildir.

Dokuzuncu olarak eğer iki şahit kimse, birinin günah işlediğini görür de o şahsın gıyabında o günah hakkında kendi aralarında sohbet etmek isterlerse bunun sakıncası yoktur. Zira duyan kimsenin üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır. Elbette önceden söylenen hedefler ve maksatlar göz önünde bulundurulmadığı taktirde, nefsin ve dilini o günahı beyan etmekten koruması daha iyidir. Özellikle karşı tarafın bunu unutmuş olması ihtimali de varsa veya o iki kişiden halka sirayet etmesi ve yayılması ihtimali varsa, hiç konuşulmaması daha iyidir.

Onuncu olarak da birisi, birinin gıybetini ettiğini işitir de o şahsın gıybetine layık olup olmadığını bilmezse, konuşmacıyı gıybetten sakındırmasının farz olmadığı söylenmiştir. Çünkü gıybeti edilen kimse buna müstahak olabilir. Dolayısıyla sözlerinin yanlış ve temelsiz olduğu belli olmadıkça konuşmacının sözlerini sıbhatte hamletmek gerekir. Zira onu gıybetten sakındırması hürmetinin çiğnenmesini gerektirir. Bu da haram olan ve yasaklanmış işlerden biridir. Ama bize göre en azından gıybet edilmemesi gerektiğini hatırlatmalıdır. Zira gıybet ile ilgili deliller geneldir ve onda ayırım

yapılmamıştır. Bu da cehalete teşvik olmasın diye umumiyetin irade edildiğinin göstergesidir. Ve çünkü bu eğer doğru olursa gıybeti dıyan nisbetle kendisi hakkında konuşulan ve müstahak olmadığıni bilen kişiyede sirayet edecektir. Çünkü gıybet eden kimsenin bu cevazı bilme ihtimali de vardır. Bu da gıybette nehiy kaidesinin ortadan kaldırılması demektir. Bu gıybetin ¹ istisna edilmiş fertlerinden² biridir. Halbuki daha önce geçtiği gibi bu da iki gıybette biridir.

Velhasıl bırakın mübah olmasını, gıybet etmenin gerekliliğini gösteren bir delil olmadığı taktirde ahlakın üstün sıfatlarla süslenmesi için gıybet etmekten sakınmak gerekir. Bu sözün teyidi ise gıybette sakındırmanın genel oluşudur. Bu genellikle Allah Resulü'nün (s.a.a) daha önce zikrettiğimiz hadisinde yer almış ve Peygamber şöyle buyurmuştur: “Gıybetin ne olduğunu biliyor musunuz?” Onlar şöyle arzettiler: “Allah ve Resulü daha iyi biliyor.” Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu. “Gıybet kardeşinin hoşlanmadığı bir şeyi zikretmendir.” Ama gıybet için, bid'at ehlîyle savaşmak, günahkarları alıkoymak, fasıkları işlediği günahıtan alıkoymak, insanları fasık insanlardan korumak gibi bir takım üstün bir delil varsa ve

gıybetle sakındırmanın imkanı da mevcutsa bu durumda bu iş farz olmaktadır. Elbette bütün bu hususlarda ölçü, hedef ve maksattır. Dolayısıyla, uyanık olmak gerekir. Yani maksadı islah olmalı ve bu islahı sürekli göz önünde bulundurmaktır. Başarı Allah'tandır.” (buraya kadar söylenenler Şehid-i Sani'nin (Allah türbesini nurlandırsın) söylediği sözlerin özetiydi.)

Şehid-i Evvel, Allah makamını yüceltsin, Kavaid adlı kitabında ise şöyle diyor: “Kur'an'ı Kerim'in de açıkça bildirdiği üzere gıybet etmek haramdır. Gıybet iki türdür: “Belli olan apaçık gıybet ve belli olmayan ve bir çok çeşitleri bulunan gıybet. Nitekim örneğin birisi kinaye yoluyla, “Ben devlet adamlarının olduğu yerde olmam, ben yetim malı yemem veya insanların malını yemem” der ve bu işleri yapan birine işaret ederse veya, “bizleri falan işten koruyan Allah'a şükürler olsun” der ve bu şükriyle kinaye olarak birine işaret ederse bu gıybettir. Dolayısıyla gizli gıybetlerden biri de her ne kadar şabıs orada mevcut olsa da ima ve işaret yoluyla birinde bulunan ayıba ve noksanlığa işaret etmektir. Hakeza, “Eğer bu işi yapsaydı daha güzeldi, bu işi yapmasaydı daha iyiydi” gibi tabirler de gıybettir.

¹ İştirilmesi açısından

² örneklerinden

Hakeza gıybet müstahak olan bir şahsın ayıplarını söyleyerek bu vesileyle gıybet müstahak olmayan bir şahsın ayıplarını hatırlatmak da gıybettir. Ama başkalarının ayıplarının ve noksanlıklarının zihinde hatırlanması, gıybet sayılmamaktadır. Zira zihni hatıraları Allah-u Teala, bağışlamakta ve bu sebeple onlar için kimseyi cezalandırmamaktadır. Gıybetin en gizli türlerinden biri de, kendisinde olan veya olmayan bir takım kötü sıfatlar sebebiyle kendisini kınayarak, başkalarının ayıplarına dikkat çekmesidir. Gıybet etmek yedi hususta caiz bilinmiştir:

Birincisi gıybet edilen kimsenin gıybet edilmesini gerektiren şeyi açıkça yaptığı için gıybet müstahak olmasıdır. Bu kimse gıybeti layıktır. Örneğin, küfür ve fiske çıkça yapan kafir ve fasık gibi. Burada sadece onlarda olan ve açıkça işlediği sıfatlar zikredilebilir, diğer (açıkça yapmadığı) günahları değil. Bazıları fasıkın adının anılmasını yasaklamış ve kendisine fiske isnat edilmesinin cezası gerektirdiğini söylemişlerdir. Ama bizim ashabımız onu caiz görmüşlerdir. Ebli sünnet ise, “fasık için veya fasık hakkında gıybet yoktur” (caizdir) hadisinin temelsiz olduğunu söylemişlerdir. Bana göre eğer bu hadis doğru ise onu nehye

hamletmek de doğrudur. Yani haber veren ve nehiy anlamında olan bir cümledir. Ama eğer birisi şiir ve sözlerinde şaka yoluyla fiske ve günahıtan söz ederse, onun sözlerini nakletmenin sakıncası yoktur.

İkinci olarak mazlum insanın kendisine yapılan zulüm hakkında şikayette bulunmasıdır.

Üçüncü olarak kendisiyle meşveret eden kimseye, doğru yolu göstermektir.

Dördüncüsü, şahit ve ravinin adil olup olmadığını söylemektir.

Beşinci olarak bidat ehlinin ismini, bozuk kimsenin yazılarını ve saptırıcı kimselerin görüşlerini beyan etmektir. Bu durumda söz konusu miktarla yetinmek gerekir. Ebli sünnet bu konuda şöyle diyor: “Onlardan her kim ölür, kendisini büyütecek taraftarları, okunacak kitap ve yazıları, başkasını saptıracak herhangi bir şey geride bırakmazsa, aziz ve celil olan Allah’ın onun ayıplarını örttüğü gibi, ayıplarını örtmek gerekir. Asla gıybeti edilmemelidir, hesabını aziz ve celil olan Allah’a havale etmek gerekir. Nitekim Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ölülerinizin iyiliklerini anınız” başka bir rivayette ise şöyle yer almıştır: “Ölülerinizi iyilik dışında anmayınız.”

Altıncı olarak, eğer şehadetleri sebebiyle, had veya ta’zir (ceza)

uygulanan bir grup çirkin bir işe ve günaha şahit olurlarsa, kadı nezinde günahkar insanın huzurunda veya gıyabında şahit olarak o günahı zikredebilirler.

Yedinci olarak eğer iki kişi birinin bir günah işlediğine şahit olursa, onlardan biri günahkarın gıyabında o günaha şahit olan arkadaşıyla, o günah hakkında söz edebilir. Zira böyle bir şeyin işiten kimse hakkında etkisi yoktur. Gerçi bu işten sakınması daha iyidir. Zira ervela gıybeti edilen kimse orada hazır olursa, bundan rahatsız olur. İkinci olarak arkadaşı onu unutmuş olabilir ve o bunu zikretmekle ona hatırlatmış olur veya o günahın yayılma imkanı da vardır.

Şeyh Behai'de (Allah ruhunu şad etsin) şöyle diyor: "Gıybet etmek on yerde caiz sayılmıştır: Şehadette bulunmakta, kötülükten sakındırmakta, mazlum insanın şikayette bulunmasında, meşveret eden kimseye doğru yolu göstermekte, ravi ve şahidin yalanlanması, bazı alimleri veya sanatçıları diğerlerinden üstün görmekte, bir görüşe göre açıkça kötülük işleyen ve bunun zikredilmesinden utanmayan kimsenin gıybeti, bir sıfatla meşhur olan ve o sıfatla başkalarından ayrılıp tanınan birini zikretmekte. Örneğin birisi kör ve topalsa,

aşağılık ve kınama niyeti olmadığı takdirde, bu sıfatlarıyla tanıyan birinin yanında kendisini bu sıfatlarla zikretmek de gıybet değildir. Elbette bunu başka birisi duymamalıdır. Hakeza ilmi ve benzeri meselelerde de başkası ona uymasın diye (şabısları bozmak niyetiyle değil) yapılan ilmi hataları söylemek de gıybet değildir."¹

3137. Bölüm Gıybetin Kökü

15529. Misbah'uş-Şeria'da şöyle yer almıştır: "Gıybetin kökü on bölüme ayrılmaktadır: "Öfkeyi dindirmek bir grupta birlikteliğini göstermek, bir haberi tasdik etmek, iftira, hakikati kendisine belli olmadan bir rivayeti doğrulamak, sui zan, haset, alay etmek, şaşkınlık, küskünlük ve kendisini iyi göstermek. O halde eğer (dın ve dünyanın hususunda) esenlik istiyorsan, sadece Rabbini an ve Rabbini unutma. Böylece sana gıybet etmek yerine ibret almak nasip olsun ve günah yerine sevaba erişesin."²

bak. el-Bihar, 75/226

¹ a. g. e. 75/238-240

² Misbah'uş-Şeria, 277 ve 279

3138. Bölüm Gıybetin Türleri

15530. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz gıybetten biri de kardeşin hakkında Allah’ın kendisine örttüğü bir şeyi söylemendir.”¹

15531. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ben şöyle ve böyle olduğum halde birinin edasına bürünmeyi sevmiyorum.”²

15532. *Amr b. Şuayb, babasından o da dedesinden şöyle nakletmiştir:* “Allah Resulü’nün (s.a.a) huzurunda bir şahıstan söz edildi ve şöyle denildi: “Yemeği ağzına bırakmak, devesinin takımını hazırlamak gerekir.”³ Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Siz onun gıybetini ettiniz.” Onlar şöyle arzettiler: “Ey Allah’ın Resulü! Biz onda var olan bir şeyi (ayıbı) söyledik.” Peygamber şöyle buyurdu: “(Gıybet etmiş olmak için) kardeşinin hakkında onda olan bir şeyi söylemen yeterlidir.”⁴

Şehid-i Sani (r. a) gıybetin çeşitleri hakkında şöyle diyor: “Bildiğin gibi gıybetten maksat, kardeşin hakkında işittiği taktirde

veya kendisine hatırlattığın veya uyardığın taktirde rahatsız olacağı bir şeyi söylemendir. Şimdi de bil ki gıybet cismi, soyu ile ilgili, ahlaki, davranışsal, söz ile ilgili, dini ve dünyevi, hatta elbise ve eviyle ilgili ayıpları ve kusurları da içermektedir. Nitekim İmam Sadık (a.s) Misbah’uş-Şeria’da bu hususlara işaret etmiş ve şöyle buyurmuştur: “Bedensel, davranışsal, ticari, dini, cehalet ve benzeri hususlarla ilgili ayıpları söylemekle de gıybet gerçekleşir. Bedensel ayıplardan maksat, örneğin şöyle demendir: “Falan kimsenin gözü kusurludur, şaşır, tek gözlüdür, keldir, boyu kısadır, boyu uzundur, sıyahtır, sarıdır” ve işittiği taktirde rahatsız olacağı benzeri şeyleri söylemendir. Soyu ile ilgili ayıpları zikretmek ise örneğin şöyle demendir: “Babası fasık, pislik, vicmri, eskici veya dokumacıdır” ve duyduğu taktirde hoşlanmayacağı benzeri özellikleri söylemendir. Ahlaki ayıplar ise şöyle demendir: “Kötü ahlaklıdır, cimridir, mütekebbirdir, riyakardır, öfkeli, korkaktır, ödlektir ve benzeri şeyler.” Dini meseleler ile ilgili davranışsal ayıplar ise örneğin şöyle demendir: “Hırsızdır, yalancısıdır, şarap içen kimsedir,

¹ Mean’il-Ahbar, 184/1

² Kenz’ul Ummal, 8035

³ Yani o kadar aciz ve tembeldir ki kendisine su ve yemek verilmesi,

yolculuğa götürmek için omuzlarda taşınması veya merkebine bindirilmesi gerekecek ölçüde yardıma muhtaçtır.

⁴ et-Tergib ve’t-Terhib, 3/506/13

hıyanetkardır, zalimdir, namaza önem vermez, rüku ve secdeyi güzel yerine getirmez,, necasetten sakınmaz, anne babasına iyilik etmez, gıybet etmekten ve insanların haysiyetiyle oynamaktan sakınmaz...” Dünyevi meseleler ile ilgili davranışsal ayıplar ise örneğin şöyle demendir: “Edepsizdir, insanları aşağılar, hiç kimsenin bir hakkı olduğuna inanmaz, gevezedir, çok yer, çok uyur, bir toplumda nerede oturacağımı bilmez...” Elbiseleriyle ilgili ayıplama ise örneğin şöyle demendir: “Kolları geniştir. Eteği uzundur, elbiseleri pistir, kirlidir ve benzeri şeyler...”

Bil ki gıybet etmek sadece dile özgü bir şey değildir. Dil ile gıybet etmek, kardeşinin ayıp ve noksanlıklarını başkalarına anlatmaya ve onu hoşlanmadığı sıfatlarla tanıtmaya sebep olduğu için haram kılınmıştır. O halde kinaye ve ima yoluyla anlatmak da açıkça söylemek gibidir. Amelen bu işi yapmak ise, söylemek, işaret, ima, göz ve kaşını hareket ettirmek, kinaye ile anlatmak, el hareketleriyle belirtmek gibidir ve özetle maksadı ifade eden her hareket ve amel gıybetin ta kendisidir ve dil ile yapılan gıybette hiçbir farkı yoktur. Ayşe'den şöyle dediği rivayet edilmiştir. Yanıma bir kadın geldi, gittiği zaman ben elimle işaret ettim, yani boyunun kısa

olduğunu söyledim. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: “Sen gıybet ettin” Zira başkasının edasına bürünmek ve onu taklit etmek, örneğin yolda yürürken topal insanların edasına bürünmen de gıybettir, hatta gıybette daha kötüdür. Zira bu amel, aşama açısından dille söylemekten daha çok muhatabı tanıtmakta ve maksadını ifade etmektedir. Aynı şekilde yazmakla da gıybet gerçekleşir. Zira söylendiği gibi yazmak da insanın iki dilden biridir. Yazmakla yapılan gıybet, yazarın kendi kitabında bir şahsın adını anması, sözlerini ayıplamasıdır. Elbette sözlerinde adının anılmasını gerektirecek bir takım özürler olursa, durum değişir. Örneğin fetvaya ulaşmak ve söylenen şeyin delilini ortaya koymak için içtihat ile ilgili meselelerde karşı tarafın sözlerinin gerçekliğini ve temelsizliğini beyan etmek gerekir. Ama bu konuda da ihtiyacı giderecek miktarla yetinmek gerekir. Elbette eğer bir şahıs kendi kitabında, “bir grup şöyle diyor” diyerek belli bir şahsın adını zikretmezse bu gıybet değildir. Ama eğer şahıs, “Bugün yanımdan geçen şahıs veya bugün gördüğümüz şahıs şöyle veya böyledir” der ve muhatabı da kim olduğunu anlarsa bu gıybettir. Zira yasaklanan şey sadece anlatmak ve tanıtmaktır. Bunun

hangi yolla gerçekleştiği önemli değildir. Ama eğer bu tür açıklamamızda belli bir şahıs anlaşılmazsa sakıncası yoktur. Resulullah birinde bir kötü davranış gördüğünde şöyle buyururdu: “Neden bir grup şöyle veya böyle yapıyor?” Belli bir şahsın adını zikretmezdi. Gıybetin en aşağlık ve çirkin türlerinden biri de ilim ve anlayışla nitelendiği halde riyakar olan kimselerin gıybet etmesidir. Zira bu şahıslar, iffet ve takva adı altında istediklerini ulaştırmakta, böylece hem gıybet etmediklerini ve hem de istediklerini ifade etmektedirler. Bu cabiller yaptıkları bu ameliyle aynı anda şu iki çirkin işi yaptıklarının farkında değillerdir: “Riya ve gıybet” örneğin bir şahsın buzurunda birinden söz edilir. O şöyle der: “Allah’a şükürler olsun ki, biz i makam düşkünlüğüne, dünya dostluğına veya falan özelliklere mbtela kalmadı. Veya şöyle der: “Hayasızlıktan ve başarsızlıktan Allah’a sığınırım” veya şöyle der: “Allah biz i falan şeyden korusun.” Dolayısıyla burada Allah’a yapılan hamd ve şükürden sözü edilen şahsın bu sıfatların tersine sahip olduğu anlaşılırsa, bu bizzet gıybettir. Bu şahıs, dua, salah ehlinin elbisesi ve temizlik gösterişiyle bir tür söz kalıbında başkalarının ayıbını söylemek

istemektedir. Bu sözde hem gıybet vardır, hem riya vardır, hem de rezilliklerden uzak olduğunun gösterişi vardır. Yaptığı bu dua rezalet uçurumuna yuvarlandığı, hatta ondan daha çirkin bir uçuruma yuvarlandığı nokta konumundadır.

Gıybetin türlerinden biri de insan bažen birinin gıybetini yapmak isteyince, önce onu ver. Örneđin şöyle der: “Ne mutlu falan kimseye! İbadetlerinde kusur etmemektedir. Ama bažen ibadetlerde geşsek davranmaktadır. Hepimiz gibi bažen de sabredememektedir.” O burada kendisini kınamaktadır. Ama maksadı, hem kendisini kınayarak başkasını kınamak ve hem de takva sahiplerini taklit ederek kendini vmektir. Böyle bir kimse, hem gıybet eden kimsedir, hem riyakardır, hem kendini öven biridir. O halde aynı anda  günah birden işlemektedir. Ama cehalet yüzünden iffetli ve gıybetten mnezzeb olduğunu sanmaktadır. Evet şeytan bu tür cabil insanlarla oynamakta, ilim veya amele koyulan ama yolu doğru dürüst tanımayan kimseleri takip etmekte, hile ve desiseyle amellerini bořa çıkarmakta ve adeta onlara gülmektedir.

Gıybetin türlerinden biri de bir şahsın başkasının ayıbını zikretmesi, orada bulunan bir

grubun ona teveccüh etmemesi ve gıybet eden şahsın onların ilgisini çekip sözüne kulak asmalarını sağlamak için şöyle demesidir: “Sübbhanallah! Ne kadar ilginç!” Böylece münezzeh olan Allah’ın adını anmakta, kendi batıl ve aşağılık niyetini gerçekleştirmek için Allah’ın adını araç olarak kullanmaktadır. Cehalet ve gaflet üzere Allah’ı zikrettiği için bir de minnet etmektedir.

Gıybet türlerinden biri de insanın şöyle demesidir: “Falan kimse şu hatayı yaptı ve falan belaya düşer oldu” veya şöyle demesidir: “Arkadaşımız veya dostumuz falan hatayı yaptı. Allah bizi ve onu bağışlasın.” Bu şahıs, dua, dert ortaklığı ve dostluk izharında bulunmaktadır. Ama Allah onun aşağılık niyetinden ve doğru olmayan batından haberdardır. Bu cabil kimse, kendisini Allah’ın gazabına maruz bıraktığını bilmemektedir. Allah’ın bu gazabı şüphesiz habersiz ve cailce, açıkça gıybet eden kimselere ettiği gazabından da daha büyüktür.

Gizli gıybet türlerinden biri de şaşkınlık ve tubaflık ifade ederek gıybete kulak asmaktır. Şaşkınlık ifade etmesinden maksadı ise, gıybet eden şahsı daha fazla gıybet etmesi için sevindirmesidir.

Adeta bu metoduyla onun ağzından gıybet etmekte ve örneğin şöyle demektedir: “Dediğin bu sözlerle şaşıyorum. Şimdiye kadar böyle bir şey duymadım. Falan şahsın böyle olduğunu bilmiyordum.” O bu işiyle, gıybet eden kimsenin sözünü tasdik etmekte, yalakacılıkla daha fazla gıybet etmesini sağlamaktadır. Oysa gıybete tasdik etmek de bir tür gıybettir. Hatta gıybete kulak vermek ve gıybete iştirken susmak da bir tür gıybettir.”¹

3139. Bölüm Gıybete Kulak Vermek

15533. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gıybete işiten kimse de gıybet eden kimse gibidir.”²

15534. İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kulağın hakkı onu gıybetten münezzeh kılman ve helal olmayan şeyi işitmekten alı koymandır.”³

15535. İmam Ali (a.s), oğlu Hasan’ın (a.s) huzurunda birinin gıybetini eden bir şahsı görünce şöyle buyurmuştur: “Ey oğulcağızım! Kulağın böyle bir kimseden uzak tut. Zira o kabında olan en aşağılık ve habis şeylere

¹ el-Bihar, 75-223-225

² Gurur’ul Hikem, 1171

³ el-Hisal, 566/1

bakmakta ve onu senin kabına dökmetedir.”¹

bak. el-İstima' 1901. Bölüm

3140. Bölüm Gıybeti Reddetmenin Sevabı

15536. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir mecliste kardeşinin gıybetinin edildiğini işitir ve onu savunursa, Allah dünya ve ahirette ondan bin kötülük kapısını kapatır.”²

15537. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kimin huzurunda Müslüman kardeşinin gıybeti edilirse o da ona yardım edebildiği halde ona yardım etmezse Allah dünya ve ahirette onu yardımsız bırakır.”³

15538. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kimin huzurunda mümin kardeşinin gıybeti edilir ve o da mümin kardeşine yardım etmeye kalkışırsa, Allah dünya ve ahirette ona yardım eder. Her kim de kendi huzurunda mümin kardeşinin gıybeti edilir ve ona yardım edebildiği halde

yardım etmeye kalkışmazsa, Allah onu dünya ve ahirette aşağılık kılar.”⁴

15539. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bir mecliste kardeşiyle ilgili bir gıybet işitir ve onu savunursa, aziz ve celil olan Allah dünya ve ahirette ondan bin kötülük kapısını def eder. Eğer onun gıybetini def etmez ve hem de sevinirse, günahı gıybet eden kimsenin günahı gibi olur.”⁵

15540. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim kardeşinin ardından onun haysiyetini savunursa, Allah’ın da onu ateşten kurtarması hak olur.”⁶

15541. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kimin huzurunda Müslüman kardeşinin gıybeti edilir ve o da yardım edebildiği halde yardım etmezse (gıybeti önlemezse) dünya ve ahirette günaha düşer.”⁷

15542. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Bir toplulukta bulunduğu zaman birinin gıybeti yapılırsa, o şahsa yardıma kalk ve o topluluğu gıybet etmekten sakındır ve kalkıp aralarından git.”⁸

¹ el-İhtisas, 225

² Emali’es-Seduk, 350

³ Fakih, 4/372

⁴ Sevab’ul A’mal, 178/2

⁵ a. g. e. 335/1

⁶ et-Terğib ve’t-Terhib, 3/517/36

⁷ a. g. e. s. 518/40

⁸ Kenz’ul Ummal, 8028

*bak. el-İrğ, 2583. Bölüm;
Vesail'uş Şia, 8/606, 156. Bölüm*

3141. Bölüm Gıybet Etmenin Keffareti

15543. Resulullah (s.a.a),
*kendisine “gıybetin kefareti nedir?”
diye sorulunca şöyle buyurmuştur:*
“Gıybetin kefareti, gıybet
ettiğin kimseyi hatırlayınca,
Allah’tan kendisi için mağfıret
dilemendir.”¹

15544. Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur: “Gıybetin kefareti
gıybet ettiğin kimse hakkında
mağfıret dilemendir.”²

15545. Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur: “Gıybet ettiğin
kimsenin kefareti kendisi için
mağfıret dilemendir.”³

15546. Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur: “Sizden birisi
kardeşinin gıybetini ederse
Allah’tan mağfıret dilesin. Zira
bu günahının kefaretidir.”⁴

15547. Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur: “Gıybetin
kefarelerinden biri de gıybetini
ettiğin kimse için mağfıret
dilemendir.”⁵

15548. Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmuştur: “Her kim
Müslüman kardeşinin gıybetini
ederse, onun için mağfıret
dilesin. Şüphesiz bu (kendisi
için) kefarettir.”⁶

*bak. Vesail'uş Şia, 8/605,
155. Bölüm*

¹ el-Kafi, 2/357/4

² Emali’et-Tusi, 192/325

³ Kenz’ul Ummal, 8036

⁴ a. g. e. 8037

⁵ a. g. e. 8064

⁶ a. g. e. 8065

401. Konu

el-Geyret Gayret-Kıskançlık

- *el-Bihar*, 71/342, 84. bölüm; *el-Gayret ve's-Şucaet*
- *Kenz'ul Ummal*, 3/385, 780. bölüm, *el-Gayret*
- *Vesail'uş-Şia*, 14/107, 77. bölüm, *Vucub-u Geyret al'er-Recul*

bak.

- 260. konu, *el-İffet*

3142. Bölüm

Gayreti/Namusuna Düşkünlüğü Övmek

15549. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz gayret imandandır.”¹

15550. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz gayret imandandır ve şüphesiz gayretsizlik² nifaktandır.”³

15551. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Gayret imandandır ve gayretsizlik nifaktandır.”⁴

15552. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Gayret imandandır ve kötü dilli olmak nifaktandır.”⁵

15553. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Gayret imandandır, kötü dilli olmak ise cefakarlıktandır.”⁶

15554. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Babam İbrahim (a.s) gayretliydi ve ben ondan daha gayretliyim. Allah gayreti olmayan müminin burnunu toprağa sürer.”⁷

15555. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Müminin gayreti, münezzeh olan Allah içindir.”⁸

15556. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Erkeğin gayreti, hamiyeti (savunmacılığı) oranıncadır.”⁹

15557. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Erkeğin gayreti küçük düşmekten çekindiği miktarıncadır.”¹⁰

15558. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İnsanın kıymeti, himmeti miktarıncadır... şecaati, küçük düşmekten çekindiği miktarıncadır; iffeti, kıskançlığı miktarıncadır.”¹¹

15559. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Gayretli insan asla zina etmez.”¹²

15560. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah gayretli kullarını sever.”¹³

15561. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz ben gayretli bir insanım, aziz ve celil olan Allah benden daha gayretlidir. Allah-u Teala gayretli kullarını sever.”¹⁴

¹ Fakih, 3/444/4541

² Hadiste geçen el-Meza kelimesi, kadın ve erkeği bir araya toplamak ve onları birbiriyle oynamaya terk etmektir veya deyyusluk demektir. (el-Kamus’ul Mu’hit, 4/389)

³ Kenz’ul Ummal, 7065

⁴ a. g. e. 7068

⁵ el-Bihar, 71/342/2

⁶ a. g. e. 103/250/44

⁷ a.g.e.s. 248/33

⁸ Gurer’ul Hikem, 6395

⁹ a. g. e. 6175

¹⁰ a. g. e. 6385

¹¹ Nehc’ül-Belağa, 47. hikmet

¹² a. g. e. 305

¹³ Kenz’ul Ummal, 7070

¹⁴ a. g. e. 7076

15562. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah-u Teala şüphesiz, evine zorla giren kimseyle savaşmayan kimseden nefret eder.”¹

3143. Bölüm Gayret Allah’ın Sıfatlarındandır

15563. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah Tebarek ve Teala gayurdur ve her gayretliyi sever ve gayur olduğundan dolayı gizli ve açık çirkinlikleri haram kılmıştır.”²

15564. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Biliniz ki Allah haramı yasaklamış, hudutları belirlemiştir. Allah’tan daha gayur hiç kimse yoktur. Allah gayur olduğundan dolayı çirkinlikleri haram kılmıştır.”³

15565. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Hiç kimse Allah’tan daha gayur değildir. Allah gayur olduğu için gizli ve açık çirkinlikleri haram kılmıştır.”⁴

15566. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah mümin hakkında gayurdur. O halde gayretsiz kimse de

gayretli olmaya çalışmalıdır. Zira gayretsiz insan kalbi ters insandır.”⁵

15567. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah gayurdur. Şüphesiz mümin de gayurdur. Allah’ın gayreti müminin Allah’ın kendisine haram kıldığı şeyleri eda etmesidir. (mümin haram işleyince, Allah gayrete gelir.)”⁶

15568. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah-u Teala Müslüman hakkında gayurdur. O halde Müslüman da gayur olmalıdır.”⁷

3144. Bölüm Deyyus İnsan

15569. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ne zaman bir erkeğin hanımıyla veya eşi olan cariyesiyle, utanç verici bir iş yapılır ve o da gayrete gelip durumu değiştirmezse, Allah Kafender adlı bir kuşu o şahsa doğru gönderir. Bu kuş, o şahsın evinin kapısının üzerine konar. Ona kırk gün izin verir. Daha sonra yüksek sesle şöyle der: “Şüphesiz Allah gayurdur ve gayur olan kimseleri

¹ a. g. e. 7074

² el-Kaфі, 5/535/1

³ el-Bihar, 76/332/1

⁴ Dur’ul Mensur, 3/447

⁵ el-Mehasin, 1/204/355

⁶ Kenz’ul Ummal, 7072

⁷ a. g. e. 7071

sever”...Ardından uçar ve gider. Ondan sonra Allah o şahıstan iman ruhunu çekip alır. Melekler onun adını deyyus koyarlar.”¹

15570. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kafender adında bir şeytan, içinde kırk sabah ud çalınan ve erkeklerin içeri girdiği bir eve kurulur. O şeytan bedenindeki organlardan her birini ev sahibinin bedenindeki organların üzerine koyar. Sonra ona üfürür. Artık bundan sonra üzerinde hiçbir gayret kalmaz. Öyle ki kadınlarına gelinse bile o asla kıskanmaz.”²

15571. Resulullah (s.a.a), kendisine, “Deyyus kimdir?” diye sorulunca şöyle buyurmuştur: “Eşi zina ettiği halde bundan haberi olan kimsedir.”³

15572. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Gayreti olmayan erkek, ters kalplidir.”⁴

15573. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Cennetin kokusu beşyüz yıllık yoldan alınır. Ama anne babasına saygısızlık eden evlat ve deyyus insan onun kokusunu alamaz.” Şöyle

arzedildi: “Ey Allah’ın Resulü! Deyyus kimdir?” Peygamber şöyle buyurdu: “Karısı zina ettiği halde ondan haberi olan kimsedir.”⁵

bak. Ez-Zina, 1606. Bölüm

3145. Bölüm Yersiz Yere Gayretli Olmayı Kınamak

15574. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Bir gayret vardır ki Allah sever, bir gayret de vardır ki Allah sevmez. Allah’ın sevdiği gayret, iftira ve şüphe hususundadır. Allah’ın sevmediği gayret ise, iftira ve şüphenin olmadığı yerde gayretli olmaktır.”⁶

15575. İmam Ali (a.s), oğlu Hasan’a (a.s) yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur: “Kıskanılacak yerden başka bir yerde kıskançlığa kalkışma; çünkü bu, doğru kadını eğrilğe düşürür. Onlar hakkında işlerini sağlam kıl. Ardından eğer bir ayıp görürsen küçük veya büyüğünü cezalandırmak hususunda gecikme!”⁷ ⁸

¹ Vesail’uş-Şia, 14/108/4

² a. g. e. 14/108/5

³ a. g. e. s. 109/9

⁴ el-Kafi, 5/536/2

⁵ el-Fakih, 3/444/4542

⁶ Kenz’ul Ummal, 7067

⁷ Nehc’ul Belaga’da bu hadis 31. mektupta, biraz farklılıkla yer almıştır. “Ve iffetli kadını şüpheyeye düşürür” tabiri de vardır.

⁸ el-Bihar, 77/214/1

15576. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Helaller hususunda gayret olmaz.”¹

15577. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Erkeğin gayreti iman, kadının gayreti ise zulümdür.”²

15578. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kadının kıskançlığı küfürdür.³ Erkeğin gayreti ise imandır.”⁴

15579. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kadınların gayreti, hasettir. Haset ise küfrün köküdür. Kadınlar haset edince öfkelenir. Öfkelenince de Müslüman kadınlar dışındakileri küfre yönelir.”⁵

15580. *Halid el-Kalanisi şöyle diyor:* “Adamın biri İmam

Sadık’ın (a.s) huzurunda eşinden söz etti ve onu övdü. İmam ona şöyle buyurdu: “Şimdiye kadar onun gayretini harekete geçirdin mi?” O, “Hayır” dedi. İmam şöyle buyurdu: “O halde onun gayretini harekete geçir.” O şahıs eşinin gayretini harekete geçirdi, ama kadın sabretti. O şahıs İmam Sadık’a (a.s) şöyle arzetti: “Gayretini harekete geçirdim, ama sabredip, sabit kaldı.” İmam ona şöyle buyurdu: “O halde o senin dediğin gibidir.”⁶

bak. Vesail’u’s Şia, 14/110, 78. Bölüm ve s. 175, 134. Bölüm

¹ el-Kafî, 5/537/1

² Gurer’ul Hikem, 6383

³ Yani kadın kıskançlığından dolayı kocasının günaha düşmesine razı olur ama ikinci bir evliliğe razı olmaz ve günaha razı olmak da küfürdür.

⁴ Nehc’ül-Belağa, 124. hikmet; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi’l-Hadid, 18/312

⁵ el-Kafî, 5/505/4

⁶ a. g. e. h. 5

Fa Harfi

- ✓ el-Fe'l (Uğurlu Saymak)
- ✓ el-Fetk (Ansızın Öldürmek)
- ✓ el-Fitne (İlahi İmtihan)
- ✓ el-Futuvvet (Mertlik)
- ✓ el-Fetva (Fetva)
- ✓ el-Fuhş (Sövmek)
- ✓ el-Fehr (Üstünlük Taslamak)
- ✓ el-Fere (Kurtuluş)
- ✓ el-Fereh (Ferahlık Duymak)
- ✓ el-Furs (Farslar-İranlılar)
- ✓ el-Firaset (Firaset)
- ✓ el-Furset (Fırsat)
- ✓ el-Feraiz (Farzlar)
- ✓ et-Tefrit (Tefrit)
- ✓ el-Ferağ (Feragat-Vakti Olmak)
- ✓ el-Firak (Fırkalar-Mezhepler)
- ✓ el-Fesad (Fesad)
- ✓ el-Fısk (Fısk)
- ✓ el-Fesahet (Fesahat)
- ✓ el-Fezilet (Fazilet)
- ✓ el-Fekr (Fakirlik)
- ✓ el-Fıkıh (Fıkıh)
- ✓ el-Fıkr (Fikir-Düşünme)
- ✓ el-Felah (Felah-Kurtuluş)
- ✓ et-Tefviz (Tefviz)

402. Konu

el-Fe'l

Uğurlu Saymak

- *Kenż'ul Ummal*, 10/115, 123, *et-Tiyeret ve'l-Fe'l*
- *el-Bihar*, 95/ 1, 53. bölüm, *Ma Yedfe'ul Fe'l ve't-Tiyere*
- *Sahib-i Müslim*, 4/1745, 34. bölüm, *et-Tiyeret ve'l-Fe'l ve ma Yekunu fihi min'eş-Şe'um*

bak.

- 325. konu, *et-Tiyeret*

3146. Bölüm

Uğurlu Saymak

15581. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Uğurlu say ki mutlu olasın.”¹

15582. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Uğurlu saymak ne güzel bir şeydir ve sizden birinin duyduğu güzel sözdür.”²

15583. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Uğursuzluk yoktur, en hayırlısı ise uğurlu saymaktır ve sizden birinin duyduğu doğru bir sözdür.”³

15584. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Uğursuzluk yoktur, en hayırlısı ise uğurlu saymaktır.” Kendinse şöyle arz edildi: “Ey Allah’ın Resulü! Uğurlu saymak nedir?” peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: Sizden birinin duyduğu güzel bir sözdür.”⁴

15585. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Salgın ve uğursuzluk yoktur. Ben uğurlu saymaktan hoşlanırım. Uğurlu saymak güzel bir sözdür.”⁵

15586. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nazar gerçektir, tılsım gerçektir, sihir gerçektir

ve uğur gerçektir. Ama uğursuzluk gerçek değildir, salgın gerçek değildir. Güzel koku, bal, binicilik ve yeşillığe bakmak koruyucudur.”⁶

Ben şöyle diyorum: Allame Tabatabai (Allah ruhunu taktis etsin) “Günlerin uğurlu ve uğursuz olması uğurlu ve uğursuz saymak hakkında bir kaç bölüm” başlığı altında şöyle yazmıştır:

1- Birinci bölüm günlerin uğurlu veya uğursuz oluşu hakkındadır. Bir günün veya belli bir zamanın uğursuz olması o müddet zarfında ortaya çıkan olayların kötülükten başka bir şey olmamasıdır. Birisi o gün veya müddet zarfında belli veya belirsiz bir şey yaptığında kendisi için bereket olmaz. Günlerin uğurlu oluşu da bunun tersinedir.

Falan gün veya falan zamanın uğurlu veya uğursuz oluşu hakkında da hiçbir delil yoktur. Niceliksel zamanın tabiatının parçaları birbirinin aynısı ve dengidir ve biz olayların ortaya çıkışı hakkındaki tüm etkili sebepleri anlayabilecek bir durumda değiliz. Sadece o günün o zamanla dönüşünün uğur veya uğursuzluğa neden olan bir takım sebeplerini bizlere açıkladığı durumlar bunun dışındadır. Elbette bu maksat için yeterli olan tecrübe,

¹ Gurer’ul Hikem, 4466

² Kenz’ul Ummal, 28593

³ a. g. e. 28590

⁴ Sahih-i Müslim, 2223

⁵ Kenz’ul Ummal, 28597

⁶ Nehc’ül-Belağa, 400. hikmet; Şerh-i Nehc’ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/372

asla vücuda gelmemektedir. Zira bu tecrübe, konunun sebebinden ayrılması şartına bağlıdır. O sebebin, o konunun sebebi olup olmadığı belli olmadıkça bu da bizler için belli olmayacaktır.

Bu yüzden uğur veya uğursuzluğu reddedecek bir delil de yoktur. Aynı şekilde uğur veya uğursuzluğu isbat edecek bir delil de yoktur. Ama elbette varlığı ve gerçek oluşu uzak bir ihtimaldir. Ama uzak bir ihtimal oluşu imkansız oluşundan apayrı bir anlam ifade etmektedir. Bütün bu dediklerimiz akli ve nazari (teorik) açıdan geçerlidir.

Ama şer'i açıdan Kur'an'da günlerin uğurlu veya uğursuz oluşu beyan edilmiştir: Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Nitekim üzerlerine, uğursuzluğu devamlı bir günde dondurucu korkunç bir kasırga gönderdik.”**¹ Hakeza şöyle buyurulmuştur: **“Uğursuz günlerde üzerlerine dondurucu bir kasırga gönderdik.”**² Lakin kıssanın akışı ve iki ayetin delaleti uğursuzluğun sadece içinde azap rüzgarlarının estiği o zamana özgü olduğunu gösterdiğinden fazlasını açıklamamaktadır. O zaman ise

birbiri ardınca içinde sürekli olarak azabın estiği yedi gece ve sekiz gündür. Ancak haftaların, - ayların ve yılların dönüşüyle bu birkaç günün de döndüğünü ve tekrar edildiğini ortaya koymaktadır. Bu apaçık ortadadır. Aksi taktirde bütün zaman uğursuz olacak ve ayların ve yılların dönüşüyle meydana gelmiş olmayacaktır.

Hakeza Allah-u Tela şöyle buyurmuştur: **“Apaçık olan kitaba andolsun ki, biz onu, kutlu bir gecede indirdik.”**³

Bu ayette geçen geceden maksat Kadir gecesidir ve Allah-u Teala onun hakkında şöyle buyurmuştur: **“Kadir gecesini bin aydan daha hayırlıdır.”**⁴ Şüphesiz ki bu gecenin mübarek ve uğurlu olması ilahi batını feyizler ve manevi olaylara yakınlığı sebebiyledir. Kaza ve kaderin kesin yazılması, meleklerin ve ruhun nazil olması ve o gecenin selam ve esenlik olması gibi. Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Katımızdan bir buyrukla, her hikmetli işe o gecede hükmedilir.”**⁵ Ve şöyle buyuruyor: **“Melekler ve Cebrail o gecede Rablerinin izniyle her türlü iş için inerler. O gece, tan yerinin**

¹ Kamer suresi 19. ayet.

² Fussilet 16. ayet

³ Duhan suresi, 2 ve 3. ayetler

⁴ Kadir suresi, 3. ayet

⁵ Duhan suresi, 4. ayet

ağarmasına kadar bir esenliktir.”¹

Bu gecenin mübarek ve uğurlu olması, o gecedeki ibadet ve duaların fazileti, sevabının çokluğu ve ilahi inayetin izzet ve kibriya dergahına yönelenlere yakın olması sebebiyledir.

Ama sünnete gelince, haftanın günlerinin ve Arap aylarının günlerinin, İran aylarının günlerinin ve Rumi ayların günlerinin uğurlu veya uğursuzluğu hakkında bir çok rivayet vardır. Ferkalade çok olan ve hadis kitaplarında yer almış bulunan² bu rivayetler genellikle zayıf rivayetler olup mürsel ve merfu türünden hadislerdir. Gerçi bu hadisler arasında senet açısından muteber hadisler de yok değildir.

Uğursuz günleri sayan rivayetler de her haftanın Çarşamba günü her ayın son çarşambası, Arap ayının ilk yedi günü, Rumi ayının her ilk iki günü ve benzeri tabirler mercuttur. Bu rivayetlerin bir çoğunda özellikle de haftanın günlerinin, ayların ve Arap ayının günlerin uğursuzluğundan söz eden rivayetlerde bu uğursuzluğun sebebinin, içinde dini açıdan acı ve istenmeyen olayların vuku bulması olduğu beyan edilmiştir. Örneğin Peygamber’in (s.a.a) vefatı, Hüseyin’in (a.s) şehadeti,

İbrahim’in (a.s) ateşe atılması falan ümmete azabın inmesi ve ateşin yaratılması vb...

Şüphesiz, bugünleri uğursuz saymak, insanın istediği işlere yaklaşmasından sakınması ve lezzetlerinden el çekmesi takvânın sağlamlaşmasına ve dini ruhun güçlenmesine sebep olur. Aynı zamanda bugünlere dikkat ve itina göstermemek, sürekli nefsanî istekleri gidermenin peşice koşturmak da haktan yüz çevirmeye, dine saygısızlık etmeye ve din evlîyalarına hürmetsizlik etmeye neden olur. Dolayısıyla bu günlerin uğursuzluğu itibari bir takım sebeplerden kaynaklanan manevî mutsuzluğa dönmektedir ve bugünlerle bir tür irtibat halindedir. Herhangi bir şekilde kendisine itina göstermeyen kimselerin dini mutsuzluğuna neden olmaktadır.

Ayrıca bu rivayetlerin bir bölümünde de yer aldığı üzere bugünlerin uğursuzluğunu gidermek için de, sadaka vermek, oruç tutmak, dua etmek, bir miktar Kur’an okumak ve benzeri şeylerle Allah’a sığınmak gerekir. Örneğin Şeyh’in “Mecalis” adlı kitabında kendi senediyle, Ebi Navas lakabıyla bilinen Sehl b. Yakub’un İmam Askerî’den (a.s) naklettiği şu hadistir: “Ben (Sehl b. Yakub) şöyle

¹ Kadir suresi, 4-5. ayetler

² el-Bihar’ul Envar kitabının 14. cildinde bu hadislerden çok sayıda yer almıştır.

arz ettim: ‘Ey efendim! Bugünler sahip olduğun uğursuzluk ve korku sebebiyle, insanın işinin ve hedeflerinin peşice gitmesine engel olmaktadır. Lütfen bu korkulardan ve endişelerden kurtulmak için bir yol gösteriniz. Zira bazen bir takım zaruri işler ortaya çıkmaktadır ve mutlaka yapılması gerekir.’ İmam bana şöyle buyurdu: ‘Ey Sehl! Şüphesiz Şialar için bizim velayetimiz güvenlik ve emniyet sebebidir. Bu öyle bir velayettir ki onunla derin denizlerin dibine, sonsuz çöllerin ortasına, yurtcu hayvanların, kurtların, insan ve cinlerin arasına dahi düşseler, onların korkusundan ve dehşetinden güvende olurlar. O halde azîz ve celil olan Allah’a itimat et ve tabir imamlara olan velayetini halis kıl. O zaman istediğin yere git ve istediğin şeyi yap...’ İmam (a.s) daha sonra Kur’an’dan bir miktar okumasını, dua etmesini, bu vesileyle o günün uğursuzluğunu kendisinden uzaklaştırmasını ve istediği işin peşice gitmesini emretmektedir. Hisal kitabında da, müellifi kendi senediyle, Muhammed b. Riyab Fellah’tan şöyle dediğini rivayet etmiştir: ‘Ebu İbrahim’in (Musa b. Cafer’in -a.s-) Cuma günü hacamat yaptırdığını gördüm. Ona şöyle arz

ettim: ‘Fedan olayım, Cuma günü hacamat mı yaptırıyorsunuz?’ İmam şöyle buyurdu: ‘Ayet’el-Kürsi’yi okuyorum. O halde sen de kanın heyecana gelince gece ve gündüz Ayet’el-Kürsi’yi oku ve hacamat yaptır.’ Yine Hisal’de, müellif kendi senediyle Muhammed b. Ahmet Dekkak’dan şöyle dediğini rivayet etmiştir: ‘İmam Ebu Hasan-i Sani’ye (a.s) bir mektup yazdım ve ayın son Çarşambasında yolculuk yapılmasının hükmünü sordum. Bana cevap olarak İmam (a.s) şöyle yazdı: ‘Bugünün uğursuzluğuna inananların aksine her kim ayın son çarşambası yolculuk ederse, her hastalıktan ve her beladan salim kalır. Allah hacetini giderir.’ Bu şabıs yeniden İmam’a bir mektup yazdı ve ayın son Çarşamba gününde hacamat yaptırmanın hükmünü sordu. İmam ona şöyle yazdı: ‘Uğursuzluğuna inananların aksine Her kim ayın son çarşambası hacamat yaptırırsa her türlü bela ve kazadan ve hastalıktan güvende olur, hacamat yeri de morarmaz.’¹

Tuhful Ukul’da yer alan bir rivayet de bu anlamdadır. Hasan b. Mes’ud şöyle diyor: ‘Birgün Ebi Hasan, Ali b. Muhammed’in

¹ Bu cümle Çarşamba günleri veya her ayın son Çarşamba günü hacamat yaptıran kimsenin hacamat mahalli morarır, veya (bazılarında ise, “hacamat

mahallinin morarmasından korkulur” diye yer almıştır) diyen hadisleri reddetmektedir.

(İmam Hadi'nin -a.s-) buzuruna vardım. O gün parmağım yaralandı, yanımdan bir süvari geçince bana çarptı ve omuzlarıma darbe indi. Bir topluluğun arasından geçince, elbisemin bir miktarı yırtıldı. (kendi kendime) şöyle dedim: "Allah bizi senin şerrinden korusun. Ne de uğursuz bir günsün!" İmam bana şöyle buyurdu: "Ey Hasan! Biz'e gidip gelen sen bile günahını, günahı olmayan birinin boynuna atıyorsun." İmam bu sözleriyle benim aklımı başıma topladı ve böylece yanlış yaptığımı anladım. Ona şöyle arz ettim: "Ey efendim! Allah'tan mağfiret diliyorum." İmam şöyle buyurdu: "Ey Hasan! Siz amellerinizin cezasını görüp, günleri uğursuz saydığımızda, günlerin ne günahı vardır. Hasan şöyle dedi: "Ey İbn-i Resulillah! Sürekli olarak Allah'tan mağfiret diliyor ve tövbe ediyorum." İmam şöyle buyurdu: "Bunun faydası yoktur! Allah günlerin hiçbir günahı olmadığı halde onları kınadığımız sebebiyle sizleri cezalandıracaktır. Ey Hasan! Dünya ve ahirette ameller karşısında mükafat veren ve cezalandıran kimsenin Allah olduğunu bilmiyor musun?" Ben şöyle arz ettim: "Ey mevlam! Tabi ki biliyorum." İmam şöyle buyurdu: "O halde ileri gitme ve günler için Allah'ın hükmünde hiçbir müdabale ve tesire inanma." Hasan

şöyle dedi: "Olur ey mevlam." Benzeri rivayetlerin de aynı anlamı ifade ettiği bu tür rivayetlerden de anlaşıldığı üzere bugünlerin uğursuz oluşunun ölçüsü, sadece insanların bugünleri uğursuz saymasıdır. İleride de diyeceğimiz gibi uğursuz saymanın bir takım ruhsal etkileri vardır. Bu rivayetler de insanların uğursuz saymasından kaynaklanan o günlerin uğursuzluğunun ruhsal etkilerini insanın nefsinden uzaklaştırmaya çalışmaktadır. Bu uzaklaştırma ya şahsın ruhsal gücü yoluyla veya (böyle ruhsal bir güce sahip değilse) Kur'an'dan bir bölüm okuyarak veya Allah'a sığınacağı bir duada bulunarak buzura kavuşmasını sağlamak şeklindedir.

Bazı alimler, bazı günlerin uğursuzluğunun kesinliğini ifade eden rivayetleri takiyeye yorumlamışlardır. Böyle olması uzak bir ihtimal değildir. Zira, zaman, mekan, durum ve halleri uğurlu veya uğursuz saymak Ehl-i Sünnetin özelliklerindendir. Bu tür inançlar eskiden günümüze kadar çeşitli kavimler ve milletler arasında hep varolmuştur. İnsanlar arasında, hatta İslam'ın ilk yıllarında, yüksek kesim arasında da bu konuda bir takım rivayetler göze çarpmaktadır ve bu rivayetler Peygamber'e (s.a.a) isnat edilmiştir. Hiç kimse de onları reddetmeye cüret edememiştir. Örneğin, Müselselat

adlı kitapta kendi senediyle Fazl b. Rabi'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Birgün mevlam Memun ile birlikteydim. Çarşamba günü yolculuğa gitmek istedik. Memun şöyle dedi: "Bugün yolculuk etmek mekruhtur ve boş değildir. Çünkü babam Harun'ur-Resid'den şöyle dediğini işittim: 'Mebdi'den şöyle dediğini işittim: 'Mansur'dan şöyle dediğini işittim: "Babam Muhammed b. Ali'den şöyle dediğini işittim: 'Babam Ali'den şöyle dediğini işittim: "Babam Abdullah b. Abbas'tan şöyle dediğini işittim. "Allah Resulü'nün (s.a.a) şöyle dediğini işittim: "Her ayın Çarşamba günü her zaman için uğursuzdur."

Haftanın herhangi bir gününün uğurlu olduğuna delalet eden rivayetlerin yorumu da günlerin uğursuz oluşunu ifade eden rivayetlerin yorumu gibidir. Zira bu hususta günlerin uğurlu ve mübarek olduğunu belirten rivayetlerde, sebep olarak o günde falan bereketli veya dini açıdan çok büyük ve önemli bir olayın meydana geldiği ifade edilmiştir. Örneğin Peygamber'in (s.a.a) doğumu ve bi'seti gibi. Hakeza bizzet Peygamber'in dua ettiği ve şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Ey Allah'ım! Cumartesi ve Perşembe gününü sabah erkenden ümmetim için mübarek ve kutlu kıl." Hakeza

rivayet edildiği üzere, Allah demiri Salı günü Davud için yumuşatmış ve Resulullah (s.a.a) Cuma günleri yolculuğa çıkmıştır ve Ahat (Pazar günü) Allah-u Teala'nın adlarından biridir.

O halde bu uzun önsözden de anlaşıldığı üzere, günlerin uğurlu veya uğursuz olduğunu bildiren rivayetler, sadece bu uğurlu ve uğursuz oluşlarının dini kabiliyet veya ruhsal tesirler ve içinde meydana gelen dini olaylar hasebiyle uğurlu veya uğursuz olduğuna delalet etmektedir. Ama bizzet o günlerin veya zamanın bir parçasının uğurlu veya uğursuz olduğu, hakeza uğurlu veya uğursuz olmasına neden olan bir takım doğal sebeplerin bulunduğu olayı rivayetlerden anlaşılmamaktadır. Buna aykırı olan rivayetler (eğer muteber ise) ya takkiye babındandır veya muteber ve güvenilir değildir.

2- Yıldızların uğurlu ve uğursuz olmaları ve bunların yeryüzündeki olayların uğurlu veya uğursuz oluşlarındaki tesirleri.. Bu konu hakkında da akli açıdan günlerin uğurlu veya uğursuzluğu hakkında söylediğimiz şeyleri söylemek mümkündür. Zira burada da bunu ispat veya reddeden, örneğin güneşin müşteri yıldızının ve kıran-ı

sa'deynin¹ uğurlu oluşu ve hakeza Merib kıran-ı nahseyin² ve ayın akrep burcunda oluşunun uğursuzluğu hakkında da herhangi bir delil ikame etmek mümkün değildir. Elbette eski Hint müneccimleri yeryüzü olaylarının gökyüzünün mutlak durumuyla - sabit cisimler ve gezegenlerin durumlarıyla- irtibatlı olduğuna inanmaktadır. Hintli olmayan müneccimler de bu ilişkiyi sadece yedi gezegen ile ilişkilendirmişlerdir, sabit cisimleriyle değil. Onlar da çeşitli semavi durumlar için "yıldızların hükümleri" diye adlandırdıkları bir takım etkiler ve özellikler saymışlardır. Onlara göre ortaya çıkan her durum yeryüzünde etkilerini göstermekte ve bir takım tesirler yaratmaktadır.

Bu müneccimler yıldızlar hakkında görüş farklılığı içindedir. Onlardan bazısına göre semavi cisimler nefis sahibi olan varlıklardır, diridirler, iradeleri vardır ve faili bir sebep olarak etki etmektedirler. Bazılarına göre ise bu cisimler nefis sahibi değildirler. Ama buna rağmen, faili bir sebep olarak etki etmektedirler. Bazılarına göre de semavi cisimler Allah-u Teala'nın fiil ve etkisi için ortam hazırlayıcı sebeplerdir. Olayları

yaratan ise bizzat Allah'tır. Bazıların görüşüne göre ise yıldızlar ve yıldızların durumları olayların ortaya çıkışının nişanesidir. Onlar ne faili sebeplerdir ne sayısal sebeplerdir ve ne de ortam hazırlayıcı sebeplerdir. Bazılarına göre ise bu yıldızlar ve semavi durumların yeryüzü olaylarıyla hiçbir ilişkisi yoktur. Hatta alamet ve nişane olarak bile herhangi bir ilişki söz konusu değildir. Sadece Allah'ın iradesi örneğin falan yeryüzü olayının falan semavi duruma yakın bir şekilde meydana gelmesini istemiştir. Bu hüküm, olayların hiç birisinde sürekli ve genel değildir. Dolayısıyla da falan hüküm ve olayın falan semavi durumla ayrılmazlığı olduğu söylenemez. Zira bazen bu hükümler doğru çıkmamakta ve bazen de yanlış çıkmaktadır. Ama bu müneccimlerin varsayımlarından çıkarılan ve bize ulaşan bir takım ilginç hikayeler ve olaylar da semavi durumlar ile yeryüzü olayları arasında bir tür ilişkinin olduğunu göstermektedir. Ama bu ilişki hepsinde değil, özel bir şekilde mevcuttur. Bazı rivayetlerde de görüldüğü gibi Ehl-i Beyt imamları (a.s) bu ilişkilerin de bazılarını tasdik etmişlerdir.

¹ Güneş dışında yedi gezegenden ikisinin birbirine uğurlu sayılan yaklaşımı. *müt.*

² Güneş dışında yedi gezegenden ikisinin birbirine uğursuz sayılan yaklaşımı *müt.*

Buna göre falan gezegenin veya falan semavi durumun uğurlu veya uğursuz olduğunu kesin olarak söylemek mümkün değildir ama semavi olaylar ve durumların yeryüzü olayları ile irtibatı ince görüşlü araştırmacıların inkar edeceği bir konu değildir.

Nefis sahibi bilelim veya bilmeyelim gezegenlerin veya semavi cisimlerin kendileri dışındaki şeyler üzerinde etkisinin olduğu inancı dinin zaruretlerine aykırı değildir. Elbette birisi bizzat onları yeryüzü olaylarının yaratıcısı bilir ve işin bir ucunda Allah'ı görmezse bu durumda müşrik olur. Ama hiç kimse hatta yıldızla tapan Sabiiler bile böyle bir iddiada bulunmamışlardır. Veya semavi gezegenlerin ve durumların varlık aleminin idare edicisi olduğunu ve tedbir işinde bağımsız etki yarattığını söylerse ardından mabudiyeti (ilahlığı) getiren bir rububiyet olması hasebiyle şirktir. Nitekim yıldızla tapan Sabiiler buna inanmaktadırlar.

Uğur veya uğursuzluk hususunda yıldızların tesirinin olup olmadığını ifade eden rivayetler çoktur ve birkaç kısma ayrılmaktadır:

Bu rivayetlerden bazıları zahiren yıldızların ve semavi durumların uğur veya uğursuzlukta etkisi olduğunu kabul etmektedir. Örneğin

Zehebiye risalesinde İmam Rıza'dan (a.s) şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Bilin ki ay koç veya kova burcunda olduğunda kadınlara yaklaşmak daha iyidir. Bundan daha iyisi ise ay boğa burcunda iken kadınlara yaklaşımdır. Zira bu zaman ayın şeref (en iyi) zamanıdır."

el-Bihar'da Nevadir'den o da kendi senediyle Humran'dan İmam Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğunu nakletmiştir: "Her kim ay akrep burcunda iken yolculuğa çıkarsa veya evlenirse mutluluk yüzü göremez..."

Nücum kitabında İbn-i Tavs İmam Ali'den (a.s) şöyle buyurduğunu nakletmiştir: "Her ayın son üç günü veya ay akrep burcunda iken yolculuk etmek mekruhtur."

Bir görüşe göre bu rivayetleri takiiyyeye yorumlamak veya bu vakitlerin Ehl-i Sünnetin uğursuz saymasının yakınlığına yorumlamak mümkündür. Nitekim bir takım rivayetler de bunu ifade etmektedir. Çünkü bu rivayetlerde söz konusu uğursuzluğu def etmek için sadaka verilmesi emredilmiştir. Örneğin Nevadir'i Ravendi'de kendi senediyle Musa bin Cafer'den, o da babasından, o da ceddinden şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Her sabah sadaka ver ki o günün uğursuzluğu ortadan

kalksın, her akşam da sadaka ver ki o gecenin uğursuzluğu senden uzaklaşsın.”

Elbette bunun göğün durumuyla yeryüzü olayları arasındaki özel bir ilişkiden kaynaklanmış olması da mümkündür. Ama bu ilişki bir tür gereklilik ilişkisidir, nedensellik ilişkisi değil.

Bu rivayetlerden ikinci bir bölümü ise yıldızların yeryüzü olaylarındaki tesirini inkar etmekte ve bu işe inanmaktan ve yıldızlar ilmiyle uğraşmaktan şiddetle sakındırmaktadır. Örneğin Nebi’ul Belağ’a’da şöyle yer almaktadır: “Müneccim insan da kâhin gibidir. Kâhin ise sihirbaz gibidir. Sihirbaz ise kâfirdir ve kâfir ise ateştedir.”

Bu etkileri kabul eden ve yıldızlar ilmiyle uğraşmayı caiz gören rivayetlerden de anlaşıldığı kadarıyla bu ilimle uğraşmaktan ve bu ilme dayanmaktan sakındırmak, birinin bu etki hususunda onlar için bir tür bağımsızlığa inandığı takdirde işinin şirke sonuçlanacağı hasebiyledir.

Üçüncü bölüm rivayetler ise yıldızların ve gökyüzü cisimlerinin yeryüzü olaylarındaki tesirinin gerçek olduğunu göstermektedir. Ama varolan bir geçekte şudur ki bu ilmin azı faydalı değildir. Çoğu ise elde edilecek türden değildir. Örneğin Kafi’de kendi senediyle Abdurrahman bin Seyyabe’den şöyle

dediği rivayet edilmiştir: İmam Sadık’a (a.s) şöyle arz ettim: “Fedan olayım! İnsanlar yıldızlar ilmiyle uğraşmanın caiz olmadığını söylüyorlar. Ben de bu işten çok hoşlanıyorum. O halde eğer dinime zarar verecekse benim dinime zarar verecek bir şeye asla ihtiyacım yoktur. Eğer dinime zarar vermeyecekse Allah’a yemin olsun ki ben bu ilme ilgi duyuyorum ve elde etmeyi seviyorum.” İmam (a.s) bana şöyle buyurdu: “İnsanların dediği gibi değildir. Yıldızlar ilminin dinine bir zararı yoktur.” Daha sonra şöyle buyurdu: “Sizler çoğu elde edilmeyen ve azının da faydası olmayan bir ilmi elde etmeye koyuluyorsunuz...”

el-Bihar’da İbn-i Tavs’un Nücum kitabından naklen Muaviye bin Hekim’den, o da Muhammed bin Ziyad’dan o da Muhammed bin Yahya Has’ami’den şöyle dediği rivayet edilmiştir: “İmam Sadık (a.s), “Yıldızlar ilmi doğru mudur, bir hakikati var mıdır?” diye sordum, bana şöyle buyurdu: “Evet, doğrudur.” Ben şöyle arz ettim: “Yeryüzünde bu ilmi bilen bir kimse var mıdır?” İmam şöyle buyurdu: “Evet yeryüzünde onu bilen birisi vardır.” Bir grup rivayetlerde de şöyle yer almıştır: “Hintli bir aile ile bir Arap aile dışında hiç kimse bu ilimden

haberdar değildir.” Bazı rivayette ise şöyle yer almıştır: “Kureys’ten bir aile dışında.” Bu rivayetler önceki söylediğimiz konuyu, yani yıldızların durumuyla yeryüzü olayları arasında bir tür ilişki olduğunu teyit etmektedir.

Bazı rivayetlerde de yer aldığına göre Allah Müşteri yıldızını bir insan şeklinde yeryüzüne gönderdi. O Acem birine rastlayınca yıldızlar ilmini ona öğretti. Böylece o bu ilmin derinliğini elde ettiğini zannetti. Daha sonra ona şöyle dedi: “Şimdi bak bakayım müşteri yıldız nerede?” O, Acem kimse şöyle dedi: “Ben onu gökyüzünde göremiyorum ve nerede olduğunu bilemiyorum” müşteri yıldız onu kendinden uzaklaştırdı ve Hintli birinin elinden tuttu. Yıldızlar ilmini ona öğretti ve böylece o bu ilmin derinliğine indiğini sandı. Müşteri yıldız ona şöyle dedi: Müşterinin nerede olduğuna bir bak!” O adam şöyle dedi: “Hesaplarım öyle göstermektedir ki müşteri bizzat sensin. “Adam bunu deyince derin bir ah çekti ve can verdi. Onun ilmi ailesine miras kaldı. O halde

yıldızlar ilmi oradadır...bu rivayet daha çok uydurma rivayetlere benzemektedir.

3- Uğur veya uğursuzluk bir olayı başka bir olayın varlığına delil saymaktır. Eğer o olay iyi olursa uğur, eğer kötü olursa uğursuzluk sayılır. Bir çok hususta bu ikisi gerçekleşmektedir. O iyi veya kötü olay özellikle de beklenen kötü hadise gerçekleşmektedir ve elbette bu ruhsal bir etkidir.

İslam, uğuru veya uğursuzluğu birbirinden ayırt etmiş, uğurlu saymayı emretmiş ve uğursuz saymaktan sakındırmıştır. Bu da söz konusu etkinin ruhsal bir etki olduğunu göstermektedir.

Uğurlu saymak hususunda da Peygamber’den (s.a.a) şu hadis nakledilmiştir: “Uğurlu sayın ki onu elde edesiniz.” Bizzat Peygamber de (s.a.a) bir takım şeyleri uğurlu sayıyordu ve bir çok yerde bu ondan nakledilmiştir.¹

Uğursuz saymak Kur’an-ı Kerim’de bazı yerlerde, geçmiş ümmetlerden naklen yer almıştır. Onlar peygamberlerine şöyle diyorlardı: “Biz sizi uğursuz

¹ Örneğin Hudeybiye savaşında Suheyli bin Amr Mekke müşrikleri adına Müslümanlarla görüşmek ve barış antlaşması yapmak istediğinde Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Artık işiniz kolaylaştı. (Suheyli adı kolaylık anlamına gelen sehl kökünden gelmektedir.)” Hakeza Peygamberin (s.a.a) Hüseyin Perviz’e yazdığı ve onu

İslama davet ettiği mektubunda da Hüseyin Perviz Peygamber’in mektubunu yırtmış ve Peygamber’e cevap olarak bir avuç toprak göndermiştir. Peygamber de bunu kendileri için uğur saymış ve şöyle buyurmuştur: “Çok geçmeden müminler onların topraklarını fethedecektir.”

görüyorsunuz ve bu yüzden de iman etmiyoruz.” Peygamberleri onlara cevap olarak özetle şöyle diyordu: “(Kuşların hareketinden dolayı) uğursuz saymak hakkı batıl ve batılı da hak kılmaz. İşler münezzeḥ olan Allah’ın elindedir, kendiliğinden hiçbir iradesi olmayan bir kuşun elinde değil. Bu kuşun başkalarının kötülüğü, iyiliği mutluluğu ve mutsuzluğu hususunda hiçbir müdahalesi yoktur. Nitekim Allah şöyle buyurmuştur: **‘Kasabalılar: “Doğrusu sizin yüzünüzden uğursuzluğa uğradık; vazgeçmezseniz And olsun ki sizi taşılayacağız ve bizden size can yakıcı bir azâb dokunacaktır” demişlerdi Elçiler: “Uğursuzluğunuz kendinizdendir dediler.”**¹ Yani iyiliği ve kötülüğü size getiren şey sizinlidir, bizimle değil. Hakeza şöyle buyurmuştur: **“Sen ve berâberindekiler yüzünden uğursuzluğa uğradık” dediler. Salih: “Uğursuzluğunuz Allah katındandır” dedi.”**² Yani hayır ve şerrin size ulaşma vesilesi Allah nezdindendir. Zira kaderinizi takdir eden ve yazan O’dur. Ben veya benimle birlikte

olan kimse değil. O halde bizim bu konuda hiçbir etkimiz yoktur.

Bir çok rivayetler de uğursuzluğu yasaklamış ve uğursuzluğu defetmek için, itina göstermemeyi, dua etmeyi ve tevekkül etmeyi emretmiştir. Bu da bu etkilerin ruhsal etkiler olduğu inancımızı pekiştirmektedir. Örneğin Kafi’de kendi senediyle Amr bin Huresys’ten şöyle dediğini nakletmiştir: “İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Uğursuz saymak sana bağlı bir şeydir. Eğer onu kolayla alırsan kolaylaşır eğer zorluk çıkarırsan zorlaşır. Eğer ona önem vermezsen bir hiç ve etkisiz olur.” Bu hadis de açık bir şekilde uğurlu ve ya uğursuz saymanın ruhsal boyutlarına işaret etmektedir. Bu rivayetin bir benzeri de Ehl-i Sünnet yoluyla nakledilen şu rivayettir: “Şu üç şeyin tesirinden hiç kimse kurtulamaz: “Uğursuz saymak, hasadet ve şüphe.” Bunun üzerine şöyle arz edildi: “O halde ne yapalım?” Şöyle buyurdu: “Uğursuz saydığın zaman işini yap, (uğursuzluğa önem verme), haset ettiğin zaman da peşice koşma ve şüphe ettiğin zaman da gerçekleştirmeye kalkışma.”

Kafi’de Kumi’den o da babasından o da Nevfeli’den ve o da Sekuni’den, İmam Sadık’ın (a.s) şöyle buyurduğunu naklettiği bu rivayet de bu anlamı ifade

¹ Yasin suresi, 18 ve 19. ayetler

² Neml suresi, 47. ayet

etmektedir: “Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Uğursuz saymanın keffareti tevekküldür...” Sebebi de şudur ki tevekkülde tesir ve etkiler Allah-u Teala'ya döndürülmektedir. Dolayısıyla da uğursuzluk için insanı tehdit edecek hiçbir zarar söz konusu olmamaktadır.

Hakeza Ehl-i Sünnet yoluyla nakledilen ve İbn-i Esir'in Nibaye kitabında yer alan şu rivayet de aynı anlamı ifade etmektedir: “Uğursuz saymak şirktir. Bizden hiç kimse uğursuzluktan uzak değildir. Ama Allah tevekkül vesilesiyle uğursuzluğun etkilerini ortadan kaldırmaktadır.” Musa bin Cafer'den (a.s) şöyle buyurduğu nakledilen rivayette bu anlamı ifade etmektedir: “Yolcu için yedi şey yol esnasında uğursuzdur: “Sağ tarafında bir karganın ötmesi, bir köpeğin (yol esnasında önüne çıkıp kuyruğunu havaya dikmesi, bir kurdun kuyruğunun üzerine oturup yüzüne uluması sonra yeninden kuyruğunu üç defa aşağı yukarı götürmesi, sağ tarafından bir

ceylanın sol tarafına kaçması, baykuşun ötmesi, avretini aşikar kılan saçlarına ak düşmüş bir kadın, kulağı kesik dişi bir merkep. Her kim bunlardan birini görür ve korkup endişeye kapılırsa şöyle desin: “Ey Allahım! Kalbimde korktuğum şeyin şerrinden sana sığınırım. O halde beni onun kötülüğünden koru.”¹

İnsanların geneli nezdinde uğursuz olan diğer şeyler de burada söylenen sözler kapsamındadır. Örneğin bir iş yapmayı kararlaştırırken bir defa hapşırma sesi duyma vb...

Çeşitli bölümlerde bir takım şeyleri uğurlu saymaktan sakındıran ve bu olaylar ortaya çıktığında Allah'a tevekkül edilmesi gerektiğini bildiren rivayetler mevcuttur. Örneğin Ehl-i Sünnet ve Şia kanalıyla nakledildiği üzere Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Hastalığın bulaşıcı olmasını, uğursuz saymak, hayvanlara su verirken ıslık çalmak², süttten aldıktan sonra yeniden süt vermek, hicretten sonra

¹ Bu rivayet el-Bihar'da olduğu şekliyle Kafi, Hisal, Mehasin ve Fakih kitaplarında da yer almıştır. Ama bizim burada naklettiğimiz şekil Fakih kitabının bazı nüshalarıyla mutabıktır.

² Hadiste yer alan “adva” “i'da” gibi mastardır. Maksat, uyuz, veba ve çiçek vb. hastalıkların salim bir insana sirayet etmesidir. Hastalığın bulaşıcılığını reddetmek ise hadislerden de anlaşıldığı

üzere bizim bu hastalıkları Allah'tan bağımsız bir etkiye sahip olduğuna inanmamız ve onu Allah'ın irade ve meşiyetine isnat etmememiz anlamındadır. “hame” ise cahiliye döneminde halkın ölünün ruhunun bir kuş şekline dönüşmesi ve mezarına gelip sürekli inlemesi ve katilinden intikam alınıncaya kadar şikayette bulunması inancını ifade etmektedir.

*bedevileşmek veya (İslam'dan sonra
küfre dönmek) akşama kadar
sessizlik orucu tutmak, nikabtan
önce boşamak, malik olmadan önce
köle azat etmek, ve bulğdan sonra*

*yetimlik mevcut değildir. (İslam'da
yasaklanmıştır.)¹*

“Es-sifr” ise hayvanlara su verirken ıslık
çalmak anlamındadır.

¹ Tefsir’ul-Mizan, 19/71-79

403. Konu

el-Fetk Gafıl Avlamak

• *Musuet'ul İstibbarat, 1/335, iğtiyalat'ul Münezzemet'ul İ'da'ul İslam*

bak.

• *el-Had, 747. bölüm*

3147. Bölüm Gafil Avlamak

15587. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “İman gafil avlamaya engeldir. Mümin gafil avlayarak öldürmez.”¹

15588. *İbn-i Ebi'l Hadid şöyle diyor:* “Allah Resulü (s.a.a) vefat etti. Ali (a.s) onun guslü, kefeni ve defniyle meşgul oldu. Bu arada Ebubekir’e biat edildi. Zübeyr, Ebu Süfyan ve muhacirlerden bir grup meşveret etmek için Abbas ve Ali (a.s) ile oturdular. Tahrik edici ve heyecanlı bir konuşma yaptılar. Abbas (r. a) şöyle dedi: “Sözlerinizi işittim ama ne azınlık olduğumuz deliliyle sizden yardım istiyoruz ve ne de kötümserlik sebebiyle sizlerin görüşlerinizi terk ediyoruz. O halde bizlere düşünmek için fırsat verin. Allah’a yemin olsun ki eğer İslam gafil avlayarak öldürmeyi yasaklamamış olsaydı şüphesiz kayaların aynaları öylesine bir çarpışıp dağılırdı ki çarpışmanın sesleri yüksek yerlerden dahi duyulurdu.”²

¹ Kenz’ul Ummal, 405, 419 Bu rivayetlerin biri Ebu Hureyre’den ve diğeri de Muaviye’den nakeldilmiştir. O yüzden düşünülmesi gerekir.

15589. *Ebu'l Ferec İsfahani Müslim bin Akil'in başına gelenleri naklettikten sonra şöyle yazıyor:* Hani bin Müslim şöyle dedi: “Ben onu (İbn-i Ziyad) evimde öldürmeyi istemiyorum.” Müslim saklandığı yerden dışarı çıkınca Şerik ona şöyle dedi: “Neden onu öldürmedin?” Müslim şöyle dedi: “Şu iki sebepten olday: Evvela Hani, İbn-i Ziyad'ın evinde öldürülmesini boş görmedi. İkincisi bana Peygamber'den şöyle buyurduğunu rivayet etmişlerdir: “İman gafil avlayarak öldürmeye engeldir. Mümin asla gafil avlayarak öldürmez.” Hani ona şöyle dedi: “Allah’a yemin olsun ki eğer onu öldürmüş olsaydın fasık, facir, kafir ve vefasız birini öldürmüş olurdun.”³

15590. *İbn-i Esir'in el-Kamil adlı kitabında şöyle yer almıştır:* “İbn-i Ziyad Hani'nin evinden dışarı çıkınca Müslim bin Akil perdenin arkasından dışarı çıktı. Şerik ona şöyle dedi: “Onu öldürmene ne engel oldu?” Müslim şöyle dedi: “İki şey engel oldu. Birincisi Hani İbn-i Ziyad'ın kendi evinde öldürülmesini istemiyordu. Ali'nin Peygamber'den naklettiği şu hadistir: “Şüphesiz iman gafil avlayarak öldürmeye engeldir. ve mümin asla habersiz öldürmez. Hani ona şöyle dedi:

² Şerh-i Nehc'ül-Belağ-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 1/218 ve 219

³ el-Bihar, 44/344

“Eğer onu öldürseydin şüphesiz fasık, facir, kafîr ve ahdini bozan bir kimseyi öldürmüş olurdun.”¹

15591. Müslim elinde kılıcıyla (perdenin arkasından) dışarı çıktı ve Şerik ona şöyle dedi: “Neden onun işini bitirmedin?” Müslim şöyle cevap verdi: “Ona saldırmak isteyince bir kadın elbiseme sarıldı ve şöyle dedi: “Allah için yapma, İbn-i Ziyad’ı evimizde öldürme ve benim karşımda ağlamaya başladı ve ben de kılıcı attım ve orturdum.” Hani şöyle dedi: “Eyvablar olsun ona! Hem beni ve hem de kendisini ölüme verdi. Kaçtığım şey başıma geldi.”

Ben şöyle diyorum: “Burada da görüldüğü gibi bu hadis mutlak bir şekilde gafil avlayarak öldürmenin haram olduğunu isbat etmemektedir. Müslim peygamber’in hadisini unutmaktan çok daha yüce ve üstün bir kimseydi. Bana göre gerçek olan şudur ki gafil avlayarak öldürmenin mutlak bir şekilde haram olduğunu bildiren rivayetler uydurmadır. Elbette Müslüman olayı hakkındaki son hadis doğrudur.”²

¹ el-Kamil-i İbn-i Esir, 2/538

² Mesir’ul Ahzan, 31, 32

404. Konu

el-Fitne Fitne-İlahi İmtihan

- *el-Bihar*, 28, *Kitab'ul Fiten ve'l-Mihen*
- *Kenż'ul Ummal*, 11/107-365, *Kitab'ul Fiten ve'l-Ehva*
- *Sünen-i Ebi Davud*, 4/94, *Kitab'ul Fiten ve'l-Melahim*
- *Sabih-i Müslim*, 5/210, 8. bölüm, *et-Temhis ve'l-İstidrac ve'l-İbtıla ve'l-İhtiyar*

bak.

- 50. konu, *el-Bela*; 400. konu, *el-Gaybet*; 497. konu, *el-İmla*; 2008. bölüm, *eş-Şeytan*

3148. Bölüm İlahi İmtihan

Kur'an:

“Onlar, yılda bir iki defa belaya uğratılıp imtihana çekildiklerini görmüyorlar mı? Böyleyken yine tövbe etmiyorlar, ibret de almıyorlar.”¹

15592. *Muammer bin Hallad şöyle diyor:* “Ebu'l Hasan'ın şöyle dediğini işittim: **“Elif lam mim insanlar, “İman ettik” dedikten sonra terk edildiklerini ve imtihan edilmeyeceklerini mi sanıyorlar.”** Daha sonra bana şöyle buyurdu: “İmtihan nedir?” Ben şöyle arzettim: “Fedan olayım! Bildiğim kadarıyla imtihan din hususundadır.” Daha sonra İmam şöyle buyurdu: “Altının eritilip imtihan edildiği gibi insanlar da eritilip imtihan edilir.”² Ve hakeza şöyle buyurdu: “Altın halis kılındığı (ayrıştırıldığı) gibi insanlar da halis kılınacaktır.”³

15593. *İmam Ali (a.s) kendisine, “Ey Müminlerin Emiri! Bizleri fitnelerden haberdar kıl, acaba*

fitneleri Allah Resulüne sordun mu?” diye soran birisine şöyle buyurmuştur:

“Noksan sıfatlarından münezzeh olan Allah katından “Elif, Lam Mim. İnsanlar inandık demekle...” ayeti indiğinde anladım ki, Resulullah (s.a.a) aramızdayken bize fitne inmez. “Ey Allah'ın Resulü! Allah'ın bu ayetle sana haber verdiği fitne nedir?” dedim. O şöyle buyurdu: “Ey Ali! Ümmetim benden sonra fitneye düşecektir. Ali! Bu kavim mallarıyla imtihan edilecek, dinleriyle Rablerine minnet etmeye kalkışacak, rahmetini dileyecek, azabından emin olacaklar. Haramını yalancı şüpheler ve gaflete düşürücü isteklerle helal kılarlar. Böylece içkiye nebiz (şıra), rüşvete hediye, faize alışveriş adını takarak helal sayarlar.” Ben şöyle dedim: “Ey Allah'ın Resulü! Bu çağda onları hangi konağa indireyim? Dinden dönmüş mü sayayım; fitneye düşmüş mü sayayım?” O şöyle buyurdu: “Fitneye düşmüş kabul et.”⁴

Kenz'ul Ummal'ın naklinde ise şöyle yer almıştır...: ” Daha

¹ Tövbe suresi, 126. ayet

² “fitne” lügatte altının halis kılınması için ateşte eritilmesi anlamındadır.

³ el-Kafi, 1/370/4

⁴ Nehc'ül-Belağa, 156. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 9/205

sonra ise bana şöyle buyurdu: “Ey Ali! Sen benden sonra hayatta kalacak, ümmetime müptela olacak, kıyamet günü de Allah’ın huzurunda hesap için duracaksın. O halde cevabını hazırla.” Ben şöyle arzettim: “Anam babam sana feda olsun! Bu müslümanların düşeceği bu fitnenin ne olduğunu ve sizden sonra onlarla hangi esas üzere savaşmak gerektiğini bana söyle.” Peygamber şöyle buyurdu: “Çok geçmeden sonra benden sonra Nakisin (Ahdini bozan Cemel ashabı), Kasitin (alim olan Muaviye ashabı) ve Marikin (dinden çıkan Hariciler) ile savaşacaksın. Peygamber onların idmini ve nişanelerini bana tek tek söyledi. Ve daha sonra şöyle buyurdu: “Sen ümmetimden Kur’ana muhalefet eden ve din hususunda kendi görüşünce amel eden kimselerle cihad edeceksin. Zira dinde şahsi görüş ve rey söz konusu değildir. Din sadece Allah’ın emir ve yasaklarıdır.”¹

15594. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Benim Kureyş’le ne işim var? (Bu kadar bana

düşmanlık etmelerinin nedeni nedir?) Allah’a andolsun onlar ka-fırken de onlarla savaştım, şu anda fitne-fesada düşüp hak yoldan sapınca da onlarla savaşacağım.”²

15595. İmam Ali (a.s) Peygamberin gönderildiği zamandaki dünyanın niteliği hakkında şöyle buyurmuştur: “Onu, elçilerini göndermesinden uzun bir zaman geçtikten sonra, ümmetler uzun uykular ve büyük fitneler içindeyken gönderdi... Dünyanın yaprağı sararmış... Dünya, ehline karşı yüzünü ekşitmiş, isteyene surat asmıştı. Meyvesi fitne, yemeği leş idi.”³

15596. İmam Ali (a.s) hakeza şöyle buyurmuştur: “Allan onu insanlar şaşkınlık içinde delaletle düşmüşken gönderdi. Fitneye dalmışlar, heva ve hevesleri onları azdırmıştı.”⁴

15597. İmam Ali (a.s) Sıffinden dönerken balkın bisetten önceki durumu hakkında şöyle buyurmuştur: “O zaman insanlar din ipini koparan fitnelere düşmüş, yakın (kesin inançlar) direkleri şiddetle sarsılmıştı... İnsanlar Şeytan'a itaat etmiş, onun yollarını tutturmuş, onun

¹ Kenz’ul Ummal, 44216

² Nehc’ül-Belağa, 33. hutbe

³ Nehc’ül-Belağa, 89. hutbe

⁴ a. g. e. 95

yataklarına akmışlardı. Şeytan'ın işaretleri onlarla yürüyor, bayrağı dikilip dalgalanıyordu. İnsanlar kendilerini, tabanlarıyla ezen, tırnaklarıyla kırıp geçiren fitnelere düşmüştü. Fitneler tırnaklarının ucuna basmış, kalmıştı. İnsanlar bu fitneler içinde yollarını kaybetmiş, şaşırıp kalmış, bilgisiz hale gelmişlerdi.”¹

15598. İmam Ali (a.s) *Muaviye’ye yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “Şüpheden ve şüpheyeye bürünmekten sakın! Nicedir bu fırsatı kollayan fitne, hakikati batılla gizlemek için perdelerini salmış, karanlığıyla gözleri örtmüştür.”²

15599. İmam Ali (a.s) *şöyle buyurmuştur:* “Fitneler gece karanlığı gibi her yere iner, hiç kimse ve hiç bir bayrak ona karşı duramaz, gemlenmiş palanlı develer gibi size gelir, sürücüsü sürüp getirir, binicisi onu hızla koşturur.”³

15600. İmam Sadık (a.s) *şöyle buyurmuştur:* “Kıyamet günü güzelliği sebebiyle fitneye düşüp sapmış bir kadın getirilir. O şöyle der: “Ey Allahım! Beni güzel yarattın ve neticede

gördüğümü gördüm.” Bu esnada Meryem’i (a.s) getirirler ve o kadına şöyle denir: “Sen mi güzelsin yoksa bu mu? Biz onu da güzel yarattık ama o fitneye düşüp sapmadı.” Daha sonra güzelliği sebebiyle fitneye ve günaha düşen bir erkeği getiriler, o da şöyle eder: “Ey Rabim! Beni güzel yarattın ve sonuçta kadınlar tarafından gördüğümü gördüm.” Daha sonra Yusuf’u (a.s) getirirler ve o şahsa şöyle denir: Sen mi güzelsin yoksa bu mu?” Biz onu da güzel yarattık ama o fitneye ve fesada düşmedi.” Daha sonra düşüşü bela sebebiyle fitneye düşüp sanan musibetli birini getiriler ve o şöyle der: “Ey Rabbim! Beni şiddetle belaya düşür kıldın ve bu yüzden fiyneye düşüp helak oldum.” Ardından Eyyub’u (a.s) getirirler ve o şahsa şöyle denir: “Sana inen bela mı daha şiddetlidir. Yoksa bunun belası mı? O da sıkıntı ve belalara düştü ama asla fitne ve aldanmaya kapılmadı.”⁴

bak. el-Huccet, 711. Bölüm

3149. Bölüm İmtihanın Neticesi

¹ a. g. e. 2

² a. g. e. 65. mektup

³ a. g. e. 102. hutbe

⁴ el-Bihar, 7/285/3

Kur'an:

“And olsun, biz kendilerinden öncekileri de denemişken, insanlar, “inandık” deyince, denenmeden bırakılacaklarını mı sanırlar?”¹

“Andolsun ki biz onlardan öncekileri de imtihtandan geçirmişizdir. Elbette Allah doğruları ortaya çıkaracak, yalancıları da mutlaka ortaya koyacaktır. And olsun ki Süleyman'ı denedik, hükümrانlığını zayıf düşürdük; sonra eski haline döndü.”²

15601. *İmam Ali (a.s) Osman öldürülünce şöyle buyurmuştur:* “Bilin ki imtihtanınız (ihtilaf ve cehalet) Allah'ın Peygamber'inizi (s.a.a) gönderdiği günkü şekliyle aranıza geri dönmüştür. Peygamberi hak üzere gönderene andolsun ki büyük imtihtandan geçecek, sınanma kalburunda elenip ayrılacaksınız... Sonunda en aşağısınız, en yüce makama erecek ve en yüceniz en aşağı

makama alçalacaktır. Geri kalmışlar ilerleyecek, öne geçecekler, (İslam'da) herkesi geçenler, ileri gidenler ise geri bırakılacaklardır.”³

15602. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah'a yemin olsun ki imtihtan edilmedikçe gözetleyip durduğunuz şey gerçekleşmez. Allah'a yemin olsun ki imtihtan edip halis kılınmadıkça gözlerinizle bakıp beklediğiniz şey gerçekleşmez.”⁴

15603. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah'a yemin olsun ki imtihtandan geçip ayrıştırılacaksınız. Allah'a yemin olsun ki birbirinizden ayırt edileceksiniz ve Allah'a yemin olsun ki eleneceksiniz sonunda da sizden çok azı dışında hiç kimse baki kalmaz.”⁵

3150. Bölüm Fitnelerden Allah'a Sığınma Adabı

15604. *İmam Ali (a.s), “Ey Allahım! Fitnelerden sana sığınırım” diye birisine şöyle buyurmuştur:* “Mal ve

¹ Ankebut suresi, 2. ayet

² Sad suresi, 34. ayet

³ Nehc'ül-Belağa, 16. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 1/272

⁴ el-Kafi, 1/370/6; bak. tüm hadise

⁵ el-Bihar, 5/216/1

evlatlarından Allah’a sığındığını görüyorum. Allah’-u Teala şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz mal ve evlatlarınız fitnedir (imtihandır).” O halde şöyle de: “Ey Allahım! Fitnelerin saptırıcılığından sana sığınırım.”¹

15605. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sizden biriniz; “Allah’ım, fitneden (imtihandan) sana sığınırım.” demesin. Zira imtihana düşer olmamış hiç kimse yoktur. O halde sığınanlar fitnelerin saptırıcılığından Allah’a sığınmalıdır. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyuruyor: **“Bilin ki mallarınız ve evlatlarınız ancak bir fitnedir (imtihandır).”**²

15606. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Allahım! Sözlerinden yüz çevirmekten veya dininden sapmaktan sana sığınırım”³

3151. Bölüm Fitnenin Anlamı

15607. *İmam Ali (a.s), Kur’an’ın müteşabih kelimelerinden olan fitnenin anlamı sorulunca şöyle*

buyurmuştur: **“Elif, Lam, Mim. İnsanlar, “inandık” deyince, denenmeden bırakılacaklarını mı sanırlar?”**⁴

Hakeza Allah-u Teala Musa’ya şöyle buyurmuştur: **“Seni defalarca denedik”**⁵

Küfür fitnesi de bu anlamdadır. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“And olsun ki, daha önce de fitne koparmak istemişlerdi. Sana karşı bir takım işler çeviriyorlardı, sonunda onlar istemedikleri halde hak ortaya çıktı, Allah’ın emri üstün geldi.”**⁶ Hakeza Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Şüphesiz fitne, öldürmekten daha büyüktür.”**⁷ Burada fitne, küfür anlamındadır. Allah-u Teala Tebük savaşında, Resulullah’tan (s.a.a) savaşa katılmamak için izin isteyen münafıklar hakkında da şöyle buyurmuştur: **“Onlardan, “Bana izin ver ve beni fitneye düşürme” diyen...”** Yani, bana izin ver ve beni küfre düşürme” anlamındadır. Aziz ve celil olan Allah da şöyle buyurmuştur: **“Bilin ki onlar fitneye düşmüşlerdir ve**

¹ Emali’et-Tusi, 580/1201

² Nehc’ül-Belağa, 93. hikmet

³ Nehc’ül-Belağa, 215. hutbe

⁴ Ankebut suresi, 1-2. ayetler

⁵ Ta-Ha suresi, 40. ayet

⁶ Tevbe suresi, 48. ayet

⁷ Bakara suresi, 217. ayet

şüphesiz cehennem kafirleri ihata etmiştir.”¹

Aynı şekilde azap fitnesi de bu anlamdadır. Nitekim Allah-u Teala da şöyle buyurmuştur: **“O, kendilerinin ateşte fitneye düşecekleri gündür.”²** Yani azaba uğrayacaklardır. Allah-u Teala hakeza şöyle buyurmuştur: **“Onlara: ‘Fitnenizi tadın; işte acele beklediğiniz bu idi’ denir.”³** Yani azabınızı tadın. Ve hakeza Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Şüphesiz mümin erkeklere ve mümin kadınlara fitne edenler...”** yani müminlere azap edenler...⁴

Mal ve çocuk sevgisinin fitnesi de bu anlamdadır. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **“Şüphesiz mallarınız ve çocuklarınız fitnedir.”⁵** Yani onlar hakkındaki sevginiz sizler için bir fitnedir, (imtihandır).

Hastalık fitnesi (imtihanı) de bu anlamdadır: **“Onlar, yılda bir iki defa belaya uğratılıp fitneye (imtihana) çekildiklerini görmüyorlar mı? Böyleyken yine tövbe**

etmiyorlar, ibret de almıyorlar.”⁶ Yani hastalanır ve derde düşer olurlar.”⁷

3152. Bölüm Fitnelerin Kaynağı

15608. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz fitnelerin kaynağı, nefsanî istekler bidat olarak ortaya konulan ve Allah’ın hükmüne muhalif olan hükümlerdir. Bir grup bu nefsanî istekler ve bidatlar hususunda diğer bir gruba uyar. Biliniz ki eğer hak halis ve katıksız olsaydı, hiçbir ihtilaf ortaya çıkmazdı. Eğer batıl halis ve tek olsaydı, akıllı insana örtülü kalmazdı. Ama bir avuç ondan alınır, bir avuç ise bundan ve birbirine karıştırılır. İşte burada şeytan dostlarına musallat olur. Daha önce hakkın lütfüne mazhar olanlar kurtuluşa erer. Ben Allah Resulü’nden (s.a.a) şöyle buyurduğunu işittim: “Sizleri fitne kaplayınca, ne olacak halinize! O fitnelerde, gençler büyür ve büyükler yaşlanır.”⁸

15609. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanlara öyle bir

¹ Tevbe suresi, 49. ayet

² Zariyat suresi, 13. ayet

³ Zariyat suresi, 14. ayet

⁴ Buruc suresi, 10. ayet

⁵ Teğabun suresi, 15. ayet ve Enfal suresi, 28. ayet

⁶ Tevbe suresi, 126. ayet

⁷ Bihar, 93/17-18

⁸ el-Kafi, 8/58/21

zaman gelir ki, Kur'an'dan ancak resim (bir nişane, bir yazı), İslam'dan ise ancak ismi baki kalır. Mescitleri o zamanda bina bakımından mamur/bayındır, hidayet bakımından haraptır. Halkı, yeryüzünün en şerli kişileridir, fitne onlardan çıkar, hata ve günah onlara sığır, fitnelerden ayrılmak isteyen geri çevirirler, arkada kalanı sürükleyip ona doğru götürürler. Allah-u Teala şöyle buyuruyor: "Zatıma and olsun ki, onlara sabırlı insanı şaşkınlığa düşürecek bir fitne göndereceğim."¹

15610. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sakin, sakın! Büyüklerinize ve idarecilerinize itaat etmekten sakının. Çünkü onlar, asabiyetin (milliyetçiliğin) esas sütunları, fitne binasının temelidirler."²

3153. Bölüm Fitne Çeşitleri

Kur'an:

"Mallarınızın ve çocuklarınızın, aslında bir sınama olduğunu ve büyük

ecrin Allah katında bulunduğunu bilin."³

"Doğrusu mallarınız ve çocuklarınız bir imtihandır. Büyük ecir ise Allah katındadır."⁴

"Rabbin denemek için bir insana iyilik edip, nimet verdiği zaman, o: "Rabbim beni şerefli kıldı" der. Ama onu sınamak için rızkını daraltıp bir ölçüye göre verdiği zaman: "Rabbim bana hor baktı" der."⁵

15611. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Fitneler üç şeydir: Kadını sevmek ki bu şeytanın kılıcıdır, şarap içmek ki bu da şeytanın tuzağıdır, dirhem ve dinarı sevmek ki bu da şeytanın okudur. Her kim kadınları severse, hayatından nasiplenemez. Her kim (alkollü) içecekleri severse, cennet kendisine haram olur ve her kimde dirhem ve dinarı severse, dünyanın kulu olur."⁶

15612. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz insanın malı sınama sebebidir, kadın ve çocukları da imtihan aracıdır."⁷

15613. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Üç şey kandırıcı

¹ Nehc'ül-Belağ, 369. hikmet

² a. g. e. 192. hutbe

³ Enfal suresi, 28. ayet

⁴ Teğabün suresi, 15. ayet

⁵ Fecr suresi, 15 ve 16. ayet

⁶ el-Bihar, 73/140/12

⁷ Kenz'ul Ummal, 44490

ve fitneye düşürücüdür: Güzel saç, güzel yüz ve güzel ses.”¹

15614. *İmam Ali (a.s), İsa'nın (a.s) sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Ne onu fitneye düşürecek bir hanımı, ne hüznlendirecek bir çocuğu, ne kendisini meşgul edeceği bir malı vardı.”²

15615. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ey Allah'ım! Yüzsuyumu ihtiyaçsızlıkla koru ve beni fakirlikle başkalarının yanında küçük düşürme. Bunları, senden rızık dileyenlerden istememek, mahlukatının şerlerinden merhamet dilemek, bana vereni övmeye müptela olmamak ve benden esirgeyeni yermekle imtihan edilmemek için istiyorum.”³

15616. *İmam Ali (a.s), kendisiyle yaya olarak gelen Harb adındaki birine şöyle buyurmuştur:* “Geri dön. Zira senin gibi birinin benim gibi birinin yanısıra yaya yürümesi, vali için bir fitne, mümin için ise horluk sebebidir.”⁴

15617. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz şeytan yollarını sizler için

kolaylaştırmış, dininizin düğümlerini sizler için tek tek açmak ister ve birlik yerine sizleri dağıtmak ve dağıtarak fitneye düşürmek ister.”⁵

15618. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Nice kimseler, insanların kendilerini övmesi sebebiyle fitneye düşmüşlerdir.”⁶

15619. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Mal ve oğul sahibi olmayı, Allah'ın gazab veya rızasına ölçü saymayın. Zira bu kudret ve zenginliğin imtihan için verildiğini bilmemektir.”⁷

15620. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her ümmetin bir imtihanı vardır. Benim ümmetimin imtihan sebepleri ise maldır.”⁸

15621. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz ben, güzel sizler hakkında, zorluk fitnesinden çok hoşluk fitnesinden korkuyorum. Şüphesiz siz çok zor bir fitneye düştünüz ve sabrettiniz. Elbette dünya, tatlı ve çekicidir.”⁹

15622. *Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Allah'ın yaratıklarından en fazla

¹ a. g. e. 44129

² Nehc'ül-Belağ, 160. hutbe

³ Nehc'ül-Belağ, 225

⁴ a. g. e. 322. hikmet

⁵ a. g. e. 121. hutbe

⁶ a. g. e. 462. hikmet

⁷ a. g. e. 192. hutbe

⁸ et-Terğib ve't-Terhib, 4/178/57

⁹ a. g. e. s. 184/74

buğzettiği/sevmediği iki kişidir. Birincisi Allah'ın (günahları sebebiyle) kendi başına bıraktığı kimsedir. Bu kimse doğru yoldan sapmış; bidat sözler ve halkı saptırıcı çağrılara yönelmiştir. O halde bu kimse, kendisi vasıtasıyla fitneye düşenler için bir fitnedir.”¹

bak. el-Gina, 3109, 3111. Bölümler

3154. Bölüm Her Darlık ve Genişlikte Bir İmtihan Vardır

15623. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her darlık ve genişlikte, mutlaka Allah'ın bir ihsanı ve imtihanı vardır.”²

15624. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her darlık ve genişlikte mutlaka Allah'ın bir meşiyeti, hükmü ve imtihanı vardır.”³

15625. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah'ın emrettiği ve yasakladığı şeylerdeki her darlık ve genişlikte mutlaka aziz ve celil olan Allah'ın bir imtihanı ve hükmü vardır.”⁴

15626. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah'ın emrettiği veya yasakladığı zorluk ve genişlik hususunda insan için mutlaka Allah'ın bir imtihanı vardır.”⁵

Allame Meclisi şöyle diyor:
“Rızıklardaki darlık ve genişlik rızığın çoğalması ve azalmasıyla olur. Nefislerde (ruhlarda) ve canlarda ise bedenlerdeki sevinç ve hüznüdür. Bedenlerde ve hüznün, sağlık ve hastalıklardır. Amellerdeki genişlik ve darlık ise işleri yapmada başarılı olup olmamakla olur. Ahlakta ise güzel ahlakla süslenip süslenmemekle olur. Duada ise icabet edilip edilmemesiyle olur. Hükmülerde ise bazı hükümlerin yapılmasına izin verilip, bazılarının yapılmasının nehyedilmesiyle olur.”⁶

3155. Bölüm İnsanların Birbiri Vesilesiyle İmtihan Edilişi

Kur'an:

“Senden önce gönderdiğimiz bütün peygamberler de, şüphesiz, yemek yerler, sokaklarda gezerlerdi. Ey insanlar! Sabreder misiniz diye sizi

¹ Nehc'ül-Belağa, 17. hutbe

² et-Tevhid, 354/1

³ el-Bihar, 5/216/5

⁴ et-Tevhid, 354/3

⁵ el-Bihar, 5/217/7

⁶ el-Bihar, 5/217

birbirinizle sınarsınız. Rabbin her şeyi görür.”¹

“Verdikleriyle denemek için sizi yeryüzünün halifeleri kılan ve kiminizi kiminize derecelerle üstün yapan O’dur. Doğrusu Rabbinin cezalandırması süratlidir. Şüphesiz O bağışlar, merhamet eder.”²

15627. *Resulullah (s.a.a)* şöyle buyurmuştur: “Fakir kimse zengin için imtihan sebebidir. Zayıf kimse de güçlü kimse için imtihan sebebidir.”³

3156. Bölüm Bazı Fitnelerde Allah’tan Yardım Dilemek

Kur’an:

“Rabbimiz! Bizi, küfredenlerle deneme; bizi bağışla, doğrusu sen, güçlü olan, hikmet sahibi olansın.”⁴

“Allah’a güvendidik; Ey Rabbimiz! Zalim bir kavim ile bizi sına” dediler.⁵

15628. *İmam Bakır (a.s)* ve *İmam Sadık (a.s)*, “Allah’ım! Bizleri zalim bir kavim ile

sınama” ayeti hakkında şöyle buyurmuşlardır: “Yani zalimleri imtihan etmek için onları bize musallat kılma.”⁶

15629. *İmam Sadık (a.s)* şöyle buyurmuştur: “Ademoğullarının tüm müminleri mutlaka fakir ve kafirleri ise zengin idi. Sonunda İbrahim (a.s) geldi ve şöyle arzetti: “Ey Rabbimiz! Bizi kafir olan kimseler için fitne (vesilesi) kılma.” Bunun üzerine Allah-u Teala müminler arasında zengin ve fakir kıldı. Kafirler arasında da zengin ve kafir kıldı.”⁷

Tefsir:

*Fitne, imtihan ve deneme vesilesidir. Müminlerin kafirlerin imtihanı için bir vesile kılınması ise, kafirlerin kendisine musallat kılınması anlamındadır. Böylece Allah onları imtihandan geçirmektedir. İçlerinde olan fesat ve bozukluğu bu vesileyle ortaya dökmektedirler. Onlar müminlere, iman etmeleri sebebiyle her türlü işkence ve eziyeti ediyorlardı.*⁸

“Ey Rabbimiz! Bizleri zalimler topluluğu için imtihan vesilesi kılma” ayetine gelince...Güçlü zalimleri mazlum kimselere karşı

¹ Furkan suresi, 20. ayet

² En’am suresi, 165. ayet

³ Kenz’ul Ummal, 25063

⁴ el-Mümtehinne, 5. ayet

⁵ Yunus suresi, 85. ayet

⁶ el-Bihar, 5/216/2

⁷ el-Kafî, 2/262/10

⁸ Tefsir-i el-Mizan, 19/233

*küstahlaştıran şey de onlarda gördükleri zayıflıktı. Bu yüzden onların bu zayıf noktasından istifade ederek onlara zulmediyorlardı. Dolayısıyla zayıf, insan sahip olduğu zaafı dolayısıyla zalim güçlüler için fitne vesilesi karar kılınmıştır. Nitekim mal ve çocuklar da sahip oldukları sevgi cazibesi sebebiyle, insan için imtihan ve fitne sebebi karar kılınmışlardır...*¹

3157. Bölüm En Korkunç Fitne

15630. İmam Ali (a.s), *Nebrevan'da okuduğu hutbesinde şöyle buyurmuştur:* “Ey insanlar, fitnenin gözünü kör ettim, dalgalar halinde yayılan karanlığına, azgınlaşan kudurganlığına (benden başka) kimse dalamazdı... Adamın biri ayağa kalkarak şöyle arx etti: “Ey Müminlerin Emiri! Bize fitneleri anlat!” İmam şöyle buyurdu: “Fitne gelip çatınca tanınmaz, (hakla karışır), sırtını dönünce hakikat ortaya çıkar, gelince tanınmaz, gidince tanınır. Bu fitneler, rüzgar gibi bir dönüp durmak-ta; bir şehire

uğramakta, bir diğerinden geçip gitmektedir. Bilin ki uğrayacağınız fitneler içinde en çok korktuğum, Ümeyyeoğulları'nın fitnesidir.”²

15631. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Dünyaya bağlanmak, en büyük fitnedir.”³

bak. el-Bela, 413. Bölüm; el-Ummet, 1127-129. Bölümler

3158. Bölüm Fitnelerden Sağ Salim Kurtulanlar

15632. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İhlas sahibi kimselere ne mutlu! Onlar hidayet meşaleleridirler. Her türlü karanlık fitne onlardan uzak kılınmıştır.”⁴

15633. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Biliniz ki, kim Allah'tan sakınırsa Allah, onun için fitnelerden bir çıkış yolu ve karanlıklarda bir nur verir.”⁵

15634. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ey insanlar! Fitne dalgalarını kurtuluş gemileriyle yarın.”⁶

¹ a. g. e. 10/144

² el-Garat, 1/6 ve s. 9 ve s. 10, nehc'ul Belaga, 93. hutbeye demüracaat ediniz.

³ Gurer'ul Hikem, 1210

⁴ et-Terğib ve't-Terhib, 1/54/5

⁵ Nehc'ul-Belağa, 183. hutbe

⁶ a. g. e. 5

15635. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Çok geçmeden fitneler ortaya çıkacak ve bu sebeple insan gece imanla sabahlayacak, ama gündüzünü kafır olarak geçirecektir. Elbette Allah-u Teala’nın kendisini ilimle ihya ettiği kimse bunun dışındadır.”¹

3159. Bölüm Arzu Edilmesi Gereken Fitneler

15636. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Ahir zamanda fitneleri kötü görmeyin. Zira o fitneler münafıkları yok eder.”²

15637. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Fitneleri arzulayınız. Zira fitneler zalimlerin yok olmasına ve yeryüzünün fasıklardan temizlenmesine sebep olur.”³

3160. Bölüm İnsana Fitne Olarak Yeten Şey

15638. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “İnsana hatalarının çok olması, amelinin azalması, hakikatinin az olması, gece leş

olması, gündüz boşa gezmesi, hiçbir şeye şevki olmaması tembel ve rahatına düşkün olması fitne olarak yeter.”⁴

3161. Bölüm Fitne ve İmtihan (Çeşitli)

15639. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Benden sonra fitneler karanlık gece parçaları gibi ümmetimi kuşatacaktır. Bu fitneler sebebiyle insan, gece mümin olur ve gündüz kafır, (kimisi de) gündüz mümin olur ve gece kafır. İnsanlar dinini az bir dünya metası karşısında satarlar.”⁵

15640. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Fitnelerin sürmesi, en büyük sıkıntı ve meşakkatlere dendir.”⁶

15641. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Canıma andolsun ki fitne ateşinde mümin yok olur ve Müslüman olmayan salim kalır.”⁷

15642. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim fitne ateşini yakarsa, kendisi de yakıtı olur.”⁸

¹ Kenz’ul Ummal, 30883

² a. g. e. 31170

³ Tenbih’ul Havatir, 2/87

⁴ Kenz’ul Ummal, 43839

⁵ a. g. e. 30893

⁶ Gurur’ul Hikem, 5140

⁷ a. g. e. 6685

⁸ a. g. e. 9163

15643. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Size yönelen fitne ateşine dalmayın, yollarından uzaklaşın, ona varacak yola girmekten sakının.”¹

15644. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Zalim ve acımasız yönetici, sürekli olan fitneden daha iyidir.”²

15645. *İmam Ali (a.s), Haris Hemdani'ye yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* “Çarşılarda

oturmaktan sakın, oralar şeytanın hazır olduğu, fitnelerin ortaya çıktığı yerlerdir.”³

15646. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Fitneye karşı iki yaşındaki deve gibi ol; onun ne binilecek sırtı, ne de sağılacak memesi vardır.”⁴

¹ a. g. e. 10379

² a. g. e. 10109

³ Nehc'ül-Belağâ, 69. mektup

⁴ a. g. e. 1. hikmet

405. Konu

el-Futuvvet Mertlik

• *el-Bihar, 76/311, 59. bölüm; Me'n'el-Futuvvet ve'l-Mürüvvet*

bak.

• *486. konu, el-Mürüvvet; eş-Şıbab, 1948. bölüm*

3162. Bölüm

Mertlik

Kur'an:

“Onlar Rablerine iman etmiş bir kaç gençti. Onların hidâyetlerini artırmıştık.”¹

15647. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsan mertlikten daha güzel bir süsle süslenmemiştir.”²

15648. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanın aşağılıktan uzak olması mertliktir.”³

15649. İmam Sadık (a.s), yanında mertlik sahibi birinden söz edilince şöyle buyurmuştur:

“Mertlik nedir? Belki de mertliğin kötülük ve günahla olduğunu sanıyorsunuz. Hayır, mertlik, sofrta kurmak, ihsanda bulunmak, gülyüzlülük, iffet, nefis izzeti ve eziyet etmemektedir ve (sizin sandığınız) mertlik ise rezalet ve fisktır.”⁴

15650. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mertlik ve yigitlik bağışlamak ve insanlara eziyet etmemektir.”⁵

15651. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mertlik düzeni kardeşlerin sürçmelerine tahammül etmek ve komşulara yardımcı olmaktır.”⁶

¹ Kehf suresi, 13. ayet

² Gurer’ul Hikem, 9659

³ a. g. e. 4425

⁴ el-Bihar, 79/300/9

⁵ Gurer’ul Hikem, 2170

⁶ Gurer’ul Hikem, 9999

406. Konu

el-Fetva Fetva

• *el-Bihar*, 2/111, 6. bölüm, *en-Nehy an Kavı-u Bi Gayri İlm'ul İfta' bi'r-Re'y ve Beyan-u Şeraitihi*

• *el-Bihar*, 2/172, 23. bölüm, *Ennehum indehum Mevadd'ul İlm ve Usulibi ve la Yekulune Şey'en bir're'y ve la kıyas*

• *el-Bihar*, 2/283, 34. bölüm, *Bide' ve'r-Re'y ve'-Mekais*

bak.

• 256. konu, *eş-Şubhe*; 176. konu, *er-Re'y* (2); 444. konu, *el-Kezıa* (2)

3163. Bölüm Bilmeden Fetva Vermekten Sakındırmak

Kur'an:

“Eğer o (Muhammed), bize karşı, ona bazı sözler katmış olsaydı, biz onu kuvvetle yakalardık, sonra onun şah damarını koparırdık.”¹

“Onu dilinize dolamış tınız. Bilmediğiniz şeyleri ağzınıza alıyordunuz. Onu önemsiz bir şey sanıyordunuz, oysa Allah katında önemi büyüktü.”²

“Allah'a karşı yalan uyduran veya ayetlerini yalanlayandan daha zalim kimdir?”³

“Allah'a karşı yalan uyduranların, kıyamet günü, yüzlerinin simsiyah olduğunu görürsün.”⁴

15652. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah'ı yalanlamaktan sakının.” Kendisine şöyle arzedildi: “Ey Allah'ın Resülü! Allah'ı yalanlamak nasıldır?” Peygamber şöyle buyurdu:

“Sizden birinin, “Allah şöyle buyurmuştur” dediği halde, Allah'ın, “O yalan söylüyor, ben demedim” veya, “Allah buyurmamıştır” dediği halde aziz ve celil olan Allah'ın, “yalan söylüyor, ben söyledim” demesidir.”⁵

bak. Vesail'uş, Şia, 18/89, 10. Bölüm ve s. 98, 11. Bölüm; el-Bihar, 2/111, 112

3164. Bölüm Bilmeden İnsanlara Fetva Veren Kimse

15653. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bilmeden insanlara fetva verirse, dinden bozduğu şeyler, düzelttiği şeyden daha çoktur.”⁶

15654. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Nasih ve mensuh ile muhkem ve müteşabihi ayırt edemeyen kimse, buna rağmen insanlara fetva verirse, hem kendisi helak olur, hem de insanları helak eder.”⁷

15655. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Her kim bilmeden fetva verirse, yer ve

¹ Hakka suresi, 44-46. ayetler

² Nur suresi, 15. ayet

³ En'am suresi, 21. ayet

⁴ Zümer suresi, 60. ayet

⁵ Mean'il-Ahbar, 390/31

⁶ el-Bihar, 2/121/35

⁷ a. g. e. h. 36

gökteki melekler ona lanet ederler.”¹

15656. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kime fetvaya itimat edilmeksizin fetva verilmişse, şüphesiz günahı fetva veren kimsenin boynunadır.”²

15657. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim ilim ve Allah tarafından bir hidayet olmaksızın insanlar için fetva verirse, rahmet melekleri ve azap melekleri ona lanet eder ve fetvasıyla amel eden kimsenin günahı onun boynuna olur.”³

bak. 3167. Bölüm

3165. Bölüm Kendi Görüşü Üzere Fetva Veren Kimse

15658. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim kendi görüşü üzere insanlara fetva verirse, bilmediği şeye uymuş sayılır. Her kim de bilmediği şeye uyarsa, Allah ile düşmanlığa kalkışmıştır. Zira bilmeden bir şeyi helal veya haram kılar.”⁴

15659. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “İnsanlar için kendi görüşünce fetva vermekten veya bilmediğin bir şeye uymaktan sakın.”⁵

15660. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Ama eğer kendi görüşlerimiz esasınca insanlara fetva vermiş olsaydık, şüphesiz helak olanlardan olurduk. Lakin biz Allah Resulü’nün sözü ve sünneti üzere sahip olduğumuz ve babalarımızdan miras olarak aldığımız ilmi temeller üzere insanlara fetva vermekteyiz.”⁶

15661. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah’a yemin olsun ki biz heva ve heves üzere veya kendi görüşümüz üzere bir şey demeyiz ve biz rabbimizin dediğinden başka bir şey demeyiz.”⁷

3166. Bölüm Kendi Görüşü Esasınca Fetva Vermekten Sakındırmak

15662. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Sizlerin fetva vermek hususunda en

¹ Kenz’ul Ummal, 29018

² a. g. e. 29019

³ el-Kafi, 7/409/2

⁴ el-Bihar, 2/299/25

⁵ el-Hisal, 52/66

⁶ el-Bihar, 2/172/3

⁷ a. g. e. s. 173/5

cesurunuz, ateş karşısında en cesur olanınızdır.”¹

15663. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Arslandan kaçtığı gibi, fetva vermekten kaç ve boynunu insanlar için köprü kılma.”²

bak. el-İlm, 2875. Bölüm

15664. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “İki şey helak edicidir. Birincisi kendi görüşün üzere fetva vermek, diğeri ise bilmeden bir şeye uymandır.”³

3167. Bölüm Müftinin Kefil Olması

15665. İmam Sadık (a.s) *Rabia't-ur-Rey'in yanına oturmuştu. Bir bedevi gelerek, Rabiat'ur-Re'y'e bir soru sordu. Rabia ona cevap verdi. Sözü bitince bedevi şöyle dedi: “Bunu boynuna alıyor musun?” Rabia sustu ve cevap vermedi” O bedevi yeniden mesleyi sordu. Rabia ona aynı cevabı verdi. Bedevi yine, “bunu boynuna alıyor musun?” diye sordu. Rabia sustu. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: “Onun boynunadır” Daha sonra şöyle buyurdu: “Zaten şöyle denilmemiş midir: “Her*

fetva veren kimse verdiği fetvaya kefildir.”⁴

15666. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim ilim ve hidayet olmaksızın insanlara fetva verirse, rahmet melekleri ve azap melekleri ona lanet eder ve onunla amel eden kimsenin günahı da kendisine katılır (yazılır).”⁵

15667. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Her kim cehalet üzere kendisine verilen fetvayla amel ederse, günahı o fetvayı veren kimsenin boynunadır.”⁶

bak. 3164. Bölüm

3168. Bölüm Alim Kimseye Fetva Vermenin Cevazı

15668. İmam Sadık (a.s), Me'az b. Müslim Nehvi'ye şöyle buyurmuştur: “Duyduğum kadarıyla camiye oturuyor ve insanlara fetva veriyorsun.” Ben (Meaz b. Müslim Nehvi) şöyle arzettim: “Evet ve şimdi de gitmeden önce bu konuda sana sormak istiyorum. Ben camide oturuyorum. Birisi geliyor ve benden bir soru soruyor. Ben eğer sizin muhaliflerinizden biri

¹ a. g. e. s. 123/48

² el-Bihar, 2/260

³ Tuhef'ul Ukul, 369

⁴ Vesail'uş-Şia, 18/161/2

⁵ el-Kafi, 1/42/3

⁶ Sünen-i Ebi Davud, 3657

olduğunu bilirsem, kendi mezhepleri üzere onlara cevap veriyorum. Başka bir şahıs geliyor, ben onun size olan sevgi ve muhabbetini biliyorum. Burada da sizlerden nakledilen şeyler esasınca cevabını veriyorum. Bir şahıs da geliyor ve onu tanımıyorum ve kim olduğunu bilmiyorum. Bu esnada şöyle diyorum: “Falan kimse şöyle demiş, falan kimse de şöyle demiştir” Onlar arasında sizin görüşünüze de yer veriyorum.” İmam şöyle buyurdu: “Bu işi yap, zira ben de böyle yapıyorum.”¹

15669. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Çok yakında aranızda ilmi talep eden kimseler ortaya çıkacaktır. Onları gördüğünüz zaman şöyle deyiniz: “Peygamber’in (s.a.a) vasiyetine merhaba! Ve onlara fetva veriniz.”²

15670. İmam Bakır (a.s), Eban b. Tağlib’e şöyle buyurmuştur: “Medine camisine otur ve insanlar için fetva ver. Zira ben Şiilerim arasında senin gibi kimselerin görülmesini severim.”³

15671. İmam Ali (a.s), Kusem b. Abbas’a yazdığı mektubunda şöyle

buyurmuştur: “Sabah ve ikindi vakitleri onlarla otur. Sana bir hüküm ve mesele soran kimseye fetva ver, cahillere ilim öğret, alimleriyle ilmi sohbetlerde bulun.”⁴

bak. Vesail’uş Şia, 18/129, 13. Bölüm ve s. 152, 14. Bölüm

3169. Bölüm Kendinden Fetva İstemek

15672. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Müftüler (aksine) fetva verseler dahi sen kendinden (vicdanından) fetva iste.”⁵

15673. İmam Sadık (a.s), “Özürlerini sayıp dökse de, insanoğlu, artık kendi kendinin şâhididir.” ayetini okudu ve ardından Ömer b. Yezid’e şöyle buyurdu: “Ey Eba Hafs! İnsana Allah-u Teala’nın bildiği şeyin aksine, aziz ve celil olan Allah’a yakınlaşmaya çalışmasının ne faydası vardır.”⁶

15674. İmam Sadık (a.s), kendisine, insanın oruç tutmamasına ve ayakta namaz kılmasına engel olan hastalığın haddi sorulunca şöyle buyurmuştur:

¹ Vesail’uş-Şia, 18/108/36

² Kenz’ul Ummal, 29325

³ Müstedrek’ül-Vesail, 17/315/21452

⁴ a. g. e. 17/315/21453

⁵ Kenz’ul Ummal, 29339

⁶ el-Kafi, 2/294/6

“İnsan kendi nefsini daha iyi
görür ve kendi gücünü daha iyi
bilir.”¹

¹ Fakih, 2/132/1941

407. Konu

el-Fuhş Sövmek

- *Kenz'ul Ummal*, 3/597, 603, 872, *el-Fuş ve's-Sib ve'l-Le'n*
- *el-Bihar*, 79/103, 83. bölüm, *el-Kazef ve'l-Beza' ve'l-Fuhş*
- *el-Kafi*, 2/323, *Bab'ul Beza'*

bak.

- 215. konu, *es-Sibb*

3170. Bölüm Sövmekten Sakındırmak

Kur'an:

“Bütün bunlar dışında bir de soysuzlukla damgalanmış kimseye...”¹

15675. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah söven ve kötü laf söyleyen (veya kötü söze kulak veren) kimseden nefret eder.”²

15676. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kötü söz söylemekten sakının. Zira aziz ve celil olan Allah söven kötü ağızlı kimseyi sevmez.”³

15677. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah, söven kötü ağızlı kimseyi sevmez.”⁴

15678. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Sizlere söylenmesini istediğiniz şeylerin en güzelini insanlara söyleyiniz. Zira Allah lanet eden, dil uzatan, müminleri kınayan, söven, kötü laf eden ve ısrarla dilenen kimselerden nefret eder.”⁵

15679. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Kötü laf söyleyen

kimsenin cennete girmesi haramdır.”⁶

15680. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz sövgü, her ne de olduysa, ancak o şeyi kötülemiştir. Haya ve utanma da her ne de olmuşsa, ancak onu süslemiştir.”⁷

15681. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah cenneti, ne dediğinden ve ne işittiğinden korkusu olmayan, hayasız, kötü dilli söven kimseye cenneti haram kılmıştır. Zira araştırarak olursan onun ya zina zade olduğunu veya şeytanın nütfesinde ortak bulunduğunu görürsün.” Kendisine şöyle arzedildi: “Ey Allah'ın Resulü! Acaba şeytan da insanlara ortak olur mu?” Peygamber şöyle buyurdu: “Evet aziz ve celil olan Allah'ın şu sözünü okumadın mı: **“Onların mal ve çocuklarına ortak ol.”**”⁸

15682. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Allah hayalî ve iffetli kimseleri sever, kötü dilli ve inatçı dilenciden ise nefret eder.”⁹

15683. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Sizlere benzeme

¹ Kalem suresi, 13. ayet

² el-Kafi, 2/324/4

³ el-Bihar, 79/110/1

⁴ Kenz'ul Ummal, 8078

⁵ el-Bihar, 78/181/67

⁶ Kenz'ul Ummal, 8085

⁷ el-Bihar, 79/111/6

⁸ el_Kafi, 2/323/3

⁹ Emali't-Tusi, 39/43

açısından bana en uzak olanınızı haber vermeyeyim mi?” Onlar, “haber ver ey Allah’ın Resulü!” deyince Peygamber şöyle buyurdu: “Söven, kötü laf eden ve kötü dilli olan kimsedir...”¹

15684. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sövmek ve kötü laf etmek, İslam’dan uzaktır.”²

15685. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Beyinsizlerin en sefihi kötü sözle övünen kimsedir.”³

15686. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Söven kimse kendisine haset eden kimselere şifadır.”⁴

15687. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Yüce insan asla sövmez.”⁵

15688. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Sövmek, kötü dilli olmak ve saldırgan olmak nifaktandır.”⁶

15689. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kaba olmak, çirkinliklerden biridir.”⁷

15690. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Eğer sövme bir yaratık olsaydı, şüphesiz

Allah’ın yaratıklarının en kötüsü olurdu.”⁸

15691. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Eğer sövmek tecessüm etseydi, şüphesiz kötü bir şekilde olurdu.”⁹

15692. Resulullah (s.a.a) Allah-u Teala’nın, ‘bütün bunlar dışında bir de soysuzlukla damgalanmış kimseye...’ ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: “Yani kötü sözlü ve aşağılık kimse.”¹⁰

15693. Resulullah (s.a.a) hakeza şöyle buyurmuştur: “Ayette geçen ‘el-Utul’, yani karnı geniş, kaba, çok yiyen, çok içen, mal ve servete ihtiraslı ve cimri kimse demektir.”¹¹

15694. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Kötü dilli olmak edepsizliktendir. Edepsizlik ise ateştedir.”¹²

15695. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur: “Aşağılık insanların silahı, çirkin söz söylemektir.”¹³

15696. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Mümin kardeşine, ‘of’ derse, bizim dostluk ve velayetimizden

¹ el-Kafi, 2/291/9

² Gurer’ul Hikem, 1508

³ a. g. e. 3199

⁴ a. g. e. 7816

⁵ a. g. e. 9478

⁶ el-Bihar, 79/113/14

⁷ Gurer’ul Hikem, 9389

⁸ Kenz’ul Ummal, 8097

⁹ el-Kafi, 2/324/6

¹⁰ Dur’ul Mensur, 8/248

¹¹ a. g. e. s. 249

¹² el-Kafi, 2/325/9

¹³ el-Bihar, 78/185/14

dışarı çıkar” ve, “Sen benim düşmanımsın” derse, o ikisinden biri kafır olur. Allah başka bir mümine karşı kötü niyet taşıyan kimsenin amelini kabul etmez.”¹

15697. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kimin dilinden insanlar korkarsa o ateştedir.”²

15698. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Hiç şüphesiz şeytanın ortağı olduğunun nişanelerinden biri de insanın kötü laf etmesi ve ne demesinden ne işitmesinden çekinmemesidir.”³

15699. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz Allah’ın en kötü kullarından biri de kötü dilli ve sövgüsü sebebiyle kendisiyle oturulmasından hoşlanılmayan kimsedir.”⁴

15700. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz insanların en kötüsü, söveceği korkusuyla insanların kendisini terk ettiği kimsedir.”⁵

3171. Bölüm Her kim Söverse Sövlür

15701. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim ayıplarsa, ayıplanır. Her kim söverse, kendisine cevap verilir.”⁶

15702. İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim insanların sahip olduğu ayıpları dile getirirse, insanlar da ona sahip olmadığı ayıpları isnat ederler.”⁷

15703. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Her kim insanlar hakkında onların hoşlanmadığı bir şeyi söylerse, insanlar da onun hakkında bilmedikleri (gerçek olmayan) sözleri söylerler.”⁸

15704. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Birisine sana bildiği bir şeyi isnat ederse, sen onun hakkında bildiğin bir şeyi kendisine isnat etme ki bu işin sevabı sana, günahı ise ona olsun.”⁹

¹ a. g. e. 75/146/16

² el-Kaфі, 2/327/3

³ a. g. e. s. 323/1

⁴ a. g. e. s. 325/8

⁵ Kenz’ul Ummal, 8082

⁶ el-Bihar, 78/91/95

⁷ a. g. e. 78/160/21

⁸ a. g. e. 75/151/17

⁹ Kenz’ul Ummal, 8086

408. Konu

el-Fehr Üstünlük Taslamak

- *el-Bihar, 73/281, 133. bölüm, el-Asebiyyet ve'l-Fehr ve't-Tekasür*
- *Kenz'ul Ummal, 1/257, fi Fehr-i bi'l-aba'*
- *Şerh-i Nebc'ül-Belağ-a-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/352, Nebbeze min ma kile fi't-Teyib ve'l-Fehr*

3172. Bölüm Üstünlük Taslamak

Kur'an:

“Bilin ki, dünya hayatı oyun, oyalanma, süslenme, aranızda övünme ve daha çok mal ve çocuk sahibi olmaktan ibarettir.”¹

“Allah, kendini beğenip övünen hiç kimseyi şüphesiz ki sevmez.”²

15705. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “İki şey insanları helak etmiştir: Fakirlik korkusu ve üstünlük talep etmek.”³

15706. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Üstünlük taslamak değersizliktendir. (kapasitesizliktendir.)”⁴

15707. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Riyasetin afeti övünmektir.”⁵

15708. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Üstünlük taslamaktan daha büyük bir ahmaklık yoktur.”⁶

15709. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz şeytanın bir sürmesi, bir yaladığı şey ve bir de enfiyesi (burun otu)

vardır. Şeytanın sürmesi pineklik, yalaması yalan ve enfiyesi ise üstünlük taslamaktır.”⁷

15710. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Üstünlük taslamayı bir kenara bırak, tekebbürü terk et ve kabrini hatırla.”⁸

15711. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Size ne dünyadan! Dünyanın metası bir gün kesilir ve övünç kaynağı vebal ile sonuçlanır.”⁹

15712. *İmam Zeyn'ül-Abidin (a.s), Mekarim'ul Ahlak duasında şöyle buyurmuştur:* “Allah'ım bana yüce hasletleri bağışla ve beni üstünlük taslamaktan koru.”¹⁰

15713. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Her kim üstünlük taslamak için çalışırsa, Allah kıyamet günü onu kara olarak haşreder.”¹¹

15714. *İmam Ali (a.s), müminin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “İyiliklere kulak verir ki onunla amel etsin ve iyiliklerinden söz etmez ki başkalarına üstünlük taslamasın.”¹²

¹ Hadid suresi, 20. ayet

² Lokman suresi, 18. ayet

³ el-Hisal, 69/102

⁴ Gurer'ul Hikem, 2201

⁵ a. g. e. 950

⁶ a. g. e. 10655

⁷ el-Bihar, 73/234/34

⁸ Nehc'ül-Belağa, 398. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/352

⁹ el-Bihar, 78/19/78

¹⁰ Sahifet'us-Seccadiye, 81, 20. dua

¹¹ el-Bihar, 73/292/20

¹² Metalib'us-Suul, 54

15715. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Şüphesiz Allah bana mütevazı olmanızı, hiç kimsenin bir diğerine üstünlük taslamamasını ve hiç kimsenin diğerine zorbalıkta bulunmamasını vahyetmiştir.”¹

15716. *İmam Ali (a.s), şeytanın sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* “Şeytan kendi yaratılışı sebebiyle Adem’e üstünlük tasladı ve kendi aslı sebebiyle ona karşı bağnazlık gösterdi...Allah’a yemin olsun ki o sizin aslinıza ve kökünüze karşı üstünlük tasladı ve sizin soyunuzu kötiledi... Tekebbürden, cahiliye üstünlüğünden Allah’a sığınınız, Allah’a sığınınız.”²

15717. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Emir sahiplerinin insanların salihlerince en aşağı sayılan durumları, kendilerini övülme sevgisine kaptırmaları, işlerini kibirlenerek yapmalarıdır.”³

15718. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* ““Ey insanlar! Fitne dalgalarını kurtuluş gemisiyle aşın, nefret yolundan ayrılıp üstünlük taslama tacını başınızdan atın.”⁴

¹ et-Terğib ve't-Terhib, 3/558/1

² Nehc'ül-Belağa, 192. hutbe

³ a. g. e. 216

⁴ a. g. e. 5

3173. Bölüm Üstünlük Taslamadan Alıkoyan Sebepler

15719. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Ademoğluna övünmek yakışır mı hiç? Başı nütfe, sonu ise leştir; ne kendini rızıklandırabilir, ne de ölümü kendinden uzaklaştırabilir.”⁵

15720. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Üstünlük taslayan kibirli kimseye şaşmak gerekir! O nutfeden yaratılmıştır, sonunda leşe dönüşecektir ve bu arada da kendisine ne olacağını bilmemektedir.”⁶

15721. *İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Dün bir nutfeye olan ve yarın da bir leşe dönüşecek olan üstünlük taslayan mütekebbire şaşarım.”⁷

3174. Bölüm Soyla Övünmeyi Kınamak

Kur'an:

⁵ Nehc'ül-Belağa, 454. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 20/150

⁶ el-Kafî, 2/329/4

⁷ a. g. e. s. 328/1

“Çoklukla övünme kuruntusu sizi o kadar meşgul etti ki, me-zarları ziyaretle oradakileri de sayacak kadar oldunuz.”¹

15722. *Resulullah (s.a.a), Mekeke'nin fethedildiği gün şöyle buyurmuştur:* “Allah Tebarek ve Teala İslam vesilesiyle cahiliye övücünü, babalarla ve cahili hanedanlarla övünmeyi sizlerden gidermiştir. Ey insanlar! Siz Adem'densiniz, Adem ise topraktan yaratılmıştır. O halde biliniz ki bugün Allah katında en iyiniz ve en değerliniz en takvalı olanınızdır ve sizden Allah'a en çok itaat edeninizdir. Biliniz ki Araplık, sizleri dünyaya getiren babayla değildir. Belki Araplık kendisiyle konuşulan bir dildir. O halde her kim amel hususunda kusur gösterirse, ailesinin şerafeti onu Allah'ın hoşnutluğuna eristiremez.”²

15723. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Gerçekte cehennemın yakıtı olan ölü babalarıyla övünen kimseler bu işten el çeksinler. Aksi taktirde aziz ve celil olan Allah nezdinde burnuyla dışkıyı yuvarlayan bok böceğinden

daha aşağılık halde olurlar. Allah kibirleri ve cahiliye hanedanıyla üstünlük taslamaları sizden kaldırmıştır. İslam'da (insan) ya takvalı mümindir, ya da mutsuz günahkardır. İnsanlar Adem'in çocuklarıdır ve Adem topraktan yaratılmıştır.”³

15724. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Soy büyüklüğünün afeti üstünlük taslamaktır.”⁴

15725. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Soyun afeti böbürlenmek ve kendini beğenmektir.”⁵

15726. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Kendisiyle övünen kimse, babasıyla övünen kimseden daha üstündür.”⁶

15727. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Bir şahıs Allah Resulü'nün (s.a.a) yanına geldi ve şöyle arzetti: “Ey Allah Resulü! Ben falan oğlu falan kimseyim” ve böylece, dokuz kuşak soyunu saydı. Allah Resulü ona şöyle buyurdu: “Sen cehennemde olan onların onuncususun.”⁷

15728. *İmam Ali (a.s),*
“Çoklukla övünmek sizi o

¹ et-Tekasür, 1 ve 2. ayetler

² el-Bihar, 73/293/24

³ et-Terğib ve't-Terhib, 3/573/44

⁴ el-Kafi, 2/329/6

⁵ a. g. e. s. 328/2

⁶ el-Bihar, 78/31/100

⁷ el-Kafi, 2/3329/5

derece oyaladı ki, kabirleri dahi ziyaret ederek oradakileri de sayacak gibi oldunuz” ayetini okuduktan sonra şöyle buyurmuştur: “Atalarının mezarlarıyla mı, yoksa ölülerini de kendilerine katarak çokluklarıyla mı övünüyorlar?! Onlar adeta ruhsuz cesetlerin dönmesini ve durmuş cisimlerin harekete geçmesini istiyorlar. Onlarla öğüneceklerine onlardan ibret almaları daha güzel olmaz mıydı?”¹

bak. Et-Takva, 4163. Bölüm

3175. Bölüm Övünülmesi Doğru Olmayan Şey

15729. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah Resulü (s.a.a) kendisinin bir faziletini anınca şöyle buyururdu: “(maksadım) övünmek ve gösteriş yapmak değildir.”²

15730. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Maksadım övünmek değildir. Ama göğe götürüldüğüm gece, Cebrail, ezan okudu, kamet getirdi, her bir cümlesini iki defa tekrarladı, sonra bana şöyle buyurdu: “Öne geç ey Muhammed!”

Ben öne geçtim, onlar için namaz kıldırımdı.”³

15731. Bezenti şöyle diyor: “Ebu’l-Hasan’ın (a.s) huzuruna vardım. O benimle sohbet etmeye başladı. Ben ona soruyor, o da bana cevap veriyordu. Sonunda gecenin büyük bir vakti geçti. Gitmek istediğim zaman bana şöyle buyurdu: “Ey Ahmet! Gidiyor musun yoksa akşam burada mı kalacaksın?” Ben şöyle arzettim: “Fedan olayım, siz ne buyurursanız! Eğer gitmeme izin verirseniz gideyim, eğer kalmamı emrederseniz kalayım.” İmam şöyle buyurdu: “O halde kal. Şimdi bekçiler dışarıdadır ve insanlar uyuyorlar.” Bezenti şöyle diyor: “İmam kalkıp gitti, ben de onun içeri girdiğini sanarak, Allah nezdinde secdeye kapandım ve şöyle dedim: “Allah’a hamdolsun ki Allah’ın hücceti ve Peygamberlerin ilminin varisleri kardeşlerim arasında benimle kaynaştı, bana muhabbet izharında bulundu.” Ben secde ve Allah’a şükretme halindeyken, aniden İmam’ın ayağıyla göğsüme vurduğunu gördüm. Ben kalktım, İmam elimden tuttu,

¹ Nehc’ül-Belağa, 221. hutbe

² el-Bihar, 16/341/33

³ a. g. e. 84/139/32

sıktı ve bana şöyle buyurdu: “Ey Ahmet! Müminlerin Emiri hasta olan, Sa’saa b. Suhan’ı ziyaret etti. Kalkıp gitmek isteyince de şöyle buyurdu: “Ey Sa’saa! Sakın benim seni ziyaret etmem sebebiyle kardeşlerine üstünlük taslama ve Allah’tan kork.” Ebu’l-Hasan (a.s) bu cümleyi buyurdu ve yanımdan uzaklaştı.”¹

15732. *İmam Ali (a.s), Sa’saa’yı ziyaret edince şöyle buyurmuştur:* “Ey Sa’saa! Sakın benim seni ziyaret etmemi, insanlara karşı övünme sebebi kılma.” Sa’saa şöyle dedi: “Allah’a andolsun ki hayır ey Müminlerin Emiri! Bunu şükredilmesi gereken bir nimet olarak değerlendiriyorum.” İmam Ali (a.s) şöyle buyurdu: “Ey Sa’saa! Bildiğim kadarıyla sen, yükü az ve başkalarına yardım eden bir kimsesin. Savsa şöyle arzetti: “Allah’a yemin olsun ki sen de bildiğim kadarıyla Allah’ın kitabını bilen kimsesin. Allah senin kalbinde ve göğsünde yücedir ve azametlidir. Sen müminlere karşı yumuşak ve şefkatlisin.”²

¹ Müstedrek’ül-Vesail, 12/90/13599

² el-Garat, 2/524

³ el-Hisal, 420/14

3176. Bölüm Övünç Kaynağı Olan Şey

15733. *İmam Ali (a.s), bir duasında şöyle buyurmuştur:* “Ey Allah’ım! Senin kulun olmam bana izzet olarak yeter ve senin bana Rab olman, bana övünç olarak yeter.”³

15734. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Övünmek yüce himmetler, ahde vefa ve yücelikte mübalağa etmede olmalıdır; çürümüş kemikler ve kınanmış ahlakta değil.”⁴

15735. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* “Üç şey, müminin övüncü, dünya ve ahirette onun süsüdür: “Gece sonunda kıldığı namaz, insanların sahip olduğu şeyden ümidini kesmek ve Al-i Muhammed’in (s.a.a) soyundan bir İmam’ın velayet ve dostluğu.”⁵

15736. *İmam Ali (a.s), huzurunda birbirine karşı övünen iki kişiye şöyle buyurmuştur:* “Sizler çürümüş bedenler ve ateşte olan ruhlar sebebiyle mi birbirinize üstünlük taslıyorsunuz? Eğer aklın olsaydı, şüphesiz güzel bir ahlaka sahip olurdun. Eğer

⁴ Gurer’ul Hikem, 10953

⁵ el-Kafi, 8/234/311

takvan olsaydı, keramet ve yüceliğın olurdu. Aksi taktirde merkep senden daha iyidir ve sen hiç kimseden daha iyi değilsin.”¹

Bir rivayette ise şöyle yer almıştır:
“Eğer onun akli yoksa, şüphesiz senin bir halefın vardır. Eğer onun takvası yoksa senin yüceliğın vardır. Aksi taktirde merkep siz ikinizden daha iyidir ve sen hiç kimseden daha hayırlı değilsin.”²

15737. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: “Fakirlik benim övünç kaynağımdır.”³

bak. el-Fakr, 3222. Bölüm

¹ İlel’uş-Şerayî’, 393/8

² el-Bihar, 41/55/4

³ a. g. e. c. 72/30

İçindekiler

2936. Bölüm	10
Amele Teşvik.....	10
2937. Bölüm	12
Amel ve Mükafat.....	12
Tefsir:	13
2938. Bölüm	16
Amel İnsandan Ayrılmayan Bir Arkadaştır	16
2939. Bölüm	17
Her Amelin Bir Bitkisi Vardır	17
2940. Bölüm	17
Amele Devam Etmek.....	17
2941. Bölüm	18
Her kim Bir İş Yaparsa Onu Bir Yıla Kadar Devam Ettirsin.....	18
2942. Bölüm	19
Hayırlı İş Sürekli Yapmanın Sonuçları	19
2943. Bölüm	19
Sürekli Yaptığın Hayırlı Az Şey Kendisinden Bıktığın Çok Şeyden Daha Hayırlıdır.....	19
2944. Bölüm	19
Amelin Sözden Fazlalığı.....	19
2945. Bölüm	20
Amellerin En Üstünü	20
2946. Bölüm	22
Ameli Kabul Olan Kimse	22
2947. Bölüm	23
Amelinin Kendisine Fayda Vermediği Kimse.....	23
2948. Bölüm	25
Ameli Kabul Edilen Kimse	25
2949. Bölüm	25
Zahir Batını Yansıtmaktadır	25

2950. Bölüm	26
Sakınılması Gereken Ameller	26
2951. Bölüm	26
Amelin Adabı	26
2952. Bölüm	27
2953. Bölüm	27
Kıyamette Amele Duyulan Şiddetli İhtiyaç	27
2954. Bölüm	28
İnsanın Temiz Oluşunun Yakınlarını Korumadaki Rolü	28
2955. Bölüm	28
Amelin Sağlam Oluşu.....	28
2956. Bölüm	29
Amel (Çeşitli).....	29
2957. Bölüm	32
İşlerin Allah’a Sunulması.....	32
2985. Bölüm	32
Amellerin Allah Resulüne Sunulması	32
2959. Bölüm	33
Amellerin İmamlara Sunulması.....	33
2960. Bölüm	36
Amel Defteri.....	36
2961. Bölüm	36
Amellerin Tecessümü.....	36
Tefsir	38
2962. Bölüm	43
Boyuna Sarılmak	43
2963. Bölüm	45
Ahde Vefaya Teşvik.....	45
2964. Bölüm	47
Ahit ve İman.....	47
2965. Bölüm	47
Münezzeh Olan Allah’ın Ahdi	47
2966. Bölüm	50
Ahiret.....	50
2967. Bölüm	51
Kıyamet Adları	51
2968. Bölüm	53
Ahireti İspat İçin İlk Delil	53

2969. Bölüm	56
Ahireti İspat İçin İkinci Delil	56
2970. Bölüm	60
Ahireti İspat İçin Üçüncü Delil	60
Tefsir	60
2971. Bölüm	62
Ahireti İspat İçin Dördüncü Delil	62
2972. Bölüm	63
Ahireti İspat İçin Beşinci Delil.....	63
Tefsir	63
2973. Bölüm	67
Ahiretin Keyfiyeti.....	67
2974. Bölüm	70
Kıyamet Zamanının Yakınlığı	70
2975. Bölüm	71
Sadece Allah Kıyametin Ne Zaman Kopacağından Haberdardır	71
2976. Bölüm	74
Kıyametin Kopmasının Nişanesi	74
2977. Bölüm	76
Bayıltıcı Nefha.....	76
<i>Tefsir</i>	77
2978. Bölüm	78
Deprem	78
2979. Bölüm	78
Yeryüzünün Parçalanışı.....	78
2980. Bölüm	79
Dağların Harekete Geçmesi	79
2981. Bölüm	79
Yeryüzünün Yayılması.....	79
2982. Bölüm	80
Denizlerin Patlaması.....	80
2983. Bölüm	81
Yıldızların Kararması.....	81
Tefsir	81
2984. Bölüm	82
Göğün Yarılması	82
2985. Bölüm	85
Kıyamet Nefhası	85

2986. Bölüm	86
Mezarlardan Çıkıldığı Gün	86
2987. Bölüm	90
Mahşerin Hususiyetleri.....	90
2988. Bölüm	92
Kıyamet Gününde Takva Sahiplerinin Durumu	92
2989. Bölüm	94
Kıyamet Günü Günahkarların Durumu	94
2990. Bölüm	97
Amel Defteri.....	97
2991. Bölüm	102
Kıtabı Sağ Taraftan Verilenler.....	Erreur ! Signet non défini.
2992. Bölüm	104
Amel Defteri Solundan Verilenler.....	Erreur ! Signet non défini.
2993. Bölüm	105
Canlıların Haşrolması	105
2994. Bölüm	106
Kıyametin Durakları	106
2995. Bölüm	107
Kevser	107
2996. Bölüm	110
Adet	110
2997. Bölüm	110
Adetin Galebe Çalması.....	110
2998. Bölüm	111
İyilik Adettir.....	111
2999. Bölüm	111
İnsana Sahip Olması Güzel Olan Sıfatlar	111
3000. Bölüm	112
Adetleri Değiştirmenin Zorluğu	112
3001. Bölüm	113
Kötülerin Adeti	113
3002. Bölüm	113
İyilerin Adeti.....	113
3003. Bölüm	114
Nefsin Adet Edinmediği Bir Şeye Adet Edinmesi	114
3004. Bölüm	117
Bayram	117

3005. Bölüm	118
Müminlerin Emiri'nin (a.s) Fıtır Bayramında Okuduğu Hutbe ..	118
3006. Bölüm	118
Nevruz Bayramı	118
3007. Bölüm	120
Bayramların Süsü	120
3008. Bölüm	122
Allah'a Sığınmak.....	122
3009. Bölüm	126
İnsanların Ayıbı Yerine Kendi Ayıplarını Araştıran Kimseyi Övmek.....	126
3010. Bölüm	127
Kendi Ayıplarını Gören Kimse.....	127
3011. Bölüm	128
İnsanların Ayıplarıyla Uğraşmayı ve Kendi Nefsine Gevşek Davranmayı Kınamak	128
3012. Bölüm	129
İnsana Ayıp Olarak Yeten Şey	129
3013. Bölüm	129
En Büyük Ayıp.....	129
3014. Bölüm	130
Ayıpları Sebebiyle Kendisini Kınayan Kimse	130
3015. Bölüm	130
Ayıpları Gizlemek	130
3016. Bölüm	131
Ayıpları Hediye Etmek (görmezlikten gelmek).....	131
3017. Bölüm	132
İnsanların Ayıbını Araştırmak	132
3018. Bölüm	134
İnsanların Ayıplarını Unutmamaktan Sakındırmak	134
3019. Bölüm	135
Başkalarının Yere Düşmesine Sevinmekten Sakındırmak	135
3020. Bölüm	135
Ayıpları Örtmek	135
3021. Bölüm	136
İnsan Bir Şeyi Bilmezse Onu Kınar	136
3022. Bölüm	136
Ayıp (çeşitli)	136

3023. Bölüm	139
Kınamayı Kınamak	139
3024. Bölüm	141
Kötülemekten Sakındırmak	141
3025. Bölüm	143
En Tatlı Hayat	143
3026. Bölüm	143
İnsanlardan En Güzel Hayata Sahip Olan Kimse	143
3027. Bölüm	144
Hayatı Karartan Şey	144
3028. Bölüm	145
Yaşam (Çeşitli)	145
3029. Bölüm	148
Gıpta Edilen İyi Halli Kimseler	148
3030. Bölüm	149
İnsanlardan En Çok Gıpta Edilen İyi Halli Kimse	149
3031. Bölüm	151
Aldatılmak	151
3032. Bölüm	151
Aldatılmış Kimseler	151
3033. Bölüm	152
İnsanların En Aldatılmışı	152
3034. Bölüm	154
Sözünde Durmamak	Erreur ! Signet non défini.
3035. Bölüm	155
Vefasızlığın En Çirkini	155
3036. Bölüm	155
Ahdinde Durmayanlara Vefalı Olmayı Kınamak	155
3037. Bölüm	156
Vefasızlık ve Zekilik	156
3038. Bölüm	156
Ahdini Bozan Kimselerin Haşrolma Şekli	156
3039. Bölüm	159
Aldanmak-Gaflet	159
3040. Bölüm	161
Allah Hakkında Aldanmak	161
3041. Bölüm	162
Dünyaya Aldanmak	162

3042. Bölüm	163
Nefse Aldanmak	163
3043. Bölüm	164
Adlanılmaması Gereken Şeyler	164
3044. Bölüm	165
İnsanın Aldanmasına Engel Olan Şey	165
3045. Bölüm	168
Büyük Bedir Savaşı	168
3046. Bölüm	170
Reci ve Maune Savaşları	170
3047. Bölüm	170
Uhud ve Hemra'ul Esed Savaşları	170
3048. Bölüm	173
Ben-i Nadir Gazvesi	173
3049. Bölüm	173
Zat'ur-Rika ve Uzfan Gazveleri	173
3050. Bölüm	174
Küçük Bedir Savaşı	174
3051. Bölüm	174
Ahzab Ve Ben-i Kureyza Savaşları	174
3052. Bölüm	176
Ben-i Mustalik Savaşı	176
3053. Bölüm	177
Hudeybiye Gazvesi ve Rıdvan Biatı	177
3054. Bölüm	180
Hayber ve Fedek Savaşları	180
3055. Bölüm	184
Muta Savaşı	184
3056. Bölüm	184
Zat'us-Selasil Gazvesi	184
3057. Bölüm	185
Mekke Fethi Savaşı	185
3058. Bölüm	188
Huneyn, Taif ve Evtaf Gazveleri	188
3059. Bölüm	189
Tebük Savaşı	189
3060. Bölüm	191
Guslün Sebebi	191

3061. Bölüm	191
Gusül Çeşitleri.....	191
3062. Bölüm	195
Aldatmak.....	195
3063. Bölüm	196
Müslümanları Aldatan Kimse (1).....	196
3064. Bölüm	197
Müslümanları Aldatan Kimse (2).....	197
3065. Bölüm	197
Aldatmanın Kötü Sonuçları.....	197
3066. Bölüm	198
En Çirkin Aldatmak	198
3067. Bölüm	198
İnsanların En Çok Aldatanı.....	198
3068. Bölüm	200
Gasp.....	200
3069. Bölüm	201
Gasbetmenin Cezası	201
3070. Bölüm	203
Gazap Bütün Kötülüklerin Anahtarıdır.....	203
3071. Bölüm	204
Gazaplanmak Şeytandan Bir Kordur	204
3072. Bölüm	205
Gazap da Bir Tür Deliliktir.....	205
3073. Bölüm	205
Öfkesine Sahip Olmaya Teşvik.....	205
3074. Bölüm	207
İnsanların En Güçlüsü	207
3075. Bölüm	208
Öfkesini Yenmeye Teşvik.....	208
3076. Bölüm	209
Öfkesini Allah'a İsyân İle Dindiren Kimse	209
3077. Bölüm	209
Gazabını Önleyen Kimse.....	209
3078. Bölüm	210
Gazabın Kökü.....	210
3079. Bölüm	211
Gazabın İlacı.....	211

3080. Bölüm	212
Allah İçin Gazaplanmayı Övmek	212
3081. Bölüm	213
Kendisine Kötü Davranılmasından Dolayı Gazaplanmayan Kimse	213
3082. Bölüm	214
Gazap (Çeşitli)	214
3083. Bölüm	217
Mağfiret Dilemek	217
3084. Bölüm	219
Seher Vaktinde Mağfiret Dileyenleri Övmek	219
3085. Bölüm	221
İstiğfarın Günahları Ortadan Kaldırmadaki Rolü	221
3086. Bölüm	222
Mağfiret Dilemek ve Rızkın Artışı	222
3087. Bölüm	223
Allah'ın Dergahına Yakınlaştırılmışların Mağfiret Dilemesi	223
3088. Bölüm	225
Günah İşlemeye devam Ettiği Halde Mağfiret Dilemekten Sakınmak	225
3089. Bölüm	226
Kendisine İstiğfarın Fayda Vermediği Kimse	226
3090. Bölüm	228
Gafletten Sakındırmak	228
3091. Bölüm	229
Gaflet ve Uyanıklık	229
3092. Bölüm	230
Gaflet Uykusundan Uyanmaya Teşvik	230
3093. Bölüm	231
Kendisinden Gaflet Edilmeyen Gafil	231
3094. Bölüm	232
Gafiller İçin Bir Uyarı	232
3095. Bölüm	234
Gaflete Engel Olan Şey	234
3096. Bölüm	234
İnsanların En Gafili	234
3097. Bölüm	234
Gaflete Düşürücü Şeyler	234

3098. Bölüm	235
Gafil İnsanın Nişaneleri	235
3099. Bölüm	236
Gafletin Sonuçları	236
3100. Bölüm	236
Gaflet Olarak Yeten Şey	236
3101. Bölüm	237
Görmezlikten Gelmeyi Övmek	237
3102. Bölüm	238
Gafletin İlacı	238
3103. Bölüm	240
Kın	240
3104. Bölüm	241
Kalbin Hakkında Hıyanet Etmemesi Gereken Şey	241
3105. Bölüm	241
Ganimette Hıyanet	241
3106. Bölüm	245
Dinde Aşırılıktan Sakınmak	245
3107. Bölüm	251
Ganimet Sayılması Gereken Şeyler	251
3108. Bölüm	252
Akıllı İnsanların Ganimeti	252
3109. Bölüm	254
3110. Bölüm	255
Zenginlik ve Takva	255
3111. Bölüm	256
Fakirlik ve Zenginlikle Denenmek	256
3112. Bölüm	256
Zenginliğin Anlamı	256
3113. Bölüm	258
En Büyük Zenginlik	258
3114. Bölüm	259
İnsanların En Zengini	259
3115. Bölüm	260
Nefis Zenginliği	260
3116. Bölüm	262
Zenginliğin Anahtarı	262
3117. Bölüm	262

Ka'be'nin Rabbine Andolsun ki Hüsrana Erenler Onlardır	262
3118. Bölüm	263
Zenginlerden Kat Kat Ecri Olan Kimse	263
3119. Bölüm	264
Zenginlerin Fakirlerin Açlığındaki Sorumluluğu	264
3120. Bölüm	264
Zenginlik (çeşitli)	264
3121. Bölüm	267
Şarkı-Müzik.....	267
3122. Bölüm	268
Şarkı Mirası	268
3123. Bölüm	269
Şarkıcı Kadın	269
3124. Bölüm	271
Peygamber'in Gaybi Haberleri.....	271
3125. Bölüm	275
3126. Bölüm	284
“Çok Yakında Gelecektir” İfadesiyle Gelecek Olayları Haber Veren Rivayetler.....	284
3127. Bölüm	286
Gelecek Tabiriyle İleride Olacak Olayları Haber Veren Gaybi Haberler	286
3128. Bölüm	288
Peygamber Allah'ın Öğretmesiyle Gaypten Haber Vermektedir.....	288
3129. Bölüm	289
İmam ve Gayp İlmi	289
3130. Bölüm	292
Gıybetten Sakındırmak.....	292
3131. Bölüm	294
Gıybetin Akibeti.....	294
3132. Bölüm	295
Gıybet ve Kötülükleri Yaymak	295
3133. Bölüm	296
Gıybet ve Din.....	296
3134. Bölüm	297
Gıybetin Anlamı.....	297
3135. Bölüm	298

Hakkında Gıybet Edilmesi Haram Olan Kimse.....	298
3136. Bölüm	299
Gıybeti Caiz Olan Kimse.....	299
Şehid-i Sanî'nin Gıybeti Caiz Kılan Sebepler Hakkındaki Sözü	301
3137. Bölüm	307
Gıybetin Kökeni	307
3138. Bölüm	308
Gıybetin Türleri	308
3139. Bölüm	311
Gıybete Kulak Vermek	311
3140. Bölüm	312
Gıybeti Reddetmenin Sevabı.....	312
3141. Bölüm	313
Gıybet Etmenin Keffareti.....	313
3142. Bölüm	315
Gayreti/Namusuna Düşkünlüğü Övmek.....	315
3143. Bölüm	316
Gayret Allah'ın Sıfatlarındandır	316
3144. Bölüm	316
Deyyus İnsan	316
3145. Bölüm	317
Yersiz Yere Gayretli Olmayı Kınamak	317
3146. Bölüm	321
İyiye Yorumlamak.....	Erreur ! Signet non défini.
3147. Bölüm	335
Aniden Öldürmek.....	Erreur ! Signet non défini.
3148. Bölüm	338
Fitne-İlahi İmtihan	338
3149. Bölüm	340
Fitne ve İmtihanın Neticesi.....	340
3150. Bölüm	341
Fitnelerden Allah'a Sığınma Adabı.....	341
3151. Bölüm	342
Fitnenin Anlamı	342
3152. Bölüm	343
Fitnelerin Kaynağı.....	343
3153. Bölüm	344
Fitne Çeşitleri	344

3154. Bölüm	346
Her Darlık ve Genişlikte Bir İmtihan Vardır	346
3155. Bölüm	346
İnsanların Birbiri Vesilesiyle İmtihan Edilişi.....	346
3156. Bölüm	347
Bazı Fitnelerde Allah'tan Yardım Dilemek	347
3157. Bölüm	348
En Korkunç Fitne.....	348
3158. Bölüm	348
Fitnelerden Sağ Salım Kurtulanlar.....	348
3159. Bölüm	349
Arzu Edilmesi Gereken Fitneler.....	349
3160. Bölüm	349
İnsana Fitne Olarak Yeten Şey.....	349
3161. Bölüm	349
Fitne ve İmtihan (Çeşitli).....	349
3162. Bölüm	352
Fütüvvet ve Mertlik.....	352
3163. Bölüm	354
Bilmeden Fetva Vermekten Sakındırmak.....	354
3164. Bölüm	354
Bilmeden İnsanlara Fetva Veren Kimse	354
3165. Bölüm	355
Kendi Görüşü Üzere Fetva Veren Kimse.....	355
3166. Bölüm	355
Kendi Görüşü Esasınca Fetva Vermekten Sakındırmak	355
3167. Bölüm	356
Müftinin Kefil Olması.....	356
3168. Bölüm	356
Alim Kimseye Fetva Vermenin Cevazı.....	356
3169. Bölüm	357
Kendinden Fetva İstemek	357
3170. Bölüm	360
Sövmekten Sakındırmak	360
3171. Bölüm	362
Her kim Söverse Sövülür.....	362
3172. Bölüm	364
Üstünlük Taslamak	364

3173. Bölüm	365
Üstünlük Taslamadan Alı Koyan Sebepler.....	365
3174. Bölüm	365
Soyla Övünmeyi Kınamak.....	365
3175. Bölüm	367
Övünülmesi Doğru Olmayan Şey.....	367
3176. Bölüm	368
Övünç Kaynağı Olan Şey	368
İçindekiler	370